

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS 2010. ÉVI FOLYAMATAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA

A 2010 májusában hivatalba lépő új Kormány a költségvetésben meglévő feszültségforrásokon túlmenően is számos előre nem látható nehézséggel szembesült, rendkívül rossz állapotú államháztartást örökölt elődjétől. A bevételeket és a kiadásokat irreálisan tervezték meg, az államháztartás folyamatainak átláthatóságát nem biztosították. 2010 tavaszán a nemzetközi és a hazai intézmények (egyebek mellett a Magyar Nemzeti Bank) is jelezték azt, hogy a Kormány által vállalt hiánycél nem tartható intézkedések nélkül. A 2010. évre jelentőssé vált az úgynevezett vonal alatti tételek GDP arányos nagysága (egyebek mellett a BKV, illetve a MÁV adóssága) amely komoly teherként jelentkezett/jelentkezik a következő Kormány számára. Mindez azt eredményezte, hogy az új Kormány évközi beavatkozása nélkül a 2010. évi államháztartási hiány a korábbi kormány által jelzett 3,8 százalék helyett a GDP 7 %-át is meghaladta volna. Az új Kormány azonban az Európai Unió több tagállamában is kibontakozó adósságválság elkerülése érdekében az eredetileg meghatározott hiánycél teljesítését tűzte ki célul.

A 2010. évi költségvetési törvényjavaslatban elfogadott – helyi önkormányzatok nélküli – pénzforgalmi hiány 870,3 milliárd forint volt. Végül a hiány az évközbéli kormányzati intézkedéseknek köszönhetően 889,5 milliárd forintban teljesült, amely az előirányzat mintegy 102%-a. Ezen intézkedések összességében mintegy 600 milliárd forinttal javították az államháztartás egyenlegét.

A helyi önkormányzatok 2010. évi pénzforgalmi hiánya a költségvetési törvény elfogadásakor feltételezett 190,0 milliárd forint helyett 232,0 milliárd forintra teljesült. Az eltérés főként a bevételi oldalon jelentkezett. A helyi adók, különösen az iparűzési adó bevétele jelentősen elmaradt a tervezettől, de a gépjárműadó és az illetékek is alacsonyabb összegben teljesültek. Emellett növekedtek a felhalmozási kiadások, részben az uniós támogatások kifizetésének felgyorsulása miatt. Az önkormányzatok évente mintegy 4000 milliárd forintból gazdálkodnak. A tényadat 42,0 milliárd forinttal tér el a várttól, ami az önkormányzati alrendszerben lévő teljes összeg mintegy 1%-a.

Összességében az államháztartás 2010. évi pénzforgalmi hiánya 1121,5 milliárd forint lett, ami a GDP 4,1%-a. Az új Kormány intézkedései nélkül a hiány mértéke – az eredetileg tervezett -0,9%-os gazdasági visszaesés helyett megvalósított 1,2%-os növekedés ellenére is – a GDP 6%-át meghaladta volna, az eredetileg feltételezett makrogazdasági folyamatok mellett pedig 7% feletti szintet ért volna el.

A Központi Statisztikai Hivatal által az Eurostat számára összeállított első adatközlés az európai uniós módszertan szerinti hiánycél (a GDP 3,8%-a) kismértékű túllépését regisztrálta. A kormányzati szektor ún. EDP módszertan szerinti egyenlege a GDP -4,2%-ában teljesült 2010-ben. A központi alrendszereknél, ahol a kormányzatnak közvetlen ráhatása van az államháztartási folyamatokra, a pénzforgalmi hiány megközelítőleg az előirányzat szintjén alakult, a helyi önkormányzatok azonban a vártnál rosszabb egyenleggel zárták az évet. A helyi önkormányzatok nagyobb hiányán kívül az eltérés másik felét a pénzforgalmi és az eredményszemléletű adatok közötti ún. „EDP-híd” változása magyarázza.

Előzmények

A 2010. év első félévében kirajzolódó költségvetési folyamatok alapján a hiánytúllépés éves mértéke július elején 250-280 milliárd forintra volt becsülhető. Ennek főbb okai, tételei a következők voltak:

- az Egészségbiztosítási Alap 22 milliárd forintos fiktív bevétele,
- számos kiadást az előző Kormány nem tervezett be (pl. Gripen ÁFA probléma kezelése, Pneumococcus elleni védőoltás többletköltsége, Magyar Turizmus Zrt. ÁFA-kiadásai, üdülőhelyi feladatok támogatásának pótlása az önkormányzatok részére), melyek közül az év első hónapjaiban felmerülők egy részét a kötelezettségvállalással nem terhelt maradványok hozzárendelésével „rendezte” (közel 50 milliárd forint),
- előrehozott osztalék-befizetések, melyek az állami vállalatok nagy összegű osztalékelőleg fizetését jelentették a 2009-es hiány mesterséges csökkentése érdekében (mintegy 35,5 milliárd forint),
- az Európai Bíróság „Parat-ügy” néven hozott döntése szerinti ÁFA-kiadás (az állami támogatásra jutó, korábban le nem vonhatónak minősített ÁFA kifizetési kötelezettsége, 18,8 milliárd forint) „áttolása” 2010-re,
- a 2010. évi adótervezés alapjául szolgáló 2009. évi adóbevételek túlbecslése, ami a 2010. évi bevételek elmaradásában jelentkezett (közel 120 milliárd forint),
- az Alkotmánybíróság adóbevételt érintő döntése (a családi pótlék adóalapba helyezésének megszüntetése, mintegy 35 milliárd forint).

A Kormány a megörökölt súlyos kockázatok kezelésére készítette el júniusban 29 pontból álló első Akciótervét (ld. később). A következő hónapokban azonban kiderült, hogy a korábbi Kormány által felültervezett adóbevételek továbbra is alacsonyabb összegben teljesülnek, emiatt az ősz elejére a korábbihoz képest a várható hiány 130-140 milliárd forinttal nőtt. Mindezekon felül időközben számos olyan, szintén az előző Kormány hibás költségvetési tervezéséből eredő kiadási kényszerre is fény derült, amelyet mindenképpen finanszírozni kellett:

- a MÁV Zrt.-nél a pályavasúthoz kapcsolódó jelentős mértékű, közel 33 milliárd forintot kitevő többletköltség merült fel, részben többlettámogatás folyósítása, részben a társaság 10 milliárd forint összegű kötvénykibocsátásához kapcsolódó állami kezességvállalás formájában,
- a Külügyminisztérium fejezetében nem kerültek megtervezésre a különféle nemzetközi tagdíjkifizetések összegei, melyek együttesen mintegy 5,6 milliárd forintot tettek ki,
- súlyos problémát jelentett az egyházak ingatlanai tulajdoni helyzetének rendezése, mellyel a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. CXXX. törvény (a továbbiakban: Kvtv.) teljeskörűen nem számolt, a probléma megoldását az előző Kormány „áttolta” a 2010-2011-es évekre. Az egyházak ingatlanai tulajdoni helyzetének rendezése kapcsán még 4,0 milliárd forint hiányzott a követelések kielégítéséhez,
- a 2011. évi magyar EU-elnökségre való felkészülés költségei a költségvetési törvényben jelentősen alultervezett összeget (ahogy az előre látható volt) mintegy 2,5 milliárd forinttal kellett, hogy túllépjék,
- Magyarország NATO szerepének erősítése kapcsán az afganisztáni jelenlétünk bővítésére további 0,6-1,0 milliárd forint forrást kellett biztosítani.

A fentieken túlmenően néhány területen elkerülhetetlenné vált a kormányzati beavatkozás:

- a szélsőséges időjárási helyzet következtében kialakult ár- és belvízi károk és
- a vörösiszap-katasztrófa kezelésére,
- a közrend és közbiztonság területén felmerült többletigények kielégítésére, továbbá
- az egészségügyi szolgáltatók adósságának rendezésére.

Utóbbi kérdés megoldását, annak előre látható felmerülése ellenére, az előző Kormány nem tervezte be a költségvetésbe.

A Kormány a felelős állami gazdálkodás jegyében a következmények gondos mérlegelése után minden, az állam számára előnytelen, gazdaságtalan PPP-megállapodás megszüntetését tervezi, így a költségvetés hosszú távú terhei megközelítőleg 400 milliárd forinttal csökkenhetnek. A korábbi kormányok több esetben anélkül kötelezték el magukat, hogy meggyőződtek volna róla, van-e valós igény a beruházásra, és fenntartható-e hosszú távon a működtetés. Az is elfogadhatatlan, hogy az állam vállal minden kockázatot, míg a magánszféra kockázat nélkül többszörös haszonra tesz szert: a PPP-konstrukcióban épített sportlétesítmények, utak, kollégiumok, büntetés-végrehajtási intézmények után fizetendő kötelezettségek éves szinten több mint 120 milliárd forintos terhet rónak a központi büdzsére. A hazai PPP-konstrukciók egy részénél nem érvényesült a transzparencia, nem működött valódi monitoringrendszer, a projekteket senki nem ellenőrizte, jellemző volt a magánbefektetők, -kivitelezők érdemi versenyeztetésének hiánya, a gyenge minőségű kivitelezés, az eltúlzott méretek, a drága és nem hatékony üzemeltetés.

E problémák kezelése különböző megoldásokat igényelt.

A hiánytartás érdekében megtett intézkedések

1. A Kormány 2010 júniusában jelentette be első, 29 pontból álló Akciótervét, melynek egyik intézkedése volt a pénzügyi szervezetek részére kivetett különadó, más néven bankadó, melyből 187,0 milliárd forint volt a tervezett összeg (ami 182,3 milliárd forintra teljesült).

Az első Akcióterv részeként a Kormány 1132/2010. (VI. 18.) számú határozatában együttesen mintegy 120 milliárd forintos kiadási megtakarításról döntött. Ebben szerepelt többek között:

- a Kormány irányítása alá tartozó fejezetek még rendelkezésre álló fejezeti kezelésű előirányzatai és a dologi kiadásai egy részének zárolása (mintegy 40 milliárd forint),
- a Kormány irányítása alá tartozó fejezeteknél a jutalom és más jutalmazási jellegű kifizetések teljesítésének felfüggesztése, az e célra rendelkezésre álló keretek zárolása,
- beszerzési tilalom elrendelése bútorgvásárlásokra, informatikai eszközbeszerzésre, személygépkocsi-beszerzésekre,
- a maradványok felhasználásának megtiltása,
- az állami vagyongazdálkodás fejezet kiadási előirányzatainál megtakarítások elérése.

Év végén a Kormány 1318/2010. (XII. 27.) számú határozatában a 1132/2010. (VI. 18.) számú határozatában előírt, az irányítása alá tartozó fejezetek fejezeti kezelésű előirányzatait és az intézmények dologi kiadásait érintő zárolás helyett csökkentést rendelt el, továbbá a bejelentett támogatás-zárolásokat (jutalmazásra, bútorvásárlásra, informatikai eszközbeszerzésre és személygépkocsi-beszerzésre vonatkozóan) csökkentésre változtatta. Az ebből származó megtakarítás összege 47,7 milliárd forint volt.

2. A Kormány 2010. október elején fogadta el második Akciótervét, melyben döntéseket hozott az időközben felmerült finanszírozási igények rendezésére:
 - Döntés született a költségvetés általános tartalékának növelésére a Kvtv. módosításaival két lépcsőben, összesen 96,2 milliárd forint összegben.
 - Az egészségügyi szolgáltatók adósságát az Egészségbiztosítási Alap 2007-ben és 2008-ban keletkezett tartalékának e célra történő igénybevételel lehetett rendezni.
 - Az egyedi támogatások előirányzata a költségvetési törvényben előirányzatmódosítás nélkül túlteljesíthető előirányzat. Az egyedi támogatásokról szóló 20/2010. (II. 9.) Korm. rendelet módosításával a Kormány rendezte a MÁV Zrt. többletigényének finanszírozását.
 - A hiány mérséklése érdekében elkerülhetetlenné vált egyes ágazatokat (a távközlési- és telekommunikációs ágazat, az energiaszektor és a bolti kiskereskedelem) külön adóval terhelni. A tervezett bevétel 161,0 milliárd forint volt, ami 151,7 milliárd forintra teljesült.
 - További egyenlegjavító intézkedésként a magánnyugdíjpénztári rendszer keretében fizetendő tagdíjak átutalásának felfüggesztésére került sor, melynek hatásaként mintegy 60 milliárd forint járulékbevétele átirányítása történt meg a Nyugdíjbiztosítási Alapba.
3. Mindezekon túlmenően a Kormány – a hiánycél elérésének fokozott szem előtt tartásával – az 1268/2010. (XII. 3.) számú határozatában döntött a 2010. évi költségvetési egyenleg teljesítéséhez szükséges intézkedésekről a központi költségvetési alrendszerben.

Az intézkedés eredményeként a Kormány irányítása alá tartozó fejezetek költségvetési szerveinek, a fejezeti kezelésű előirányzatoknak, a társadalombiztosítási igazgatási szerveknek és az elkülönített állami pénzalapoknak a kiadási lehetősége 2010. év decemberében 100 milliárd forintot meghaladó mértékben csökkent.

A kormányzati szektor eredményszemléletű EDP egyenlegének levezetése

a GDP százalékában

Tervezett EDP hiánycél	-3,8
Önkormányzati hiánytöbblet	-0,2
"EDP-híd" változása	-0,2
Notifikált, bejelentett EDP hiány	-4,2
A cél tartása érdekében év közben hozott intézkedések:	
<i>Június</i>	
Kiadáscsökkentő és befizetési kötelezettséget előíró intézkedések	0,4
Bankadó	0,7
Társasági adó kulcs csökkentése az 500 millió forint alatti nyereséget kimutató társaságoknak, valamint tíz kisadó eltörlése	-0,2
<i>Október</i>	
Ágazati különadók	0,6
A magánnyugdíjpénztári tagdíjak átirányítása az állami pillérbe	0,2
<i>December</i>	
Költségvetési szervek kiadásainak befagyasztása	0,4
Intézkedések hatása összesen	2,1
2010. évi EDP hiány intézkedések nélkül*	-6,3

* Kalkulált érték.

Amennyiben a számításokban nem szerepeltetnénk a prognosztizált 0,9%-os GDP csökkenés helyett az 1,2%-os GDP növekedés következtében megvalósuló adóbevételi többleteket, az éves hiány meghaladná a GDP 7%-át.

Összegezve megállapítható, hogy csak az új Kormány 2010. év során hozott számos nélkülözhetetlen intézkedése révén vált lehetségessé az ún. maastrichti hiányt megközelíteni, az Európai Unió tagállamaihoz képest alacsony szinten tartani; az államháztartás – helyi önkormányzatok nélküli – pénzforgalmi hiányát pedig a Kvtv.-ben meghatározott szintnek megfelelően alakítani.

I. A 2010. ÉVBEN MEGÖRÖKÖLT KÖRÜLMÉNYEK SZÁMBAVÉTELE

A 2010 májusában alakult új Kormány olyan gazdasági csapdahelyzetet örökölt, melyben számos előre nem látható nehézséggel szembesült. A megnövekedett államadósság, az expanzív és megszorító költségvetési periódusok hatására romló versenyképesség és a háztartások magas devizaadóssága sérülékennyé tette a gazdaságot a világgazdasági válság hatásaival szemben, ezáltal a belső kereslet élénkülésének gátjává vált. A kormányzat ezért kidolgozta első és második Akciótervét, melyek a stabilizáció célját szolgálták rövidebb

távon, hosszabb távon pedig lehetőséget teremtettek a gazdasági növekedést elősegítő strukturális reformok megalkotásához. Az Akciótervben szereplő intézkedéssel úgy sikerült stabilizálni az államháztartást – s így elkerülni az adósságválságot –, hogy az nem eredményezte a növekedés visszaesését.

A bruttó hazai össztermék 2010 folyamán – az eredetileg tervezett 0,9%-os csökkenés helyett – 1,2%-kal növekedett. A gazdasági és pénzügyi válságot követő kilábalás során Magyarországon a növekedést erősítette a vártnál jobban alakuló exportteljesítmény, ugyanakkor azonban a belföldi felhasználás a továbbra is alacsony banki hitelaktivitás, az előző Kormánynak a versenyképességet elhanyagoló politikája következtében létrejött kedvezőtlen munkaerő-piaci környezet és a háztartások megnövekedett devizahitel-terhei miatt a 2009. évhez képest is visszaesett. A gazdasági teljesítmény a válság ideje alatt öt negyedéven keresztül csökkent, 2010. I. negyedévében a csökkenés megállt, és 2010. II. negyedévtől kezdődően fokozatosan gyorsuló ütemben bővült. Az év egészét tekintve a növekedés mértéke meghaladta a 2009 augusztusában kialakított előrejelzést.

A GDP alakulása

(változás az előző évhez képest, kiigazítatlan adatok)

%-ban

	2009	2010
I. negyedév	-7,1	0,1
II. negyedév	-8,0	1,0
III. negyedév	-7,5	1,7
IV. negyedév	-4,3	1,9

A belföldi felhasználást érintő negatív gazdasági tényezők hatására a háztartások rendelkezésre álló jövedelme nem javult érdemben 2010 során, így a háztartások fogyasztási kiadásai 2,1%-kal csökkentek az év egészében. A fogyasztási kiadások csökkenése az átlagnál erőteljesebb volt a közlekedéssel kapcsolatos kiadások körében. Miközben a kormányzattól kapott természetbeni társadalmi juttatások volumene 2,6%-kal lett alacsonyabb a bázisidőszakhoz képest, a közösségi fogyasztás 0,6%-kal csökkent.

A beruházások 2010. évi alakulását továbbra is egyrészt a válság nyomán kialakuló szigorúbb hitelezési feltételek, a vállalati döntéseket befolyásoló bizonytalanság, másrészt a kilábalásra jellemző fokozódó aktivitás határozta meg. Miközben a feldolgozóipari beruházások a II. negyedévtől egyre gyorsuló ütemben növekedtek, az építési beruházások tovább csökkentek. A feldolgozóipari beruházásokat növelték a jármű-, a gumi- és a vegyipar egyedi nagyberuházásai, illetve az oktatási ágazatban történt jelentősebb intézménybővítések és felújítások. Összességében a bruttó állóeszköz-felhalmozás 5,6%-kal csökkent 2010-ben.

A kedvező globális konjunkturális folyamatok a korábban feltételezettnél jóval erőteljesebb külső keresletnövekedést eredményeztek. A dinamikus bővülő ázsiai országok növekvő importja által támogatott német keresletbővülés élénkítette a magyar exportot. Az exportértékesítések volumene 2010 első félévben robusztus növekedést mutatott, az év második felében bázishatás miatt a növekedési ütem csökkent, miközben a behozatal bővülése – a kedvezőtlen belső kereslet miatt – lassabban követte a kivitelt. Így

az év egészében az export 14,1%-kal, míg az import 12%-kal bővült. A kialakuló nettó exporttöbblet az év egészében jelentős mértékben (2,2 százalékponttal) járult hozzá a GDP növekedéséhez.

A munkaerőpiaci folyamatokban is érvényesült a gazdaságot jellemző kettősség: miközben az exportorientált ágazatokban 2010-ben már növekedett a teljes munkaidős alkalmazottak létszáma, addig a belső keresletre épülő szektorokban a részmunkaidősök létszámának bővülésével igyekeztek a vállalatok költségeiket csökkenteni. A versenyszféra foglalkoztatottsága a két hatás eredőjeként, éves átlagban 1%-kal csökkent. A közsféra hatékonyságának növelése ezzel szemben 2,9%-os létszámbővülést tett szükségessé, így a teljes nemzetgazdaságban a foglalkoztatottak száma a megelőző évhez képest nem változott. A munkanélküliségi ráta 2010-ben 11,2%-ra emelkedett. Egyrészt a frissen munkanélkülivé válók közül kevesen léptek ki a munkaerőpiacról, másrészt az inaktívak közül is valószínűleg többen léptek be munkakeresőként. A bruttó átlagkereset a nemzetgazdaság egészében 1,4%-kal emelkedett. Ezen belül a versenyszférában 3,3%-os növekedés, míg a közsférában 2,7%-os csökkenés történt. A versenyszférában a foglalkoztatottsági tendenciákhoz hasonlóan az emelkedés az exportorientált szektorban keletkezett, miközben a szolgáltatászektor bérei vegyes képet mutattak. A versenyszférában ugyanakkor jellemző volt, hogy a személyi jövedelemadó változtatások hatására az év végi prémiumok kifizetését a vállalatok 2011-re halasztották. A közsférában a közmunkaprogramban résztvevők keresete egyrészt csökkentette az átlagot, másrészt az év közben hozott kiadáscsökkentési intézkedések hatására csökkentek a keresetek.

A folyó fizetési mérleg rekordmértékű, GDP arányosan 2,1%-os többletet ért el 2010-ben. A folyó egyenleg javulása lényegében a rendkívüli reálgazdasági szaldónak köszönhető, hiszen az export gyors bővülése mellett a belföldi felhasználás importigénye továbbra is alacsony maradt. A jelentős mértékű EU-transzferek emellett tovább segítették, hogy a külső finanszírozási képesség a GDP 3,9%-át érje el.

2010-ben az ország nettó adóssága (tulajdonosi hitelek nélkül) 0,6 milliárd euróval csökkent miközben a bruttó adósság 3,0 milliárd euróval nőtt. Az euróban mért nominális GDP növekedése miatt ez a nettó adósságráta 3,8, a bruttó adósság 3,4 százalékpontos csökkenésének felel meg. A javuló nemzetközi megítélés hatására 2010-ben ismét bővíthetett az államadósság külföldi finanszírozása, továbbá az év végén egyszeri hatásként megnövekedett a külföldiek kezében levő MNB-kötvény állomány. Ennek következtében az államháztartás és az MNB bruttó adóssága 5,0 milliárd euróval nőtt, míg a magánszektor adóssága 2,0 milliárd euróval mérséklődött.

A fogyasztói árszínvonal emelkedése 2010-ben az előzetes várakozásokat meghaladta, az infláció 4,9%-ot ért el. Ezen belül is az üzemanyagárak éves átlagos 21%-os növekedését okozta a forint-dollár árfolyam gyengülése, és a világpiaci olajár emelkedése. 2010 harmadik negyedévtől a drasztikus emelkedésnek induló élelmiszerárak oldaláról is jelentős inflációs nyomás alakult ki. A visszafogott belső keresletnek, a potenciálistól elmaradó kibocsátásnak és a munkaerőpiaci feltételeknek köszönhetően ugyanakkor a maginfláció alacsony maradt.

II. A 2010. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

A költségvetési törvény az államháztartás 2010. évi pénzforgalmi hiányát 1060,3 milliárd forintban, a GDP 4,0%-ában határozta meg, mely évközben törvénymódosítással 1054,3 milliárd forintra módosult.

Az államháztartás pénzforgalmi egyenlege 2010-ben 1121,5 milliárd forintos deficitet zárt, ez a GDP 4,1%-át teszi ki. Ezen belül az államháztartás központi alrendszerének egyenlege -889,5 milliárd forint lett, a tervezett -864,3 milliárd forinttal szemben, mely az előirányzat mintegy 102%-át jelenti.

Az államháztartás helyi önkormányzati alrendszerének deficitje a 2010. évi költségvetési törvényben szereplő 190,0 milliárd forint helyett 232,0 milliárd forintban alakult, mely a GDP arányában 0,2%-os növekedést mutat.

A 2010. évi pénzforgalmi hiány alakulásában kiemelt szerepet játszanak a Kormány évközi, bevételnövelő és kiadáscsökkentő intézkedései, amelyek összességében 500-600 milliárd forinttal javították az államháztartás egyenlegét. Ezek nélkül a tavalyi hiány mértéke a GDP 6%-át is meghaladhatta volna.

A 2010. évi hiány alakulásában a kormány hiánytartáshoz kapcsolódó intézkedései voltak: a 29 pontból álló első Akcióterv (költségvetési megtakarítások, bankadó bevezetése), majd azt követő második Akcióterv (válságadó bevezetése, kötelező magán-nyugdíjpénztári járulékok átirányítása), továbbá a Kormány 1132/2010. (VI. 18.) és 1268/2010. (XII. 3.) határozataiban szereplő intézkedések.

A központi költségvetés 2010. évi pénzforgalmi hiánya 853,9 milliárd forintot tett ki. A bevételi oldalon a törvényi módosított előirányzatot meghaladóan alakultak a bányajáradék bevételek, a költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei, a központi költségvetési szervektől származó befizetések, a helyi önkormányzatok befizetései, valamint az adósságszolgálatlaltal kapcsolatos bevételek és az egyéb bevételek. A kiadások közül a törvényi módosított előirányzatnál alacsonyabb összegben teljesültek a közszolgálati műsorszolgáltatás támogatásai, a fogyasztói árkiegészítések, a családi támogatások, szociális juttatások, az elkülönített állami pénzalapok támogatásai, valamint a garancia és hozzájárulások a társadalombiztosítási alapok kiadásaihoz, a kamatkidadások, és a kormányzati rendkívüli kiadások (a Pénzügyigazgatás korszerűsítése előirányzat törlése miatt) is. A kiadási oldalon az előirányzatnál elsősorban a központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai teljesültek, főként a bevételi többleteikkel összhangban.

Az elkülönített állami pénzalapok a 2010. évet 59,8 milliárd forintos többlettel zárták, ami jelentős, 24,7 milliárd forintos egyenlegjavulást jelent a törvényi módosított előirányzathoz képest. 2010-ben a Munkaerőpiaci Alap 32,0 milliárd forintos, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap 20,6 milliárd forintos, a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap 3,8 milliárd forintos, a Nemzeti Kulturális Alap 3,0 milliárd forintos, a Szülőföld Alap 0,4 milliárd forint többlettel zárt. Egyedül a Wesselényi Miklós Ár és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap zárt minimális – 68,0 millió forintos – hiánnyal, az előre nem látható káresemény miatti kártalanítások kifizetése következtében.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai a 2010. évet együttesen 95,4 milliárd forint nagyságú hiánnyal zárták. A deficit döntő része az Egészségbiztosítási Alapban képződött

91,7 milliárd forintban, a Nyugdíjbiztosítási Alap hiánya csekély összeget, 3,7 milliárd forintot tett ki. A tervezett deficit 69,4 milliárd forint volt, ez teljes egészében az Egészségbiztosítási Alap költségvetésében jelent meg. A tervezett és a tényleges egyenleg közötti eltérés a Nyugdíjbiztosítási Alap esetében csekély összegű, az Egészségbiztosítási Alap esetében 22,3 milliárd forint. A gyógyszerkassza átalakításának szükségszerűségét jelzi, hogy az eltérés a kiadási oldalon főként a gyógyító-megelőző ellátásoknál és a gyógyszerkiadásoknál figyelhető meg.

A helyi önkormányzatok 2010. évi pénzforgalmi bevétele 3173,5 milliárd forint, kiadása 3405,5 milliárd forint volt. A hiány 232,0 milliárd forintban alakult, mely 42,0 milliárd forinttal magasabb lett az előirányzatnál. Ennek oka, egyrészt a bevételi oldalon az adóbevételek vártnál alacsonyabb teljesülése, másrészt pedig a felhalmozási kiadások növekedése volt.

III. AZ ÁLLAMI FELADATELLÁTÁS FUNKCIONÁLIS BEMUTATÁSA, VÁLTOZÁSÁNAK JELLEMZŐI

A kormányzati funkciók mérésére a Nemzetközi Valutaalap és az Európai Közösség egyaránt a "Classification of Functions of Government" (COFOG) szabványt alkalmazza. Ez olyan módszertani eszköz, amely összehasonlíthatóvá és elemezhetővé teszi különböző országok kormányzati szektorának terjedelmét, céljai szerinti összetételét. A funkcionális osztályozást ezért alapvetően a statisztikai értelemben vett kormányzat konszolidált eredményszemléletű adatainak, vagy a nemzeti költségvetési rendszerekben értelmezett államháztartás konszolidált pénzforgalmi adatainak bemutatására alkalmazzák, mégpedig elsősorban a kiadások osztályozására.

Pénzforgalomban, az államháztartás körében a 2010. évre vonatkozóan az alábbiak szerint alakult az állami feladatellátás:

- a) Az államháztartási szerepvállaláson belül az **állami működési funkciók** kiadásainak aránya 15,3%-ot tett ki. Ezen belül az **általános közösségi szolgáltatások** az előző évi szinttől elmaradva 9,8%-ban teljesültek, mely alátámasztja a kisebb, de hatékonyabb állam működésének elvét.

2010. évben **védelemre** az államháztartás összes kiadásán belül 1,8%-ot fordított a költségvetés. A ráfordítások közül jelentős tétel volt a NATO tagsággal kapcsolatos kiadások alakulása.

A **rendvédelem és közbiztonság** javítása, a szervezett bűnözés megfékezése a 2010. évi államháztartási kiadások 3,7%-át tette ki. Ezen belül a rend- és közbiztonsági feladatok ellátására a kiadások 2,1%-át fordította a költségvetés. A funkciócsoporton belül az előző évi kiadási aránynál magasabb mértékben alakultak a büntetésvégrehajtási igazgatásra és működtetésre fordított kiadások.

- b) Az állampolgárok helyzetét javító, a társadalmi egyenlőtlenségeket mérséklő jóléti **funkciókra** (oktatás, egészségügy, társadalombiztosítás) 2010-ben az államháztartás kiadásainak 61,5%-át fordították. Az **oktatási tevékenységekre és szolgáltatásokra** fordított összegek aránya a kiadások 11,6%-át tette ki, mely meghaladja az előző évi szintet.

Az **egészségügy** területén az ellátások biztosítására, valamint az intézmények működésére az államháztartási kiadások 9,1%-át fordította a költségvetés, mely az előző évhez képest a kiadások arányában 0,3 százalékpontos növekedést jelent.

A **társadalombiztosítási és jóléti funkción** belül a nyugellátások mértéke növekedett az előző évihez képest, a kiadások 20,2%-át tette ki. Emellett növekedtek a családi pótlékokra, a gyermekek után járó juttatásokra és a munkanélküli ellátásokra fordított összegek is. Ezzel szemben viszont a 2010. évben az előző évhez képest csökkentek a kiadások arányában a táppénz, anyasági, vagy ideiglenes rokkantsági juttatások, valamint az egyéb társadalombiztosítási és szociális ellátások jogcímen folyósított összegek.

A **lakástámogatásokra, települési és közösségi tevékenységekre és szolgáltatásokra** kifizetett összegek aránya az előző évihez képest jelentősen csökkent 2010 folyamán, az összkiadások 3,3%-át jelentette.

A **szórakoztató, kulturális és vallási tevékenységek** funkcionális kiadásai az összkiadásokon belül 2,8%-ot képviseltek.

- c) A **gazdasági funkciók** összességében a kiadások 14,3%-át tették ki. Ezen belül a közlekedési és távközlési tevékenységek, szolgáltatások funkciócsoportra fordított összegek aránya (5,8%) kiemelkedő. A funkciócsoporton belül jelentős részarányt képviselt a közúti közlekedési tevékenységekre fordított kiadások mértéke.

A **mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodásra** fordított kiadások az összes kiadás 2,2%-át tették ki, annak ellenére, hogy az agrártámogatások jelentős részét közvetlenül az Európai Uniótól kapták meg a termelők. A **környezetvédelemre** az összkiadások 1,5%-át fordította az állam, mely azonos nagyságrendű az egy évvel korábbival.

- d) Az **államadósság kezelésével** kapcsolatos kiadások a tárgyévben 8,5%-át tették ki az összes kiadásnak, mely a 2009. évihez képest (8,8%) csökkent.

IV. ADÓ- ÉS JÁRULÉKPOLITIKA

Az adórendszer 2010. évre végrehajtott módosításai két lépésben történtek meg. Az Országgyűlés által a 2009. év végén elfogadott szabályváltozásokat követően a 2010. évközi módosítások az adórendszer egyszerűsítését, az adminisztráció csökkentését és a vállalkozások terheinek enyhítését szolgálták.

2010. január 1-jétől a **személyi jövedelemadóban** az adó alapja a bruttó bérnek a (27%-os foglalkoztatói) járulékmértékkel növelt összege lett. Az alsó adókulcs 17%-ra, a felső kulcs 32%-ra csökkent. A sávhatár 5 millió forintra emelkedett. Az adójóváírás mértéke 17%, legfeljebb havi 15 100 forint/hó lett. A jogosultsági határ 3 millió 188 ezer forintra emelkedett.

2010-től az szja adókedvezmények – a családi, az őstermelői és a fogyatékkal élők kedvezménye, továbbá a hosszú távú megtakarításokhoz kapcsolódó adókiutalás kivételével – megszűntek. Így megszűnt: tandíj, alapítványi, háztartási szolgáltatásokhoz-, alkalmi foglalkoztatáshoz kapcsolódó, a biztosítások kedvezménye, illetve a

magánnyugdíjpénztári kiegészítő tagdíj, a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményi befizetés kedvezménye és a két TB megállapodás alapján járó kedvezmény.

2010-től bevezetésre került a tartós befektetési számla. Az ilyen számlán tartós befektetésként elkülönítetten nyilvántartott befektetés hozama, ügyleti nyeresége 10%-os adóterhet visel, ha a befektetés időtartama a három naptári évet eléri, amennyiben az öt naptári évet, akkor az egész időszakban elért hozam, ügyleti nyereség már adómentes.

Az adómentes juttatások adózása részben átalakult. A korábban adómentes juttatások egy köre továbbra is megmaradt (például a szociális alapon történő juttatások, számítógép- és internethasználat). Másik része teljes egészében adókötelessé vált, például a napidíj korábbi adómentes része. A természetbeni és egyéb béren kívüli juttatások egy részét 2010-től kedvezményes, 25%-os szja kulcs terhelte. A kedvezményes kulcs alá nem tartozó juttatások esetében a munkáltatónak 2010-től 54% személyi jövedelemadót és 27% társadalombiztosítási járulékot kellett fizetnie.

A 2010. évi évközi, a vállalkozások terheinek csökkentését szolgáló módosítás eredményeként 2010. július 1-jétől a vállalkozói személyi jövedelemadózást alkalmazó egyéni vállalkozó adókulcsa az adóalap 250 millió forintot meg nem haladó időarányos részére minden külön feltétel nélkül 10%-ra csökkent, a 250 millió forintot meghaladó részre változatlanul 19% maradt.

A 2010. év egészére alkalmazhatóan lehetővé vált, hogy az ingatlan bérbeadása esetén a tevékenységet nem egyéni vállalkozóként végző magánszemély értékcsökkenési leírást számoljon el a bérleti díjbevéttel szemben.

Kibővült az **egyszerűsített közteherviselési hozzájárulás** választására jogosult magánszemélyek köre: 2010. augusztus 18-ától ezt az adózási módot választhatják a sporttal összefüggő egyes tevékenységeket végző magánszemélyek (sportolók, edzők stb.) is. A választásra jogosító bevételi értékhatár az általános szabályok szerint 25,0 millió forint, a hivatásos sportolók esetében pedig 100,0 millió forint.

A **társasági adó** kulcsa 2010. január 1-jével 19%-ra emelkedett. A társasági adó 2010. január 1-jétől hatályba lépett szabályai szerint egyes adóalap-kedvezmények megszüntetése mellett szélesedett az adóalap (a beruházáshoz és kutatáshoz kapcsolódó adóalap-kedvezmények megmaradtak). Ezen túlmenően az adóalapot érintő több változás is történt:

- a műemlék felújítás címen elszámolt költség 100%-a levonhatóvá vált az adóalapból a költségelszámoláson túl,
- behajthatatlan követelésként leírhatóvá vált az egy éven túl késedelemben lévő követelés 20%-a,
- a képzés költsége teljes egészében elismert költséggé vált, az azt terhelő közteherrel együtt,
- a pénzügyi vállalkozásokra a hitelintézetekkel azonos szabályok vonatkoznak a követelés értékvesztés, az alultőkésítés alkalmazásakor, függetlenül attól, hogy a hitelintézetekkel azonos prudenciális szabályok szerint működnek-e.

Megszűnt a veszteségelhatárolás adóhatósági engedélyeztetése.

Forrásadóztatás került bevezetésre 30%-os mértékkel az „adóparadicsomba” menekített jövedelemre.

A 2010. évi évközi, a vállalkozások terheinek csökkentését szolgáló módosítás eredményeként 2010. július 1-jétől a társasági adókulcs az adóalap 250,0 millió forintot meg nem haladó időarányos részére minden külön feltétel nélkül 10%-ra csökkent, a 250,0 millió forintot meghaladó részre változatlanul 19% maradt.

Az eltérő üzleti éves társaságok a 2010. augusztus 17-ét követően kezdődő üzleti évükben alkalmazhatják az adóalap 500,0 millió forintot meg nem haladó részére a 10%-os adókulcsot.

Az államháztartás egyensúlyának javítása érdekében, az általános adófizetési kötelezettséget meghaladó közteherviselésre képes adózók a 2010-2012-es időszak három évében **különadót** kötelesek fizetni. A különadókat a pénzügyi ágazatba tartozó vállalkozásoknak, az energetikai cégeknek, a telekommunikációval foglalkozó, illetőleg a kiskereskedelmi tevékenységet végző társaságoknak kell fizetniük.

Az **egyszerűsített vállalkozói adóban** az adókulcs január 1-jétől 25%-ról 30%-ra emelkedett.

Az **általános forgalmi adó** esetében az előző kormányzati ciklus végéhez közeledve a távhőszolgáltatás áfakulcsának csökkentésére két lépésben (előbb 18 %-ra, majd 5%-ra) került sor. 2010. június 17-étől nem terheli ÁFA a közcélú adományt, adományozást. 2010. évtől a szolgáltatásnyújtások teljesítési helyére vonatkozó szabályok alapvetően változtak meg. Lényege: határon átnyúló, adóalanyok közötti szolgáltatások esetében – főszabály szerint – a teljesítés (az adóztatás) helye az a hely, ahol a szolgáltatás igénybevevője gazdasági céllal letelepedett. E szabályváltozás az adóztatandó szolgáltatások átrendeződését eredményezte: a külföldi adóalanyoknak nyújtott „exportszolgáltatások” alapvetően már nem Magyarországon adóztak, ezzel szemben a külföldi adóalanyoktól igénybevett „importszolgáltatások” után jellemzően belföldön keletkezett az ÁFA-fizetési kötelezettség. Ez azonban inkább pénzforgalmi változást jelentett, hiszen a külföldi adóalanyoknak nyújtott szolgáltatások után belföldön felszámított adót a külföldi adóalanyok megfelelő feltételek mellett visszaigényelhették/visszaigényelhetik, illetve az „importszolgáltatások” tekintetében az esetek többségében az ÁFA valószínűleg levonható, így az adóalanyok a fizetendő és a levonható adó egyenlegezése miatt ténylegesen elszámolandó adója e tekintetben nem keletkezett/keletkezik.

A 2010. évi adóbevételek alakulását ugyanakkor jelentősen befolyásolta a 2009. július 1-jei ÁFA kulcs változások áthúzó hatása. 2009. július 1-jétől az adórendszer átalakítása keretében a normál ÁFA mérték 20%-ról 25%-ra emelkedett, ezzel együtt bevezetésre került egy új, 18%-os ÁFA kulcs is, mely alá a tej, tejtermékek, kenyér, egyéb pékáruk, egyes cukrászati termékek, 2009. július 9-étől a kereskedelmi szálláshely szolgáltatás, 2009. augusztus 1-jétől pedig a távhőszolgáltatás is átsorolásra került. Ezek a változtatások azonban összességében csökkentették a belső fogyasztást.

2010. január 1-jétől a **jövedéki adómérték** a benzin esetében 10%-kal, a gázolaj esetében 7,6%-kal, az alkoholoknál 10%-kal, a cigaretta esetében a legkeresettebb árkategóriában 8,9%-kal, a fogyasztási dohány esetében átlagosan 8,3%-kal nőtt. A 2010. évi bevételekre

érdemi hatást gyakorolt még a jövedéki adótételek 2009. július 1-jétől hatályba lépett, 5-7% közötti emelésének 2010. évre áthúzódó hatása is.

Az uniós jogharmonizáció jegyében az **energiaadó** mértéke 2010. január 1-jével minden termékkörben 17%-kal emelkedett.

A **bérfőzési szeszadó** mértéke – a tömény szesz jövedéki adójának emelésével összhangban – 2010. január 1-jétől 10%-kal emelkedett. 2010 szeptemberétől ugyanakkor a saját gyümölcsből történő párlatkészítés esetében háztartásonként évi 50 literig 0 forint adómérték került bevezetésre, 50 liter felett továbbra is a teljes jövedéki adómérték érvényesül. Egyúttal szabaddá vált a saját desztillálóberendezéssel történő házi pálinkafőzés is.

2010. január 1-jétől a visszterhes vagyonátruházási **illeték** általános mértéke 10%-ról 4%-ra csökkent. A lakásszerzés esetén fizetendő illeték mértéke lakásonként 4 millió forintig továbbra is 2% maradt, viszont a forgalmi érték 4 millió forintot meghaladó része után a korábbi 6% helyett 2010. január 1-jétől 4% illetéket kellett fizetni.

2010. január 1-jétől bővült a visszterhes vagyonátruházási illeték tárgyi hatálya is: a belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaságban fennálló vagyoni betétét visszteher ellenében, illetve öröklési vagy ajándékozási illeték alá nem eső más módon történő megszerzése is illetékkötelessé vált.

2010. július 1-jéig jogerősen el nem bírált öröklési és ajándékozási illetékügyekben összeghatárhoz nem kötött, teljes mentességre jogosult az örökhagyó, illetve az ajándékozó egyenes ági rokona.

2010. január 1-jével vezette be az előző kormányzat az egyes lakóingatlanok, a vízi- és légi járművek, valamint a nagy teljesítményű személygépkocsik után fizetendő **vagyonadót**. Az előre látható alkotmányellenesség ellenére az előző Kormány számolt ezzel a költségvetési tétellel. A lakóingatlanok adójára vonatkozó, elhibázott rendelkezéseket az Alkotmánybíróság 8/2010. (I. 20.) AB határozatával a hatálybalépés napjára, azaz 2010. január 1-jére visszamenőleges hatállyal megsemmisítette. Az adórendszer szükséges egyszerűsítése érdekében 2010. augusztus 16-tól a vagyonadó többi része is hatályát veszítette, ezért az adóköteles légi jármű, vízi jármű, nagy teljesítményű személygépkocsi után 2010. évre bevallott adó második (második félévre eső) részletét már nem kellett megfizetni.

2010. január 1-jétől a **gépjárműadó** mértéke kb. 15%-kal emelkedett a személygépkocsik esetében valamennyi adósávban, valamint a nem légrúgós tehergépjárműveknél.

2010. január 1-jétől a foglalkoztatók által fizetendő **társadalombiztosítási járulék** 27% a teljes járulékköteles jövedelemre kiterjedően, ezen belül az egészségbiztosítási rész 2%, a nyugdíjbiztosítási rész változatlanul 24%, további 1% a Munkaerőpiaci Alapot illette. (2009. július 1-jétől a minimálbér kétszereséig 27%-ot, a fölött 32%-ot kellett fizetni.)

A **tételes egészségügyi hozzájárulás** (1950 Ft/fő/hó) 2010. január 1-jétől megszűnt. Az egyéni vállalkozók és a társas vállalkozások személyesen közreműködő főállású tagjainál a minimálbér kétszerese helyett az ún. "tevékenységre jellemző kereset" lett a minimális járulékalap.

A **biztosítottak által fizetendő járulékon** belül 6% az egészségbiztosítási, 9,5% a nyugdíjbiztosítási és 1,5% a munkaerőpiaci rész volt. A magánnyugdíjpénztári tagok által fizetendő járulék mértéke 1,5% volt, ami 2010. november 1-jétől a 2010. évi CI. törvény alapján – az államháztartás stabilizálása érdekében – átmenetileg 9,5%-ra változott. (A törvénymódosítás átmeneti jelleggel kimondta, hogy a 2010. november 1-je és 2011. december 31-e között esedékes, a nyugdíj fedezetére fizetett egyéni járulék egésze a Nyugdíjbiztosítási Alapot illeti meg, míg a magánnyugdíjpénztárakat megillető tagdíj ezen időszakban 0% - a korábbi 8% helyett.) A biztosított nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség továbbra is felsőkorlátos, ennek nagysága 7 453 300 Ft/év/fő volt.

V. A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS 2010. ÉVI ELŐIRÁNYZATAI

1. Bevételi előirányzatok

1.1. Gazdálkodó szervezetek befizetései

A 2010. évre vonatkozó költségvetés a **társasági adó** esetében 609,3 milliárd forint bevételi előirányzatot tartalmazott. A tervezettel szemben a tényleges adóbevétel 323,4 milliárd forint (a 495 milliárd forint bruttó befizetés és a 171,6 milliárd forintnyi kiutalás különbsége) lett, amely 285,9 milliárd forinttal, 46,9%-kal kevesebb az előirányzatnál. A mintegy 290 milliárd forintos elmaradáshoz 70 milliárd forint értékben járult hozzá a versenyképesség növekedését célzó kulcscsökkentés, ugyanakkor 220 milliárd forint összegű elmaradás a nem megfelelő tervezés (azaz a 2009. évi adóbevételek túlbecslése), illetve a vállalkozások alacsonyabb eredményességének következménye. A társasági adó esetében a bevételi előirányzat teljesülésének nagyfokú kockázatát előzetesen az ÁSZ és a Költségvetési Tanács is jelezte.

A központi költségvetésnek az előző esztendőhöz képest 2010-ben 62,2 milliárd forinttal, 16,1%-kal kevesebb bevétele származott a társasági adóból. A társasági adóelőleg-fizetés és -feltöltés rendjéből következően a decemberi bevétel 2010-ben is jelentős volt, ekkor 159,0 milliárd forint került átutalásra a központi költségvetésbe. Megjegyzendő továbbá, hogy a decemberi hónap az éves adóbevétel szempontjából változatlanul meghatározó, hiszen 2010-ben ekkor érkezett az éves adóbevétel 49,2%-a (2009-ben ez a részarány 34,4% volt). Az adóterhelés makroszintű mutatója, a GDP-arányos adóbevétel 2009 és 2010 között 1,5%-ról 1,2%-ra mérséklődött.

A **társas vállalkozások különadója** 2010-től megszűnt, így a Kvtv. a társas vállalkozások különadójára előirányzatot nem tartalmazott, mivel a tervekészítés időszakában még nem állt rendelkezésre a vállalkozások 2009. évi adóelszámolása. A tárgyidőszakban, ugyanakkor az adózóknak a korábbi évekkal kapcsolatban jelentős összegű visszaigénylési jogosultsága keletkezett, amely következtében a központi költségvetés társas vállalkozások különadója során 2010-ben -32,4 milliárd forint összegű negatív bevétel keletkezett.

A **hitelintézeti járadék** címén a központi költségvetés 2010-re 13,0 milliárd forint bevételt irányzott elő. A tervezettel szemben a tényleges adóbevétel 10,0 milliárd forint lett, amely 2,6 milliárd forinttal, 20,5%-kal kevesebb a 2009. évi járadékbevételemnél. A 2010. évi teljesítés a költségvetési előirányzattól is elmaradt (3,0 milliárd forinttal,

22,8%-kal), amelyet elsősorban a 2010. évi adóalap tervezettnél alacsonyabb összege magyaráz.

Az **egyszerűsített vállalkozói adó (EVA)** esetében a 2010. évre vonatkozó költségvetési előirányzat 182,6 milliárd forint volt. A tényleges 2010. évi bevétel 181,9 milliárd forint lett, vagyis az EVA alanyai az előirányzatnál 0,7 milliárd forinttal, 0,4%-kal kevesebb adót fizettek ilyen jogcímen a központi költségvetésbe. Az EVA-ból származó költségvetési bevétel az előző évhez viszonyítva 2010-ben 12,2 milliárd forinttal, 7,2%-kal emelkedett. A GDP-arányos EVA-bevétel 2009 és 2010 között lényegében nem változott, mindkét évben 0,7% volt.

Bányajáradék címén a 2010. évben 108,9 milliárd forint bevétele keletkezett a költségvetésnek, ami az éves előirányzat több mint 2,3-szerese, a bázishoz viszonyítottan pedig mintegy négyszeresére teljesült. A jelentős túlteljesülés a szénhidrogénárak emelkedése, a magas dollár-árfolyam, a Biztonsági Földgáztároló előrehozott sapkagáz kitermelése, valamint annak következménye, hogy 2010-től a bányajáradék bevétel soron jelenik meg a korábban az Energiagazdálkodási cél-előirányzat bevételét jelentő extra bányajáradék is.

Játékadóból az év során 53,4 milliárd forint bevétele származott a központi költségvetésnek, amely mintegy 20%-kal alacsonyabb az egy évvel ezelőtti teljesítéstől, és 15,4%-kal elmarad az éves előirányzattól is. Ennek oka a szerencsejáték-piac szerkezetéből adódik, mert fogyasztáscsökkenés az egyes szerencsejáték ágazatokat is általában kedvezőtlenül érintette, visszaesett a piac forgalma, és ezáltal csökkentek a költségvetési befizetések is.

A **környezetterhelési díj** címén közel 7,3 milliárd forint volt a befizetés, amelyből mindössze 0,7 milliárd forint visszatérítés történt, ezáltal a bevétel 6,6 milliárd forint lett, amely az éves előirányzat 69,2%-a.

2010. évben **energiaadó** címén közel 16,9 milliárd forint bevétele származott a költségvetésnek, mely 29,5 milliárd forint befizetés és 12,6 milliárd forintot kitevő visszautalás eredőjeként adódott. Az adóbevétel az éves előirányzatot közel 0,5 milliárd forinttal (3%-kal), az előző év értékét pedig – elsősorban az adóemelésnek köszönhetően – 3,7 milliárd forinttal (28%-kal) haladta meg. Az előirányzat túlteljesülését a vártnál nagyobb ipari energiafelhasználás indokolja.

Az **egyéb befizetések** jogcímen 36,3 milliárd forint volt a bevétel. Ez a teljesítés az előirányzatnak 113,3%-a, az előző évi bevételnek pedig 166,8%-a. A gazdálkodó szervezetek egyéb befizetéseinek döntő részét továbbra is az állami adóhatóság által beszedett bírságok, pótlékok teszik ki, de itt jelenik meg az év közben megszüntetett, az egyes nagy értékű vagyontárgyak - leginkább a nagy teljesítményű személygépkocsik, illetve vízi járművek, légi járművek - adójából az év első felében még befizetett összeg. Ez a jogcím tartalmaz a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások különadója címén 3,4 milliárd forint bevételt. A 2010. évi költségvetés ilyen jogcímen bevételt nem irányzott elő, figyelemmel arra, hogy ez az adónem 2007-től megszűnt. 2010. évi teljesítés ugyanakkor volt, amelyet az magyaráz, hogy egyes adózók a pénzügyi szervezetek 2010-ben bevezetett különadóját tévesen a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások különadójára kijelölt számlára fizették.

A 2010. évi költségvetésről szóló 2009. évi CXXX. törvény 17. § (1) bekezdésében megjelölt **egyéb központosított bevételek** (adó- és adójellegű bevételek, korábban nyújtott támogatások visszatérülése stb.) a központi költségvetés központosított bevételeit képezték. E bevételek a központi költségvetés mérlegében az egyéb központosított bevételek mérlegsoron jelentek meg. Az éves 44,1 milliárd forintos teljesítés kissé elmaradt a törvényi előirányzattól (93,6%). Ezen belül a vízkészletjárulékból befolyt bevétel magasabb, a környezetvédelmi termékdíjak és a közúti bírságbevételek ugyanakkor alacsonyabbak lettek a tervezettnél.

Az **energiaellátók jövedelemadójából** a Kvtv. 20,0 milliárd forint bevételt irányzott elő. A 2010. évi teljesítés 17,0 milliárd forint volt, amely a költségvetési előirányzathoz képest 3,0 milliárd forintos, 15,1%-os elmaradást jelent. A költségvetési előirányzatnál kevesebb adóbevétel háttérében elsődlegesen az adóalanyok gazdálkodási eredményének csökkenése áll.

Cégautóadóból a központi költségvetésnek 25,9 milliárd forint bevétele keletkezett, így az előirányzat 107,8%-ban teljesült. A tervezetten felüli bevétel a javuló adófizetési hajlandóságnak és a cégautóadóból levonható adónem (a nagy teljesítményű gépjárművek adója) évközi megszüntetésének tudható be.

Az átlagot meghaladó jövedelemtermelő-képességgel rendelkező szektorok adóztatásának erősítése és a költségvetési egyensúly biztosítása céljából a **pénzügyi szervezeteknek** (bankok, biztosító társaságok és pénzügyi lízingscégek) 2010-től **különadót** kell fizetniük. Az év közben bevezetett különadóból a központi költségvetésnek 182,3 milliárd forint bevétele keletkezett, amely a GDP arányában 0,7%-os arányt jelent.

Az **egyes ágazatokat terhelő különadóból** a központi költségvetésnek 151,7 milliárd forint bevétele keletkezett, tehát a 2010. évre várt 161 milliárd forint bevétel mintegy 94%-ban teljesült. A tervezetthez képest kisebb bevétel – figyelemmel arra, hogy a benyújtott bevallások tanúsága szerint az adóalanyok összes előlegfizetési kötelezettsége megegyezett az előzetesen prognosztizált 161 milliárd forinttal – annak tudható be, hogy több adózó határidőre nem fizette meg az adót, illetve részletfizetést kért.

1.2. Fogyasztáshoz kapcsolt adók

A 2010. év során **általános forgalmi adóból** 2313,6 milliárd forint bevétele keletkezett a költségvetésnek. Ez az összeg az előirányzat 99,99%-os teljesítésének felel meg, a 2009. évi bevételt pedig 6,7%-kal lépi túl. A 2010. évi nettó ÁFA egyenleg 3856,1 milliárd forint bruttó befizetés (ebből 3573,2 milliárd forint az APEH és 282,9 milliárd forint a VPOP által beszedett ÁFA) és 1542,5 milliárd forint visszautalás eredőjeként adódik. A nettó áfabevétel alakulását a világgazdasági válság nyomán a makrogazdasági tényezők alakulása, a bázisév júliusi kulcsemelésének áthúzódó hatásai (a normál áfamértéket az előző Kormány 20%-ról 25%-ra emelte meg) és egyszeri tételek hatásai együttesen határozták meg.

2010. évben a gazdasági válságból való kilábalás motorja az ÁFA kiutalások növekedése irányába ható export dinamikus bővülése volt. A fogyasztás volumene még nem állt növekedési pályára, csökkenési üteme azonban mérséklődött. A háztartások végső fogyasztásának volumene 2,2%-kal csökkent, ezen belül a háztartások fogyasztási kiadása 2,1%-kal csökkent. A közösségi fogyasztás 0,6%-kal csökkent, így a végső fogyasztás volumene összesen 2%-kal lett alacsonyabb a bázishoz képest. A beruházások volumene

5,6%-kal esett vissza. A belföldi felhasználás összességében 1,1%-kal csökkent, így 1,1 százalékponttal mérsékelte a GDP változását. Az ÁFA bevételek legnagyobb forrását jelentő folyóáras vásárolt fogyasztás esetében némi növekedés volt tapasztalható, ugyanis a fogyasztási volumenek csökkenését kompenzálta az infláció mértéke. A lakossági beruházások utáni ÁFA bevételekben tapasztalt szerény növekedés háttérében a lakásépítések és felújítások csökkenő trendjét ellensúlyozó ÁFA kulcs emelés hatása áll.

Fontos megemlíteni, hogy az ún. Parat-ügyben (állami támogatásra jutó, korábban le nem vonhatónak minősített áfafizetési kötelezettség) született bírósági döntés következtében összesen mintegy 18 milliárd forint áfa-visszaigénylése bizonyult jogosnak. Ennek fedezetét azonban az előző Kormány által előterjesztett költségvetés nem irányozta elő.

Jövedéki adóból a 2010. évben realizált 856,5 milliárd forintos bevétel az éves előirányzatot 36,4 milliárd forinttal, 4,1%-kal múlja alul, a tavalyi évi teljesítéstől pedig 12,3 milliárd forinttal, 1,4%-kal maradt el. Az előirányzattól való elmaradás háttérében elsősorban a dohánytermékek készletfelhalmozása miatt 2010. év elejére tervezett adóbevételeknek az előző Kormány által végrehajtott 2009. év végi realizálása, valamint a vártnál nagyobb üzemanyag-áremelkedés miatt kieső tárgyévi üzemanyag-forgalom hatása áll.

A jövedékiadó-köteles termékek körében a bevétel döntő részét – közel 60%-át – továbbra is az üzemanyagok termékcsoportjában keletkezett 511,4 milliárd forintos befizetés tette ki, amely 22,1 milliárd forinttal, 4,5%-kal magasabb az előző évi értéknél. A bevételek több mint 30%-át kitevő dohánytermékek jövedéki adóbevétele 262,2 milliárd forint volt, amely 36,0 milliárd forinttal, 12,1%-kal alacsonyabb összeg az előző évhez képest. Az adóbevétel bázishoz képesti csökkenése elsősorban annak tudható be, hogy a 2010. évi adóemelést megelőző rendkívül nagymértékű készletezés miatt 2009. év végén realizálódott a 2010. évre tervezett adóbevételek egy része (két év közötti áthúzóadás). A 2011. év eleji – a korábbinál kisebb mértékű – adóemelést megelőzően már nem történt hasonló mértékű készletfelhalmozás 2010 végén. A szeszesitalok és egyéb termékek adóbevételei a jövedéki adóbevételek közel 10%-át, 83,0 milliárd forintot tettek ki, amely 1,7 milliárd forinttal, 2,1%-kal magasabb lett a 2009. évinél. A növekmény az adóemelések, valamint a szabadforgalom csökkenésének eredményeként adódott. A jövedékiadó-köteles termékekből származó befizetések szerkezetét elemezve a bázisévhez képest 4 százalékpontos átrendeződés tapasztalható a dohánytermékekről az üzemanyagok javára. Az üzemanyagok termékcsoportjának adóbevétel emelkedése elsősorban a befizetések – adóemeléseknek köszönhető – 22,7 milliárd forintot kitevő élénkülésének és az elsősorban mezőgazdasági felhasználáshoz kapcsolódó visszatérítések 0,6 milliárd forintos növekedésének eredményeként adódott.

A **regisztrációs adóból** a 2010. évben 30,0 milliárd forint bevétel származott a költségvetésnek, amely 31,3 milliárd forint befizetés és 1,3 milliárd forint visszautalás eredményeként adódott. Az adóbevétel az éves előirányzattól mintegy 9,3 milliárd forinttal, 23,6%-kal, míg a bázisévi értéktől közel 3,6 milliárd forinttal, közel 12%-kal marad el. A bevételek előirányzattól való elmaradásának háttérében a gazdasági válság elhúzódó, gépjárműpiacra gyakorolt negatív hatása áll. Az új személygépjárművek forgalomba helyezésének bázishoz képesti csökkenő trendje a vártnál később, csak a második félevtől fordult át növekedésbe. A visszautalások arányának bázisévhez képesti csökkenése azt mutatja, hogy csökkent a behozott gépjárművek külföldiek részére történt értékesítése.

1.3. A lakosság befizetései

A 2010. évre vonatkozó költségvetés előirányzatként 1881,1 milliárd forint **személyi jövedelemadó**-bevétellel számolt. A személyi jövedelemadóból ténylegesen befolyt költségvetési bevétel 1767,9 milliárd forint volt (az 1897,7 milliárd forintos bruttó befizetést 129,8 milliárd forintnyi kiutalás csökkentett). A 2010. évi teljesítés az előirányzathoz képest 113,2 milliárd forintnyi, 6%-os elmaradást mutat. Az előirányzatnál kevesebb adóbevételt több tényező okozta, így az összevontan adózó jövedelmek utáni adó tervezettnél kisebb összege, a családi pótlék adóztatására vonatkozó szabályozásnak az Alkotmánybíróság által 2009 decemberében történő hatályon kívül helyezése, illetőleg a kamatjövedelem utáni adóbevétel tervtől elmaradó összege.

A 2010. évben realizált személyi jövedelemadó-bevétel 106,3 milliárd forinttal, 5,7%-kal volt kevesebb a 2009. évi bevételnél.

A **magánszemélyek** 2010. január 1-jétől megszűnt **különadója** címén 6,1 milliárd forint bevétel, a 4,3 milliárd forintos éves előirányzat 140,9%-a folyt be a központi költségvetésbe. Az 1,8 milliárd forintos költségvetési többletbevétel a 2009. évről történő pénzforgalmi áthúzóadások várakozást felülmúló összegének köszönhető.

A **magánszemélyek jogviszonyának megszűnéséhez kapcsolódó egyes jövedelmekre** 2010. október 1-jétől **bevezetett** 98%-os **különadóból** a központi költségvetésnek a 2010. évben 11,3 millió forint bevétele keletkezett.

2010. évben a költségvetésnek egyéb lakossági **adóbefizetésekből** 3,0 milliárd forint bevétele származott, mely az éves előirányzattól (5,8 milliárd forint) 2,8 milliárd forinttal marad el, annak 52,1%-át teszi ki. Az elmaradás a szeptemberben hatályba lépett, gyümölcsparlat főzést érintő szabályozásváltozás miatt kieső bérfőzési szeszadó bevételek miatt következett be. A bevételből közel 2,8 milliárd forintot tett ki maga a bérfőzési szeszadó és valamivel több mint 0,2 milliárd forintot az egyéb, főleg a lakossági vámbefizetések.

Az **illetékbecfizetésekből** a központi költségvetésnek 83,5 milliárd forint bevétele származott, ami a 2009. évi összeghez képest 28,7 milliárd forintos, 25,5%-os csökkenést, az eredeti előirányzathoz viszonyítva pedig 26,5 milliárd forint elmaradást mutat, s így 75,9%-os teljesítésnek felel meg. Ez összefüggésbe hozható az ingatlanforgalom, illetve másodlagosan az ingatlanárak csökkenése, továbbá a gépjármű adás-vételek visszaesése miatt a gazdasági válsággal, valamint azzal, hogy az év második felétől a törvényi szabályozás vagyonszerzési illetékmentességeket biztosított az egyenesági rokonoknak öröklés, ajándékozás esetén.

1.4. A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei

1.4.1. A költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok saját bevételei

A fejezetek – központi költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok együtt – 2010. évben 1869,9 milliárd forint nem költségvetési támogatásként kezelt bevételt ért el, mely összeg 250,6 milliárd forinttal (15,5%-kal) meghaladja az előző évben realizált 1619,3 milliárd forint saját bevételt. Az 1296,8 milliárd forint összegű eredeti bevételi előirányzathoz képest ez 573,1 milliárd forintos (44,2%-os) eltérés.

1.4.2. Fejezeti kezelésű előirányzatok EU támogatása

A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei közül 2010-ben összesen 814,0 milliárd forint származott európai uniós forrásból, mely a 642,5 milliárd forint összegű eredeti előirányzat 126,7%-a. A támogatások egy része még a 2004-2006. közötti uniós pénzügyi kerettervhez kapcsolódó Kohéziós Alapból származott (19 milliárd forint), és környezetvédelmi, közlekedési nagyberuházásokhoz járult hozzá, döntő része pedig a 2007-2013. közötti programozási időszak programjainak megvalósítását szolgálta. Ezen belül a két legjelentősebb program (Új Magyarország Fejlesztési Terv, Új Magyarország Vidékfejlesztési Program) közül az Új Magyarország Fejlesztési Terv esetében az eredeti 500,3 milliárd forint összegű előirányzathoz képest a magas, 669,4 milliárd forintos bevétel oka elsősorban az, hogy a 2009. évi kiadásokra jutó 41,0 milliárd forint összegű uniós forrás elszámolása technikai okok miatt átcúsúzott 2010. évre, mely tisztán bevételként jelentkezett a prognózisban, illetve év végén a GySEV Közlekedés Operatív Program keretében megvalósuló fejlesztés eddig kifizetett támogatására jutó 18,0 milliárd forint összegű uniós bevétel decemberben került elszámolásra. Ezen kívül a magasabb kiadásokhoz automatikusan több bevétel társult.

1.5. A központi költségvetési szervektől származó befizetések

A központi költségvetési szervektől származó befizetések 2010-ben összesen 57,3 milliárd forint összeget tettek ki, 39,4%-át a 2009. évi előirányzat-maradvány terhére előírt befizetési kötelezettségből befolyt 22,6 milliárd forint adta. További jelentősebb bevétel a teljesen saját bevételből gazdálkodó intézmények részére meghatározott befizetési kötelezettségek (mintegy 30,4 milliárd forint) teljesítése, valamint az egyéb befizetések 4,3 milliárd forintja (BM 2,6 milliárd forint, NEFMI 0,9 milliárd forint, KIM 0,5 milliárd forint, HM 0,1 milliárd forint, KBT 0,2 milliárd forint).

1.6. Elkülönített állami pénzalapok befizetései

A 2010. évi költségvetésről szóló 2009. évi CXXX. törvény 18. § (2) bekezdése előírta, hogy a Munkaerőpiaci Alap 8,0 milliárd forintot adjon át a központi költségvetésbe a rendelkezésre állási támogatásban részesülők közcélú foglalkoztatásához, a munkabért terhelő járulékokra. A befizetési kötelezettségét az Alap teljesítette.

1.7. A helyi önkormányzatok befizetései

A helyi önkormányzatoktól 2010-ben 12,9 milliárd forint befizetést regisztrált a Magyar Államkincstár, melyből 11,6 milliárd forint a visszafizetett állami támogatásokat, 1,3 milliárd forint pedig a kapcsolódó kamatokat jelenti.

Más megközelítésben a zárszámadási beszámolók alapján az önkormányzatok saját bevallásuk szerint 10,0 milliárd forint állami támogatást és 0,5 milliárd forint kamatot, a kincstári ellenőrzések valamint a késedelmes fizetések miatt pedig további 1,6 milliárd forint állami támogatást és 0,8 milliárd forint kamatbefizetést teljesítettek.

1.8. Állami vagyonnal kapcsolatos befizetések

Az állami vagyonnal kapcsolatos tételek alapvetően az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Vtv.), a Magyar Fejlesztési Bankról szóló 2001. évi XX. törvény és a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény hatálya alá tartozó vagyonnal való gazdálkodásból eredő bevételeket foglalják magukban. Az Áht.

rendelkezései szerint az állami vagyonnal összefüggő bevételek egy része megjelenik a központi költségvetés mérlegében, más részük (a kölcsön visszatérülések és a tulajdonosi részesedések értékesítése) finanszírozási célú pénzügyi műveletnek minősül, amely nem érinti a központi költségvetés egyenlegét.

Az állami vagyonnal való gazdálkodás kapcsán 2010. évre 101,4 milliárd forint összegű bevételt tartalmazott a költségvetés, amely alapvetően az ingatlan-értékesítésen és frekvencia hasznosításon, valamint az osztalék-befizetéseken alapult. Az értékesítési ügyletek elmaradása miatt a tervezett bevételeknek mindössze 70%-a valósult meg. A 71,0 milliárd forint összegű vagyon-bevétel ráadásul összetételében is eltér a tervezettől. A 20,0 milliárd forint összegű frekvencia koncessziós hasznosításának elmaradását, illetve 37,9 milliárd forint összegű ingatlaneladások 25%-os mértékű alulteljesülését előre nem tervezett – részben pénzforgalommal nem járó – bevételek ellensúlyozták 18,3 milliárd forint összegben.

A 2010. évben befolyt közel 10 milliárd forint összegű 2010. évi értékesítési bevételek nagyságrendjét egy ügylet határozta meg, egy győri ingatlanegyüttest értékesített a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (a továbbiakban: MNV Zrt.) az Audi Hungária Kft. részére. Az ügyletből befolyt vételár összesen 6,5 milliárd forintot tett ki (5,2 milliárd forint + ÁFA). A 2010. évi ingatlanértékesítési bevétel csökkenő tendenciát mutat az előző évihez képest. Az elmaradás oka a világ gazdasági válsággal járó ingatlanpiaci keresletcsökkenés, a gazdaság helyzete nem kedvezett a nagy értékű ingatlanok értékesítésének. A befektetők kedv egész évben gyenge volt, továbbá az ingatlanpiacon lévő túlkínálat okozta jelentős árcsökkenés és a hitelezés elnehezülése sem kedvezett az állami ingatlanok értékesítésének. A nem ingatlan-vagyon értékesítéséből származó bevétel a földhaszonbérleti jogok megszerzéséért fizetendő egyszeri bevételeket és egyéb eszközök értékesítéséből (jórészt ásványi anyagok eladásából) fizetett összegeket foglalja magába.

A vagyon hasznosításából eredő bevételek 42,7 milliárd forint összege a frekvencia hasznosítás elmaradása miatt lett kevesebb a tervezettnél, annak mindössze 67%-át tette ki. A 2010. évi hasznosítási bevételek közel háromnegyedét az osztalék-befizetések adták. Az osztalék-bevételek nagyságrendileg a tervezettnél megfelelően alakultak, összetételüket azonban korrigálta az a tényező, hogy a tervezési időszakot követően két társaságnak (a Magyar Villamossági Művek Zrt., a továbbiakban: MVM Zrt. és a Magyar Posta Zrt.) még 2009. évben osztalékelőleget kellett fizetnie. A Magyar Posta Zrt. osztalék-előírása csökkent, amit kompenzálni tudott a Richter Nyrt. többlet-osztaléka és a Szerencsejáték Zrt. részére előírt többlet-befizetési kötelezettség. A 2009. évi társasági adózott eredmények néhány társaság esetén még kedvezőbbnek bizonyultak, mint az osztalékbevételi terv készítésekor ismert várható adatok. Emiatt nyílt lehetősége az MNV Zrt.-nek – a társaságok likviditásának, jóváhagyott beruházási programjaik, középtávú fejlődésük veszélyeztetése nélkül – többletosztalék előírására. Az osztalékbevételek 2010. év végére – a tervezett összeget közel 3%-kal meghaladóan – 31,4 milliárd forint összegben teljesültek a következők szerint:

millió forintban

Társaság	2010. évi tervezett bevétel	2010. évi tényleges bevétel
MVM Zrt.	15 000	15 017,4
Szerencsejáték Zrt.	5 000	7 000
Richter Nyrt.	3 000	3 604,3
Állami Autópálya Kezelő Zrt.	2 760	3 200
Magyar Posta Zrt.	4 380	1 780
Autóbusz Invest Kft.	370	250
MNV Zrt.		454,8
Egyéb osztalékbevételek	100	120,4
Összesen	30 610	31 426,9

A 2009. évi hiány csökkentése érdekében az előző évben mintegy 35,5 milliárd forint összegű előrehozott osztalék-elvonás történt, amely így a 2010. évi bevételeket, és ezáltal a költségvetési mozgásteret szűkítette.

A bérleti díj típusú, együttesen 5,7 milliárd forint összegű bevételek zömében az állami tulajdonú termőföldek haszonbérletbe adásából (5 milliárd forint) származott. Az MNV Zrt. jogelődjei által kötött szerződések alapján a haszonbérbe adott területek nagysága 370 000 hektár, amely 7 540 000 aranykorona értékű. A további bérleti díjak (685,3 millió forint) egyrészt társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek által bérelt állami tulajdonú ingatlanok használatához kapcsolódnak, másrészt központi költségvetési szervek elhelyezéséhez kötődnek (ez utóbbi tételek kiadásként is megjelennek).

Az MNV Zrt. vagyonhasznosítási bevételeinek másik típusa a vagyonkezelői díjbefizetés, amelyből – a tervhez képest 30% körüli elmaradással – 3 milliárd forint bevételhez jutott az állam. Ezen belül a két legnagyobb bevételi tétel a HungaroControl Zrt. éves vagyonkezelői díja (2,7 milliárd forint), valamint a Budapest Airport Zrt. által fizetendő éves vagyonkezelői díj (261,7 millió forint).

A koncessziókból származó díjbevételek is az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek között jelennek meg, ezek azonban nem tartoznak a Vtv. hatálya alá, illetve az MNV Zrt. hatáskörébe. Ezek az együttesen 2,5 milliárd forint összegű bevételek csak a tervezett mérték 11%-át teszik ki.

Infrastruktúra koncessziókból származó díj címen 2010-ben 1,2 milliárd forintnyi bevétel teljesült, ami mintegy 20 milliárd forinttal elmaradt a tervezettől. A tetemes eltérést szinte teljes mértékben az magyarázza, hogy az előirányzat feltételezte, hogy a piaci verseny magasabb szintre emelését, a szélessávú internet elérés lehetőségeinek kiterjesztését célzandó mobil-rádiótelefon szolgáltatások bővítése érdekében frekvencia használati jogosultságok értékesítésére kerül majd sor, melyből 20 milliárd forint bevétel érkezik, az értékesítés azonban nem valósult meg. A bevétel túlnyomó része a korábban elnyert frekvenciahasználati jogosultságokból származott.

A játékkaszinó üzemeltetésből származó koncessziós díjbevétel 2010-ben 1,3 milliárd forint volt, amely a tervezetthez képest 20%-os csökkenést jelent. A játékkaszinók

koncessziós díját minden évben a KSH által közzétett, a tárgyévet megelőző év fogyasztói árindexével valorizálni kell. Az előirányzat tervezésekor 2009. évre a kormány 5,2%-os fogyasztói árnövekedést irányzott elő, ezzel szemben az infláció 4,2%-os mértékű volt. Az államháztartásért felelős miniszter döntésének megfelelően a koncesszióba vevők a 2010. évre vonatkozóan pénzügyi válság kapcsán nyújtandó átmeneti támogatásban részesültek.

A két fenti bevételi típusba nem sorolható, egyéb bevételek jelentősen javították a vagyonszerzések teljesülési arányát 2010-ben. Az egyszeri bevételi tételeknek köszönhetően az egyéb bevételek 13,0 milliárd forintot értek el a tervezett 62,5 millió forinttal szemben. E bevételek között jelent meg Malév Zrt. 2007. évi privatizációjával összefüggésben az orosz Külkereskedelmi Bank (VEB) által kibocsátott bankgarancia érvényesítéséből származó bevétel elszámolása. A bankgarancia arra az esetre szólt, ha a Malév Zrt. nem teljesítené a márkanév használati díjfizetési kötelezettségét. A Malév Zrt. fizetési nehézségei miatt lehívott, összesen 32 millió euró összegű bankgaranciából együttesen 8,7 milliárd forint bevételhez jutott az állam, ebből 8 milliárd forint jelenik meg e bevételi soron, a további 0,7 milliárd forint pénzforgalom nélküli elszámolás volt. Az egyéb bevételek tartalmazzák továbbá a Férihegyi Utasterminál Fejlesztő (FUF) Kft. pénzeszközállományának bevonását 3,0 milliárd forint értékben, valamint olyan terven felüli tételek hatását, mint az ÉPTEK pernyertességből származó bevételek (0,2 milliárd forint), vagy egyes ingatlanértékesítésekhez kapcsolódó kötbér bevételek (0,2 milliárd forint).

A pénzforgalommal nem járó bevételek közel 5,4 milliárd forint összegű elszámolása a Malév Zrt.-hez kapcsolódik. A fent említett VEB garancia érvényesítés lehívásából származó bevétel költségvetési elszámolása megosztva történt, mivel a bankgarancia egy része egy elkülönített banki számlára érkezett. Az átlátható és teljes körű költségvetési elszámolás érdekében a bankgaranciát terhelő kötelezettség év közben már esedékessé vált és teljesített összege (0,7 milliárd forint) pénzforgalom nélküli bevételként és kiadásként jelenik meg a költségvetésben. A Malév Zrt. tulajdoni részének megszerzése és feltőkésítése részben pénzforgalmi költségvetési kiadás teljesítésével, részben pénzforgalom és költségvetési elszámolás nélküli követelés-beszámítással történt. A beszámított követelések egy része – 4,7 milliárd forint – a Malév Zrt.-vel 2009-ben kötött szerződés alapján kifizetett vételár-előlegből eredt. Az Áht. 109/A. §-a alapján az állami vagyonszerzés mértékét vagy összetételét megváltoztató ügyleteket (a finanszírozási célú pénzügyi műveletek hatásának kivételével) akkor is el kell számolni bruttó módon a költségvetésben, ha nem járnak pénzforgalommal. A vételárelőlegből eredő követelés tulajdonszerzési célú konverziójának bruttó elszámolása a tulajdonszerzési (tőkeemelési) kiadás és a vételárelőleg visszatérülés bevételeként kimutatásával valósulhat meg.

Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek másik típusát a költségvetési egyenleget nem érintő, finanszírozási célú műveletekből származó bevételek jelentik. 2010. évben a pénzügyi részesedések értékesítéséből származó (privatizációs) 30,0 milliárd forint összegű, valamint a korábban nyújtott tulajdonosi kölcsönök visszatérüléséből befolyt 1,9 milliárd forint összegű bevételek javították az állam finanszírozási pozícióját. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának erősítéséről szóló 2008. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Stab. tv.) felhatalmazása alapján a Magyar Állam 2009-ben 30 milliárd forint összegben FHB Nyrt.-ben részesedést vásárolt. A Stab. tv. 12. § (1) bekezdése szerint az FHB Nyrt.-t ezen állami részesedés tekintetében vételi jog illette meg. (A

törvény rendelkezései szerint a hitelintézetben történt részesedés-szerzés esetében az államháztartásért felelős miniszter járt el közvetlenül, valamint a részvényesi jogokat is az államháztartásért felelős miniszter gyakorolta.) A bank 2010 februárjában élt vételi jogával és visszavásárolta a Stab. tv. alapján tavaly megszerzett állami részesedését, a privatizációs bevétel ennek az ügyletnek az eredménye. 2010. évben az MNV Zrt. kompetenciájába tartozóan mindössze 61,8 millió forint értékben került sor társasági részesedések értékesítésére.

A tulajdonosi kölcsön-megtérülések tervezett és tényleges bevételeit a következők szerint alakultak:

millió forintban

Társaság	2010. év terv	2010. év tény
MALEV Vagyonkezelő Kft.	861,0	859,7
Agrárvagyonkezelő Kft.	750,0	750,0
Bábolna Nemzeti Ménes Kft.	150,0	0,0
Hollóházi Nonprofit Kft.	0,0	0,0
Kopint-Datorg Zrt.	285,0	285,0
Szépművészeti Múzeum Kht.	100,0	35,0
Monostori Erőd Nonprofit Kft.	80,0	0,0
Balatoni Halászati Zrt.	732,0	0,0
MAFILM	18,0	0,0
Összesen	2976,0	1929,7

A befolyt kölcsön-megtérüléseken túl a Malév Zrt. 9,4 milliárd forint összegű kölcsön-tartozása a társaság feltőkésítésének részeként beszámítással szűnt meg.

1.9. Adósságszolgálattal kapcsolatos és egyéb bevételek

Az adósságszolgálattal kapcsolatos és egyéb bevételek mérlegsoron 2010-ben összesen 257,0 milliárd forint bevétel teljesült, ami a törvényi módosított előirányzat 167,5%-a.

Az adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek 2010-ben összességében 131,8 milliárd forintot tettek ki.

A devizában fennálló tőkeköveteléseket az ún. kormányhitelek, valamint a Magyar Állam által devizában felvett, de forintban továbbkölsönzött hitelek teszik ki. Az ezek megtérüléséből származó ún. tőkebevételek összege 1,3 milliárd forint volt.

A devizában felvett, de forintban továbbkölsönzött hitelek államháztartási szereplőkkel korábban megvalósított projekteket finanszíroztak. Az egyetlen, ma még meglévő ilyen hitel a Várpalota és Régiója Környezetvédelmi Rehabilitációs Program. A hitel visszafizetése hét önkormányzatot terhel (Várpalota, Berhida, Pétfürdő, Öskü, Ósi, Tés, Balatonalmádi). Az Országgyűlés elengedte a 2010. év májusában esedékes kölcsöntartozások 50%-át, valamint a Kormány a novemberi kölcsöntartozások 50%-ára támogatást biztosított az általános tartalék terhére. Az Áht. 14. § (3) bekezdése alapján a tartozáselengedésből eredő költségvetési kiadással szemben olyan bevételt kell elszámolni, amely a tartozás megfizetéséből eredt volna. A tőke-visszatérülésként kimutatott összeg (221,9 millió forint) az Áht. rendelkezésének végrehajtását is tartalmazza.

A kormányhitelek visszatérülése a volt rubel és dollár elszámolású országoknak korábban nyújtott kormányhitelek, illetve ezen országokkal szembeni kereskedelmi száldókövetelések bevételeit tartalmazza, a megtérülés időpontjában érvényes devizaárfolyamon.

A volt rubel relációból érkezett bevétel az Albániával szembeni követelés megtérüléséből keletkezett, míg a dollár elszámolás mellett nyújtott kormányhitelek bevétele a nicaraguai és algériai tartozás visszatérüléséből származott.

2010-ben a 314,2 millió forint előirányzat 1 096,2 millió forint összeggel teljesült. Ebből a volt rubel reláció bevétele a tervezett 289,3 millió forinttal szemben ténylegesen 277,1 millió forint. A volt dollár reláció bevétele a tervezett 24,9 millió forinttal szemben ténylegesen 819,1 millió forint. A többletbevétel döntően azáltal képződött, hogy az algériai követelés kapcsán a 2004 óta húzódó MNB garancia felszabadítása, valamint a garancia összegével azonos, még nyilvántartott követelés belföldi költségvetési elszámolása az év folyamán teljesült.

A még fennálló kormányzati követeléseink alapvetően a fizetőkészség és fizetőképesség vonatkozásában a legkisebb törlesztési hajlandóságot mutató országokkal szemben maradtak fenn.

A kamatbevételek előirányzata 110,8 milliárd forint volt, amelyet a 2010. év folyamán megvalósult 130,5 milliárd forint összegű teljesítés 19,7 milliárd forinttal halad meg. A túlteljesítés két tényező eredője: a forint-követelések kamata 36,3 milliárd forinttal magasabb, a deviza kamatbevétel pedig 16,6 milliárd forinttal kisebb lett, mint az előirányzat.

A forint-követelésekből származó kamatbevételek 115,1 milliárd forintot értek el 2010-ben. A tervhez képest 36,3 milliárd forint összegű többletbevétel alapvetően állampapírpiazi műveletekhez kapcsolódik. Az államkötvények többszöri aukciós értékesítése során elszámolt kamatbevétel 47,5 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot, ami a tervekhez képesti alacsonyabb hozamoknak és a megemelt értékesítésnek köszönhető. A kincstárjegyek kamata 0,8 milliárd forintot tett ki.

A kamatbevételek másik jelentős tétele a Kincstári Egységes Számla (a továbbiakban: KESZ) után az MNB által fizetett kamatból származott, amelynél viszont 11,3 milliárd forint kamatmaradás mutatkozott. A jegybank irányadó kamatszintje alacsonyabb lett a tervezés során figyelembe vettél, ennek hatására 10,6 milliárd forinttal kevesebb kamatbevétel keletkezett. A KESZ átlagos állománya ugyanakkor lényegében a terveknek megfelelően alakult, így az nem befolyásolta érdemben a kamatbevételeket.

A devizakövetelésekből származó 15,4 milliárd forintos kamatbevételek lényegesen elmaradtak a 32,0 milliárd forint összegű előirányzattól. A nemzetközi hitelcsomagból befolyt pénz nagyobbik részét az MNB-nél helyezte el betétként, kisebbik részét pedig a Magyar Fejlesztési Bank Zrt., illetve egyes kereskedelmi bankok részére hitelezte tovább az állam. Az MNB betét esetében 1,7 milliárd forinttal, a bankoknak továbbkölcsonzott összegből pedig 15,7 milliárd forinttal kevesebb bevétel folyt be a költségvetésbe a tervekhez képest. Ennek oka egyrészt, hogy a továbbkölcsonzott hitel egy része még 2009-ben, másik része 2010-ben előtörlesztésre került, másrészt a betétekre fizetett kamatszint a tervezettnél alacsonyabban alakult.

Az egyéb bevételek 2010-ben 125,2 milliárd forintot tettek ki, amely mintegy háromszorosa a törvényi módosított előirányzatnak. Ezen belül a két legnagyobb tételt az alábbiak jelentették:

Az Európai Bizottság „C(2010)3553 végleges” határozatában megállapította, hogy a MOL Nyrt. a korábbi időszakban az uniós jogot sértő állami támogatásban részesült és kötelezte a Magyar Államot, hogy 2010. augusztus 10-éig szüntesse meg a tiltott állami támogatás nyújtását, továbbá 2010. október 10-éig fizettesse vissza a MOL-lal a kamatos kamattal növelt jogellenes állami támogatást. A MOL Nyrt. által mindez alapján 2010 szeptemberében befizetett összesen 35,2 milliárd forint – a Kvtv. módosításával összhangban – az egyéb bevételek között került kimutatásra.

Az 52 év felettiek számára a magánnyugdíjrendszerből a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe 2009-ben lehetővé vált visszalépés folyamata 2010-ben is folytatódott. A mintegy százezer visszalépő fő után a magánnyugdíjpénztárak összesen 64,8 milliárd forintot fizettek be az államkasszába. A törvényi előírás szerint a visszalépő pénztártag magánnyugdíjpénztárral szembeni követelését a pénztár – pénzben, vagy értékpapírban - a Magyar Államnak adja át, melyet a központi költségvetésben az egyéb bevételek között kell elszámolni. Ez a bevételi jogcím az elsődleges oka az egyéb bevételek jelentős túlteljesülésének.

1.10. Uniós elszámolások

Az Egyéb uniós bevételek cím három tételből tevődött össze.

Ezen a jogcímen található az Unió költségvetési bevételeit képező, Magyarországon beszedett **ún. tradicionális saját források** (vámok, cukorágazati hozzájárulások) 25%-a, amely a beszedési költségek fedezeteként a hazai költségvetést illeti:

- Vámbeszedési költség megtérítése címen 2010-ben a központi költségvetést a tervezett 7,2 milliárd forinttal szemben 8,4 milliárd forint illette meg, így a növekmény mértéke 1,2 milliárd forint volt. Az előirányzat teljesítését alapvetően az növelte, hogy a 2010. évi harmadik országbeli forgalom a tervezett 4989,0 milliárd forint helyett 5656,0 milliárd forint mértékben realizálódott, viszont csökkentette az, hogy az átlagvám mértéke a tervezett 0,62% helyett csak 0,61%-os mértékű volt. A leírtak következtében a bruttó vámbevétel a tervezett 30,7 milliárd forinttal szemben 34,3 milliárd forint mértékben realizálódott. A volumennövekedés és az átlagvám százalékos mértéke együttes növekedésének hatása – figyelemmel arra, hogy a tagállamok a beszedett összeg 25%-át megtarthatják a beszedés költségeinek finanszírozására – 0,9 milliárd forint volt.
- Cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítése címén 2010-ben a magyar költségvetést 162,5 millió forint bevétel illette meg, amely elmarad a tervezett 176,0 millió forintos előirányzattól (a törvényi előirányzat 92,3%-a). A különbség részben árfolyameltérésből származik, mivel a tervezési 272,1 Ft/euro árfolyamhoz képest a termelési díjat végül 269,7 Ft/euro árfolyamon kellett megfizetni. Másrészt a magyarországi cukorgyárakat a cukorilletékek tekintetében 2010-ben visszatérítés illette meg. A gyártóknak járó összesen 48,0 millió forint összegű visszatérítést – az Európai Unió hagyományos saját forrásainak befizetéséhez hasonlóan – 75%-25% arányban az uniós és a központi költségvetési forrásból kellett teljesíteni, így az előirányzatról végül 12,0 millió forint kifizetésére került sor.

Az **uniós támogatások utólagos megtérítéseként** az előirányzat egyenlege -8,7 milliárd forint lett, mely az eredeti 3,5 milliárd forinttól jelentős mértékben elmaradt. A csökkenés az előirányzatot terhelő visszautalás miatt nagyobb mértékű lett volna, azonban nem várt bevételek végül javították az egyenleget, mely így is negatív előjelű összeg lett:

- az Európai Bizottság által szabálytalannak ítélt M7-es autópálya beruházás korábban már elszámolt, 32,7 milliárd forint összegű uniós bevételeit az Igazoló Hatóság Kohéziós Alap számlájára vissza kellett vezetni;
- a Szegedi Regionális Hulladékgazdálkodási Kohéziós Alap projekt csekély mértékű végső kifizetés rendezése is megtörtént az Európai Bizottság részéről;
- a korábban tisztán központi költségvetési támogatásból (jellemzően a Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése előirányzat terhére) megvalósuló, majd uniós finanszírozásba bevont projektek (pl. M43, M0 autópálya beruházás) utólagosan elszámolt uniós bevételei szintén a XLII. A központi költségvetés fő bevételei fejezetbe kerültek;
- a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv zárása kapcsán a végső egyenleg-kifizetés rendezése az Európai Bizottság kései utalása miatt átcsúszott 2010. évre;
- az I. Nemzeti Fejlesztési Terv projektjei tekintetében jelentkeztek olyan bevételek, melyek az időközi kifizetésekhez kapcsolódtak, azonban a költségnyilatkozatokat a zárással együtt nyújtották be, így felhasználásuk a XIX. Uniós fejlesztések fejezetben már nem volt indokolható;
- a TEN-T közlekedésfejlesztéssel kapcsolatos egyéb uniós program esetében az Európai Bizottság végső elszámolása kapcsán keletkezett bevétel is ezen az előirányzaton jelent meg.

2. Kiadási előirányzatok

2.1. Egyedi és normatív támogatások

Az egyedi és normatív támogatások a 2010. évben 201,4 milliárd forintot tettek ki, amely teljesítés a 160,6 milliárd forintos törvényi előirányzat 125,4%-ának felelt meg.

A bányabezárás keretében került sor a Bányavagyon-hasznosító Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság által a szénbányászati szerkezetátalakításból átvett és a bányászati ágazatban jelentkező egyéb állami kötelezettségek vagyoneértékesítésből nem fedezett részének finanszírozására. A jogcím-csoport az 1,0 milliárd forintos éves folyósítással a törvényi előirányzaton teljesült.

A helyközi személyszállítási közszolgáltatások és vasúti pályahálózat működtetésének ellentételezése keretében került sor a MÁV-START Zrt., a GySEV Zrt., az autóbusszal szolgáltatást nyújtó társaságok személyszállítási közszolgáltatásaihoz és a MÁV Zrt. és a GySEV Zrt. fenntartásában lévő vasúti pályahálózatok működtetéséhez kötődő költségtérítések finanszírozására. Az IMF ajánlására az előző Országgyűlés a helyközi közösségi közlekedés állami támogatásának a 2009. évi szinthez képest 40,0 milliárd forinttal történő csökkentéséről határozott, azonban a jogcím-csoport a 197,8 milliárd forintos éves folyósítással 28,5%-kal meghaladta a törvényi előirányzatot. Ennek oka, hogy év közben a MÁV-START Zrt. részére a 121/2010. (IV. 16.) Korm. rendelettel 22,4 milliárd forint, míg a MÁV Zrt. részére a 249/2010. (X. 19.) Korm. rendelettel 23,0 milliárd forint pluszforrást kellett a társaságok többletköltségeinek finanszírozására

biztosítani. A költségvetésben foglaltak ellenére ugyanis az államvasutak 2010. évi üzleti tervét eleve 40 milliárd forinttal magasabb állami támogatásra alapozva fogadta el az előző kormányzat. Az év végére realizálódott kiadási összegből, amely törvényi felhatalmazás alapján – a Kormány jóváhagyásával – az előirányzat módosítása nélkül túlteljesíthető volt, a MÁV-START Zrt. 143,0 milliárd forinttal, a MÁV Zrt. 23,0 milliárd forinttal, a GYSEV Zrt. 6,8 milliárd forinttal, az autóbusszal helyközi közlekedési szolgáltatást végző társaságok pedig 25,0 milliárd forinttal részesültek.

Az Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítése keretében került sor a szakosított hitelintézet által – a magyar áruk és szolgáltatások exportjának finanszírozása érdekében – nyújtott hitelek kamatának, valamint az e célú szolgáló finanszírozási költségek különbözetének központi költségvetés részéről történő kiegyenlítésére. A jogcím-csoport a 2,3 milliárd forintos éves folyósítással a törvényi előirányzat 42,5%-án teljesült, amely egyrészt a refinanszírozási keretmegállapodás gazdasági-pénzügyi válság negatív hatásai miatti kényszerű felfüggesztésének érvényben maradására, másrészt a hazai kereskedelmi bankok csökkenő kockázatvállalási kedve miatti kisebb számban, illetve volumenben jelentkező egyedi exporthitel-ügyletekre vezethető vissza. A 85/1998. (V. 6.) Korm. rendelet alapján működő támogatási rendszer a már meglévő állományokon túl a 2010. évben több mint 40 milliárd forint új export megvalósulását segítette elő.

Az egyéb vállalati támogatások termelési támogatása keretében került sor a mecseki uránbányászok baleseti járadékainak és egyéb kártérítési kötelezettségeinek átvállalására és az egyéb megszűnt jogcímek miatt járó támogatások kifizetésére. A Mecsek-Öko Környezetvédelmi Zrt. által kiegyenlített, az uránbányászatban 1993. december 31-ig keletkezett baleseti járadékok és a munkavégzéssel kapcsolatos egyéb kártérítési kötelezettségek központi költségvetésből történő megtérítésének 225,0 millió forintos törvényi előirányzata 2010-ben 235,7 millió forinton, míg az egyéb megszűnt jogcímek miatt járó támogatások 5,0 millió forintos törvényi előirányzata 49,3 millió forinton teljesült. E tételek jellegükből adódóan törvényi felhatalmazás alapján külön szabályozás nélkül is eltérhettek az előirányzattól.

2.2. Közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása

A közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása kapcsán a Magyar Rádió Zrt., a Magyar Televízió Zrt., a Duna Televízió Zrt., a Magyar Távirati Iroda Zrt., valamint a média közalapítványok támogatása, az ORTT Prémiumévek programmal kapcsolatos kiadások, illetve az üzemeltetési díj pótlása céljából az érintett előirányzatokról éves szinten összesen 45,8 milliárd forint kifizetés történt, mely a módosított előirányzat 96,4%-a.

Az eredeti előirányzat az alábbiak szerint 334,4 millió forinttal nőtt az év folyamán:

- a Kvtv. 6. § (1) bekezdés c) pontjában rögzítettek szerint a céltartalékból összesen 34,4 millió forint támogatásban részesült az ORTT a Prémiumévek programmal kapcsolatos kifizetésekre,
- az 1069/2010. (III. 18.) Korm. határozat 300,0 millió forintot biztosított az általános tartalékból a Magyar Televízió Közalapítvány útján a Magyar Televízió Zrt. számára közszolgálati feladatainak ellátásához való hozzájárulásként.

2.3. Fogasztói árkiegészítés

A 2010. évben az államháztartás központi alrendszere 107,3 milliárd forint fogyasztói árkiegészítést fizetett ki, amely 1,2 milliárd forinttal elmaradt a törvényi előirányzattól. Az előirányzat alulteljesülése a kedvezményes utazások csökkenésével magyarázható, míg a kiutalások összege az előző évhez képest 0,1 milliárd forinttal csökkent.

2.4. Lakásépítési támogatások

A 2010. évben a XV. Nemzetgazdasági Minisztérium fejezet, 29. Egyéb lakástámogatások című törvényi előirányzata 147,3 milliárd forint volt, amelyhez 100,1%-os teljesítési szinttel 147,4 milliárd forint folyósítás társult. A 2010. évi felhasználás a 2009. évinél 26,0%-kal volt kevesebb.

A teljesítés alakulásának főbb tényezői a következők voltak:

- A 2009. év július hó 1-jéig új lakások építéséhez, vásárlásához, három és többgyermekesek esetében használt lakás vásárlásához, lakások bővítéséhez igénybe vehető lakásépítési kedvezményre fordított kiadás 2010-ben 6,8 milliárd forint volt, ami a 2009. évihez képest 73,1%-os csökkenést mutat.
- A már szintén nem igényelhető megelőlegezett lakásépítési kedvezményre fordított kiadás – a gyermekvállalások teljesítése miatt – a 2009. évihez képest 2010-ben jelentősen, 22,2%-kal csökkent. Az erre fordított kiadás – a megelőlegezési időszakra az ügyfelek helyett a Magyar Állam által fizetett kamatokkal együtt – 10,2 milliárd forintot tett ki.
- A lakástakarék-pénztári megtakarításokhoz adott támogatásra fordított kiadás az előző évihez mérten 2,7%-kal emelkedett és így 26,8 milliárd forint került felhasználásra. A növekedés oka, hogy ezen megtakarítási forma egyre népszerűbb a lakosság körében, ezért folyamatosan nő a szerződések száma. A 2010. évi szabályozási változások még népszerűbbé is tették a megtakarítás e módját.
- A 2010. évi egyéb lakástámogatási célú kiadások 61,4%-át – 90,4 milliárd forintot – a kiegészítő kamattámogatás és a jelzáloglevéllel finanszírozott lakáshitelek kamattámogatása tette ki, ami a 2009. évi kifizetésekhez képest 19,6%-os csökkenést jelent. Ezen belül a kiegészítő kamattámogatásra fordított kiadás a bázisévhez képest 29,9%-kal, míg a jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatása 11,8%-kal csökkent. A kiegészítő kamattámogatásos lakáshitel állami támogatásának csökkenését a fajlagos kamattámogatás jelentős mértékű csökkenése és a hitelállomány apadása együttesen okozta, a jelzáloglevéllel finanszírozott lakáshitelek állami támogatásának visszaesése pedig a fajlagos kamattámogatás mérsékeltebb csökkenésére, illetve a hitelállomány apadására vezethető vissza.

2.5. Családi támogatások, szociális juttatások

A **családi támogatások** körébe a családi pótlék mellett az anyasági támogatás, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, a pénzbeli gyermekvédelmi támogatások, az életkezdési támogatás, valamint az apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjára fordított összegek tartoznak.

A családi támogatások körébe tartozó ellátásokra biztosított 461,8 milliárd forintos előirányzat 99,9%-ra, azaz gyakorlatilag a tervezés szintjén teljesült. Ezen belül kisebb eltérések az egyes családi támogatások esetében tapasztalhatók.

A családi pótlék 364,7 milliárd forintos előirányzata gyakorlatilag a tervezés szintjén, 99,8%-os szinten teljesült.

A gyermekgondozási segély 62,0 milliárd forintos előirányzata 104,8%-ra teljesült (65,0 milliárd forint), amely annak következménye, hogy a megfelelő biztosítási előzménnyel nem rendelkező, és ezért terhességi gyermekágyi segélyt, illetve gyermekgondozási díjat igénybe venni nem tudó szülők száma növekedett.

A gyermekgondozási segéllynél tapasztaltakkal ellentétben a gyermeknevelési támogatásban részesülők száma folyamatosan csökken, amelynek következtében a 15,9 milliárd forintos előirányzat 82,4%-ra teljesült. A születések számának csökkenése miatt szintén alulteljesült az anyasági támogatás 6,0 milliárd forintos előirányzata (95,7%).

Az apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése 109,3%-ra teljesült, mivel a munkaidő-kedvezményt igénybe vevők száma, és a részükre kifizetett távolléti díj összege is növekedett.

A pénzbeli gyermekvédelmi támogatások előirányzata tartalmazza a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, valamint a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás fedezetét. A pénzbeli gyermekvédelmi támogatások 6,3 milliárd forintos előirányzata 112,0%-ra teljesült (7,1 milliárd forint), ami a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma növekedésének következménye.

Az életkezdési támogatás 5,3 milliárd forintos előirányzata 4,9 milliárd forintra (91,5%) teljesült, amely a gyermekszám csökkenéséből ered.

A **jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások** elsősorban az egészségkárosodáshoz, megváltozott munkaképességhez és fogyatékosághoz, illetve a politikai okból elítéltek rehabilitációjához, egyes bányászellátásokhoz kapcsolódnak. Ide tartozik még a saját jogú nyugdíj kiegészítésére szolgáló rendszeres pénzbeli ellátásként folyósított házastársi pótlék és házastársi jövedelempótlék is, valamint egyéb szociális támogatások, mint pl. a cukorbetegség támogatása. Az ellátások egy része kifutó jellegű ellátás, amelyek esetében új megállapításra már évek óta nem kerül sor. Az ellátások finanszírozására előirányzott 152,9 milliárd forint 5,7%-kal a tervezett szint alatt teljesült. Így 2010-ben 144,1 milliárd forintos költségvetési forrást igényelt.

Az egyes előirányzatok a tervezés során az előző évi teljesülés, és a várható létszámváltozás figyelembevételével kerültek meghatározásra. A tervezés azzal számolt, hogy az ellátások összege – kivéve a mezőgazdasági járadék és a bányászok korengedményes nyugdíja összegeinek 4,1%-os növelését – 2010-ben nem emelkedik.

A tervezettől való eltérés elsősorban a már kifutó jellegű ellátások jelentős mértékű alulteljesüléséből adódik. A politikai rehabilitációs és más nyugdíjkiegészítések, 85,8%-os, a mezőgazdasági járadék 89,6%-os, a házastársi pótlék, illetve házastársi jövedelempótlék 96,1%-os szinten teljesültek. Ennek oka az ellátottak számának a vártnál nagyobb mértékű csökkenése, ami az ellátottak életkorából következik.

A tervezettnél alacsonyabb szinten teljesültek az egészségkárosodott, illetve megváltozott munkaképességű személyek ellátásai is. Az egészségkárosodási járadék 99,2%-on, a megváltozott munkaképességűek járadékának kiadásai 92,7%-on teljesültek. Az alulteljesülés oka itt is az ellátotti létszám csökkenéséből adódik, melynek fő magyarázata az ellátás folyósítás mellett végzett kereső tevékenységre vonatkozó szabályok szigorodása. A megváltozott munkaképességűek kereset-kiegészítése 28,3%-kal maradt el az előirányzattól az intenzívebb létszámcsökkenés következtében.

A bányászok korengedményes nyugdíja, szénjárandóság kiegészítése és kereset-kiegészítése esetén a 102,7%-os túlteljesülés oka az, hogy az ellátottak száma a tervezettnél kisebb mértékben csökkent.

A fogyatékosági támogatás/vakok személyi járadéka 99,5%-on, a rokkantsági járadék gyakorlatilag a tervezés szintjén (100,5%) teljesült.

Az egyéb támogatások (cukorbetegség támogatása, lakbértámogatás) címen rendelkezésre álló forrás a tervezettől lényegesen alacsonyabb szinten (82,4%) teljesült. E jogcímen szereplő ellátások is a kifutó jellegű támogatások körébe tartoznak, az alulteljesülés oka az ellátottak létszámának a tervezetthez képest nagyobb mértékű csökkenése.

A **különféle jogcímen adott térítések** körébe tartozó előirányzatok többsége (egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos hozzájárulás, illetve a terhességmegszakítás) a tervezett szinten teljesült. Kivételt képez a közgyógyellátás, amelynél a tervezett előirányzat alulteljesült (94,0%). Ennek oka elsősorban az egy főre jutó gyógyszerkeret mértékének 2009-hez viszonyított csökkenése. A folyósított ellátások utáni térítés az egyéb, egyes szociális ellátásokkal kapcsolatos igazgatási feladatok elvégzésével kapcsolatos költségek fedezetéül szolgál. A tárgyévben 1,6 milliárd forintot adott át a központi költségvetés a Nyugdíjbiztosítási Alap számára, amely előirányzat a tervezett szinten teljesült.

2.6. A központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai

2.6.1 *A központi költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásainak alakulása*

A központi költségvetési szervek és a fejezetek által kezelt egyes jogcímeneken megjelenő programok, feladatok, támogatások 2010. évi - támogatással és saját bevétellel fedezett - kiadása 4204,8 milliárd forintra teljesült, amely összeg 161,9 milliárd forinttal, mintegy 4,0%-kal több a 2009. évi teljesítésnél.

Az eredeti kiadási előirányzat összességében 3483,7 milliárd forintot tett ki. Ehhez képest az év során – jogszabályi felhatalmazás alapján – a következők miatt változtak az előirányzatok: tárgyévi többletbevétel, a megelőző évek kötelezettségvállalással terhelt előirányzat maradványának igénybevétele, egyéb költségvetési mérlegesorokról (központi előirányzatok, céltartalékok, általános tartalék) történő évközi átcsoportosítás, a Kvtv. felhatalmazása alapján egyes előirányzatok előirányzat-módosítás nélküli teljesülése. Mindezek következtében az év végi módosított előirányzat 1470,6 milliárd forinttal haladta meg az Országgyűlés által jóváhagyott mértéket. Ez 74,4 milliárd forint Kormány és az államháztartásért felelős miniszter hatáskörében (tartalékok átcsoportosításával, valamint zárolással) végrehajtott növekedésből, 975,1 milliárd forint pedig fejezeti hatáskörben (pl. maradvány előirányzatosítás, fejezeti kezelésű előirányzatok

intézményhez, ill. más fejezethez történő átcsoportosítása) 421,1 milliárd forint intézményi hatáskörben (pl. maradvány, többletbevételek előirányzatosítása) végrehajtott előirányzat-növelésből adódott.

Ugyanakkor az év végi aktuális kiadási előirányzathoz viszonyított teljesülés/kifizetés 84,9% volt.

A központi költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok 2010. évi kiadásainak alakulását a következő táblázat mutatja be:

	milliárd forintban
2009. évi teljesítés	4042,9
2010. évi eredeti előirányzat	3483,7
2010. évi módosított előirányzat	4954,3
2010. évi teljesítés	4204,8

Szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok uniós előirányzatai

Strukturális támogatások

Az **I. Nemzeti Fejlesztési Terv** keretében megvalósuló programok 2009. évben befejeződtek, így eredeti előirányzattal a program nem rendelkezett. A végső egyenleg átutalási igénylés dokumentációját az Igazoló Hatóság összeállította. Az év közben jelentkező kiadásokhoz egyedül központi költségvetési támogatás járult hozzá 22,8 milliárd forint összegben, az egyes projekteknél megállapított szabálytalanság miatt.

A 2000-2006. évek közötti időszakban elfogadott, **Kohéziós Alapból megvalósuló projektek** uniós forrásra vonatkozó elszámolhatósági határideje 2010. december 31. napjával zárult. Az uniós forrásvesztés elkerülése érdekében egyes környezetvédelmi közlekedési projektnél hosszabbítási kérelmet nyújtott be a Kedvezményezett az Európai Bizottság részére, ami 2011. és 2012. években még mindenképpen kiadást generálhat. Annak ellenére, hogy a fejlesztések egy része nem fejeződött be az eredeti határidőre, a kedvezményezettek felé teljesített kifizetés az eredeti 79,2 milliárd forint összegű előirányzatot 14%-kal meghaladva, 89,9 milliárd forintban teljesült.

Az **Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT)** keretében éves szinten a kifizetések tovább gyorsultak, és az eredeti 589,3 milliárd forintos előirányzat 124%-a, 729,1 milliárd forint összegű kiadás teljesült. 2010 decemberében azonban a XIX. Uniós fejlesztések fejezetén belül - köszönhetően az előirányzatok közötti átcsoportosítások, felülről nyitások, illetve az egyes operatív programok számláit érintő uniós forráslehívások elhúzódásának - átmeneti likviditási gondok jelentkeztek. Ez leginkább a regionális operatív programokat érintette negatívan, kb. 23,0 milliárd forinttal. Ennek következtében a kedvezményezettek felé decemberben lassultak a kifizetések, időben átcúsztak 2011 januárjára.

Az INTERREG Községi Kezdeményezés Program a 2007-2013-as időszakban a kohéziós politika önálló célkitűzése lett **Európai Területi Együttműködés (ETE)** néven. Az ETE programok 2010. évi eredeti kiadási előirányzata 9,2 milliárd forint volt, amely 8,0 milliárd forint uniós forráshoz 1,2 milliárd forint hazai társfinanszírozási részt biztosított. A határmenti és transznacionális operatív programokat az Európai Bizottság

2008 márciusában hagyta jóvá, azonban a kétkörös pályázati kiírások időbeli elhúzódása sokáig késleltette a kifizetéseket, melyek jelentős mértékben 2010. évben gyorsultak fel, és 9,6 milliárd forintban teljesültek.

Vidékfejlesztési támogatások

A **Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)** programjai 2008. évben lezárultak, ezért a költségvetésben eredeti előirányzat nem szerepelt. A behajtott követelésekből 493,3 millió forint bevétel folyt be. A jogorvoslati eljárások miatt NVT intézkedésekre 430,3 millió forint kifizetés történt, illetve 53,2 millió forint átcsoportosításra került a SAPARD előirányzatra. Az előirányzat maradványa 9,7 millió forint, kötelezettségvállalással nem terhelt.

A **SAPARD támogatásból megvalósuló programok** jogcím lezárult, ezért az eredeti előirányzattal nem rendelkezett, mindazonáltal ezen a jogcímen jelennek meg a SAPARD-ból jogosulatlanul felhasznált támogatások kifizetései, illetve visszatérülései. Az előirányzat 2009. évi maradványa 0,6 millió forint volt, amit 107,1 millió forint bevétel növelt. A bevételből 53,2 millió forint a lezárult NVT programok követeléseiből átcsoportosított összeg. A módosított 106,3 millió forint előirányzatból 43,5 millió forint teljesítés történt. Az előirányzaton így 64,1 millió forint kötelezettségvállalással terhelt maradvány keletkezett.

Az **Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)** keretében az EMVA-ból támogatott intézkedések eredeti kiadási előirányzata 129,2 milliárd forint, amiből 95,3 milliárd forint az uniós bevétel és 33,8 milliárd forint a támogatás. A 2010. évi eredeti támogatás összege a 2009. évi összeg 86,9%-ára csökkent.

Az ÚMVP előirányzatának módosulása több tényező eredője. Növelte a kifizetési lehetőségeket a 2009. évi 14,2 milliárd forint nemzeti támogatásból származó maradvány, amelyhez 42,3 milliárd forint uniós forrás társult, illetve a jogosulatlanul felhasznált támogatások visszafizetéséből befolyt bevételek – 24,9 milliárd forint – előirányzatosítása.

Csökkenést eredményezett, hogy az ÚMVP III. tengely előirányzatról összesen 1,2 milliárd forint nemzeti támogatás átcsoportosítás történt a 20/04/11 Iskolagyümölcs program előirányzatra és a 20/04/12 Nemzeti Diverzifikációs Program előirányzatra. Az ÚMVP IV. tengelyről pedig 0,35 milliárd forint nemzeti támogatás átcsoportosítására került sor a szalmonella vakcinázással kapcsolatos költségek fedezetére. A 1273/2010. (XII. 8.) Korm. határozat alapján a program előirányzatain 1,1 milliárd forint összegű maradvány elvonás történt.

A fenti módosítások a kiadási előirányzatot 195,4 milliárd forintra növelték, amiből 167,0 milliárd forint kifizetés realizálódott.

2010-ben egy új jogcím megnyitására került sor a védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzésére nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 38/2010. (IV. 15.) FVM rendelet alapján. A programozási időszak korábbi éveikhez képest mérsékeltebb számú intézkedés beindításának háttérében az ÚMVP felülvizsgálata, a félidei értékelésben foglalt szakmai és a végrehajtást érintő észrevételek, javaslatok beépítése, a pénzügyi keretek áttekintése, valamint a jogcímek igénybevételi feltételeinek aktualizálása, pontosításának szükségessége állt.

A **Halászati Operatív Program (HOP)** 2010. évi eredeti kiadási előirányzata 2,0 milliárd forint, amiből 1,5 milliárd forint az uniós bevétel és 0,5 milliárd forint a támogatás. A korábbi évek maradványával együtt 2010. évi előirányzat 4,4 milliárd forintra módosult. A kiadások fedezete 1,1 milliárd forint nemzeti forrás és 3,3 milliárd forint uniós támogatás. A 2010. évi kifizetések összege 1,5 milliárd forint teljesülést mutat.

Egyéb európai uniós támogatások

Az egyéb, európai uniós tagságunkhoz köthető támogatások 2010. évi eredeti kiadási előirányzata összesen 21,5 milliárd forint volt, amelyből 12,0 milliárd forint volt az uniós forrás, és 9,5 milliárd forint a költségvetési támogatás. A 2010. évi teljesítés 19,8 milliárd forintot ért el, amelyből 9,8 milliárd forintot tett ki az uniós forrás.

E támogatások közül összegükben a legjelentősebbek az ún. TEN-T programok (közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések), valamint a Norvég Alap támogatásai.

2.6.2. Költségvetési szervek támogatása

A központi költségvetési szervek és a fejezeti kezelésű előirányzatok 2010. évi eredeti támogatása 2 186,9 milliárd forint volt, ami az év folyamán összesen 88,1 milliárd forinttal, 4%-kal növekedett. A Kormány és az államháztartásért felelős miniszter törvényi felhatalmazáson alapuló hatáskörében összesen 74,4 milliárd forinttal, 3,4%-kal növelte az eredeti előirányzatot, a fejezeti hatáskörben végrehajtott módosítások további 13,8 milliárd forinttal növelték az eredeti támogatást.

A *költségvetés általános tartalékának* 153,5 milliárd forintos előirányzatából a Kormány döntései alapján a központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatoknál összesen 90,1 milliárd forintot (az általános tartalék 58,7%-a) használtak fel.

A központi költségvetés általános tartalékából – egyes esetekben az eredetileg nem tervezett kiadások biztosítására – jelentősebb támogatást a következő célok kaptak:

- a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnál: Kormányhivataloknál integrált ügyfélszolgálat felállítása 0,5 milliárd forint, kormányzati struktúraváltozással kapcsolatos kiadások 0,6 milliárd forint;
- a Vidékfejlesztési Minisztériumnál: ár- és belvízvédkezés 17,5 milliárd forint, MVH Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer üzemeltetése 0,6 milliárd forint;
- a Belügyminisztériumnál: rendőrség, büntetés-végrehajtás, katasztrófavédelem támogatása 15,0 milliárd forint, Terrorelhárítási Központ kialakítása 1,5 milliárd forint, ár- és belvízvédkezés 3,9 milliárd forint;
- a Nemzetgazdasági Minisztériumnál: APEH dologi és felhalmozási kiadásokra 4,2 milliárd forint;
- a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumnál: MFB és Educatio Nonprofit Kft. tőkeemelése 22,6 milliárd forint, Oracle licencek beszerzése 3,0 milliárd forint, szénipari szerkezetátalakítási támogatás 1,9 milliárd forint;
- a Külügyminisztériumnál: nemzetközi tagdíjak 5,7 milliárd forint;
- a Nemzeti Erőforrás Minisztériumnál: Formula-1 Magyar Nagydíj 2010. évi rendezői jogdíjának biztosítása 1,3 milliárd forint, egészségügyi szolgáltatók, illetve fenntartók által indított perek lezárása 3,0 milliárd forint, kríziskezelő program támogatása 0,6 milliárd forint.

A 2010. évi eseti kereset-kiegészítés, az ösztöndíjas és a nemzeti szakértők foglalkoztatásának, valamint a prémium évek program fedezetére szolgáló *céltartalék* 33,0 milliárd forintos előirányzatából 26,0 milliárd forint növelte a központi költségvetési szervek előirányzatát.

Államháztartáson belül egyéb központi előirányzatról, vagyon fejezettől történt átcsoportosítások összesen 6,4 milliárd forinttal növelték a központi költségvetési fejezetek támogatási előirányzatait.

Az év során a Kormány az 1132/2010. (VI. 18.) Korm. határozatával zárolást rendelt el a 2010. évi költségvetéssel összefüggő egyes feladatok címén. 47,7 milliárd forintot tett ki a forráskivonás.

A támogatási előirányzatok változásainak összefoglalása:

milliárd forintban

2010. évi eredeti előirányzat	2186,9
Kormány, illetve az államháztartásért felelős miniszter jogkörben módosítva	
Ebből: - általános tartalék terhére előirányzat növelés	+ 90,1
- céltartalék terhére előirányzat növelés	+ 26,0
- zárolás	- 47,7
- államháztartáson belüli átcsoportosítások	+ 6,4
Fejezeti hatáskörű módosítás (átvétel önkormányzattól, K-600 előirányzatról)	+ 13,3
2010. évi módosított előirányzat	2275,0

A módosítási kötelezettség nélkül túlléphető törvénysorokon összesen 51,8 milliárd forinttal teljesültek túl az előirányzatok. A nagyobb túllépés az ÚMFT 19 milliárd forint, az APEH és a VPOP támogatása 6,7 milliárd forint, szociális célú humánszolgáltatások normatív állami támogatása 3,8 milliárd forint, az egyházi szociális intézményi normatíva kiegészítése 5,3 milliárd forint, a közoktatási célú humánszolgáltatás és kiegészítő támogatása 8,1 milliárd forint, a Kedvezménytörvény alapján járó oktatási-nevelési támogatás 1,8 milliárd forint összegű, előirányzatot meghaladó igénybevételeből adódott a következő táblázat szerint.

millió forintban

2009. évi CXXX. törvényben szereplő felhatalmazás	Megnevezés	Túllépés
9. melléklet 1. pont	Kedvezménytörvény alapján járó oktatási-nevelési támogatás, valamint szórványoktatás és csángó magyarok támogatása	1 833,4
9. melléklet 1. pont	Jogi segítségnyújtás	147,6
9. melléklet 1. pont	A büntetőeljárásról szóló tv. alapján megáll. kártalanítás	87,3
9. melléklet 1. pont	Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék	15,7
9. melléklet 1. pont	Állat- és növénykártalanítás	831,7
9. melléklet 1. pont	Bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése	47,6
9. melléklet 1. pont	Kárrendezési célú előirányzat	1 349,2
9. melléklet 1. pont	Gyermektartásdíjak megelőlegezése	56,7
9. melléklet 1. pont	Mozgáskorlátozottak közlekedési támogatása	89,7
9. melléklet 1. pont	GYES-en, GYED-en lévők hallgatói hitelének célzott támogatása	309,9
9. melléklet 1. pont	Szociális célú humánszolgáltatások normatív állami támogatása	3 777,3
9. melléklet 1. pont	Egyházi szociális intézményi normatíva kiegészítése	5 267,8
9. melléklet 1. pont	Katasztrófa elhárítási célú előirányzatok	2 987,3
9. melléklet 2. pont	Közüoktatási célú humánszolgáltatás és kiegészítő támogatás	8 100,0
9. melléklet 3. pont	ÚJ Magyarország Fejlesztési Terv	19 011,1
9. melléklet 3. pont	Területi Együttműködés	675,6
9. melléklet 3. pont	Egyéb uniós előirányzatok	155,0
32. § (1) és (4)	APEH beszédési teljesítményét ösztönző támogatás	4 714,2
33. § (1) és (4)	VPOP beszédési teljesítményét ösztönző támogatás	2 052,3
35. § (1)	Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi területi szervek	99,0
34. § (1)	OMMF	114,3
34. § (4)	Nemzeti Fogasztóvédelmi Hatóság	97,5
	Módosítási kötelezettség nélkül teljesülő előirányzatok túllépése összesen:	51 820,2

2.6.3. Az előirányzat-maradványok alakulása

A központi költségvetési szerveknél és a fejezeti kezelésű előirányzatoknál együtt a gazdálkodás során a 2010. évben 532,5 milliárd forint előirányzat-maradvány keletkezett (2009. évben 484,5 milliárd forint). A tárgyevi és az előző évi igénybe nem vett előirányzat-maradvány 620,8 milliárd forint, ami 12,2 milliárd forinttal (2%-kal) kevesebb, mint a 2009. évi (633,0 milliárd forint).

A teljes előirányzat-maradvány megoszlása a következő:

milliárd forintban

Megnevezés	Fejezeti kezelésű előirányzatok maradványa	Intézményi maradványok	Összesen
Kötelezettségvállalással terhelt maradvány	368,4	199,7	568,1
Kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány	28,3	24,4	52,7
Összes maradvány	396,7	224,1	620,8

Jelentősebb összegű maradványok az előző évekhez hasonlóan a kiterjedt intézményhálózattal, illetve szakmai programok finanszírozásával megbízott fejezeteknél képződött (VM 65,0 milliárd forint, HM 25,0 milliárd forint, BM 33,0 milliárd forint, NGM 63,0 milliárd forint, NFM 114,0 milliárd forint, Uniós Fejlesztések 143,0 milliárd forint, NEFMI 108,0 milliárd forint), amelynek 94%-a kötelezettségvállalással terhelt.

A maradvány keletkezésének jellemző oka, hogy egyes bevételek (pl. EU-s források, Alapoktól átvett bevétel) év végén folytak be (elköltségükre már nem volt lehetőség), továbbá az év végi támogatási többletek (általános tartalékból) elköltsége áthúzódik a következő évre. Ugyanígy a kiírt pályázatok érvénytelensége, szerződéskötések elhúzódása, valamint az utófinanszírozás rendszere miatt a pénzforgalmi teljesítés csak a következő évben realizálódik.

2.6.4. Központi beruházások

A fejezetek központi beruházásaihoz kapcsolódóan 2010-ben 8,2 milliárd forint kiadás realizálódott, amelyből 900,0 millió forintot tettek ki a fegyveres és rendvédelmi szervek lakástámogatásának előirányzatai. 300,0 millió forint feletti éves kifizetés négy központi beruházásnál teljesült: az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet rekonstrukciójára 2000,0 millió forint, a budavári Mátyás templom helyreállítására 581,0 millió forint, a Vásárhelyi-terv vízgazdálkodási létesítményeinek fejlesztésére 564,0 millió forint, míg a Honvédelmi Minisztérium lakástámogatási programjának keretein belül 324,0 millió forint került felhasználásra.

2.6.5. Létszám és személyi kifizetések

A központi költségvetési szervek személyi juttatásai 2010. évi eredeti előirányzata 943,2 milliárd forint volt. A teljesítés 956,6 milliárd forintot tett ki, ami 13,4 milliárd forinttal (1,4%) több az eredeti előirányzatnál, azonban az előző évi teljesítéstől 2,4 milliárd forinttal elmarad.

A teljes- és részmunkaidőben foglalkoztatottaknál a rendszeres személyi juttatásokra 675,1 milliárd forintot fordítottak, az eredeti előirányzatnál 5,6%-kal kevesebbet. Az összeg az előző évi felhasználáshoz képest csekély mértékben, 1,4%-kal nőtt.

A munkavégzéshez kapcsolódó juttatásokra (jutalom, túlóra, helyettesítés stb.) 98,2 milliárd forintot költöttek, amely – a rendszeres személyi juttatásoknál jelentkező megtakarítások átcsoportosítása, valamint az eseti kereset-kiegészítés kifizetése miatt – 42,2 milliárd forinttal haladta meg az eredeti előirányzatot. A foglalkoztatottak sajátos juttatásainak (végkielégítés, jubileumi jutalom, napidíj stb.) kifizetése 2010. évben 68,8 milliárd forintot igényelt, ez 3,0 milliárd forinttal több az eredeti előirányzatnál. A növekedés döntő részben a végkielégítéseknél, kisebb részben a biztosítási díjaknál mutatkozott, az új Kormány a takarékos gazdálkodás jegyében a jutalom kifizetéseket leállította.

A személyhez kapcsolódó költségtérítés teljesítése (ruházati, étkezési, közlekedési költségtérítés, üdülési hozzájárulás stb.) 57,5 milliárd forint, a növekedés az eredeti előirányzathoz képest 5,0 milliárd forint.

A központi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak (teljes- és részmunkaidősek) átlagos statisztikai létszámának alakulása:

	2009. év tényadat		2010. év tényadat		2010/ 2009	2010-2009 (fő)
	fő	megoszlás	fő	megoszlás		
köz- és kormánytisztviselők	57 630	23,3%	58 677	23,3%	101,8%	1 047
közalkalmazottak	102 242	41,4%	103 930	41,3%	101,7%	1 688
bírák, ügyészek, igazságügyi alkalmazottak	15 363	6,2%	15 293	6,1%	99,5%	-70
a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai	49 126	19,9%	49 655	19,7%	101,1%	529
a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonái	18 379	7,4%	19 059	7,6%	103,7%	680
egyéb bérrendszer alá tartozó munkavállalók	3 656	1,5%	4 695	1,9%	128,4%	1 039
választott tisztségviselők	427	0,2%	428	0,2%	100,2%	1
Összesen	246 823	100,0%	251 737	100,0%	102,0%	4 914

A foglalkoztatottak éves átlagos létszáma az előző évihez képest 2,0%-kal nőtt. Az összlétszámukhoz mérten a legjelentősebb – 28,4%-os – növekedés az egyéb bérrendszerbe tartozóknál jelentkezett, a korábban kiszervezett tevékenységek részbeni visszavétele miatt. A HM esetében meghatározóan a szerződéses sorkatonai állomány bővülése mutatkozik meg a 3,7%-os mértékű növekedésben. Átlagos mértékben – az egyes szervek között azonban elaprózódva – emelkedett a köz- és kormánytisztviselők, illetve a közalkalmazottak létszáma, kiemelendő a kettős állampolgársággal kapcsolatos feladatok miatti létszámigény (KüM, Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal), valamint az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat létszámnövekedése.

2.6.6. A bevételek és kiadások kormányzati funkciókénti alakulása

Állami működési funkciók

A **törvényhozó és végrehajtó szervek** körébe az Országgyűlés és egyéb államhatalmi szervek, a minisztériumok igazgatása, egyéb központi igazgatási szervek és a hozzájuk kötődő ágazati és célleírányzatok tartoznak. Kiadásuk 2010-ben 274,1 milliárd forint volt, az előző évi teljesítésnél 51,7 milliárd forinttal (23,2%-kal) magasabb. A bevételek 35,6 milliárd forinttal – 112,3 milliárd forintra –, míg a támogatások 33,1 milliárd forinttal – 181,7 milliárd forintra – növekedtek.

A **törvényhozó szervek** kiadásainak döntő része – 18,9 milliárd forint – az Országgyűlés hivatali szervénél jelentkezett. A 2009. évi teljesítésnél 2,0 milliárd forinttal magasabb

kiadás alapvető oka az országgyűlési képviselőtestület váltása miatt szükséges 1,5 milliárd forintos növekedés, valamint a maradvány-igénybevétel 0,3 milliárd forintos emelkedése.

A **végrehajtó szervek** összesített költségvetésének (235,6 milliárd forint) jelentős részét a minisztériumok igazgatási címei (101,0 milliárd forint) adják. Ide sorolandók továbbá az irányításuk alá tartozó, igazgatási típusú feladatokat ellátó intézmények (38,9 milliárd forint), illetve a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok (95,7 milliárd forint).

A végrehajtó szervek kiadásának 49,2 milliárd forintos növekedése elsősorban a fejezeti kezelésű előirányzatok 31,5 milliárd forintos, valamint az igazgatás címeknél mutatkozó 14,9 milliárd forintos növekedésből adódik. A fejezeti kezelésű előirányzatok növekedésének közel 70%-át az Új Magyarország Fejlesztési Terv kiadásai jelentik, ezen belül elsősorban az egyes regionális Operatív Programok, illetve a humán közszolgáltatások fejlesztése. Egyszeri kiadásként jelentkezett a szintén alultervezéssel terhelt EXPO 2010. Világkiállítás költsége (az előző Kormány által előkészített magyar részvétellel kapcsolatban számos visszaélés – vitatott költségelszámolások, alultervezett kiadások – is felmerült). A minisztériumok kiadásainak növekedése alapvetően a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumnál – az MFB részére, valamint az EDUCATIO Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. működőképességének fenntartása érdekében mindösszesen 22,6 milliárd forint összegben biztosított tőkejuttatás miatt – jelentkező felhalmozási kiadásnövekedés következménye. Az intézményeknél a 2,7 milliárd forintos kiadásnövekedés alapvetően az EüM Engedélyezési és Közigazgatási Hivatalnál jelentkező 5,5 milliárd forintos (feladatátvétel az Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézettől, a rezidensek képzésének költségeit biztosító kerettel történő) növekedésnek, valamint a Központi Szolgáltatási Főigazgatóság 3,2 milliárd forintos kiadás (báziscsökkentés miatti) csökkenésének az egyenlege.

A bevételek hasonlóan alakultak. Az összességében 29,7 milliárd forintos növekedés alapját az Új Magyarország Fejlesztési Terv 19,0 milliárd forintos, valamint az NGM ágazati célelőirányzat – maradványok átvezetése miatti – 6,7 milliárd forintos bevétele képezi.

A **pénzügyi és költségvetési tevékenységek és szolgáltatások** kiadása 2010. évben 196,0 milliárd forint, bevétele 28,1 milliárd forint, támogatása 160,9 milliárd forint volt. Összességében a kiadás a 2009. évi teljesítéshez képest 5%-kal csökkent, a bevétel 70%-kal nőtt, a támogatás 8%-kal csökkent. A kiadási előirányzatok csökkenése alapvetően a járulékcsoökkentésből adódott. A bevételi növekedés indoka, hogy sor került az APEH és a VPOP maradványának (11,3 illetve 2,0 milliárd forint) átvezetésére. Az ágazatba tartozó intézmények kiadása (APEH, VP, MÁK) 3,2%-kal csökkent.

A **külügyi** terület 2010. évi kiadása 57,8 milliárd forintban, az előző évinél 20%-kal magasabb szinten teljesült. Bevétele 7,8 milliárd forint, 3,5 milliárd forinttal nagyobb, mint az előző évi, a támogatása 51,5 milliárd forint, közel 8%-kal magasabb az előző évi teljesítésnél. 2010-ben a kiadások döntő részét a Külképviseletek Igazgatása címen megjelenő személyi juttatások, illetve a devizakiadások tették ki. A kiadások további részét főleg az Európai Unió, a NATO, valamint a különböző nemzetközi szervezetek felé vállalt kötelezettségeink teljesítése; az Állami Protokoll, valamint a 2011. évi magyar EU elnökségre való felkészülés adta ki. Az előző kormányzat tervezési hibája miatt

kimaradtak a költségvetésből a 2010. évi nemzetközi tagdíjak (ENSZ, NATO, OECD) összegei, amelyek együttesen 5,8 milliárd forintot tettek ki.

Az **alapkutatás** kiadásai 56,3 milliárd forintról 58,7 milliárd forintra (4,3%-kal) növekedtek, a támogatások 35,0 milliárd forintról 33,3 milliárd forintra (4,9%-kal) csökkentek a 2009. évi teljesítéshez képest.

A támogatás elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia (intézményei és programjai), az ECOSTAT, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, illetve kutatással foglalkozó (köz)alapítványok tevékenységére szolgált. Az MTA fejezetből nyújtott különböző ágazati célok támogatása (pl. nemzetközi kapcsolatok, tagdíjak, tudományos könyv- és folyóirat-kiadás, egyéb szakmai feladatok) összességében 33,3%-kal, 0,9 milliárd forintról 1,2 milliárd forintra nőtt.

Az MTA kutatóhálózatának kiadásai a 2009. évi teljesítéshez (38,2 milliárd forint) képest közel változatlanok voltak 2010-ben (38,3 milliárd forint). Az új Természettudományi Kutatóközpont (Q2) létrehozásához a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból kapott 6,0 milliárd forint visszatérítendő támogatás felhasználása 2010-ben 2,5 milliárd forintnak a Kémiai Kutatóközpont-hoz történő átcsoportosításával megkezdődött.

Az OTKA forrásainak döntő része 2010-ben is az alapkutatásban jelentős szerepet betöltő állami felsőoktatási intézményi és MTA kutatóintézeti körbe került előirányzat-átadással (tehát nem kifizetésként). Az OTKA teljesítési adataként megjelenő 754,8 millió forint az államháztartáson kívüli szervezetek (vállalkozások, nonprofit szervezetek) támogatását jelenti.

A **műszaki fejlesztés** funkcióba sorolt előirányzatok kiadásai 0,2 milliárd forintról 0,4 milliárd forintra növekedtek a radarrendszer-fejlesztési projektekre a Kohéziós Alapból nyújtott támogatás felhasználása révén.

Az **egyéb általános közösségi szolgáltatások** 2010. évi kiadása 74,2 milliárd forint volt, ami a 2009. évi teljesítéshez (58,6 milliárd forint) képest közel 27%-os növekedést mutat. A bevétel 2,4 milliárd forinttal (13%-kal) csökkent, a támogatás 7,3 milliárd forinttal (17%-kal) nőtt. Az előirányzatok – a korábbi évekhez hasonlóan – döntően a KEKKH és a KSH feladatellátását szolgálták: a kiadási oldalon az előirányzat felhasználás 73,9%-ban a KEKKH, 16,6%-ban a KSH előirányzat teljesítéséből adódik. Az előző évi teljesítéshez viszonyítva a KEKKH kiadásai 26,2%-kal emelkedtek, amelynek főbb tételeit a 2009. évi előirányzat-maradvány igénybevétele, illetve a KIM-től átvett feladatok fedezete jelentette. A KSH kiadásai 26,6%-kal nőttek, amelynek oka, hogy 2010-ben az egyszeri feladatok (Általános Mezőgazdasági Összeírás, népszámlálás előkészítése) végrehajtására került sor.

A **védelmi** funkcióhoz sorolt központi beruházások, költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok teljesített kiadása a költségvetési évben 251,8 milliárd forint volt, amely az előző évhez képest 6%-os növekedést jelent. A támogatások összege 12,2 milliárd forinttal (5,2%-kal) csökkent.

A Honvédelmi Minisztérium prioritásként kezelte a haderő működőképességének fenntartását, professzionális jellegének erősítését, valamint a Magyar Köztársaság nemzetközi szerepvállalásaiból (Balkán, Afganisztán, Irak) és a szövetségesi kötelezettségekből adódó feladatok teljesítését. Az előző kabinet költségvetési fedezet

nélkül vállalta Magyarország afganisztáni kontingensének 200 fős bővítését. Ennek végrehajtása 14 milliárd forinttal növelte a kiadásokat.

A megvalósult haditechnikai fejlesztés területén meghatározóak: a Gripen vadászpilóta gépek bérleti díja, valamint a bérlettel összefüggő különböző fegyverzeti, elektronikai, híradós beszerzések, a pilóták pótlólagos képzéséhez kapcsolódó kiadások (összesen 29,6 milliárd forint értékben), a híradó és informatikai területeken folytatódó korszerűsítési program (2,6 milliárd forint), illetve a gépjárműprogram (8,2 milliárd forint).

A haderőképeség szinten-tartása, fejlesztése érdekében 2010. évben is kiemelt figyelmet kaptak a kiképzési feladatok. A hazai kiképzési feladatokra közvetlenül 4,3 milliárd forint fordított a Honvédelmi Minisztérium. E kiadások keretében valósultak meg kiképzéstechnikai eszközök beszerzései és karbantartásai, valamint az eszközök üzemeltetési kiadásai.

A nemzetközi feladatokra fordított kiadások 37,4 milliárd forintot tesznek ki, melyeken belül kiemelkedő jelentőséggel bírnak Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásaival összhangban a békeműveletekkel és válságkezeléssel, a katonai külképviseletek működtetésével, a NATO és az EU működéséhez és fejlesztéséhez való hozzájárulással, valamint a kanadai repülőgép-vezető képzéssel és egyéb nemzetközi képzésekkel kapcsolatban felmerült – több esetben a kötelezettségek ellenére is hibásan megtervezett – kiadások.

A Nemzetgazdasági Minisztérium és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium a védelmi funkció ellátásához a katasztrófavédelmi, polgári védelmi és nukleáris baleset-elhárítási feladatok, az ágazati védelmi felkészítési feladatok, valamint a védelmi- és biztonsági ipar versenyképességének támogatásával járult hozzá.

Az **igazságszolgáltatási** funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 2010-ben közel 115,1 milliárd forintot tettek ki, az előző évi teljesítésnél 1,2 milliárd forinttal kevesebbet. A 104,3 milliárd forintos támogatás 1,8%-kal alacsonyabb, míg a 10,9 milliárd forintot kitevő bevétel 10,1%-kal magasabb az előző évinél.

A kiadások 63,2%-a a **Bíróságok**, 25,6%-a pedig a **Magyar Köztársaság Ügyészsége** fejezetnél jelenik meg (a fennmaradó 11,2% pedig az Igazságügyi Hivatal, a KIM Igazságügyi szakértői és kutató intézetek, a BM Szakértői Intézetek, a Katonai Ügyészségek, valamint összességében 1% alatti mértékben egyéb cél előirányzat címen).

A támogatás a Bíróságok esetében 1,9 milliárd forinttal, az Ügyészségnél 0,9 milliárd forinttal csökkent, ezzel szemben a szervezeti átalakítások miatt a BM Szakértői Intézeteknél 0,5 milliárd forinttal csökkent, míg az új címként megjelenő KIM Igazságügyi szakértői és kutató intézeteknél 1,5 milliárd forinttal nőtt az előző évi teljesüléshez képest. A Bíróságok és az Ügyészségek esetében a csökkenés a járulékcsoökkentés hatásának érvényesítése miatt keletkezett.

A saját bevételek a 2009. évi összeghez képest a Bíróságoknál – a két évig tartó enyhe növekedést követően – 10,7%-kal, 0,8 milliárd forinttal csökkentek. Az Ügyészségeknél a 351,9 millió forintos bevétel – az előző évi 160,7 millió forinthez képest – több mint a duplájára nőtt, 119%-kal magasabb a 2009. évi teljesítésnél. A növekedés minden bevételi

jogcímen jelentkezett, kiemelten a felhalmozási bevételeken, az Uniós forrásból átvett támogatásértékű bevétel miatt.

A tervadatokhoz képest jelentős, 1,1 milliárd forintos bevételnövekedés jelent meg a KIM Igazságügyi szakértői és kutató intézetek címen, amely meghatározó része – 0,9 milliárd forint – a szolgáltatási bevétel túlteljesítése.

A **rend- és közbiztonság** funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai összesen 294,9 milliárd forintot tettek ki 2010-ben, ami 8,3 milliárd forinttal (2,9%-kal) több a 2009. évi teljesítésnél.

A kiadások növekedését döntően 2010. év második felében a terrorizmus elleni fellépéshez szeptemberben létrehozott Terrorelhárítási Központ, a Schengen Alap 2009. évi maradványának felhasználása, az Országos Polgárőr Szövetség megemelkedett támogatása jelentette. Az év elején végrehajtott (a feladatátcsoportosításokon felüli) zárolások és előirányzat csökkentések az ágazatot is érintették, de pl. a kereset-kiegészítések póttámogatása, a Közbiztonsági Háló program folytatására, a testületek állományának cafetéria juttatásaira, a túlszolgálatok fedezetére, a soros EU elnökség, az árvízi védekezés kiadásaira biztosított források, illetve az előző év maradványainak előirányzatosítása, továbbá a testületek működőképességét szolgáló, az év végén a költségvetés általános tartaléka terhére juttatott többlettámogatások lényegesen javították a testületek költségvetési mozgásterét.

A költségvetési támogatás csökkenését részben ellensúlyozta a Rendőrség számára az objektív felelősségi rendszerből eredő közigazgatási bírság felhasználásának engedélyezése, amely a testületnek több mint 16,0 milliárd forint – közlekedésbiztonsági feladatokra felhasználható – bevételt jelentett.

A **Rendőrség** 2010. évi kiadása 254,9 milliárd forint, az előző évinél 11,5 milliárd forinttal (4,7%-kal) magasabb volt. A költségvetési kiadás változását (a szerkezeti változások és a zárolások hatását is figyelembe véve) a támogatás jelentős emelkedése (8,9 milliárd forint), illetve a bevétel túlteljesítésének (10,3 milliárd forint) hatása okozta. A testület költségvetési támogatása a 2009. évi 202,4 milliárd forintról 211,2 milliárd forintra (8,8 milliárd forinttal, 4,4%-kal) növekedett, amely a juttatások (pl. kereset-kiegészítés, cafetéria, túlszolgálat fedezete) növeléséből, a szervezet működőképességének fenntartását célzó kormányzati döntések többletjuttatásaiból következett.

2010-ben 3.000 fő vonult be képzésre, a tényleges rendőri szolgálatot harmaduk kezdte meg, a többiek 2010 végén még a képzésben vettek részt.

A közbiztonság és a közrend megszilárdítása érdekében kiadott intézkedési terv keretében 2010 júniusától jelentősen megemelkedtek a közterületi ellenőrzések, amelynek hatása (pl. a személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek és ezek következtében elhunyt személyek számának csökkenésében) egyértelműen érezhető volt. A szabályszegések visszatartásához való hozzájárulást a szabálysértések 5,3%-os csökkenése is mutatja.

A források a Rendőrség állományát megillető járandóságokat az előző évivel közel azonos szinten biztosították. A személyi juttatások összege az előző évihez képest 9,4 milliárd forinttal (4,4%-kal) emelkedett pl. a cafetéria juttatások, kereset-kiegészítés, árvízi túlszolgálat, Közbiztonsági Háló program támogatására juttatott forrásokkal. A Rendőrség

2010. évi működési feltételeit a 2009. év teljesítéséhez viszonyítva már eleve 55%-kal megemelt eredeti dologi előirányzat (32,9 milliárd forint), illetve az év során nyújtott többlettámogatások biztosították. A dologi kiadás 49,5 milliárd forint összegben teljesült. A többletet elsősorban a Kormány által az év végi adósságrendezés fedezetére, a schengeni eszközök nem megfelelő célú felhasználása miatti visszafizetésekre biztosított póttámogatás jelentette.

A Rendőrség intézményi beruházási kiadása az év során jelentősen, 4,0 milliárd forinttal (8,5%-kal) emelkedett. A többletforrások a Külső Határ Alapból, a TEK létrehozásával kapcsolatban az ORFK számára, valamint az EU-elnökség feladataira biztosított póttámogatásokból tevődtek össze.

2010-ben a kormányzati szerkezetátalakítás után a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok korábbi egységes miniszteri irányítása megszűnt, az **Alkotmányvédelmi Hivatal** (AH) és a **Nemzetbiztonsági Szakszolgálat** (NBSZ) a Belügyminisztérium irányítása alá került.

Az AH kiadása az előző évi teljesítéshez képest 7,8 milliárd forintra, mintegy 1,1 milliárd forinttal (12,4%-kal), költségvetési támogatása 8,0 milliárd forintra (10,7%-kal) csökkent. Jogszabályban meghatározott feladatváltozásra nem került sor, a nemzetbiztonsági törvényben előírt feladatok hatékonyabb ellátását szolgáló rendszer kialakítása érdekében belső szervezeti változás történt.

Az NBSZ kiadása az előző évi teljesítéshez képest 15,5 milliárd forintra, mintegy 3,7 milliárd forinttal (19,5%-kal), költségvetési támogatása 15,1 milliárd forintra (14,2%-kal) csökkent, bevétele 2,5 milliárd forintra (54,5%-kal) növekedett. 2010. évi átszervezések következtében a feladatok hatékonyabb ellátása és az irányítás racionalizálása valósult meg. Az NBSZ alaptevékenységét érintően pontosításra és kiegészítésre került a külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtő eszközök és módszerek köre, valamint az NBSZ a nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében már országhatáron átnyúló konspirált megfigyelést is végezhet. A 2010. év fő célja az NBSZ kapacitásai és a megrendelői igények közötti összhang hosszú távú megteremtésével és az új egyeztetési mechanizmus bevezetésével a titkos információgyűjtéssel kapcsolatos fejlesztések összehangolása, azok gazdaságos költségvetési tervezése.

A **tűzvédelmi terület** kiadása az előző évi teljesítéshez képest 20,6 milliárd forintra (2,8 milliárd forinttal, 11,9%-kal), a bevétel 9,1 milliárd forintra (2,2 milliárd forinttal, 19,6%-kal) csökkent, a költségvetési támogatás 14,2 milliárd forintra (1,5 milliárd forinttal, 12%-kal) növekedett. Ez utóbbi fő oka az évközben több alkalommal biztosított többletforrás (pl. árvízi védekezés, egyensúlyi helyzet javítása).

2010. május-júniusában bekövetkezett árvízi veszélyhelyzet, valamint a 2010. október 4-i ipari katasztrófa ellen a hivatásos katasztrófavédelmi szervek kiemelkedően eredményes és hatékony védekezést valósítottak meg. Nagy hangsúlyt kapott a lakosság védelme, kitelepítésének, kimenekítésének megszervezése, végrehajtása.

Folytatódott az OKF által üzemeltetett és felügyelt, az országos nukleárisbaleset-elhárítási korai előrejelző és riasztási rendszer (az Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer) részét alkotó BM radiológiai távmérő hálózat korszerűsítése és bővítése, a MoLaRi (Monitoring és Lakossági Riasztó Rendszer) rendszer kiépítése (Komárom-Esztergom megyei szegmenséhez tartozó végpontok és központ kiépítése,

rendszerbe integrálása, a budapesti etap előkészítése, illetve az EDR pilot rendszerrel kapcsolatos feladatok).

A hivatásos és az önkéntes tűzoltóságok műszaki-technikai eszközrendszerének fejlesztése a 2010. évre kidolgozott és elfogadott szakmai fejlesztési program alapján folyt. A tűzvédelmi bírságból és biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásából származó bevételeket (2,9 milliárd forint) – a MoLaRi rendszer üzemeltetésén kívül – tűzoltótechnikai berendezések, magasból mentő gépjárművek, erdőtűzoltó gépjárművek, hab- és poroltó konténerek és szállító jármű, cserefelépítményt szállító gépjármű, mentődaru beszerzésére, gépjárműfecske felújítására, valamint gyakorló szimulátor beállítására használták fel.

A **büntetés-végrehajtás** 40,8 milliárd forintos eredeti kiadási előirányzata – az év eleji zárolások figyelembevételével is – a 2009. évi tényadatokhoz képest közel 6,8 milliárd forinttal, (8,6%-kal), emelkedett, 47,6 milliárd forint összegben teljesült. A változást a költségvetési támogatások jelentős, 4,4 milliárd forintos (11,2%-os) növekedése okozta, amely a likviditás fenntartását, a gazdálkodás stabilizálását szolgálta, illetve a tartozásállomány csökkentését célzó kormányzati intézkedésekből következett. A testület személyi juttatások előirányzata a 2009. évi szinten teljesült, míg a dologi kiadások (a többlettámogatások révén) az eredeti előirányzathoz képest 28,6%-os növekedés mutat, amely a szervezet megfelelő működését alapvetően biztosította. A testület felhalmozási kiadásai jelentős, 82,7%-os emelkedést mutatnak, amely egyrészt az intézmények 2009. évi maradvány előirányzatosisításából, másrészt az intézetek EU pályázati támogatásaiból tevődik össze.

Az intézményi beruházási kiadások előirányzat terhére 2010. évben – többek között – megvalósult a Pálhalmi Országos Bv. Intézet Sándorházi objektum szennyvíztisztító telepe, a Bv. Központi Kórház részére nagyértékű orvosi készülék beszerzése, a Fővárosi Bv. intézet III. objektum tetőtéri sétálóudvarának befedése.

A büntetés-végrehajtás gazdasági társaságainak támogatására eredetileg jóváhagyott, jelentősen alultervezett előirányzaton (0,1 milliárd forint) felül az év során a költségvetés általános tartaléka terhére biztosított további 0,5 milliárd forint tette csak lehetővé a több mint 3100 fő foglalkoztatásának fenntartását, a gazdasági társaságok konszolidációját, ezáltal a közfeladat megfelelő szintű ellátását.

Jóléti funkciók

A **felsőfokú oktatás** (az intézmények valamennyi funkciót tartalmazó és a fejezetek felsőoktatási célt szolgáló előirányzatai) tekintetében a kiadás az előző évi teljesítéshez (464,5 milliárd forint) viszonyítva 491,5 milliárd forintra, tehát mintegy 27,0 milliárd forinttal (5,8%-kal), míg a bevétel 290,2 milliárd forintra (52,3 milliárd forinttal, 22,0%-kal) emelkedett. Ugyanakkor a támogatás 211,1 milliárd forintra (11,6 milliárd forinttal, 5,2%-kal) csökkent.

Ezen funkcióhoz tartoznak a felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási feladatait, intézményi és központi infrastrukturális fejlesztéseit, a hallgatói juttatásokat, egyéb ösztöndíjakat, felsőoktatási szakmai fejlesztéseket és feladatokat, továbbképzéseket biztosító előirányzatok.

A jelentős mértékű bevételnövekedés túlnyomó része a NEFMI felügyelete alá tartozó állami felsőoktatási intézményeknél jelentkezett, miközben a támogatáscsökkenés

nagyrészt az állami főiskolák és egyetemek, valamint a szak- és továbbképző intézmények, könyvtárak, dokumentációs központok, kutatóintézetek körében realizálódott.

A szak- és továbbképző intézmények, könyvtárak, dokumentációs központok, kutatóintézetek esetében az előző évhez képest bekövetkezett 8,0 milliárd forintos támogatáscsökkenés háttérében az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképzési rendszerrel összefüggő, intézmények közötti feladat-átcsoportosítás áll.

Az **egyéb oktatás** funkciót alkotó oktatási intézmények, háttérintézmények, regionális képző központok, alapítványok, közalapítványok, közhasznú társaságok, egyes központi köz- és felsőoktatási, szakképzési feladatok, programok működési és felhalmozási kiadása az előző évi teljesítéshez képest 49,0 milliárd forinttal (47,6%-kal) nagyobb összegben, 151,9 milliárd forintban teljesült. Ezzel párhuzamosan a bevétel 114,9 milliárd forintra (56,2 milliárd forinttal, 95,7%-kal) emelkedett, míg a támogatás 38,7 milliárd forintra (0,8 milliárd forinttal, 2,0%-kal) csökkent. A kiadási és a bevételi értékek növekedését elsősorban az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében megvalósított programok, fejlesztések eredményezték.

A támogatáscsökkenés kapcsán ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy az előző évhez képest bekövetkezett címrendi változások (a közhasznú és gazdasági társaságok által ellátott oktatási, valamint kulturális feladatok közös előirányzaton való szerepeltetése) miatt nagyjából 0,9 milliárd forintnyi oktatási célt szolgáló támogatás jelenleg más funkciónál kerül feltüntetésre.

A NEFMI irányítása alatt működő egyéb oktatási intézmények támogatásának 3,3 milliárd forintos csökkenése részben összefügg az OKM Támogatáskezelő Igazgatóságának 2010 folyamán történt átalakulásával, amely során feladatait az év közben létrejött és a KIM irányítása alá került Wekerle Sándor Alapkezelő vette át.

A központi költségvetésben az **egészségügyi** funkción összesen 189,7 milliárd forint kiadás, 46,4 milliárd forint támogatás állt rendelkezésre.

E funkcióhoz elsődlegesen a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium felügyelete alá tartozó egészségügyi intézmények költségvetése tartozik. A 2010. évi költségvetésben az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretén belül az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése tekintetében a kiadás az előző évi teljesítéshez (6,0 milliárd forint) viszonyítva 20,6 milliárd forintra, tehát mintegy 14,6 milliárd forinttal, míg a bevétel 18,7 milliárd forintra emelkedett.

A korábbi évekhez hasonlóan a légimentés-eszközpark, az altató-, lélegeztetőgép monitor bérletével összefüggő forrás biztosítása mellett sor került a társadalmi szervezetek, köztesültek támogatására is.

A **sport és szabadidős tevékenységek és szolgáltatások** funkción összesen 21,5 milliárd forint kiadás állt rendelkezése, melyből a sport kiadások összesen 21,1 milliárd forintot tettek ki. A sport területén az állami feladatok ellátására a források nem teljesen voltak biztosítva (lásd pótlólagos támogatások). A központi költségvetésben a sport célú támogatások jelentős része a Nemzeti Erőforrás Minisztérium fejezetben állt rendelkezésre. A költségvetés támogatást nyújtott az utánpótlás-neveléssel összefüggő feladatokra, a versenysportra (2,8 milliárd forint), a szabadidősportra, sportlétesítmények beruházásaira, illetve azok működtetésére, illetve az új, PPP konstrukcióban létrejött

sportlétesítmények szolgáltatási díjához (1,3 milliárd forint). A Formula 1 világbajnoki futam rendezői jogdíj összegének kifizetésére – a jogtulajdonos FOA, valamint a HS Zrt. közötti szerződés alapján – USD-ben került sor. A jogdíj teljes összegének biztosítása érdekében a Kormány a 2010. évi központi költségvetés általános tartalékának előirányzatából a 1157/2010. (VI. 22.) Korm. határozattal 1,3 milliárd forintot csoportosított át.

A Kormánynak további 700 millió forintot kellett pótlólagosan biztosítania a 2010. évi központi költségvetés általános tartalékának terhére a versenysport, 300 millió forintot a szabadidősport, 100 millió forintot pedig a 2010. évi Úszó, Műugró, Műúszó és Nyíltvízi Európa-bajnokság megrendezésének, valamint 200 millió forintot a Nemzeti Utánpótlásnevelési és Sportszolgáltató Intézet feladatai zavartalan ellátásának támogatására (a Forma 1 rendezői jogdíja, valamint az Európa-bajnokság megfelelő fedezete annak ellenére nem szerepelt a 2010. évi költségvetésben, hogy azok már a törvény tervezése és elfogadása idején is előre láthatóak voltak, illetve a világbajnoki futam rendezői jogdíjának árfolyamváltozás miatti növekedésével az előző Kormány által előkészített költségvetés nem is számolt).

A **kulturális tevékenységekre és szolgáltatásokra** fordított 2010. évi kiadás 74,0 milliárd forint, ami 3,8%-kal marad el az előző évben teljesített 76,9 milliárd forintnál. A bevételek 24,4 milliárd forintban realizálódtak, mely 2009-hez képest 11,8%-os növekedést jelent.

A kulturális terület támogatása 2010-ben 50,3 milliárd forint, amely 8,3%-kal alacsonyabb az előző évinél.

Az egyéb kulturális intézmények előirányzat 2010. évi teljesítési adataiban tapasztalható jelentős csökkenésnek csupán az intézményi átrendeződés az oka. A megszűnt Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat feladatait a Magyar Nemzeti Múzeum vette át, a Balassi Intézet pedig a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium irányítása alá került.

Közhasznú és gazdasági társaságok feladatainak ellátására 8,8 milliárd forint szolgált, alapítványok és közalapítványok összesen 6,1 milliárd forint támogatásban részesültek.

A művészeti tevékenységek támogatása az előző évi előirányzatnak több mint kétszerese, 2,4 milliárd forint volt 2010-ben. Ennek nagy része a „Pécs 2010 – Európa Kulturális Fővárosa” programjainak, valamint marketing- és kommunikációs költségeinek forrását biztosította.

2010-ben a Művészetek Palotája működésére 2,3 milliárd forint támogatás szolgált, a Központi Statisztikai Hivatal és a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárainak működését 0,8 milliárd forint támogatás biztosította

A Mátyás-templom műemléki rekonstrukciós programjának folytatását 2010-ben 0,4 milliárd forintnyi központi beruházás tette lehetővé. A 2011. első félévi soros magyar EU-elnökség kulturális programjainak előkészítésére 0,3 milliárd forint támogatás szolgált.

Az **egyházak tevékenységének** támogatására – a személyi jövedelemadó 1%-os rendelkezésére épülő egyházi alapintézmény-működési támogatásra, a hitoktatók díjazására, a kistelepüléseken egyházi szolgálatot teljesítők jövedelempótlékára, közgyűjtemények és közművelődési intézmények, az egyházi kulturális örökség

rekonstrukciójának és egyéb beruházások támogatására – 2010-ben 14,0 milliárd forint kiadást teljesített a központi költségvetés.

További 10,1 milliárd forint központi költségvetési támogatást jelentett az átadásra nem került ingatlanok után kifizetett járadék. Ezek a tételek előre láthatóak voltak, a korábbi Kormány a fedezetüket mégsem biztosította.

Gazdasági funkciók

Tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok funkció (Országos Atomenergia Hivatal, Magyar Energia Hivatal, Szénipari szerkezetátalakítási támogatás, Új Magyarország Fejlesztési Terv) kiadási előirányzata 12,9 milliárd forint volt, ami az előző évinél 4,7 milliárd forinttal (57,3%-kal) magasabb. Az intézmények feladataikat döntően – a hatósági eljárási, vizsgálati, engedélyezési, felügyeleti és ellenőrzési tevékenységükből származó – saját bevételből (6,4 milliárd forint) látták el, a költségvetési támogatásuk nem éri el a 0,1 milliárd forintot. A kiadások (és annak forrásaként a saját bevételek) növekedését az Új Magyarország Fejlesztési Terv programjainak (5,8 milliárd forint kiadás, 5,0 milliárd forint bevétel, 1,3 milliárd forint támogatás), valamint a Szénipari szerkezetátalakítási támogatás (1,9 milliárd forint) befolyásolta.

A **mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás** szakigazgatási, kutatási feladatait ellátó intézmények és az ágazati feladatok kiadása összességében 335,2 milliárd forintot tett ki, ami a 2009. évi teljesítéshez képest 116,2 milliárd forinttal alacsonyabb. A kiadások csökkenését döntően a Nemzeti támogatások (64,1 milliárd forint), az Árfolyamkockázat és egyéb, EU által nem térített kiadások (34,4 milliárd forint), a Vidékfejlesztési és halászati programok (16,0 milliárd forint) csökkenése befolyásolta. A saját bevétel 205,9 milliárd forint, ez 90,6 milliárd forinttal (30,6%-kal) alacsonyabb az előző évinél. A támogatás 118,3 milliárd forint, ami 39,8 milliárd forinttal alacsonyabb az előző évinél.

A **bányászat és ipar feladatait** végző intézmények (Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, Magyar Állami Földtani Intézet, Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet), valamint a területfejlesztési és építésügyi feladatok 2010. évi összes kiadása 4,8 milliárd forint (ebből az intézményeké 3,7 milliárd forint), bevétele 3,5 milliárd forint (intézményé 3,0 milliárd forint), költségvetési támogatása 0,7 milliárd forint. A saját bevételi és támogatási előirányzatok az intézmények geológiai és bányászati hatósági engedélyezési, felügyeleti, ill. tudományos feladatainak, valamint az építésüggyel kapcsolatos szakmai feladatoknak a forrását biztosították.

A **közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások funkció** kiadása 441,7 milliárd forint, bevétele 295,8 milliárd forint, támogatása 178,6 milliárd forint volt. Összességében a 2009. évi teljesítéshez képest csökkent a kiadás (16,1 milliárd forinttal, 96,5%) és a támogatás (54,4 milliárd forinttal, 76,7%) is. A bevétel ugyanakkor 70,5 milliárd forinttal (131,3%) növekedett. A kiadások csökkenését döntően a Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése (22,9 milliárd forint), az Útpénztár (10,3 milliárd forint) és a Kohéziós Alap támogatásból megvalósuló projektek (39,9 milliárd forint) alakította. A bevétel növekedése döntően az Új Magyarország Fejlesztési Terv (102,2 milliárd forint) bevétele bővüléséből adódott.

Az **egyéb gazdasági tevékenységeket és szolgáltatásokat** végző intézmények és feladatok (beleértve a Többcélú fejlesztési témák tevékenységeit és szolgáltatásait is)

kiadása 527,1 milliárd forint, ami 66,7 milliárd forinttal (14,5%-kal) nagyobb a 2009. évi teljesítésnél. A bevételek 366,2 milliárd forintos teljesítése 64,7 milliárd forinttal (21,5%-kal) magasabb, a támogatások 167,0 milliárd forintos összege 24,9 milliárd forinttal (17,5%-kal) magasabb az elmúlt időszakhoz viszonyítva. A növekedést döntően az Új Magyarország Fejlesztési Terv programjainak (83,5 milliárd forint kiadás, 84,7 milliárd forint bevétel, 19,6 milliárd forint támogatás növekedés) elindítása befolyásolta.

A **környezetvédelem** intézményi és ágazati célfeladatainak kiadása 177,2 milliárd forint volt, ami az előző évi teljesítéshez képest 41,8 milliárd forinttal (30,9%-kal) nőtt. Az intézmények (Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Nemzeti park igazgatóságok, Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági szervek, Környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok) 2010. évi kiadásai 74,1 milliárd forintot tettek ki. A kiadás további döntő részét a Kohéziós Alap támogatásából megvalósuló környezetvédelmi projektek (53,2 milliárd forint) és az Új Magyarország Fejlesztési Terv (35,2 milliárd forint) teljesítése okozta. A kiadásokat 2009. évvel összehasonlítva nagyobb mértékben a Dél-Balaton és Sió-völgyi regionális hulladékkezelési rendszer és az Észak-Balaton regionális települési szilárd hulladékkezelési rendszer projektjei befolyásolták. A 80,8 milliárd forintos bevétel 14,7 milliárd forinttal alacsonyabb, a 76,1 milliárd forintos támogatás 14,3 milliárd forinttal magasabb az előző évinél. A bevételi csökkenést döntően a Kohéziós Alap bevételi teljesülésének csökkentése befolyásolta, a támogatás növekedését a Környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok támogatásának növekedése okozta.

Humán normatívák alakulása

A köz- és a felsőoktatási, a személyes gondoskodást nyújtó szociális, a gyermekjóléti és -védelmi feladatokat ellátó intézményt fenntartó egyházi jogi személy, társadalmi szervezet, alapítvány, közalapítvány, országos kisebbségi önkormányzat, nonprofit gazdasági társaság, gazdasági társaság és az e feladatokat alaptevékenységként végző egyéni vállalkozó az általa nyújtott humánszolgáltatásokhoz normatív állami hozzájárulásban részesült.

A humánszolgáltatások nem költségvetési intézményi formában történő közoktatási normatív támogatására 66,5 milliárd forint, míg a szociális, gyermekjóléti és -védelmi feladatok ellátására 41,2 milliárd forint normatív támogatást nyújtott a költségvetés.

Mind a közoktatási, mind a szociális, gyermekjóléti és -védelmi feladatokat ellátó egyházi intézmények, mind a közoktatási feladatokat ellátó, országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények a normatív állami hozzájáruláson túl kiegészítő támogatásban is részesültek. Ennek mértékét a törvény a közoktatásban valós oktatott, nevelt gyermekeként, illetve tanulóként 190 000 forint/fő/évben írta elő, a szociális, szociális, gyermekjóléti és -védelmi ellátásban pedig a megállapított normatíva 73,1%-ában. Kiegészítő támogatásra összesen a közoktatásban 21,7 milliárd forintot, a szociális ellátásban 10,2 milliárd forintot fordítottak.

Az egyházi fenntartású felsőoktatási intézmények világi képzése, valamint az alapítványi fenntartású felsőoktatási intézmények 2010-ben 8,3 milliárd forint normatív támogatásban részesültek az államilag támogatott hallgatók képzéséhez. Az egyházi felsőoktatási intézmények hitéleti képzésére 2,5 milliárd forintot biztosított a költségvetés. E két nem

állami fenntartású intézményi kör hallgatóinak 3,6 milliárd forint hallgatói támogatás került kifizetésre.

Lakossági gáz- és távhő árkompenzáció

A lakossági vezetékes gázfogyasztás és távhőfelhasználás szociális támogatásáról szóló 289/2007. (X. 31.) Korm. rendelet alapján megállapítható ellátás a gázfogyasztás, a földgázalapú hőfelhasználás és a távhőfelhasználás lakossági költségeihez szociális rászorultság alapon nyújtott támogatás. Eszerint 2007. január 1-jétől gáz- és távhőtámogatásra jogosultak azok a családok, akiknek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum három és félszeresét. Ezen belül négy támogatási sáv – a)-d) kategória – került kialakításra, a jövedelmi szint függvényében változó támogatási mértékekkel. 2010. május 1-jétől megváltoztak a támogatás feltételei – a két felső kategória (c)-d)) kivezetésre került a támogatási rendszerből –, így a jogosultság felső jövedelmi határa az öregségi nyugdíjminimum két és félszerese lett. Az előirányzat a kompenzáció és a kapcsolódó kiadások fedezetét biztosította.

Az eredeti előirányzatot növelte a 2009. évi maradvány 26,9 milliárd forintos, valamint a szolgáltatói visszafizetések 3,4 milliárd forintos összege, ugyanakkor 11,7 milliárd forinttal csökkentették a Kormány határozatai alapján az előirányzat terhére történt átcsoportosítások. A tárgyévi kiadás 46,8 milliárd forint volt, mely a törvényi előirányzat több mint kétszeresét tette ki.

2010-ben összesen 962 ezer háztartás részesült támogatásban, ebből 799 ezer család gáz-, 163 ezer pedig távhőtámogatást kapott. A legtöbb támogatott fogyasztó – mindkét fűtési nem esetében – a legalacsonyabb jövedelmi sávba tartozott.

Agrártámogatások

Az államháztartás központi alrendszere a mezőgazdasági termelőknek a 2010. évben összesen 91,4 milliárd forintot biztosított, amelyet az európai uniós források és a mezőgazdasági tárgyú költségvetési bevételek 382,4 milliárd forinttal egészítettek ki, így együttesen 473,8 milliárd forintos támogatás állt a termelők rendelkezésére. Ebből a Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetében 190,3 milliárd forint szerepelt, amelyből a központi költségvetési támogatás 91,4 milliárd forint, a költségvetési bevétel 2,0 milliárd forint, az európai uniós bevétel pedig 96,9 milliárd forint volt.

Az előirányzat-átcsoportosítások, a zárolások, valamint az előző évi maradványok előirányzatosítása után a Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetéből kifizethető forrás összesen 320,8 milliárd forintra emelkedett, amelyből ténylegesen 234,0 milliárd forint teljesült. A fejezet működéséhez, valamint az agrár- és vidékfejlesztési támogatások finanszírozásához szükséges források folyamatosan rendelkezésre álltak.

A Vidékfejlesztési Minisztérium fejezetében szerepelt előirányzatokon túl 2010-ben közvetlen termelői és agrárpiazi támogatásokra 297,2 milliárd forintot folyósítottak tisztán európai uniós forrásból.

2010-ben a Kvtv. Nemzeti támogatások alcímen 49,2 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmazott, amely az év közbeni folyamatok hatására 54,7 milliárd forintra növekedett. A ténylegesen 49,0 milliárd forintot kitevő felhasználás a következők szerint alakult.

- A Folyó kiadások és jövedelemtámogatások törvényi előirányzata 42,8 milliárd forint volt, amely előirányzat az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból folyósítandó egységes területalapú támogatás nemzeti kiegészítése (top-up) kifizetéseinak, az Európai Bizottságnál notifikált nemzeti támogatások 2010. évi működésének, valamint a korábbi évek agrártámogatásai 2010. évre vonatkozó kötelezettségvállalásainak finanszírozására szolgált. A kiadási keret év közben 44,7 milliárd forintra növekedett, amelyből az év folyamán 41,2 milliárd forint kifizetése történt meg.
- A Fejlesztési típusú támogatások törvényi előirányzata 350,0 millió forint volt, amely a korábbi években telepített ültetvények ápolásának támogatására, beruházási hitelek kamattámogatásaira és építési beruházásokra volt fordítható. A felhasználható összeg az előirányzat-átcsoportosítások és zárolások után 216,3 millió forintra csökkent, amelyből 147,9 millió forint folyósítására került sor.
- A Nemzeti agrárkár-enyhítés jogcím a nemzeti agrárkár-enyhítési rendszerről és a kárenyhítési hozzájárulásról szóló 2008. évi CI. törvény alapján a termelők és az állam kölcsönös kockázatviselésén és tehervállalásán alapuló támogatási konstrukció működtetéséhez biztosította a szükséges forrásokat. A 2010. évi rendkívüli időjárási körülményekre tekintettel a törvény 2010 júliusában módosításra került, miszerint a termelőknek 2010. szeptember 30-ig volt lehetőségük a kárenyhítési hozzájárulás befizetésének teljesítésére annak érdekében, hogy a minél szélesebb körük tudjon részt venni a rendszerben. A Kvtv. 2,0 milliárd forint támogatást irányzott elő, amelyet az előző évi maradvány és a mezőgazdasági gazdálkodók 2010-ben teljesített befizetései 7,9 milliárd forintra növeltek, ebből pedig 5,9 milliárd forint kárenyhítési kifizetés realizálódott.
- A Nemzeti Erdőprogram 2010-ben új jogcímcsoportként jelent meg és magába foglalta a korábbi években önálló előirányzatokként megjelenő Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, Erdőfelújítás és Fenntartható erdőgazdálkodás támogatását. A jogcímcsoport 2010. évi támogatása 1,3 milliárd forint volt, amely összeg az év közbeni előirányzat-átcsoportosítások és zárolások következtében 1,1 milliárd forintra módosult, míg az éves teljesítés 1,0 milliárd forintot ért el.
- Az Állattenyésztési feladatok törvényi előirányzata 750,0 millió forint volt, amely összegből a 2010. évben 723,0 millió forintot folyósítottak egyes tenyésztésszervezési feladatok támogatására.
- A Vadgazdálkodás támogatására a Kvtv. 10,0 millió forint kiadást irányzott elő. A keret év közben 0,4 millió forintra módosult és teljesen felhasználásra is került.

A Központosított bevételek mezőgazdasági vonatkozású jogcímeinek törvényi előirányzata 2010-ben 4,7 milliárd forint volt, míg a ténylegesen befolyt bevétel 4,2 milliárd forintot tett ki.

- Az Erdészeti bevételek – erdőfenntartási járulék áthúzódó befizetése, az erdővédelmi és erdőgazdálkodási bírság, illetve az erdővédelmi járulék – befizetési kötelezettség előirányzata 200,0 millió forint volt, amelyből 2010-ben 482,4 millió forint teljesült.
- A Termőföld védelmével és hasznosításával kapcsolatos költségvetési befizetések összege 3,5 milliárd forint volt, ami a földvédelmi járulék, valamint a földvédelmi és a

talajvédelmi bírság címen befizetett összegekből adódik. A tényleges bevétel összesen 2,5 milliárd forintot tett ki.

- A Halgazdálkodási bevételek törvényi előirányzata 260,0 millió forint volt, amelyből az állami halász- és horgászjegyek díja, a halászatfejlesztési, valamint a halvédelmi bírság jogcímein 2010-ben összesen 180,8 millió forint befizetése történt meg.
- A Vadgazdálkodási tevékenység előirányzott díjbevételei együttesen 700,0 millió forint összeget tettek ki, míg a tárgyévi összes bevétel 1,0 milliárd forint lett.

Az Állat- és növénykártalanítás külön módosítási kötelezettség nélkül is túlteljesíthető törvényi előirányzatának kiadási összege 500,0 millió forintot tett ki. A felhasználás célja az állategészségügyi, valamint a növényvédelemi tárgyú törvényekben foglalt feladatok végrehajtásához szükséges források biztosítása volt és a ténylegesen rendelkezésre álló összegből 2010-ben 1,2 milliárd forintot folyósítottak ezen feladatok támogatására.

Az Árfolyamkockázat és egyéb Európai Unió által nem térített kiadások az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból, illetve az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból, valamint az Európai Halászati Alapból származó utólag fizetett támogatások árfolyamkülönbözeteinek elszámolását tartalmazzák. Az előirányzat finanszírozza az intervenciós felvásárlásokhoz kapcsolódó járulékos költségek Európai Unió által nem térített részét és a KESZ számla felé történő rendezéseket. A törvényi előirányzat éves kiadása és támogatása 2 milliárd forint volt, amely az árfolyamnyereség következtében 10,3 milliárd forintra változott és ebből 2010-ben 9,7 milliárd forint kifizetése teljesült.

Az európai uniós társfinanszírozásban megvalósuló vidékfejlesztési, illetve halászati programok működésére 2010-ben a következő folyamatok gyakoroltak jelentős hatást.

- Folytatódott a 2007-2013. időszakra vonatkozó Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP). A 2010. évben szakmai és végrehajtási tapasztalatok alapján sor került az egyes jogcímek és pénzügyi keretek felülvizsgálatára és a program félidei értékelésére. A Kvtv. az ÚMVP intézkedéseire 129,2 milliárd forintot állapított meg, amely az év közbeni költségvetési folyamatok hatására 195,4 milliárd forintra módosult és a program céljaira történt kifizetés 2010-ben elérte a 167,0 milliárd forintot.
- Az Európai Unió Bizottsága 2008 szeptemberében elfogadta Magyarország 2007-2013. időszakra vonatkozó Halászati Operatív Programját (HOP). A program 2010. évi törvényi előirányzata 2,0 milliárd forint volt, amely a maradványok előirányzatosításával 4,4 milliárd forintra módosult, míg kifizetésekre 1,5 milliárd forint összegben került sor.

A 2010. évi Kvtv. vidékfejlesztési és halászati programokra – ÚMVP és HOP – összesen 131,2 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmazott. Év közben az e célra felhasználható forrás 199,8 milliárd forintra módosult, a tényleges kifizetés pedig 168,5 milliárd forinttal teljesült.

Az Európai Unió által közvetlenül térített egységes területalapú támogatásokra (SAPS) 2010-ben 247,4 milliárd forint kifizetés történt, amelyet a kizárólag hazai forrásból finanszírozott kiegészítő nemzeti támogatás (top-up) 23,0 milliárd forinttal egészített ki.

2.7. Elkülönített állami pénzalapok támogatása

Az elkülönített állami pénzalapok 2010-ben összesen közel 17,6 milliárd forint költségvetési támogatásban részesültek, amely az éves előirányzat 53,3%-a. A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap részére, az értékállóságának biztosítása érdekében több mint 12,4 milliárd forint támogatás lett biztosítva. A teljesítés 0,1 milliárd forinttal haladta meg ez előirányzatot az előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül teljesülő előirányzatokra vonatkozó törvényi szabályozás és az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 64. § (2) bekezdése alapján. A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap támogatása az államháztartási egyensúly megtartása érdekében hozott intézkedés hatására 4,0 milliárd forintot tett ki. A Munkaerőpiaci Alap részére a rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyek foglalkoztatásának támogatására 0,5 milliárd forint lett biztosítva. A rendezést a rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyek foglalkoztatásának támogatásához szükséges költségvetési forrás átcsoportosításáról szóló 1064/2010. (III. 16.) Korm. határozat tartalmazza. A Szülőföld Alap 0,6 milliárd forint, a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap pedig 14,8 millió forint támogatásban részesült.

2.8. Garancia és hozzájárulás a társadalombiztosítási alapok kiadásaihoz

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai költségvetésének bevételei között jelentős nagyságrendet képviselnek a központi költségvetésből származó hozzájárulások. Ezekre azért van szükség, mert a járulékbevételek és a nem központi költségvetési hozzájárulások csak részben fedezik a társadalombiztosítási ellátásokat.

A Kvtv. erre a célra 1206,8 milliárd forintot irányzott elő, amiből 611,8 milliárd forint az Egészségbiztosítási Alap, a további 595,0 milliárd forint a Nyugdíjbiztosítási Alap bevételeinek a részét képezte. A teljesítés 1147,5 milliárd forint, ami a realizálódott együttes bevételi főösszeg 26,7%-a. A teljesítés és az előirányzat közötti különbség 59,3 milliárd forint, ami döntő részben abból adódott, hogy a magánnyugdíjpénztári tagok kieső járulékbefizetéseinek pótlására szolgáló előirányzathoz csak az I-X. havi összeg (310,3 milliárd forint) átadására volt szükség.

A Kvtv-ben szereplő előirányzatok alaponként és jogcímenként részletezett teljesítése a következő módon alakult.

Az Egészségbiztosítási Alap esetében:

- a központi költségvetésből járulék címen átvett pénzeszköz nagysága 611,8 milliárd forint, ez megegyezik az előirányzattal. A támogatás átadására az ún. „nemzeti kockázatközösség” keretében került sor és a biztosítási jogviszonyból származó jövedelemmel nem rendelkező személyek (nyugdíjasok, nappali tagozaton tanuló diákok stb.) után történik.

A Nyugdíjbiztosítási Alap esetében:

- a GYES-en, GYET-en, valamint rehabilitációs járadékban részesülők után fizetett nyugdíjbiztosítási járulék összege az előirányzattal megegyezően 20,9 milliárd forint;
- a magánnyugdíjpénztári tagok kieső járulékbefizetésének pótlására szolgáló összeg 310,3 milliárd forint volt, ami 62,1 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál. A különbség abból képződött, hogy a 2010. évi CI. törvény értelmében 2010. november 1-jétől a magánnyugdíjpénztári tagok is 9,5% nyugdíjjárulékot fizetnek a

Nyugdíjbiztosítási Alap részére, ezért a módosított Kvtv. alapján az év utolsó két hónapjában már nem történt további pénzeszközátadás;

- a korekedvezmény-biztosítási járuléék jogcímen átvett összeg közel 5,2 milliárd forint, az előirányzat feletti többlet 1,3 milliárd forint. A túllépést a tervezettnél több foglalkoztatói befizetés magyarázza. A vonatkozó szabályozás szerint a központi költségvetés a munkáltatói fizetési kötelezettség 25%-át téríti meg.
- a központi költségvetés az Alap költségvetési egyensúlyának biztosításához 197,9 milliárd forintot biztosított, ez megegyezik az előirányzott összeggel.

Év közben a fentieken kívül 1,4 milliárd forint támogatást kapott a két pénzügyi alap, ebből a 1090/2010. (IV. 9.) Korm. határozat alapján 0,4 milliárd forint a méltányossági kifizetések többletének fedezetére szolgált, a további mintegy 1,0 milliárd forint az alapkezelők és igazgatási szervei működési forrásait bővítette.

2.9. Társadalmi önszerveződések támogatása

A társadalmi önszerveződések támogatása jogcím magában foglalja a pártok, a pártalapítványok, az országos kisebbségi önkormányzatok valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek, továbbá az általuk fenntartott intézmények támogatását. A 2010. évi eredeti törvényi előirányzati összeg 5,3 milliárd forint, amelyet a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2010. évi LXXVI. törvény 0,2 milliárd forinttal csökkentett a pártok támogatása címen. Így a törvényi módosított előirányzat 5,1 milliárd forintra változott, amely 5,0 milliárd forintra teljesült, ez a törvényi módosított előirányzat 98%-a.

2.10. Kamatkiadások

Az államadóssággal kapcsolatos kiadások összege 1146,3 milliárd forint volt 2010-ben, amely összeg – alapvetően a kamatkiadások tervezettnél alacsonyabb összege, részben az új Kormány intézkedései miatt – 69,5 milliárd forinttal elmarad az előirányzattól. Az 1136,4 milliárd forint összegű kamatkiadás 67,0 milliárd forinttal lett kisebb az előirányzatnál. Az adósság- és követeléskezelés egyéb költségei címen keletkezett megtakarítás 2,5 milliárd forintot tett ki, mely következtében 9,9 milliárd forint volt az elszámolt kiadás 2010-ben.

Az államadósságot terhelő kamatkiadások 67,0 milliárd forintos elmaradása egyrészt a finanszírozási és a kamatkiadási szerkezet módosulásának következménye, másrészt annak köszönhető, hogy a kamatkockázati tartalékot nem kellett felhasználni.

Az állampapírok kamatkiadásai két ellentétes hatás eredőjeként lényegében az előirányzatnak megfelelően alakultak. A központi költségvetés finanszírozási szerkezete a kedvezőbb piaci folyamatok hatására eltért a tervezés során figyelembe vettől. Az állampapírpiaci helyzet hatására ugyanis a tervezettnél nagyobb összegekben kerülhetett sor az államkötvények kibocsátására, amely növelte a kiadásokat, ugyanakkor csökkent a diszkont kincstárjegyek szerepe, ahol megtakarítás keletkezett. A hozamok kedvezőbb alakulása is a kiadások csökkenésének irányába hatott. Így az államkötvények kamatkiadása 39,9 milliárd forinttal meghaladta a terveket, a kincstárjegyek kamatkiadása viszont 40,9 milliárd forinttal volt kevesebb a tervezettől.

Az államkötvények közül a piaci értékesítésűek 625,0 milliárd forintos kamatkiadásai 7,7%-kal, azaz 44,8 milliárd forinttal haladták meg a tervezettet. A terven felüli kibocsátások 59,0 milliárd forinttal növelték a kiadásokat, míg a hozamok csökkenése 14,0 milliárd forint kamatmegtakarítást eredményezett az év során. A nem piaci értékesítésű államkötvények jelentős része változó kamatozású, így a hozamok csökkenése 5,0 milliárd forint megtakarítást jelentett a költségvetés számára.

A diszkont kincstárjegyek kamatkiadása 26,3 milliárd forinttal szintén elmarad az előirányzattól. Ez elsősorban a kedvezőbb hozamszint és részben a kisebb állomány következménye. A lakossági kincstárjegyek kamatkiadása 14,6 milliárd forinttal elmaradt a tervektől, amely szintén az állománycsökkenés és a csökkenő hozamszint következménye.

A forinthitelek kamatkiadása a Kormány intézkedéseinek következtében 12,5 milliárd forinttal kevesebb lett az előirányzott összegnél. Ennek az az oka, hogy a tervekhez képest jóval kevesebb hitel felvételére került sor 2010-ben, illetve a hitelek után fizetendő kamatszint is alacsonyabb volt.

A devizában fennálló adósság kamatkiadásai összességében az előirányzatnak megfelelően alakultak, 282,2 milliárd forintot tettek ki. A devizakamatok belső megoszlásának alakulása azonban a kedvezőbb árfolyam- és hozamhatások, illetve a tervezettnél magasabb mértékű devizakötvény kibocsátás és a kibocsátáskori árfolyamveszteség nettó hatása következtében eltér a tervezettől.

Összességében az államadósság nettó kamatterhe az 1136,4 milliárd forint összegű bruttó kamatkiadás és a 130,5 milliárd forint összegű bruttó kamatbevétel különbözeteként 1005,9 milliárd forint volt 2010-ben, amely összeg 86,7 milliárd forinttal kedvezőbb a tervezettnél.

2.11. Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások

Az állami vagyonnal kapcsolatos tételek alapvetően a Vtv., a Magyar Fejlesztési Bankról szóló 2001. évi XX. törvény és a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény hatálya alá tartozó vagyonnal való gazdálkodással összefüggő kiadásokat foglalják magukban. Az Áht. rendelkezései szerint az állami vagyonnal összefüggő kiadások egy része megjelenik a központi költségvetés mérlegében, más részük (a kölcsönnyújtások) finanszírozási célú pénzügyi műveletnek minősül, amely nem érinti a központi költségvetés egyenlegét.

A 2010. év során az új típusú vagyonpolitika meghirdetéseként átalakult az állami vagyon kezelésének szervezeti kerete. A természeti erőforrások megőrzése, az azokkal való fenntartható gazdálkodás, a mezőgazdaság és a vidék fejlesztése egyre inkább felértékelődő, egymással szorosan összefüggő nemzetbiztonsági jelentőségű stratégiai feladatok. Ezzel összhangban a Nemzeti Földalapról szóló 2011. évi LXXXVII. törvény elfogadásával a termőföld-vagyon és annak kezelése önállósult. A törvény a vagyongazdálkodáson túl elősegíti olyan mezőgazdaság kialakulását, ami az egyéni és családi kis- és középbirtokok meghatározó szerepére épül, továbbá alkalmazkodik a tájak eltérő természeti adottságaihoz és gazdálkodási tradícióihoz. Szükséges volt új föld- és birtokpolitika kialakítása, amely a földhöz kötődő jogi szabályozás alapvető újragondolását is magával hozza. Ennek érdekében a törvény jogszabályi erőre emelte a

földbirtok-politikai irányelveket, amelyeket kötelező alkalmazni a Nemzeti Földalapba tartozó termőföldek hasznosítása során.

A termőföldön kívüli vagyonelemekkel való gazdálkodás is új irányt vett, ennek szellemében az állami tulajdonú társaságok egy része átkerült a gazdaságfejlesztésben kiemelt szereppel bíró Magyar Fejlesztési Bank Zrt. kezelésébe. A kkv-szektor támogatásában fontos pénzügyi és támogatásközvetítő intézmények fejlesztési bankhoz rendelése lehetőséget teremt a vállalkozások finanszírozását elősegítő állami szerepvállalás összehangolására, hatékonyságának növelésére. Az infrastruktúra fejlesztését végző társaságok, valamint egyes agrár cégcsoportok új tulajdonosi irányítása szintén a gazdaságfejlesztési célok megvalósítását szolgálhatja.

Az állami vagyonnal kapcsolatos költségvetési kiadások 95,4 milliárd forintot tettek ki 2010. évben. Az év során az általános tartalék terhére történt átcsoportosítások növelték, a más fejezetek javára megvalósult átcsoportosítások csökkentették a vagyon-kiadások eredetileg 81,4 milliárd forint összegű előirányzatát, amely így összességében 92,3 milliárd forintra módosult. Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadásoknál a Kormány által elrendelt 20,0 milliárd forint összegű megtakarítás végrehajtására tett intézkedések ellenére sem csökkentek a kiadások a tervezett szint alá. Az intézkedések hatására számos kiadási tételnél jelentkezett megtakarítás, ezek hatása azonban több, év közben felmerült kifizetés, illetve megvalósított pénzforgalom nélküli ügylet miatt összességében nem jelentkezik.

A felhalmozási jellegű kiadásokat érintették leginkább az év közbeni módosítások. A kiadástípus eredetileg 14 milliárd forint körüli előirányzata több mint kétszeresére növekedett. A Malév Zrt. megvásárlása és feltőkésítése miatt az állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások az általános tartalék és a vagyon fejezet más előirányzatainak terhére 25,8 milliárd forinttal nőttek meg. A Malév gazdasági helyzetének romlásával és az állami beavatkozás költségeivel az előző Kormány a költségvetésben nem számolt. Az ingatlanberuházások előirányzata viszont csökkent, mivel év közben a Kormány és az állami vagyonért felelős miniszter együttesen 4,7 milliárd forintot csoportosított át más célokra. A felhalmozási kiadások 2010. évben megvalósult összege 28,5 milliárd forint volt, amelynek 97%-át a részesedésszerzések és tőkeemelések tették ki.

millió forint

Megnevezés	Összeg	Forrásjuttatás célja
MALÉV Zrt. tőkeemelés	26 000,0	tulajdonszerzés
MALÉV Vagyonkezelő Kft.	1 200,0	pótbefizetés, tőkemegfelelés
Greenfield Capital Tőkealapkezelő Zrt.	5,8	tulajdonszerzés
Érdi Nonprofit Kft. megalapítása	80,0	társaság-alapítás
Richter Nyrt. részvényvásárlás	218,9	átcserelési vagyon
Duna Palota Nonprofit Kft. tőkepótlás	26,5	pótbefizetés, tőkemegfelelés
MFB Proxy részesedés vásárlás	0,4	tulajdonszerzés
Összesen	27 531,6	

Az állami vagyon hasznosításával összefüggő kifizetések – a tervezettől közel 8%-kal elmaradva – 17,5 milliárd forinttal terhelték a költségvetést. E kiadások fele, 9,6 milliárd forint a Termőföldért életjáradék programhoz kötődik. Ez az összeg több mint 21 ezer fő járadékösszegét tartalmazza. A már létező életjáradéki programok mellett 2010-ben meghirdetett V. ütem az előzetes várakozásokhoz képest kisebb érdeklődéssel járt.

Az ingatlanok fenntartási költségei 2,7 milliárd forint összegű kiadást jelentettek az államnak, amely minimálisan marad el a tervezettől. Az ingatlanüzemeltetésre, fenntartásra fordított 1,9 milliárd forint a mindennapi normál üzemeltetéssel kapcsolatos költségek mellett a veszélyelhárítási és állagmegóvási munkákra is fedezetet biztosított. Az ingatlanörzésre fordított összeg 2010-ben 0,8 milliárd forint volt. Az ingatlanvagyon egységes vagyonvédelmének biztosítása érdekében a rábízott vagyon részét képező közvetlenül kezelt ingatlanok őrzését központilag végezteti az MNV Zrt. Az őrzést végző cég a HM EI Zrt., melyet az MNV Zrt. közbeszerzési eljárás keretében választott ki.

Az állami tulajdonú gazdasági társaságok támogatására 3,2 milliárd forintot fordított a vagyonkezelő a következő megoszlásban:

millió forint

Társaság	Tényleges támogatás	Támogatás célja
Erdőgazdasági társaságok-közmunkaprogram	1000,0	tavaszi közmunkaprogram
Egererdő Zrt.	70,0	közjóléti feladatok, erdőművelés
Bábolna Nemzeti Ménesbirtok Kft.	300,0	működési jellegű támogatás
Mezőhegyesi Ménesbirtok Kft.	180,0	működési jellegű támogatás
Újfehértói Gyümölcskutató NpKft.	38,0	működési jellegű támogatás
Fertődi Gyümölcskutató NpKft.	30,0	működési jellegű támogatás
Ceglédi Gyümölcskutató NpKft.	40,0	működési jellegű támogatás
Hortobágyi Halgazdaság Zrt.	168,0	működési jellegű támogatás
Várgondnokság NpKft.	20,0	működési jellegű támogatás
Nemzeti Kataszteri Program NpKft.	937,0	kamattámogatás
Gabonakutató NpKft.	250,0	működési jellegű támogatás
Monostori Erőd NpKft.	50,0	működési jellegű támogatás
Gödöllői Királyi Kastély NpKft.	20,0	működési jellegű támogatás
Duna Palota NpKft.	17,5	működési jellegű támogatás
Fűszerpaprika Kutató NpKft.	20,0	
BMSK NpKft.	26,9	működési jellegű támogatás
Egyéb	3,0	
Támogatás összesen	3170,4	

A támogatások zömét nonprofit társaságok kapták, és az azok által ellátott közfeladatok finanszírozását szolgálták.

A Magyar Államot korábbi értékesítésekhez kapcsolódóan terhelő kiadások 11,9 milliárd forint összege az előirányzatnak csak a felét teszi ki, mivel a vagyon-kiadásoknál elrendelt 20,0 milliárd forint összegű megtakarítás közel fele a környezetvédelmi projektek költségeinél jelentkezett.

A helytállási típusú jogcímenek a 2010. évre tervezett ráfordítások mindössze 84%-a teljesült, ezek 7,4 milliárd forintot tettek ki. A szerződések, bírósági döntések és jogszabályok alapján fizetendő összegek 2010. évi nagyságrendjét a kárpótlási jegyek életjáradékra váltásához kapcsolódóan folyamatosan felmerülő kiadások (2,3 milliárd forint), valamint a Malév Zrt. privatizációjához kapcsolódó bankgarancia-bevétel felhasználása (3,5 milliárd forint) határozták meg. Ez utóbbi ügylet lényege, hogy az állam a lehívott bankgaranciát a légitársaság kölcsönei terhének fizetésére fordítja, így 2010-ben ez az összeg a Malév Zrt. EIB felé fennállt kölcsöntörlesztését szolgálta.

Az állam tulajdonosi felelősségével kapcsolatos kiadások másik része a környezetvédelmi feladatok ellátásához, kármentesítéshez kapcsolódott. 2010. évben 4,6 milliárd forint kifizetése történt meg a következők szerint:

– Simontornya környezetvédelmi mentesítés	1459,5 millió forint
– Nitrokémia Zrt. környezetvédelmi támogatás	1427,5 millió forint
– Mecsek-Öko környezetvédelmi támogatás	1502,4 millió forint
– Környezetvédelmi audit	64,0 millió forint
– Műszaki ellenőrzés	58,9 millió forint
– Egyéb környezetvédelmi kiadás	52,8 millió forint

Az MNV Zrt. és a környezetvédelmi feladatokat ellátó állami tulajdonú társaságok (Mecsek-Öko Zrt., Nitrokémia Zrt.) között támogatási szerződések állnak fenn. A simontornyai börgyár kármentesítési munkálatait a Nitrokémia Zrt. végzi. A simontornyai kármentesítésre a Nitrokémia Zrt. és az MNV Zrt. által megkötött megbízási szerződés van érvényben. A kármentesítési munkák jóváhagyott feladatterv és kiírt közbeszerzési pályázatok alapján valósulnak meg.

A vagyongazdálkodás 20,7 milliárd forint összegű egyéb kiadásai jelentősen meghaladták a tervezett összeget (13,9 milliárd forint). A kiadási többlet egyetlen tételhez, a Richter-részvényekre átcserélhető kötvények 10,3 milliárd forint összegű kamatterhéhez kötődött, amely több mint háromszorosa az előirányzatnak. A tervezéskor a kamatkonstrukció még nem volt ismert, az előirányzat a korábbi Richter-kötvény kamatozásának alapulvételével lett számszerűsítve. Az előirányzat túllépésére a Kvtv. lehetőséget adott.

A vagyontörvény szerint az MNV Zrt. szervezetének működéséhez szükséges forrást a központi költségvetésből kell biztosítani. E rendelkezés alapján biztosított az állam a társaság működésének támogatására 9,5 milliárd forintot, amely az intézmény személyi juttatásait, azok járulékait, valamint a dologi és egyéb működési költségeket tartalmazta.

A fejezeti tartalék 10 000 millió forint vagyon fejezeten belüli többlet-előirányzat felosztására adott lehetőséget. 2010. évben 8,8 milliárd forint átcsoportosítás történt e tartalékról, amely zömében a Malév Zrt. megvásárlását szolgálta.

Jelentős összeget tettek ki 2010-ben az előre nem tervezett, pénzforgalommal nem járó kiadások. A 15,2 milliárd forint összegű pénzforgalom nélküli kiadások elszámolására alapvetően a Malév-tranzakciók miatt volt szükség. A Malév Zrt. tulajdoni részének megszerzése és feltőkésítése részben pénzforgalmi költségvetési kiadás teljesítésével, részben pénzforgalom és költségvetési elszámolás nélküli követelés-beszámítással történt. Az Áht. 109/A. §-a alapján az állami vagyon mennyiségét vagy összetételét megváltoztató ügyleteket (a finanszírozási célú pénzügyi műveletek hatásának kivételével) akkor is el kell számolni bruttó módon a költségvetésben, ha nem járnak pénzforgalommal. A

vételárelőlegből eredő követelés tulajdonszerzési célú konverziójának bruttó elszámolása a tulajdonszerzési (tőkeemelési) kiadás és a vételárelőleg visszatérülés bevételeinek kimutatásával valósulhat meg. Ezen ügylet kiadási hatása 14,0 milliárd forint volt. További 0,7 milliárd forint a lehívott bankgarancia év közben már esedékessé vált kamatok fizetésére felhasznált részének elszámolt összege.

A pénzforgalom nélkül megvalósuló ügyletek másik típusát a térítésmentes vagyonátadások jelentik. Az önkormányzatok részére az év során ingyenesen átruházható vagyontárgyak összesített bruttó forgalmi értékére a Kvtv. 1 milliárd forint összegű keretet határozott meg. Az ingyenes vagyontárgy átruházások megoszlása 2010. évben a következő volt:

- Települési önkormányzatok részére 435,0 millió forint
- Társadalmi szervezetek részére 43,9 millió forint

Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások másik típusát a költségvetési egyenleget nem érintő, finanszírozási célú műveletekből származó kiadások jelentik. 2010. évben a tulajdonosi kölcsönök nyújtása növelte az állam finanszírozási igényét.

Az Áht. 109. § (8) szerinti, az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter engedélyével megvalósítható tulajdonosi kölcsön kifizetések tervezett és tényleges összegei a következők szerint alakultak:

millió forint

Társaság	2010. év terv	2010. év tény
MALÉV Zrt.	0,0	18 400,0
Balatoni Halászati Zrt.	500,0	324,7
Monostori Erőd NpKft.	80,0	0,0
Gödöllői Királyi Kastély NpKft.	0,0	46,0
Összesen	600,0	18 770,7

2.12. Kormányzati rendkívüli kiadások

A kormányzati rendkívüli kiadások mérlegsoron 2010-ben 9,1 milliárd forint, azaz a törvényi előirányzat 82,3%-a került kiutalásra a következő jogcímeken:

Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló 1992. évi XXXII. törvény alapján járó kárpótlási életjáradék 2010. évi költségvetési előirányzata 3,1 milliárd forint volt, a folyósító szerv részére történő átutalás, illetve a jogosultak részére történő kifizetés pedig 3 milliárd forintot tett ki. Ez az előző évhez képest 8,9%-os csökkenést jelentett, melyben az időközben bekövetkezett létszámcsökkenés játszott szerepet. Így az év folyamán havonta átlagosan mintegy 17 225 fő részesült életjáradékban, ennek átlagos havi összege 14 464 forint volt. A pénzbeli kárpótlás alapösszegének éves emelése a 203/2010. (VI. 28.) Korm. rendelet alapján (4,1%) megtörtént.

Az 1947-es Párizsi Békeszerződésből eredő, az 1997. évi X. törvény alapján járó kárpótlási életjáradék esetében a folyósító szerv részére történő átutalás, illetve a jogosultak részére történő kifizetés 1,9 milliárd forintot tett ki, ami megközelítette az

előirányzatot. Ez az előző évhez képest 5,8%-os csökkenést jelentett, melyben alapvetően az időközben bekövetkezett létszámcsökkenés játszott szerepet. Így az év folyamán havonta átlagosan mintegy 9770 fő részesült életjáradékban, melynek átlagos havi összege 15 835 forintot tett ki. Az életjáradékok alapösszegének a Kvtv-ben előírt emelése (3,1%) megtörtént.

A pénzbeli kárpótlás folyósítási költségeire előirányzott 101,0 millió forint teljes mértékben kifizetésre került a folyósító Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság részére.

A pénzügyigazgatás korszerűsítésére előirányzott 3,4 milliárd forintból az 1132/2010. (VI. 18.) Korm. határozat alapján 1,1 milliárd forintot töröltek. A fennmaradó rész a Kvtv-ben felhatalmazás alapján átcsoportosításra került, tehát ezen a soron nem jelent meg kiadás.

A volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezésére szolgáló 2,5 milliárd forintos törvényi előirányzat a központi költségvetési fejezetek 2009. évi kötelezettségvállalással nem terhelt előirányzat-maradványainak kezeléséről szóló 1099/2010. (IV. 23.) Korm. határozat értelmében 4,2 milliárd forintra módosult. (A korábbi kabinet kénytelen volt előző terveit felülírva növelni az előirányzatot.) Ebből végül 4,1 milliárd forint – a törvényi előirányzat 163,2%-a, a kormányhatározattal módosított előirányzatnak pedig 97%-a – került kiutalásra, amelyet a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény, valamint az ezen alapuló kormányhatározatok alapján az egyházi ingatlanok átadásáért, az ingatlanokról való lemondásért járó kártalanításokra, illetve az ezekkel összefüggő valorizációra fizettek ki.

2.13. Állam által vállalt kezesség érvényesítése

A 2010. évi Kvtv. 55-63. §-ai határozzák meg a magyar költségvetési forrásokat terhelő állami kezesség és viszontgaranciavállalás lehetőségeit. Az alábbiak a törvényi rendelkezések sorrendjében mutatják be a kezesség-állományokat, a törvényben jóváhagyott kezesi, illetve viszontgarancia keretek kihasználását és az egyes kezesség és viszontgarancia típusok kapcsán a beváltásokat.

Az állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítésére a 2010. évi költségvetés 20,4 milliárd forint összegű előirányzatot tartalmazott tíz alcímre bontva. Az előirányzat külön módosítás nélküli túllépésére a Kvtv. 9. számú mellékletének 1. pontja adott felhatalmazást.

A tényleges kifizetés 33,5 milliárd forint volt. Az előirányzat túllépésének alapvető oka, hogy a kis- és középvállalkozások (KKV-szektor) finanszírozásához kapcsolódó állami viszontgaranciák, illetve a lakáshitelekhez vállalt állami kezességek érvényesítése a pénzügyi válság hatására jelentősen megnövekedett.

1) A Kvtv. 55. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján 2010. évben a Kormány jóváhagyásával vállalható egyedi állami kezesség mértéke 120,0 milliárd forint volt. A Kormány e keret terhére három kezesség vállalását hagyta jóvá, összesen 17,0 milliárd forint összegben, amely a lehetséges vállalási összeg 14%-a. E felhatalmazás alapján ténylegesen csak két kezesség vállalása valósult meg (a MÁV Zrt. és a BKV Zrt. forrásbevonásához kapcsolódóan), a TE Ganz Röck Zrt. kölcsönfelvételéhez a jogszabályi feltételek teljesítésének hiányában állami kötelezettségvállalásra nem került sor.

A Kormány által jóváhagyott egyedi állami kezességek tételes bemutatását a X. Törvényekben előírt beszámolási és tájékoztatási kötelezettségek c. fejezet 3. pontja tartalmazza.

2010-ben egyedi kezesség beváltás címén kifizetés nem történt.

2) A Kvtv. 56. §-ának felhatalmazása alapján 360,0 milliárd forint összegű állomány mértékéig vállalhatott az államháztartásért felelős miniszter – a kultúráért felelős miniszter javaslatára – 2010-ben kiállítási garanciát. E felhatalmazás alapján 5 kiállításához kapcsolódva történt garanciavállalás, melyeket az általános indokolás mellékletei között szereplő, „Kiállítási garancia, és viszontgarancia-vállalások 2010. évben” című táblázat mutat be részletesen. (A vállaláskori érték a kiállítási garancia vállalásáról szóló, az államháztartásért felelős miniszter által kibocsátott kötelezvény aláírásának napján érvényes árfolyamon számított összeg.) A Kvtv-ben 2010. évre meghatározott keret a korábbi években vállalt és még élő állomány, valamint az újonnan vállalandó kötelezettségek együttes összegére értendő. A 2010. évi keret kihasználtsága – a 2009. évről áthúzódó állomány figyelembevételével – egyszer sem lépte túl az állományi mértéket. A kiállítások csak néhány hónapig láthatóak, így a keretet megszűnésük után nem terhelik tovább. A garancia-állományok 2010. év végi adatai az eltérő árfolyam miatt nem egyeznek meg a vállaláskori értékkel.

Kiállítási garancia érvényesítésére 2010-ben nem került sor.

3) Kereten kívüli kezességet, azaz a **nemzetközi fejlesztési intézmények** hiteleire [Áht. 33.§ (1) bekezdés b) pont] nem hagyott jóvá garanciavállalást a Kormány 2010-ben, és garancia érvényesítésére sem került sor.

4) A **Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB)** ügyleteihez három módon kapcsolódó állami kezesség keretei (Kvtv. 57. §) és azok kihasználtsága a következők szerint alakult:

	Keret (millió forint)	Keret terhelése 2010.XII.31-én (millió forint)	Keret-kihasználtság
Éven túli forrásbevonás (hitelfelvétel és kötvénykibocsátás)	1 400 000,0	824 527,0	60%
Készfizető kezesség, bankgarancia vállalása, hitelnyújtás	400 000,0	140 921,0	35%
Az MFB által finanszírozott ügyletekhez kapcsolódó hosszú lejáratú devizahitelek árfolyamkockázatára vállalt árfolyam-garancia	1 400 000,0	1 256 179,0	90%

A 2010. évben az MFB részére az államháztartásért felelős miniszter és a tulajdonosi jogokat gyakorló miniszter 1300,0 millió euró (362,3 milliárd forint) forrásbevonást hagyott jóvá. A ténylegesen megkötött, éven túli lejáratú hitelfelvétel, illetve kötvénykibocsátás 845,0 millió euró (235,5 milliárd forint) volt. A forrásszerzéshez kapcsolódó keret terhére 5 új, éven túli hitelfelvételre került sor.

2010-ben a Kormány határozata alapján jogszabályi állami kezesség vállalására nem került sor.

Az árfolyam-fedezeti megállapodáshoz kapcsolódó keret terhére 2 programnál keretemelítés történt és 2 új megállapodás megkötésére is sor került.

A bank hitelezési tevékenységének két fő csatornája a hitelprogramok kidolgozása, működtetése, valamint az egyedi projektek hitelezése. Az MFB a hitelprogramokat döntően a kereskedelmi bankok refinanszírozásával juttatja el a célzott vállalkozói, önkormányzati körhöz, míg egyedi hitelezési tevékenységét közvetlenül, illetve kisebb részben más bankokkal konzorciumban látja el.

2010. év második felében a hitelprogramok feltételrendszerében több olyan módosításra került sor, amely megkönnyíti a hitelek felvételét, illetve összhangban van a programokhoz kapcsolódó vissza nem térítendő állami támogatásra vonatkozó pályázatok előírásainak változásával. A bank bevezette az MFB Közösségi Közlekedésfejlesztési Hitelprogramot, ezen kívül kidolgozta az elemi és katasztrófa kárt szenvedett mezőgazdasági vállalkozásokat segítő MFB Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogramot.

A bank forrásbevonásaira kapott állami kezesség érvényesítésére 2010-ben nem került sor. Az általa nyújtott hitelekhez kapcsolódóan 137,3 millió forint értékben váltott be állami kezességet a 317/2001. (XII.29.) Korm. Rendelethez kapcsolódó agrárhitel programjával összefüggésben. Az adósokkal szemben a behajtást az állami adóhatóság végzi.

5) A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank Zrt.) tevékenységét két típusú állami kezességvállalás segíti, amelynek éves kereteit a Kvtv. határozza meg.

A forrásszerzés céljából a kül- és belföldi hitelintézetektől elfogadott betétek és felvett hitelek, valamint kibocsátott kötvények együttes állományára rendelkezésre álló – állam által garantált – keret összege (Kvtv. 58. § (1) bekezdés) és kihasználtsága a következők szerint alakult:

	2007.	2008.	2009.	2010.
Keret (millió forint)	172 000	220 000	320 000	320 000
Tény (millió forint)	140 061	179 962	197 296	173 880,8
Kihasználtság	81%	82%	62%	54%

A bevont források állománya 2010. év folyamán egyetlen napon sem haladta meg a Kvtv-ben meghatározott mértéket. A bank 2010. évi tevékenységét továbbra is a pénzügyi-gazdasági világválság negatív hatásai, a hazai exportőrök hitelképességének korlátossága határozta meg. Az enyhülő forráshiány és növekvő bizalom ellenére a válság hatása továbbra is megmutatkozik a bank visszafogott hitelezési tevékenységén.

2010-ben az Eximbank Zrt. forrásbevonásához kapcsolódó állami kezesség beváltására nem került sor.

Az Eximbank Zrt. által a központi költségvetés terhére vállalt exporthitel garanciaügyletek állománya és egyéb export célú garanciaügyletek együttes állományára rendelkezésre álló – állam által garantált – keret összege (Kvtv. 58. § (2)-(3) bekezdés) és kihasználtsága a következők szerint alakult:

	2007.	2008.	2009.	2010.
Keret (millió forint)	80 000	80 000	80 000	80 000
Tény (millió forint)	31 612	37 960	35 871	34 576
Kihasználtság	40%	47%	45%	43%

Az exporthitel garanciaügyletek állománya és az egyéb export célú garanciaügyletek állománya egyaránt 40-40 milliárd forintos kerettel rendelkezett. A kéttípusú állomány kerete 2010-től került szétbontásra. Mindkettő esetében a bank a keret kisebb (50% alatti) részét használta fel.

Az év végi kihasználtság nagyságrendileg hasonló a több év átlagában szokásos 40-50% közötti mértékhez, amely kihasználtság lehetővé teszi, hogy a kormányzat a külgazdaság-politikájának megvalósítása érdekében rendelkezzen pénzügyi forrásokkal a magyar kivitel növelése céljából felmerülő nem tervezhető gazdasági eseményekhez is.

A bank által vállalt garanciaügyletek állománya 2010. év folyamán egyetlen napon sem haladta meg a Kvtv-ben meghatározott mértéket.

Az Eximbank 2010. évben három esetben érvényesítette az általa kibocsátott garanciákhoz kötődő állami kezességet, összességében 1066,4 millió forint összegben: A Transelektro Ganz Röck Zrt. 2010. év októberében felszámolás alá került, így a hitelek törlesztése ellehetetlenült. Az OTP 1 889 441 euro és az MKB 1 398 000 euro összegben beváltotta a garanciákat, míg a harmadik kezességérvényesítésre a Lampart Budafoki Zománc Kft. fa. miatt került sor a K&H Bank felé 560 000 euro összegben.

6) A Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB Zrt.) nem-piacképes, költségvetési háttérű biztosítási állományára rendelkezésre álló – állam által garantált – keret összege (Kvtv. 58. § (4) bekezdés) és kihasználtsága a következők szerint alakult:

	2007.	2008.	2009.	2010.
Keret (millió forint)	250 000	350 000	450 000	500 000
Tény (millió forint)	135 266	169 337	243 450	240 999
Kihasználtság	54%	48%	54%	48%

A keret kihasználtságának számítása az ígervények, a szerződésállomány, a fedezetbevett állomány, valamint a rövid lejáratú ügyletekre vonatkozó maximális kötelezettség figyelembe vételével történt. 2010-ben összesen 94,0 milliárd forint értékű ügyletek fedezetbevételére került sor a nem-piacképes, rövid lejáratú ügyletekre vonatkozóan. E

biztosítások forgalma országok közötti megoszlása érdemben nem változott a korábbi időszakokhoz képest, továbbra is a FÁK tagországai és a balkáni államok szerepelnek az első helyeken.

A MEHIB Zrt. költségvetési háttérű biztosítási állománya 2010. év folyamán egyetlen napon sem haladta meg a Kvtv-ben meghatározott mértéket.

A költségvetési háttérű, nem-piacképes kockázatú biztosítási tevékenységgel kapcsolatos kárfizetésekre a 2010. évi költségvetés 1500,0 millió forint kiadási előirányzatot tartalmazott. A tárgyévben a kárfizetés 3636,2 millió forintot tett ki. A kárfizetés több mint 99%-a az Eximbank Zrt. által a kazah BTA Bank fizetéseképtelensége miatt merült fel. Az Eximbank a közte és a BTA Bank Kazahsztán között létrejött exportfinanszírozási hitelszerződést a hitelhányad 85%-ára a Mehiv Zrt.-vel biztosította. Az Eximbank az eredeti fizetési esedékességnek megfelelően igényli a kár összegének a központi költségvetésből történő megfizetését, amely több részletben 2010. és 2016. között mintegy 20 milliárd forintot tesz ki. A további kisebb összegű (7,3 millió forint) kifizetések a Graboplast és a Kronospan kötvényeihez kapcsolódtak.

7) A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (GH Zrt.) – a kis- és középvállalkozások hitelezésének javítását szolgáló – állami viszontgaranciával támogatott kezességvállalási keret összege (Kvtv. 59. § (6) bekezdés) és kihasználtsága a következők szerint alakult:

	2007.	2008.	2009.	2010.
Keret (millió forint)	400 000	450 000	900 000	550 000
Tény (millió forint)	317 122	361 800	400 700	378 151
Kihasználtság	79%	80%	45%	69%

A GH Zrt. kezességvállalása iránti 2010. évi kereslet alakulását meghatározó főbb tendenciák az alábbiakban foglalhatók össze:

- A banki kereslet szerkezete átalakult az elmúlt év során, az új kérelmek csökkenése mellett jelentősen növekedett a prolongációk száma és összege. A beruházási hitelkereslet tartósan visszafogott volt, mivel a gyenge kapacitáskihasználás mellett működő vállalkozások később kezdenek fejlesztésekbe, beruházásokba.
- A banki együttműködési megállapodások alapján, egyszerűsített eljárással vállalt kezességek összege kissé csökkent, mert a 2009-es mérlegek alapján lényegesen romlott a KKV-k hitelképessége, nőttek az ágazati kockázatok stb., így a nem javuló banki kockázatvállalási hajlandóság és a szigorúbbá vált banki hitelezési eljárások alapján kiszorultak a hitelezésből, vagy kisebb hiteleket kaptak.
- Az éven belüli Széchenyi Kártyás ügyletekhez a korábbi évit kissé meghaladó volt a garanciavállalás (112,6 milliárd forint), de a szerződések száma kevesebb volt. Ennek hatását egyenlítette ki az átlagos hitelösszeg emelkedése (7,3-ról 7,5 millió forintra).
- 2010-ben is a Széchenyi Kártya mintájára létrehozott banki kártyahitel-termékek domináltak a megállapodásos termékkör keresletében (közel 56 milliárd forint kezességvállalással).

- Az állami viszontgaranciás ügyleteknél változatlanul a mikrovállalkozói kör a meghatározó: a szerződésszám közel 80%-át, a garanciák összegének mintegy 40%-át adják, a főként kártyahiteleket igénybevevő ügyfélkörként.
- Többéves tendenciaként a Széchenyi Kártya és rokontermékeinek keresletét meghatározó ágazatokban (kereskedelem, szolgáltatás, építőipar) koncentrálódik a KKV-garanciakereslet. Ezek az ágazatok érzékenyek a keresleti hatásokra (pl. a belföldi fogyasztás szűkülésére), valószínűsíthetően ez áll a kereskedelmi ágazat súlyának jelentősebb arányú mérséklődése mögött.

A társaság megkezdte a garanciavállalást a továbbfejlesztett Széchenyi Kártya-termékeknel, ez azonban 2010-ben még csak 1,0 milliárd forintot tett ki.

A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. portfóliójának korábbi években elért növekedésével párhuzamosan romlott annak átlagos minősége és emiatt jelentősen megnőtt a megképzendő céltartalék és emelkedett a beváltott kezességek összege is. A korábban – a teljes portfólióra számított – 3,0-3,5%-os átlagos garanciabeváltási arány pedig 6% fölé nőtt 2010 végére.

A költségvetés viszontgarancia előirányzata (15,2 milliárd forint) a növekvő beváltások következtében 2010-ben is túlteljesült, összességében 20,1 milliárd forint lett. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a beváltások főként az adós piacvesztése miatt következtek be (ez a bukási esetek közel 80%-át érinti). A legtöbb esetben a piac leépülése fokozatosan következett be: a lejárt tartozások, a késedelmes törlesztések miatt az adós valamelyik szállítója csődeljárást, végrehajtást, felszámolást kezdeményezett. A piacvesztés okozta több fejlesztési célú nagyobb beruházás bukását is. Bár a beruházás többé-kevésbé elkészült, a termelés megindult, de a piaci kereslet erős visszaesése a projekt sikertelenségéhez vezetett.

Jellemző a 2010. évi beváltásokra a kártyahitel típusú ügyletek magas koncentrációja, mivel a Széchenyi Kártya és kártyahitel ügyletek adják a beváltások felét. A Széchenyi Kártyás ügyletek beváltásainál a nagyobb összegű kifizetést okozó, minimum 20 millió forint összegű hiteleknel történő bukások számának a növekedése játszott szerepet.

8) Az Agrárvállalkozási Hitelgarancia Alapítvány – az agrárszektor hitelezésének javítását szolgáló – állami viszontgaranciával támogatott kezességvállalási keret összege (Kvtv. 60. § (6) bekezdés) és kihasználtsága a következők szerint alakult:

	2007	2008	2009	2010.
Jóváhagyott keret (millió forint)	120 000	120 000	120 000	120 000
Tény (millió forint)	50 662,6	56 585	60 782	63 898
Kihasználtság	42%	47%	51%	51%

Az alapítvány 53,4 milliárd forint kezességgel biztosított összeghez vállalt készfizető kezességet 2010-ben. Az átlagos kezességvállalási mérték 57,7% volt, mely csökkenést mutat az előző évi 63,3%-os mértékhez viszonyítva. A pénzügyi intézmények gyakran a meglévő, ám növekvő kockázatú állomány megújítását preferálták az alapítványi kezesség bevonása mellett, melyhez az alapítvány a kockázatvállalás mértékének megállapítását

követően, több esetben, a kérelemben szereplő kezességvállalási igényhez képest alacsonyabb mértékben vállalt kezességet.

Az alapítvány kezességvállalásaihoz kapcsolódó állami helytállás tervezett összege 1 449,0 millió forint volt, amelyhez képest 1 357,0 millió forint állami viszontgarancia került átutalásra a kincstáron keresztül, mely a törvényi előírányzat 94%-a.

A pénzügyi válságra tekintettel az alapítvány 2010. évre a korábbinál magasabb beváltással számolt. A válság miatt várt kedvezőtlen hatások bekövetkeztek, de az alapítványi kezességbeváltások és az azokhoz kapcsolódó állami viszontgarancia összege minimálisan elmaradt a tervezettől (1449,0 millió forint helyett 1357,0 millió forint lett). A beváltások 42%-a a nagyobb összegű, 100 millió forint feletti hitelek bukásához kapcsolódott. A beváltások ágazati megoszlása alapján megállapítható, hogy a válság elsősorban nem a mezőgazdaságot sújtotta: a beváltások több mint 60%-a a nem-agrár szektorban volt.

A beváltási arány (az előző év végén fennálló kötelezettségállományhoz viszonyítva) emelkedett az előző évihez képest, 3%-ról 3,87%-ra.

9) A Kvtv. 61. §-a szerint állami kezesség áll fenn a **Diákhitel Központ Zrt.-nek** (továbbiakban DK) a diákhitel rendszer finanszírozására felvett hiteleiből, illetve kibocsátott kötvényeiből eredő fizetési kötelezettségei mögött.

A DK 2010-ben 19 ezer új ügyfélnek folyósított hitelt. A hallgatói hitelrendszer indulásától összesen több mint 304 ezer hallgató részesült diákhitelben, az érvényes szerződéssel rendelkező ügyfelek száma 2010 végén megközelítette a 214 ezret. 2010-ben a DK összesen bruttó 22,0 milliárd forint összegben folyósított hitelt, év végére a hallgatói hitelállomány meghaladta a 227,0 milliárd forintot. 2010 végén a törlesztési szakaszban lévők száma meghaladta a 122 ezer főt, ez az előző évhez viszonyítva közel 8%-os növekedést jelent. A válság miatt 2009-ben bevezetett törlesztéskönnyítés lehetőségével 2010-ben 2836 fő élt az év végéig. A hátralékos ügyfelek aránya 2009. III. negyedévéitől kezdődően növekedett, 2010-ben 1,61 százalékponttal volt magasabb, mint 2009 végén. A DK 5747 ügyfélnek mondta fel a szerződését a lejárt követelés mértéke miatt, és 4764 fő tartozásának végrehajtását kérte az adóhatóságtól.

A DK 2010. évre vonatkozó finanszírozási tervét az államháztartásért felelős miniszter hagyta jóvá. A DK 2010-ben összesen 7 alkalommal bocsátott ki értékpapírt 29,5 milliárd forint névértékben. A társaság az Európai Beruházási Bankkal kötött második finanszírozási szerződés alapján 2010-ban 16,35 milliárd forint hosszú lejáratú kölcsönt hívott le. A DK adósságállománya 2010 végén:

milliárd forintban

	2010. évi adósságállomány
Magyar Fejlesztési Bank Zrt	49,89
Magyar Fejlesztési Bank Zrt	20,00
Európai Beruházási Bank	63,56
Kötvények	77,24
Összesen:	210,69

Kezesség beváltására a DK forrásbevonásai kapcsán 2010 végéig nem került sor.

10) Az állami támogatással felvett agrárhitelek nagy része hosszú lejáratú, nem ritkán 15-20 éves futamidővel. Az EU illetékes Bizottsága az FVM által bejelentett konstrukciók vonatkozásában nem élt kifogással, így az állam által vállalt kötelezettségek 2017-2025-ig (kamattámogatás esetén 2027-ig) fennállhatnak. A 2010. december 31-ei állományi adatok alapján a támogatott hitelösszeg 42,2 milliárd forintra csökkent, a kapcsolódó kezesség közel 6 milliárd forint volt (jogszabályi és egyedi kezességek összesen). Ezen felül az ágazat 20,8 milliárd forint nem támogatott MFB hitellel rendelkezik.

Az agrárgazdasági kezességérvényesítés miatt 2010. évben a költségvetés – a tervezett összegnek mindössze 66%-át kitevő – 329,8 millió forintot fizetett.

11) Az állam a közsférában foglalkoztatottak számára – 7 ágazati törvény (köztisztviselői, közalkalmazotti, fegyveres, stb.) alapján –, valamint a fiatalok otthonteremtésében a lakáscélú hitelekhez jutást kezességvállalással könnyítette meg (ún. lakáskezességek).

Jelentősen módosult a hitelek struktúrája az elmúlt 5 évben. Míg korábban a köztisztviselők hitelállományához kapcsolódott a lakáscélú kezességállomány nagyobb része, addig ma már a fiatalok lakáskölcsönei (ún. „fészekrakó” kölcsön) képviselik a nagyobb részt.

A fiatalok lakáskölcsönének – noha a szerződésszám több mint 2300 darabbal csökkent – kezességgel biztosított hitelállománya 2010-ben tovább nőtt. Ennek oka jelentős részben a svájci frank árfolyamának növekedése, mivel az érintett hitelállomány több mint 70%-át ebben a devizában vették fel.

Az összes állami kezességgel biztosított lakáscélú hitelállomány bankok közötti megoszlása a következő:

- OTP Jelzálogbank: 63,7%,
- OTP Bank: 3,5%,
- Erste Bank: 3,5%
- FHB Jelzálogbank: 4,6%;
- CIB Bank: 19,8%,
- a maradék 4,9%-on 11 hitelintézet osztozott.

A lakáscélú kezességgel biztosított **hitelek beváltása** jogszabály szerint az állami adóhatóságnál történik a hitel felmondásakor, és a beváltott kezesség állammal szembeni kötelezettséggé válik, amely adók módjára behajtható. A 2010. évben a két jogcímen előirányzott összesen 750,0 millió forint összegű kezességbeváltáshoz képest, a pénzügyi, gazdasági válság hatására a tényleges beváltás 7050 millió forintban teljesült. A beváltáson belül – a svájci frank árfolyamának alakulásával összefüggően – az ún. fészekrakó program kiadásai mutatnak jelentős növekedést.

Az ún. áthidaló lakáskezesség a lakáscélú kölcsönökre vonatkozó állami készfizető kezességről szóló 2009. évi IV. törvény alapján a lejárt tartozások törlesztésére folyósított áthidaló kölcsönhöz kapcsolódik. A 2009. őszétől indult kezesség állománya 2010-ben relatíve jelentősen növekedett, év végére 82,0 millió forintról 833,0 millió forintra. E kezesség 2010. évi beváltása a tervezési időszakban nem mutatott valószínűséget, mivel

a konstrukció az áthidaló kölcsön időszakában relatíve csökkentett összegű fizetési kötelezettséget állapított meg az adós számára, ennek ellenére szükség volt az állami helytállásra (0,4 millió forint összegben). Az év közben megvalósult beváltásokat a Kvtv. 62. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazása alapján fizette a költségvetés.

12) A Pályamódosító Hitelprogram keretében a kihelyezett hitelek értéke 2010-ben érdemben nem nőtt, csak 6,0 millió forint értékű folyósítás történt. A Hitelprogramot 2010. év januárjában lezárták, az év végi állomány 81,0 millió forintra csökkent. Kezességbeváltásra 2010 folyamán nem került sor.

2.14. Egyéb kiadások

Az egyéb kiadások 2010-ben 42,0 milliárd forintot tettek ki, melyből az alábbi tételek emelendők ki:

- Mintegy 9,5 milliárd forintot, azaz az eredetileg tervezettnél közel a kétszeresét tette ki a helyi önkormányzatok normatív állami hozzájárulásának elszámolásából eredő kiadás. Ez a fizetési kötelezettség azért merült fel, mert az önkormányzatoknak kevesebb támogatást folyósítottak, mint amennyi megillette azokat.
- Az adóbevallások feldolgozása és a kedvezményezettek igazolása alapján a személyi jövedelemadó 1%-ának közcélú felhasználására történő felajánlásokból 10,7 milliárd forintot (107%) utaltak át a civil kedvezményezettek javára.
- A Magyar Államkincstár pénzforgalmával kapcsolatosan az érintett szervek (MNB, Magyar Posta, stb.) intézkedései alapján 3,1 milliárd forint (80,1%) kiutalása történt meg.
- A magán és egyéb jogi személyek kártérítésére átutalt 1,5 milliárd forint (100,1%) belül a legnagyobb tételt a Postabankos peres ügyben megítélt 512,9 millió forint jelentette, de kiemelő még a 2006. évi őszi jogsértések miatt kifizetett kártalanítások 235,3 millió forintos összege is.
- A nemzetközi pénzügyi kapcsolatok kiadásaként – az egyes nemzetközi pénzügyi intézmények részére fizetett alaptőke-hozzájárulások és tagdíjak – 2010-ben teljesített 2,6 milliárd forint összege 0,4 milliárd forinttal lett kevesebb az előirányzatnál. Ennek oka az, hogy a forint árfolyamváltozása, valamint a kamat alakulása miatt a devizában előírt kötelezettségek teljesítése forintba átszámítva esetenként eltér a tervezettől.
- Az adósság- és követeléskezelés egyéb kiadásai 9,9 milliárd forint kiadást jelentettek 2010-ben, 2,5 milliárd forint megtakarítást eredményezve az előirányzathoz képest. Ezen a címen az állam a forint- és deviza elszámolások, az állampapírok lakossági értékesítése utáni jutalékot, valamint a forgalmazás egyéb költségeit fizeti ki (KELER díjak, tőzsdei díjak, nyomdaköltség stb.). E cím tartalmazza az állampapírok lakossági értékesítését támogató kiadások, valamint az adósság- és követelés-kezelés költségeinek előirányzatait is.

2.15. Adósságátvállalás, követelés-elengedés

A Kvtv. felhatalmazása alapján tartozás-elengedésből eredően 73,1 millió forint összegű kiadás keletkezett.

Az Országgyűlés elengedte a Várpalota és Régiója Környezetvédelmi Rehabilitációs Programra létrehozott céltársulásnak (Várpalota, Berhida, Pétfürdő, Öskü, Ősi, Tés,

Balatonalmádi) a Programban meghatározott beruházáshoz kapcsolódó, 2010 májusában esedékes kölcsöntartozások 50%-át. A követelés-elengedésként elszámolt kiadási összeg – a felhatalmazásnak megfelelően – 73,1 millió forintot tett ki.

2.16. Hozzájárulás az EU költségvetéséhez

Az EU költségvetését illető hozzájárulási kötelezettség 2010. évi összege 230,2 milliárd forintot tett ki, mely összeg 9,4 milliárd forinttal magasabb a 2010. évre jóváhagyott előirányzathoz képest. A magasabb teljesítést több tényező együttes hatása eredményezte. A tárgyévben elfogadott egyes költségvetés módosítások (pl.: az Európai Külügyi Szolgálat felállításával kapcsolatos kiadások költségvetésbe foglalása) pótlólagos befizetési kötelezettséggel jártak. Növelte a nemzeti hozzájárulást az ÁFA-, és GNI-egyenlegek korábbi évekre tekintettel történő utólagos kiigazítása (4,0 milliárd forint), valamint az uniós költségvetés bevételi alapadataira vonatkozó prognózisok évközből történt frissítése (12,8 milliárd forint). Mindezek ellensúlyozták azt a tényt is, hogy a 2009. december 31-i Ft/euró középárfolyam (270,42 Ft/euró) – melyen hozzájárulási kötelezettségeinket teljesíteni kellett – alacsonyabb volt a tervezésnél prognosztizált árfolyamnál (272,1 Ft/euró), illetve, hogy a 2009. évi közösségi költségvetés többlettel zárt (amelynek Magyarországra jutó összege 4,3 milliárd forint).

VI. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KÖZPONTI ALRENDSZEREI HIÁNYÁNAK FINANSZÍROZÁSA, AZ ÁLLAMADÓSSÁG KEZELÉSE

1. A központi alrendszerek finanszírozása

2010 a nemzetközi hitelpiaci válságot követően a fokozatos konszolidáció éve volt a tőkepiacokon. Ez döntő módon befolyásolta, javította az államadósság és az állami követelések kezelését 2010-ben. A finanszírozási igény viszonylag stabilan alakult az év során, a finanszírozás szerkezete javult a kedvezőbb, piaci finanszírozást biztosító állampapírpiaci folyamatok következtében.

Makrogazdasági és finanszírozási környezet 2010-ben

2010 átlagát tekintve az állampapírpiacra minden lejáraton számottevően csökkentek a hozamok. A 2009. év végi folyamatok hatására alacsonyabb hozamszintek alakultak ki, mint amit a tervezéskori prognózis feltételezett. 2010 elején elsősorban egyes nyugat-európai országok államadósságának fenntarthatóságával kapcsolatos aggodalmak előtérbe kerülése következtében 7,5% körül ingadozott a 10 éves hozamszint. Miután a fenntarthatósági problémák megoldódni látszottak, a hosszú hozamok jelentősen csökkentek, s a jegybank Monetáris Tanácsa 100 bázisponttal csökkentette a jegybanki alapkamatot, s a rövid hozamok szorosan követték a jegybanki alapkamat alakulását. A hazai választások után azonban a nyugat-európai adósságválság felerősödését követően májustól ismét emelkedtek a hosszú hazai hozamok, s eltűntek a további jegybanki alapkamat-csökkentésre vonatkozó várakozások is, ami növelte a rövid hozamszinteket. Bár az új kormányzat elkötelezte magát a 3,8%-os 2010. évi, illetve a 3%-ot meg nem haladó 2011. évi deficitcél mellett, mégis ismét csökkenő pályára kerültek a hosszú hozamok. 2010 őszén a Magyar Nemzeti Bank szerint jelentősen romlottak az inflációs kilátások, s az inflációs kockázatok következtében a Monetáris Tanács megkezdte az alapkamat emelését, amit követett a rövid hozamok emelkedése is. Az év végén elsősorban

az ír adósságválság kibontakozása következtében ismét megemelkedtek a hosszú hozamok. Összességében tehát 2010-et az állampapírpiazi hozamok jelentős ingadozása jellemezte.

A rövid oldali referenciahozamok 2010 decemberének végén az egy évvel korábbival nagyjából megegyező szinten álltak. 2010 első felében mintegy negyed százalékponttal csökkentek a rövid hozamok, majd a második félévben nagyjából ugyanekkora mértékben emelkedtek. Az éven túli lejáratok esetében a 3 és 5 éves lejáraton negyed százalékponttal növekedtek az előző év végéhez képest, a 10 és 15 éves lejáraton nem változtak jelentősen a referenciahozamok az előző év végéhez képest. Az év első felében mintegy másfél-két százalékponttal estek a referenciahozamok, majd az év második felében nagyjából ugyanekkora mértékben emelkedtek. A 15 éves lejárat esetében az utolsó, 2010 novemberi aukció átlaghozama 1,1 százalékponttal volt alacsonyabb a 2009 augusztusi aukcióhoz viszonyítva.

Az aukciós hozamok alakulása lényegében a referenciahozamok mozgását követte. A 2010. év átlagát tekintve az éven belüli aukciós hozamok 3 százalékponttal csökkentek a 2009-es év átlagához képest. Az éves átlagos aukciós hozamok tekintetében a 3 és 5 éves lejáratokon 1,9 és 1,7 százalékpontos csökkenésre került sor, a 10 éves lejáraton pedig 1,4 százalékpontosra.

2010 folyamán a forint árfolyama az előző évhez képest kisebb, de még mindig jelentős ingadozásokat mutatott, az első negyedévben bekövetkező kisebb ingadozások után év közepén megemelkedett (a legmagasabb árfolyam 290,0 Ft/euró volt 2010. július 20-án) ezután az év utolsó negyedévében konszolidálódott és 270-280 Ft/euró között ingadozott a forint árfolyama. 2010-ben az euró átlagos árfolyama 275,4 Ft/euró volt, ami kismértékben kedvezőtlenebb a tervezett 272,1 Ft/euró-val szemben.

A külföldiek forint állampapír-befektetései 2010-ben a konszolidáció hatására az év eleji 2155,5 milliárd forintról indulva gyakorlatilag a második félévben 377,2 milliárd forinttal 2532,7 milliárd forintra emelkedtek.

A finanszírozási igény alakulása

A kincstári kör hiánya (871,9 milliárd forint) a központi költségvetés 837,8 milliárd forint összegű és a társadalombiztosítási alapok 95,6 milliárd forintos hiányából, valamint az elkülönített állami pénzalapok 61,6 milliárd forintos többletéből adódott.

A kincstári elszámolási rendszerből látható hiány nem egyezik meg a normaszövegben megjelenített, helyi önkormányzatok nélküli államháztartási hiánnyal. Ennek okai elsősorban a főkönyvi nyilvántartáson alapuló állományi adatok évek közötti változását is nyomon követő elemi beszámolók és a kincstári nyilvántartás szerinti teljesítési adatok közötti – elsősorban rendszerbeli különbségekből adódó – eltérések:

- a kereskedelmi banknál vezetett devizaszámlák (valutapénztárak) bevételeinek az a része, amelyre a tárgyévben kifizetés nem történt;
- a házipénztári záró pénzkészletből a pénztárba közvetlenül bevételezett, de a keretszámlára be nem fizetett tárgyévi bevétel összege, illetve a keretszámláról felvett és a házipénztárba bevételezett, de még fel nem használt készpénz összege;

- a függő-, átfutó és kiegyenlítő kiadások és bevételek előző évi állományának tárgyévi rendezése;
- a kincstári pénzforgalomban megjelenő tárgyévi értékpapírvásárlás és -visszaváltás különbözete.

2010-ben a finanszírozási igényt csökkentette az FHB által visszafizetett tőkeemelés (privatizációs bevételeként elszámolt) 30,1 milliárd forintos összege. A fenti tételek 2010-ben összesen 841,8 milliárd forint nettó finanszírozási igényt jelentettek.

A bruttó finanszírozási igény a nettó finanszírozási igény, valamint az adósságtörlesztések összegeként adódik. Az eredeti futamidejét tekintve éven túli futamidejű államadósságtörlesztések az alábbiak szerint valósultak meg:

	milliárd forintban
Forinthitelek	0,0
Devizahitelek	37,6
Forintkötvények	1384,5
Devizakötvények	330,5
Éven túli törlesztések összesen	1752,7

Az éven túli lejáratokon a forinttörlesztések összesen 1384,5 milliárd forintot, míg a devizatorlesztések 368,1 milliárd forintot tettek ki.

A finanszírozás alakulása 2010 során

A 2010. évi előirányzat tervezésére 2009 augusztusában került sor, amikor az államadósság-kezelés kiemelt célja az államkötvénypiac stabilizálása és a piaci finanszírozás visszaállítása volt. A tervezés során az adósságkezelő 2010-re az állampapírpia további konszolidációjával és a hozamok kisebb csökkenésével számolt.

A 2010. év során folyamatosan teljesültek az adósságkezelési stratégia részét képező, az adósság szerkezetére vonatkozó benchmarkok.

A 2010-ben keletkezett költségvetési hiány finanszírozására az ÁKK Zrt. 717,0 milliárd forint összegű forint államkötvényt értékesített, 102,1 milliárd forint értékben vett fel projektfinanszírozó forint hiteleket nemzetközi pénzügyi szervezetektől, 18,7 milliárd forint értékben külföldi devizahiteleket vett fel szintén projektfinanszírozás céljára.

Az esedékes, 1752,7 milliárd forint értékű adósságtörlesztés finanszírozása érdekében 1042,1 milliárd forint értékű forint-államkötvény és 386,2 milliárd forint összegű devizakötvény kibocsátására került sor, valamint 324,4 milliárd forint összegű, az előző években történő hitellehívásokból képzett devizabetét felhasználására került sor.

A KESZ likviditáskezelésével kapcsolatos műveletek során (ami biztosította a TB alapok és az elkülönített állami pénzalapok finanszírozását is) 143,5 milliárd forint összegű államkötvény kibocsátásra került sor és a kincstárjegyek állománya 142,8 milliárd forinttal csökkent. A KESZ záróállománya 2010-ben 24,7 milliárd forinttal nőtt az előző év végéhez képest.

A következő táblázat az egyes adósságinstrumentumok nettó kibocsátásának eredeti előirányzatban szereplő és ténylegesen megvalósult értékeit tartalmazza.

milliárd forintban

Nettó kibocsátás	Terv	Tény
Forint adósság összesen	434,7	476,2
Kötvények	175,4	415,3
Diszkont kincstárjegyek	49,2	-30,1
Lakossági állampapírok	-7,5	-11,0
Forinthitel	217,7	102,1
Devizaadósság összesen	-98,7	37,1
Kötvények	-61,3	55,7
Hitelek	-37,3	-18,6
Összesen	336,1	513,3

A 2010. évi nettó kibocsátás mind volumenében, mind összetételében eltér a tervezettől a várttól kedvezőbb finanszírozási környezet hatására. A nettó kibocsátás 2010-ben 513,3 milliárd forint volt, amely lényegesen nagyobb, mint a tervekben szereplő érték. Az államkötvénypiacon a piaci helyzetre reagálva 2009. április végétől indulhatott újra rendszeres államkötvény kibocsátás, ami gyorsította az államkötvénypiac stabilizálódását és a piaci finanszírozás visszaállítását. Ezen stabilizáció 2010-ben eredményesebb volt a vártnál, így jelentősen nőtt a nettó kibocsátás. A diszkont kincstárjegyek állománycsökkenése a növekvő államkötvény kibocsátás miatt csökkenő likviditási igénynek köszönhető. A lakossági állampapírok iránti kereslet kismértékben elmaradt a tervektől, ugyanakkor a kereslet az újonnan bevezetésre került Prémium Magyar Államkötvény felé tolódott el, a lakossági állampapírok állománya összességében 11,0 milliárd forinttal csökkent.

Állampapírok értékesítése

Forintfinanszírozás

Az adósságkezelés 2010-ben arra törekedett, hogy az állam forrásbevonásai során a 3, 5 és 10 éves futamidejű, piaci finanszírozást biztosító államkötvények játsszanak szerepet és a piac konszolidálódásával, így a kereslet növekedésével az ÁKK Zrt. fokozatosan tudta emelni a tervekhez képest a kibocsátásait.

A forint államkötvényeket tekintve 2010-ben 8 kötvénysorozat értékesítésére került sor, ebből 4 volt új sorozat. 2010-ben a legnagyobb sorozatnagyságot (861,0 milliárd forint) a 2015/A 5 éves kötvény esetén sikerült elérni. A kibocsátott kötvények közül egy új változó kamatozású volt, a többi fix kamatozású 3, 5 és 10 éves lejáratú, a 15 éves futamidejű államkötvény szerepe is erősödött, míg 2009-ben csak egy, addig 2010-ben 4 aukció került meghirdetésre. Az egyes futamidőket tekintve a kötvénysorozatok piacra dobott mennyiségét az alábbi táblázat mutatja be:

A 2010. év során kibocsátott kötvénysorozatok (mrd Ft)

	Futamidő	Aukciók száma	Aukciós kibocsátás az év során	Nem-kompetitív értékesítés	Év végi sorozatnagyság
2013/E	3 év	15	380	74	737
2014/C	3 év	11	255	48	783
2015/A	5 év	8	130	26	861
2015/B	5 év	5	34	8	41
2016/C	5 év	18	301	53	780
2019/A	10 év	9	95	10	628
2020/A	10 év	11	160	34	509
2023/A	15 év	4	45	5	283

A kötvényaukciók során elfogadott összes mennyiségben belül a 3 éves államkötvények aránya volt a legmagasabb. A bruttó kötvénykibocsátás futamidő szerinti szerkezetén belül az 5 és 15 éves kötvények részesedése nőtt, a 3 és a 10 éves kötvények részesedése ugyanakkor csökkent az előző évhez képest, amit a piaci konszolidáció és az aukciós kereslet szerkezete magyaráz.

A nemzetközi és a belföldi állampapírpiacon helyzetére és az ott kialakult tendenciákra tekintettel az ÁKK a korábbinál rugalmasabb aukciós rendszert alkalmaz, így 2010-ben is tovább folytatta a 2009-ben bevezetett nem kompetitív kötvény-értékesítést. A rendszer lehetőséget teremtett arra, hogy amennyiben a piaci igények jelentősen meghaladják az aukción elfogadásra került összeget, akkor további befektetők tudjanak államkötvényekhez jutni. Az ily módon értékesített kötvények összege 258,0 milliárd forintot ért el 2010-ben, ami jelentős részét képezi a tervet meghaladó kötvényértékesítésnek.

A nagy lejáratok okozta likviditásingadozások kezelése és a lejáratok kockázat csökkentése érdekében terv szerinti, rendszeres államkötvény visszavásárlási aukciókra került sor 2010-ben is, összesen mintegy 256,9 milliárd forint névértékben. Ezáltal egyenletesebbé vált az államkötvények lejárat szerkezete, csökkent a forintadósság refinanszírozási kockázata. Ezen összegen felül az állam törvényi kötelezettsége alapján 1,7 milliárd forint értékben vásárolt vissza az ún. gázközmű kötvényekből.

A diszkont kincstárjegyek kibocsátása 2010-ben egyrészt a lejáratok megújítását, másrészt a KESZ megfelelő likviditásának biztosítását szolgálta, a nettó értékesítés -30 milliárd forintot tett ki.

A lakossági állampapírokon belül jelentősen csökkent a kereslet a kamatozó kincstárjegyek és a kincstári takarékjegyek iránt. E két rövid futamidejű állampapír nettó értékesítése 2010-ben -113,6 milliárd forintot tett ki. Ugyanakkor kedvező kamatozása miatt jelentős kereslet mutatkozott a Prémium Magyar Államkötvények iránt, melyek nettó értékesítése 102,6 milliárd forintot tett ki 2010 folyamán.

2010-ben a Magyar Állam hosszúlejáratú, piaci forinthiteleket vett fel nemzetközi fejlesztési intézetektől 102,1 milliárd forint értékben infrastrukturális programok finanszírozása céljából.

A forintadósság átlagos hátralevő futamideje 2009. és 2010. év végén az alábbiak szerint alakult:

Átlagos hátralévő futamidő (év)	2009.12.31	2010.12.31
Magyar Államkötvény (MÁK)	4,60	4,36
MÁK (piaci)	4,46	4,26
MÁK (nem piaci)	8,07	7,11
Forint értékpapír összesen	3,85	3,76
Forint hitel	10,11	9,11
Forintban denominált adósság összesen	3,93	3,82
<i>ebből: piaci összesen</i>	<i>3,71</i>	<i>3,65</i>
<i>nem piaci összesen</i>	<i>8,65</i>	<i>7,69</i>

Devizafinanszírozás

2010-ben összesen 1,4 milliárd euró értékű piaci forrásbevonásra került sor, ami egy 10 éves futamidejű, fix kamatozású, 2,0 milliárd USD értékű kötvénykibocsátás keretében valósult meg 386,2 milliárd forint értékben.

Ezen felül egyes infrastrukturális, környezetvédelmi programok finanszírozására az állam hitelekkel vett fel nemzetközi fejlesztési intézetektől (CEB és EIB) 68,3 millió euró, azaz 18,7 milliárd forint értékben.

Az ÁKK Zrt. a devizaadósság kockázatainak kezelése céljából fedezeti (swap) műveleteket köt. A nemzetközi piaci szokványok alapján a swapműveletek miatt fennálló partnerkockázatok csökkentése érdekében a felek a swapok nettó értékének megfelelő fedezetet (betétet) helyeznek el egymásnál. Az ezen ügyletek után az ÁKK Zrt.-nél elhelyezésre került fedezeti összegek (az ún. mark-to-market betétek) az adósságállomány részét képezik. Ennek állománya 2010 folyamán jelentősen bővült, 20,1 milliárd forintról 220,0 milliárd forintra nőtt.

A 2010-ben az IMF-EU-Világbanki hitelcsomagból új lehívásra nem került sor. A finanszírozásra fel nem használt betétek állománya 2010. év végén 974,1 milliárd forintot tettek ki, mely betétek a Magyar Nemzeti Banknál elhelyezett devizabetét és bankoknál kihelyezett hitelállományt jelentik.

2. Az államadósság alakulása

A központi költségvetés 2010. év végi, számviteli szabályok szerint nyilvántartott, a kincstári kört érintő bruttó adóssága a fejezeti kötetben szereplő adósságtáblában prognosztizált 19 509,5 milliárd forintot jelentősen meghaladva, 20 041,0 milliárd forintot tett ki. A tervezett adósságtól való eltérését egyrészt a 2010-ben bekövetkezett kedvező piaci hatások miatt megemelt – a hiányt nagyobb mértékben finanszírozó – nettó kibocsátás, a devizaárfolyamok kedvezőtlen változása miatti árfolyamveszteség és a swapügyletek után az ÁKK-nál elhelyezett mark-to-market betétek állományának növekedése okozta. A 2010-re tervezett átlagos 272,1 Ft/euróhoz képest a tényleges átlagos árfolyam 275,4 Ft/euró volt, az év végén 278,25 Ft/euró volt az árfolyam, így 2010-ben 339,4 milliárd forinttal emelkedett a devizaadósság forintértéke a forint leértékelődése miatt. A mark-to-market betétek állománya további 199,9 milliárd forinttal növelték az államadósságot. Ezen rövid futamidejű betétek a partnerkockázatot csökkentik és növelik az állam rövid futamidejű eszközeinek állományát. A 2010. év során az államadósság nominálisan 1 076,2 milliárd forinttal (5,7%-kal) emelkedett a 2009. év végi szinthez képest (18 964,9 milliárd forint), ami 234,0 milliárd forinttal haladja meg a nettó finanszírozási igényt (hiány és egyéb tételek). 2010-ben a kincstári kört érintő bruttó

adósság tényleges nemzetgazdasági súlyát jelző mutató a GDP arányához mérten nőtt, a GDP 72,8%-áról annak 73,9%-ára. Az állam adósság – és annak alakulását döntően meghatározó költségvetési hiány – mértéke a Kormány intézkedéseinek köszönhetően marad meg ezen a szinten.

A központi költségvetés adósságállományának részleteit, illetve az állományváltozás tényezőit az általános indokolás mellékletei között található, „Az államadósság és az állami követelések adatai” című táblázatok mutatják be adósságelemenkénti bontásban is.

3. Az MNB költségvetési kapcsolatai

Makrogazdasági folyamatok

A globális gazdasági és pénzpiaci környezet javulásával, a pénzügyi stabilitási és fenntarthatósági kockázatok oldódásával 2009 nyarán kamatcsökkentési ciklusba kezdett a Monetáris Tanács, amit 2010 elején tovább folytatott, a második negyedévtől az inflációs kilátások rosszabbodásával és a befektetői hangulatban bekövetkező negatív fordulattal magyarázva ezt, így a forint árfolyama gyengülni kezdett. Első lépésként megállt a kamatcsökkentés folyamata, majd év végén, a negatív tendenciák erősödése, valamint a külső költségsokkok begyűrűzése miatt az irányadó kamat emelésére került sor az új Kormány határozott, az államháztartás stabilizálását célzó intézkedései ellenére is. Az MNB tovább folytatta az átmeneti eurólikviditási problémákkal küzdő hazai bankok devizaellátását.

Az MNB mérlege és eredménye 2010-ben:

a) Az MNB mérlege

Az MNB mérlegszerkezetét a következő fontosabb folyamatok befolyásolták:

- a hivatalos devizatartalékok nagysága 2010. év során 3,0 milliárd euróval emelkedett, döntően a 2,6 milliárd eurót kitevő Európai Uniótól kapott transzfereknek köszönhetően (ezek piacra vezetésére nem került sor),
- az ÁKK nettó deviza adósságszolgálat 1,0 milliárd euróval emelte a tartalékok szintjét,
- a devizatartalék saját hozama közel 0,5 milliárd euróval emelte az állomány értékét,
- a költségvetési körbe tartozó intézmények megbízásából végrehajtott deviza kifizetések mintegy 1,1 milliárd euróval csökkentették a tartalékokat,
- a hazai jelzáloglevél-piac hosszú távú fejlődése érdekében a Monetáris Tanács 2010 februárjában meghozott döntése alapján jelzáloglevél-vásárlási programba kezdett,
- az MNB által a 2008 őszén vásárolt állampapírokból lejárt 28,2 milliárd forintnyi,
- a jegybankon kívüli készpénzállomány 8,8%-kal nőtt, nagyobb mértékben, mint a nominális GDP,
- a forintárfolyam 2009. év végéhez képest összességében 7,91 forinttal 278,75 forint/euróra gyengült.

Az év átlagában növekvő nettó devizapozíció a jegybank eredményét összességében negatívan érintette, mivel a devizatartalékon elérhető hozam alatta marad a forintforrások kamatlábának. Az eredményt negatívan érintette az MNB által tartott állampapírok átlagos állományának csökkenése, valamint a bankok válság által szükségessé vált, jegybank általi hitelezésének csökkenése.

b) A kamatok, hozamok változásának hatása

Az MNB kamat és kamatjellegű eredményét a főbb mérlegtételek változásán túl befolyásolta a hazai és a nemzetközi kamatlábak változása.

2010-ben az irányadó kamat év végéig 50 bázisponttal csökkent, viszont az év átlagában jóval nagyobb, mintegy 300 bázispontos csökkenés következett be.

Az 1-2 éves euróhozamok a 2009-es jelentős csökkenés után 2010-ben további 27-52 bázisponttal, 0,6 illetve 0,8% alá csökkentek az év átlagában. A devizatartalékokon realizált (2010-ben éves átlagban 2,6%-os) hozam azonban egyelőre felette maradt ennek a szintnek.

Forrásoldalon a külföldi tartozás kamatlábjára a devizakamatlábak alakulása nincs hatással, mivel itt korábban felvett hitelekéről van szó, amelyek kamatlábai rögzítettek.

Az MNB nettó kamateredménye döntően a jegybanki irányadó kamat átlagos nagyságának csökkenése miatt 9,9 milliárd forinttal javult.

A devizahozamok azonban az év utolsó negyedében növekedésnek indultak az eurózóna válsága miatt, ennek következtében 2010-ben a pénzügyi műveleteken 21,7 milliárd forintos veszteség realizálódott, ami az előző évhez képest 31,0 milliárd forintos romlást okozott a jegybank eredményében.

c) Deviza árfolyamváltozásból származó (átértékelési) eredmény

A deviza árfolyamváltozásból származó eredmény jelentős részben attól függ, hogy az adott évi átlagos hivatalos árfolyam milyen mértékben tért el az előző években jellemzőtől (amit a bekerülési árfolyam fejez ki). A hivatalos árfolyam márciust és áprilist leszámítva jelentősen gyengébb volt a 262-264 forintos bekerülési árfolyamnál, ez járult hozzá az 50,4 milliárd forintos realizált árfolyamnyereség képződéséhez.

d) Egyéb tételek

Az egyéb eredménytényezők nettó ráfordítása 0,4 milliárd forinttal csökkent. Ezen belül a banküzemi költségek 0,7 milliárd forinttal mérséklődtek, miközben a bankjegy és érmegyártás költsége 0,4 milliárd forinttal nőtt.

Az MNB eredményének változása

milliárd forintban

Megnevezés	2009	2010
Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény	-63,7	-53,8
Deviza árfolyamváltozásból származó eredmény	136,8	50,4
Pénzügyi műveletek realizált eredménye	9,3	-21,7
Egyéb eredménytényezők	-16,9	-16,5
Eredmény	65,5	-41,6

Az MNB vesztesége összességében 41,6 milliárd forintot tett ki.

Az MNB 2010. évi eredményének hatása az elkövetkező évek költségvetési pozíciójára

A 2010-es veszteség a jegybank eredménytartalékát csökkenti, aminek nagysága így 33,4 milliárd forintot tesz ki 2011-ben.

A jegybank a nettó devizapozícióján a forint piaci árfolyamváltozásából eredő, valamint a devizaértékpapír-követeléseinek piaci értékváltozásából származó nem realizált eredményt és veszteséget kiegyenlítési tartaléka terhére számolja el. Az év végén a hivatalos árfolyam a bekerülési árfolyamnál gyengébb volt, így a deviza- és nemesfém árfolyamváltozás miatti kiegyenlítési tartalék egyenlege pozitív előjelű, 415,9 milliárd forint. Az év végén növekedésnek induló euróhozamok miatt azonban a devizaértékpapírok kiegyenlítési tartaléka 29,1 milliárd forintos negatív egyenleggel zárt, és emiatt a költségvetésnek 2010-ben térítést kellett nyújtani az MNB javára.

Az MNB és a központi költségvetés közötti pénzforgalmi elszámolások

A következő évek várható jegybanki veszteségére tekintettel 2010-ben nem került sor osztalékfizetésre.

VII. ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK

1. A bevételek alakulása

Az elkülönített állami pénzalapok összes bevételeinek a legnagyobb része, 51,7%-a, 211 milliárd forint a járulékokból származnak. A Munkaerőpiaci Alap bevétele az egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulék MPA-t megillető hányada, amelyből 186,8 milliárd forint folyt be. A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapba az innovációs járulékból – a befizetésére kötelezett belföldi székhelyű gazdasági társaságoktól – 22,1 milliárd forint bevétel keletkezett. 2010. évben az adózók számára már nem keletkezett újabb kulturális járulék fizetési kötelezettség. Az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi CXVI. törvény 159. § alapján azonban a 2009. december 31-én hatályos Nemzeti Kulturális Alapról szóló 1993. évi XXIII. törvény alapján befolyó kulturális járulék a Nemzeti Kulturális Alap bevételét képezi. Így az Alap bevétele – áthúzódó tételként – tartalmazza a kulturális járulékot 2,1 milliárd forint összegben.

2010. január 1-jétől a Nemzeti Kulturális Alap fő bevételi forrása – törvényi változás miatt – az ötös lottó szerencsejáték játékadójának a 90%-a, melyből 9,3 milliárd forint folyt be.

A hozzájárulások képviselik az alrendszeren belüli második legnagyobb bevételi forrást. A hozzájárulásokból összesen 124,4 milliárd forint bevétel származott, ami az összes bevétel 30,5%-a. A Munkaerőpiaci Alapba szakképzési hozzájárulásból 47,1 milliárd forint, rehabilitációs hozzájárulásból pedig 54,2 milliárd forint folyt be. A tervezés alapjául szolgáló, egy főre jutó rehabilitációs hozzájárulás éves mértéke 2010-ben 964 500 Ft/fő volt. A nukleáris hozzájárulásból, vagyis a Paksi Atomerőmű Zrt. befizetéséből 23,1 milliárd forint bevétel keletkezett a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapnak.

Az elkülönített állami pénzalapok 2010-ben összesen több mint 17,5 milliárd forint költségvetési támogatásban részesültek, ami az összes bevétel 4,3%-a.

A különféle egyéb bevételekből az alapoknál 45,5 milliárd forint folyt be, ami az összes bevétel 11,2%-a. E bevételek közül a legnagyobb, 32,9 milliárd forint a TÁMOP intézkedés bevétele. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) keretében ugyanis a Munkaerőpiaci Alapból előfinanszírozott programok (a „Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások”, valamint a „Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások”) támogatásait az EU megtéríti.

2. A kiadások alakulása

A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap kiadása 15 milliárd forint lett. Az Alapból finanszírozott legfontosabb feladatok a következők voltak: az atomerőművi kis- és közepes aktivitású hulladékok elhelyezésére szolgáló Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló létesítése és üzembe helyezése, az püspökszilágyi Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tároló korszerűsítése, a nagy aktivitású radioaktív hulladék-tároló létesítésének előkészítése és a Kiegészítő Kazetták Átmeneti Tárolójának folyamatos bővítése.

A Munkaerőpiaci Alap összes kiadása 297,8 milliárd forint lett. A passzív kiadások (138,2 milliárd forint) közül az álláskeresői támogatások kiadása 137,1 milliárd forint lett, a teljesített kiadás 3,9%-kal maradt el az előirányzattól. A passzív ellátások tényleges kiadásainak az előirányzattól való elmaradását elsősorban az eredményezte, hogy a nagyobb súllyal szereplő álláskeresői járadékban részesültek tényleges havi átlagos létszáma a tervezés során figyelembe vett létszámnál alacsonyabb lett. A 2010. évi költségvetésről szóló 2009. évi CXXX. törvény (Kvtv.) 18. § (2) bekezdésében előírtaknak megfelelően az Alap 8,0 milliárd forint befizetést teljesített. Az Alap 30,5 milliárd forintot adott át működési célra az alapkezelőnek, az Állami Foglalkoztatási Szolgálatnak, az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőségnek, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézetnek, valamint az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány részére.

Az Munkaerőpiaci Alapból teljesített további 121,0 milliárd forintból – többek között – a foglalkoztatási és képzési támogatásokra 35,6 milliárd forintot, a TÁMOP 1.1. Munkaerőpiaci szolgáltatásokra és támogatásokra 27,5 milliárd forintot, TÁMOP 1.2, Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatásokra 6,9 milliárd forintot fordítottak. A szakképzési és felnőttképzési célú kifizetések címen pedig 25,5 milliárd forintot teljesítés történt. A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek dolgozóikkal szemben fennálló, kiegyenlíthetetlen munkabér és végkielégítés tartozásának fedezetére a bérgarancia kifizetések 6,8 milliárd forintot tettek ki. Az Alap az 7,2 milliárd forintot adott át a Társadalmi Megújulás Operatív Program hazai társfinanszírozásra.

A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alapnak 2004-től 2010. december 31-ig érvényesen összesen 1435 kártalanítási szerződése jött létre tíz megyében és Budapesten. Az összes érvényesen létrejött szerződésből – figyelembe véve a szerződés megszűnéseket – tárgyév végéig 809 érvényben lévő kártalanítási szerződés állt fenn. A megszűnések döntő többsége a díj nemfizetése miatt következett be. Az Alapból 2010-ben 74,2 millió forintot fizettek ki a káreseménnyel összefüggő kártalanításra.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap kiadásai 23,8 milliárd forintot tett ki. A hazai innováció támogatására 18,3 milliárd forintot fordítottak – többek között – a Jedlik-program, Baross-program, valamint az Innocsekk-program pályázati

támogatásaival. A nemzetközi együttműködésben (pl. Kína, Franciaország) megvalósuló innováció támogatása 2,7 milliárd forintot tett ki.

A Szülőföld Alapból a határon túli magyarok támogatására és az alapkezelő működtetésére 2,5 milliárd forint kiadás teljesült. Az Alapból nyújtott támogatások esetében általános célként fogalmazódott meg a magyar nyelvű köz- és felsőoktatás, valamint az írott és elektronikus média és a kulturális intézményrendszer támogatása.

A Nemzeti Kulturális Alap 8,7 milliárd forint kiadást teljesített. Az Alap kollégiumai 2010-ben 87 pályázati felhívást hirdettek meg. A meghirdetett pályázati felhívásokból 29 meghívásos pályázat volt. A 2010-ben kiutalt pályázati támogatások a könyvkiadás, folyóirat, időszaki lapkiadás, filmgyártás, film, videó televízióműsor terjesztése, határon túli magyar kultúra, kőszínházak tevékenysége, zeneművészeti tevékenység, táncművészeti tevékenység, cirkuszművészet, alkotóművészeti tevékenységek, könyvtári állomány gyarapítása, könyvtári állomány védelme, könyvtári szolgáltatások, levéltári állomány gyarapítása, levéltári szolgáltatás, múzeumi gyűjteményi tevékenység, múzeumi kiállítási tevékenység, történelmi emlékhely, építmény, valamint a közművelődési feladatok kiemelt kulturális szakfeladatokhoz tartoznak.

A bevételek és kiadások részletezését a "Fejezeti indokolás" kötetek LXIII., LXV., LXVI., LXVII, LXVIII., LXIX. fejezetei tartalmazzák.

3. Az egyenleg alakulása

Az alapok költségvetési bevétele több mint 407,7 milliárd forintot, költségvetési kiadása pedig 347,9 milliárd forintot tett ki. Az elkülönített állami pénzalapok a 2010. évet 59,8 milliárd forint többlettel zárták, ami a Munkaerőpiaci Alap 32,0 milliárd forint, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap 20,6 milliárd forint, a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap 3,8 milliárd forint, a Nemzeti Kulturális Alap 3,0 milliárd forint, a Szülőföld Alap 0,4 milliárd forint többletéből alakult ki. Egyedül a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap zárt minimális – 68,0 millió forintos – hiánnyal, az előre nem látható káresemény miatti kártalanítások kifizetése következtében. Az alapoknál – a Kvtv-ben megállapíthatóhoz képest – 24,7 milliárd forintot kitevő egyenlegjavulás keletkezett. Az alapok gazdálkodásában is érvényesíteni kellett a 2010. évi költségvetési egyenleg teljesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló rendelkezéseket.

4. Az elkülönített állami pénzalapok 2010. évi beszámolójának ellenőrzése

Az államháztartásról szóló - többször módosított - 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) 57. (3) bekezdés rendelkezése szerint az elkülönített állami pénzalap gazdálkodásáról az alappal rendelkező miniszter éves költségvetési beszámolót és mérleget készít. A beszámolót és a mérleget könyvvizsgálóval ellenőriztetni kell. A beszámoló ellenőrzését az Állami Számvevőszék által kidolgozott módszertan szerint kell végrehajtani. Az Áht. 57. § (4) bekezdése rendelkezése szerint a Kormány a zárszámadás keretében tájékoztatja az Országgyűlést ellenőrzés eredményéről. Az elkülönített állami pénzalapok 2010. évi beszámolójának és mérlegének ellenőrzése során a könyvvizsgálói főbb vélemények az alábbiak:

- A Munkaerőpiaci Alap éves elemi költségvetési beszámolóját a számviteli törvényben, illetve az államháztartás szervezeti beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletben foglaltak és az általános

számviteli elvek szerint készítették el. Az Alap éves elemi költségvetési beszámolója a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. Az Alap pénzeszközeinek felhasználása szabályszerűen történt. A szöveges indokolás adattartalma összhangban áll a számszaki beszámolóban, illetőleg az annak alátámasztására szolgáló dokumentumokban fellelhető adatokkal. A szöveges beszámoló megbízhatósága fennáll.

- A Szülőföld Alap éves költségvetési beszámolóját a számviteli törvényben, illetve az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el. Az éves költségvetési beszámoló az Alap vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad.
- A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap éves költségvetési beszámolóját a számviteli törvényben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el. Az éves költségvetési beszámoló az Alap 2010. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.
- A Nemzeti Kulturális Alap éves költségvetési beszámolóját a számviteli törvényben, illetve az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el. Az éves költségvetési beszámoló az Alap vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad. A könyvvizsgáló az Alap működésének szabályosságát és megbízhatóságát, a pénzfelhasználást az Alap által folytatott gyakorlat szerint kockázat nélkülinek ítélte.
- A Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alap éves költségvetési beszámolóját a számviteli törvényben, illetve az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el. Az éves költségvetési beszámoló az Alap 2010. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad. A könyvvizsgáló az Alap működésének szabályosságát és megbízhatóságát, a pénzfelhasználást az Alap által folytatott gyakorlat szerint kockázat nélkülinek ítélte.
- A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap éves költségvetési beszámolójában a – a könyvvizsgáló megállapítása szerint – a hibahatások együttes összege lényegesen meghaladja azt a hiba-értékhatárt, amelyet figyelmen kívül lehetne hagyni. A beszámolóban közölt adatok nem mutatnak valós és megbízható képet az Alap vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap pénzforgalmi bevételei 27,6 milliárd forintot, a pénzforgalmi kiadásai pedig 23,8 milliárd forint tettek ki. A könyvvizsgáló kifogása szerint az egyéb bevételek között 2 milliárd forinttal több bevételt kellett volna elszámolni, s ezt az összeget nem a függő tételek között kimutatni. Az Alap pénzforgalmi bevételei fedezetet nyújtottak a kiadásaira – sőt bevételei 3,8 milliárd forinttal meghaladták a kiadásokat – így nem kellett az Alapnak a maradványát igénybe venni, ahogy erre egyébként lehetőséget ad az Áht. 55. § (1) bekezdése.

Az egyes alapokról kiadott véleményeket a "Fejezeti indokolás" kötetek mellékletei tartalmazzák.

VIII. A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS PÉNZÜGYI ALAPJAI

2010. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSÉNEK VÉGREHAJTÁSA

1. A gazdálkodás főbb keretei

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai a 2010. évet együttesen 95,4 milliárd forint nagyságú hiánnyal zárták. A deficit döntő része az Egészségbiztosítási Alapban képződött (91,7 milliárd forint), a Nyugdíjbiztosítási Alap hiánya csekély összeget (3,7 milliárd forintot) tett ki. A tervezett deficit 69,4 milliárd forint volt, ez teljes egészében az Egészségbiztosítási Alap költségvetésében jelent meg, a Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetése az államháztartási törvény előírásának megfelelően a bevételek és a kiadások egyensúlyát irányozta elő.

A költségvetés makrogazdasági feltételrendszerét mindenekelőtt a járulékköteles jövedelmek alapját képező bruttó keresetösszeg változása, a foglalkoztatottság, a munkanélküliség, valamint az általános fogyasztói árindex és a nyugdíjasok fogyasztására számított árindex alakulása képezte. Ezek bemutatása megtalálható a „Kormányzat gazdaságpolitikájának fő vonásai a 2010. évben” című pontban.

A feltételrendszer másik fontos elemét jelentő járulékok és hozzájárulások szabályozását a következő sajátosságok jellemezték. 2010. január 1-jétől a foglalkoztatók által fizetendő társadalombiztosítási járulék 27%, a teljes járulékköteles jövedelemre kiterjedően, ezen belül az egészségbiztosítási rész 2%, a nyugdíjbiztosítási rész változatlanul 24%, további 1% a Munkaerőpiaci Alapot illette. (2009. július 1-jétől a minimálbér kétszereséig 27%-ot, afölött 32%-ot kellett fizetni.) A biztosítottak által fizetendő járulékon belül 6% az egészségbiztosítási, 9,5% a nyugdíjbiztosítási és 1,5% a munkaerőpiaci rész.

A magánnyugdíjpénztári tagok által fizetendő járulék mértéke 1,5% volt, ami 2010. november 1-jétől a 2010. évi CI. törvény alapján átmenetileg 9,5%-ra változott.

A törvénymódosítás ugyanis átmeneti jelleggel kimondta, hogy a 2010. november 1-je és 2011. december 31-e között esedékes, a nyugdíj fedezetére fizetett egyéni járulék egésze a Nyugdíjbiztosítási Alapot illeti meg, míg a magánnyugdíjpénztárakat megillető tagdíj ezen időszakban 0% (a korábbi 8% helyett).

A novemberben és decemberben esedékes járulékot már a megváltozott mérték alapján kellett befizetni. A biztosított nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség továbbra is felsőkorlátos, ennek nagysága 7 453 300 Ft/év/fő volt. A tételes egészségügyi hozzájárulás (1950 Ft/fő/hó) 2010. január 1-jétől megszűnt. Az egyéni vállalkozók és a társas vállalkozások személyesen közreműködő főállású tagjainál a minimálbér kétszerese helyett az ún. „tevékenységre jellemző kereset” lett a minimális járulékalap.

2. Nyugdíjbiztosítási Alap

Az államháztartási törvény előírása értelmében az Alap 2010. évi költségvetése a bevételek és a kiadások egyensúlyát irányozta elő.

milliárd forintban

	2010. évi törvényi előirányzat	2010. évi teljesítés
Bevételi főösszeg	2934,4	2914,6
Kiadási főösszeg	2934,4	2918,3
Egyenleg	0	-3,7

A teljesítés a tervezett egyenlegtől csak minimális mértékben tért el, a hiány -3,7 milliárd forintot tett ki. Mind a bevételek, mind a kiadások összege némileg kevesebb, mint az előirányzott főösszeg.

Az Alap bevételeinek – hasonlóan a korábbi évekhez – két meghatározó eleme van: a járulékbévételek, valamint a központi költségvetési hozzájárulások. Előbbiek adták az összes bevétel valamivel több, mint háromnegyed részét (75,8%), a 2210,7 milliárd forint teljesítés 30,9 milliárd forinttal több, mint az előirányzat. A többlet létrejöttében fontos tényező volt, hogy a 2010. évi CI. törvény előírása alapján 2010. november 1-jétől magánnyugdíjpénztári tagdíjfizetés helyett járulékfizetés történt.

A magánnyugdíjpénztárakból átutalt összeg 14,9 milliárd forintot tett ki, az előirányzathoz képest a többlet 1,5 milliárd forint. Ez az összeg két elemből állt össze, a rokkantsági nyugellátásra való jogosultság miatti visszalépésekből 3,7 milliárd forint, a saját elhatározásból történt visszalépésekből 11,2 milliárd forint bevétel származott.

A bevételek közel egyötöd részét (18,3%) a központi költségvetési hozzájárulások adták. Ezek összege 534,7 milliárd forint, ami 60,3 milliárd forinttal kevesebb, mint a törvényi előirányzat.

Jogcímenkénti részletezésben az említett összeg átadása a következő módon alakult:

- a GYES-ben, GYET-en és rehabilitációs járadékban részesülők utáni térítés az előirányzattal megegyezően 20,9 milliárd forint;
- a magánnyugdíjpénztárba átlépők kieső járulékbefizetéseinek pótlására átadott összeg 310,3 milliárd forint, ami 62,1 milliárd forinttal kevesebb, mint az előirányzat. Az eltérést az magyarázza, hogy a magánnyugdíjpénztári befizetésekhez kapcsolódó törvénymódosításokat tartalmazó 2010. évi CI. törvény értelmében 2010. november 1-jétől a magánnyugdíjpénztári tagok 9,5%-os mértékű járulékfizetése valósult meg a Nyugdíjbiztosítási Alap részére, ezért az év utolsó két hónapjában a módosított Kvtv. értelmében nem volt szükség a központi költségvetési pénzeszköz átadására;
- a karkedvezmény-biztosítási járulék jogcímen átvett összeg közel 5,2 milliárd forint, az előirányzat feletti többlet 1,3 milliárd forint. A törvényi előírás értelmében a központi költségvetés a munkáltatói járulékfizetési kötelezettség egynegyedét téríti meg a befizetések összegéig;
- a központi költségvetésben tervezett – az Alap költségvetésének egyensúlyát biztosító – pénzeszközáadás 197,9 milliárd forint, ez ugyanakkora, mint az előirányzat.

Az összes bevétel mintegy 4,5%-át az egyéb járulékok és hozzájárulások képezték, a 130,2 milliárd forint teljesítés közel 10,2 milliárd forinttal több, mint az előirányzat. Az idetartozó bevételek közül a legnagyobb összeget a Rendvédelmi Szervek és a Magyar

Honvédség volt tagjai kedvezményes nyugellátási kiadásaihoz való hozzájárulás képezte, az érintett fejezetektől együttesen érkezett összeg 78,4 milliárd forint, ami az előirányzatot 0,9 milliárd forinttal haladta meg. Szintén ebbe a bevételi csoportba tartozik az Egészségbiztosítási Alapból átvett, a GYED-ben részesülők után fizetett nyugdíjbiztosítási járulék, ennek összege 21,6 milliárd forint, ami megegyezik a törvényi előirányzattal.

Az Alap kiadásainak összege 2918,3 milliárd forint, ami a tervezett kiadási főösszegnél 16,1 milliárd forinttal kevesebb. A kiadások döntő része (99,0%) nyugellátási kiadás, a 2887,8 milliárd forint nagyságú teljesítés 14,7 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál. A nyugellátási kiadásokat 2010-ben alakító főbb folyamatok a következők voltak:

- a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXI. törvény értelmében január hónapban 4,1%-os emelés történt, ami mintegy 2,7 millió főt érintett, és a kiegészítő ellátásokat is figyelembe véve közel 3,4 millió ellátásra terjed ki, az emelés a nyugdíjkiadásokat mintegy 110,1 milliárd forinttal növelte. Az egy főre számított teljes emelés átlagos nagysága 3450 Ft/hó volt;

Az emelés mértékét meghatározó törvényi szabályozás értelmében, ha a változatlan áron számított bruttó hazai termék növekedése kisebb, mint 3%; akkor a nyugellátásokat az adott évre tervezett és a Kvtv-ben megadott fogyasztói árnövekedéssel egyezően kell emelni.

- november hónapban 0,6%-os mértékű évközi kiegészítő nyugdíjemelés történt, ez az emelés közel 17 milliárd forinttal növelte a 2010. évi nyugdíjkiadásokat;

A törvényi előírás szerint, akkor kell novemberben kiegészítő emelést végrehajtani, ha a januári emelés mértékét (4,1%) a várható éves fogyasztói árindex meghaladja. A prognosztizált mérték 4,7% volt, így a kiegészítő emelés 0,6 százalékpont.

- 2010. januárban a 2005. évi CLXXIII. törvény előírása alapján megtörtént a saját jogú nyugdíjak korrekciós emelése, ez 24,2 milliárd forinttal növelte a kiadásokat. Az intézkedés mintegy 821 ezer főt érintett;
- az ún. „automatizmusok” hatása hozzávetőleg 29 milliárd forinttal csökkentette a nyugdíjkiadásokat. Ezen belül az ellátottak éves átlagos létszámának 41 ezer főre tehető csökkenése mintegy 50 milliárd forinttal mérsékelte, az állomány összetételének a változása közel 21 milliárd forinttal növelte a nyugdíjkiadásokat.

A nyugdíjbiztosítás egyéb kiadásainak összege 7,0 milliárd forint, az előirányzathoz viszonyított megtakarítás közel 0,2 milliárd forint. Ebbe a csoportba tartozó kiadások meghatározó hányadát a postaköltségek adták.

Az Alap működési kiadásainak előirányzata 24,7 milliárd forint volt, a teljesítés 23,4 milliárd forint. A különbséget az évközi zárolás és az 1268/2010. (XII. 3.) Korm. határozat rendelkezése magyarázza. Utóbbi értelmében a költségvetési szervek december havi kifizetése nem lehetett több a november havinál.

A könyvvizsgálati záradék szerint a Nyugdíjbiztosítási Alap konszolidált éves költségvetési beszámolója az Alap 2010. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetről megbízható és valós képet ad.

3. Egészségbiztosítás Alap

Az Alap tervezett hiánya 69,4 milliárd forint, a tényleges hiány ezt meghaladva 91,7 milliárd forint. A különbség ellentétes előjelű folyamatok összegződése, a bevételek valamelyest meghaladták az előirányzott főösszeget, a kiadások körében pedig túllépés történt.

milliárd forintban

	2010. évi törvényi előirányzat	2010. évi teljesítés
Bevételi főösszeg	1376,1	1385,0
Kiadási főösszeg	1445,5	1476,7
Egyenleg	-69,4	-91,7

Az Alap bevételei két meghatározó forrásból származnak, a járulékbefizetésekből, illetve a központi költségvetési hozzájárulásokból. A járulékok (munkáltatói, biztosított, egészségügyi szolgáltatási járulék) összege 612,8 milliárd forint, ami 2,9 milliárd forinttal több, mint az előirányzat. Az összes bevételen belüli arány valamivel meghaladja a kétötöd részét (44,2%). Január hónapban még a 2009. július 1-jétől érvényes járulékszabályozás szerinti bevételekhez jutott az Alap, a megváltozott szabályozás hatása először a februári bevételekben jelent meg. A járulékbefizetések nagysága a február-december közötti időszakban egy viszonylag szűk sávban (48,7-54,2 milliárd forint) szóródott

Az egészségügyi hozzájárulásból származó bevétel 41,2 milliárd forint, az előirányzattal való elmaradás 7,9 milliárd forint. Az összes bevételen belüli arány 3%. A tételes egészségügyi hozzájárulás címen befizetett összeg 9,4 milliárd forintot tett ki. (Ez a fizetési kötelezettség 2010. január 1-jével megszűnt.)

Az Egészségbiztosítási Alap bevételeinek mintegy 44,6%-a központi hozzájárulás. Az előirányzattal megegyezően átadott 617,3 milliárd forintból 611,8 milliárd forint a központi költségvetésből járulék címen átvett pénzeszköz, ami a biztosítási jogviszonyból származó jövedelemmel nem rendelkező személyek utáni központi költségvetés által teljesített járulékfizetés („nemzeti kockázatközösség”). A további 5,5 milliárd forint a terhesség-megszakítással kapcsolatos költségvetési térítés, illetve egyes egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos központi költségvetési hozzájárulás.

Az egészségbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek 2010. évi összege 88,3 milliárd forint, ami az összes bevétel 6,4%, a költségvetési előirányzathoz viszonyított többlet 19,9 milliárd forint. Az ebbe a körbe tartozó bevételek legnagyobb előirányzatát a gyógyszergyártók és -forgalmazók befizetései képezték, az 50,9 milliárd forint teljesítés 12,4 milliárd forinttal több, mint a törvényben meghatározott összeg.

A tb-alapok egyéb bevételei esetében fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az egészségügyi finanszírozás váltással kapcsolatos bevételeinél a 22 milliárd forintos előirányzatnak a hibás tervezés következtében nem volt semmilyen fedezete.

Az Alap kiadásainak összege 1476,7 milliárd forint, ami a törvényben előirányzott kiadási főösszeget 31,2 milliárd forinttal haladta meg. A túllépés – a kiadások két fő csoportját

tekintve – a pénzbeli ellátások körében képződött „megtakarítás”, és a természetbeni ellátások körében keletkezett kiadási többlet eredője.

2010-ben a pénzbeli ellátásokra 221,2 milliárd forintot használt fel az egészségbiztosítás, ami az előirányzatnál 16,5 milliárd forinttal kevesebb. A különbség döntő hányada a táppénz kiadások körében jött létre, ahol a 79,4 milliárd forint kifizetés az előirányzatnál 17,1 milliárd forinttal volt kevesebb. A jelentős eltérést alapvetően a 2009. augusztus 1-jétől életbelépett szabályozási változások magyarázzák. Szintén ebbe a kiadási csoportba tartoznak a gyermekgondozási díj kiadásai, a 92,8 milliárd forint felhasználás 2,8 milliárd forinttal több, mint az előirányzat. A terhelességi, gyermekágyi segélyre kifizetett összeg 38,3 milliárd forint, ez 2,2 milliárd forinttal kevesebb az előirányzatnál.

A kiadások valamivel több, mint négyötöd részét (81,8%) a természetbeni ellátások kiadásai adták. A teljesítés 1208,0 milliárd forint, ami a törvényi előirányzatot 46,5 milliárd forinttal haladja meg. A legnagyobb kiadási előirányzatot képező gyógyító-megelőző ellátásokra 791,0 milliárd forintot költött az egészségbiztosítás, az előirányzathoz viszonyított többlet 33,4 milliárd forint, ennek legnagyobb része az egészségügyi szolgáltatók adósságrendezésére fordított 27,5 milliárd forint, amelyet az előző Kormány rendezetlenül hagyott utódjára. A gyógyszerek fogyasztói árának támogatására felhasznált összeg 357,2 milliárd forint, az előirányzathoz viszonyított többlet 11,8 milliárd forint. A gyógyászati segédeszközök támogatására felhasznált összeg 44,2 milliárd forint, ez csekély nagysággal, 1,2 milliárd forinttal kevesebb a törvényi előirányzatnál.

Az alapkezelő és igazgatási szerveinek működésére fordított kiadások nagysága 20,9 milliárd forint, ez közel azonos a költségvetésben tervezett összeggel.

A könyvvizsgálati záradék szerint az Egészségbiztosítási Alap konszolidált éves költségvetési beszámolója az Alap 2010. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.

4. Létszám és személyi juttatások

2010-ben az egészségbiztosítási szervezet engedélyezett létszáma 3465 fő volt, ez minimális különbséggel ugyanakkora, mint a megelőző évben. Az átlagos statisztikai állományi létszám 3284 fő, az előző évhez képest csekély a növekedés. A személyi juttatásokra kifizetett összeg 11,1 milliárd forint, ami 0,7 milliárd forinttal kevesebb, mint 2009-ben.

A nyugdíjbiztosítási szervezet engedélyezett létszáma 3987 fő, ez megegyezik az előző évi értékkel. Az átlagos statisztikai állományi létszám 3876 fő, ami minimális nagysággal több, mint 2009-ben. A személyi juttatásokra fordított összeg 13,9 milliárd forint, ami 0,9 milliárd forinttal kevesebb, mint az előző évben.

5. A KESZ-hez kapcsolódó megelőlegezési számla igénybevétele a társadalombiztosítási kiadások finanszírozásához

Az államháztartási törvény lehetővé teszi, hogy a társadalombiztosítás két pénzügyi alapja azokon a napokon, amikor a teljesítendő kifizetések összege nagyobb, mint a beérkező bevételek összege, a likviditás biztosítása érdekében kamatmentes hitelhez jusson a

megelőlekezési számláról. A törvényi szabályozás értelmében a felvett hitel törlesztése a bejövő bevételekből soron kívül történik.

A bevételek esetében a járulékok és hozzájárulások jogszabályokban rögzített befizetési határidői, a központi költségvetési hozzájárulások esetében a szintén jogszabályokban meghatározott átutalási határidők döntő jelentőségűek. Az ellátási kiadások hónapon belüli alakulása erősen determinált a jogszabályokban előírt kifizetési határidők miatt.

A számla igénybevételét a tervezett és a tényleges költségvetési pozíció eltérése, valamint az előző évi hiány rendelkezésének tárgyévi időpontja is befolyásolja.

A táblázat alaponkénti részletezésben mutatja a 2009-ben és 2010-ben történt hiteligény bevétel néhány alapvető jellemzőjét.

milliárd forintban

	Egészségbiztosítási Alap		Nyugdíjbiztosítási Alap	
	2009. év	2010. év	2009. év	2010. év
Napi átlagos igénybevétel	59,7	169,9	125,4	16,3
Legnagyobb napi összeg	168,0	271,7	290,9	203,0
Legkisebb napi összeg	0	91,4	0	0,4

2010-ben a munkanapok száma 255 volt, a Nyugdíjbiztosítási Alap esetében a hitelmentes napok száma 171, az Egészségbiztosítási Alap esetében ilyen nap nem volt.

Az Egészségbiztosítási Alap által igénybevett legkisebb napi összeg 91,4 milliárd forint, a maximális érték 271,7 milliárd forint. Az igénybevétel napi összege – tendenciáját tekintve – az év eleji indulástól (173,7 milliárd forint) folyamatosan nőtt, ami két komponens összegződéséből adódott:

- az indulást már meghatározta a 2009-ben képződött hiány, aminek a rendezése a zárszámadási törvény elfogadását követően a 2010. év utolsó napjaiban ugyan megtörtént: az Alap költségvetése hiánnyal volt tervezve (69,4 milliárd forint), de a tényleges hiány ezt is meghaladta 22,5 milliárd forinttal.
- az Alap költségvetése hiánnyal volt tervezve (69,4 milliárd forint), a tényleges hiány ezt 22,5 milliárd forinttal meghaladta.

A Nyugdíjbiztosítási Alapot mindvégig viszonylag kedvezőbb likviditási pozíció jellemezte, ezt jól mutatja, hogy 2010-ben csak 84 napon volt szükséges az átmeneti hitel igénybevétele, ennek maximális összege 203,0 milliárd forintot tett ki. Az Alap likviditási helyzetét kedvezően befolyásolta, hogy a 2009. évi hiány minimális nagyságú volt (7,2 milliárd forint), és a 2010. évi költségvetés szintén csekély összegű hiánnyal (3,7 milliárd forint) záródott.

IX. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA

1. A helyi önkormányzatok gazdálkodásának általános értékelése

Az államháztartás helyi önkormányzati alrendszerében 2010. év végére az önkormányzatok száma 3196 lett, mivel az önkormányzati választások során 2 új község alakult.

A helyi önkormányzatok a 2010. költségvetési év során 3730,6 milliárd forint tárgyévi bevételből gazdálkodtak, ami 1,1%-kal haladja meg az előző évi bevételt. Ezen belül a finanszírozási műveletekből származó bevételek 557,1 milliárd forintot tettek ki, magukba foglalva pénzmaradvány és a vállalkozási maradvány igénybevételét, a hitelbevételeket, az értékpapírok értékesítéséből, valamint kötvénykibocsátásból származó bevételeket, és a függő, átfutó, kiegyenlítő elszámolásokból származó bevételeket.

A helyi önkormányzatok adósságállománya 2010. év végére elérte a 1247,5 milliárd forintot, amely az előző év végi 1022,4 milliárd forinthez képest 22%-os növekedést jelent. Az adósságállományon belül a hitelek és a kötvények állománya közel fele-fele arányt képvisel. A kötvényállomány 2009-hez viszonyítva 110,0 milliárd forinttal, a hitelállomány pedig 114,8 milliárd forinttal növekedett.

A kötvényállomány növekedésének oka amellett, hogy az önkormányzatok az uniós és egyéb fejlesztési pályázatokhoz szükséges saját forrást többnyire kötvénykibocsátással teremtették elő, az is, hogy az állomány tartalmazza a korábbi években kibocsátott deviza alapú kötvények miatti év végi átértékelést.

A hitelállományon belül különösen a rövid lejáratú hitelek állománya ugrott meg, az előző évhez viszonyítva 74,8 milliárd forinttal (88%-kal).

Eközben a korábbi években betétekben elhelyezett pénzeszközök felhasználása is felgyorsult, a betétállomány közel 30%-kal csökkent, a 2009. év végi 519,5 milliárd forintról 2010. év végére 372,2 milliárd forintra.

A likviditási problémákkal küzdő önkormányzatok száma emelkedett, az önkormányzatok a problémák enyhítésére ingatlanértékesítéshez, értékpapír visszaváltáshoz, értékpapír kibocsátáshoz illetve intézményátstrukturizáláshoz folyamodtak.

2. A 2010. évi önkormányzati költségvetés végrehajtása

2.1. A folyó– és felhalmozási bevételek, valamint kiadások egyenlegei

A helyi önkormányzatok hitelműveletek nélküli konszolidált egyenlege -231,9 milliárd forint. Ha nem vesszük figyelembe a 7,1 milliárd forint összegű privatizációs bevételt, – ami részvényértékesítésből és vállalatértékesítésből származik – akkor a konszolidált egyenleg -239,0 milliárd forint, ami az előző évi -86,6 milliárd forinthez képest 152,4 milliárd forinttal romlott.

A hatályos szabályozás szerint az önkormányzatoknál a költségvetésen belül nincsen külön működési, illetve fejlesztési pénzalap, azonban külön is érdemes vizsgálni e szempont szerint is a kiadási és bevételi számokat.

A **folyó működési bevételek és kiadások** egyenlege 58,3 milliárd forint, ami 93,7 milliárd forinttal kevesebb, mint 2009-ben. Alakulásában a következő elemek játszottak szerepet.

A helyi adók bevétele 4,2%-kal, 23,6 milliárd forinttal maradt el a 2009-ben realizálttól. A leggyakrabban működtetett adónem továbbra is a helyi iparűzési adó. Ezen adónemből a bevétel a helyi adók egészéhez képest is erőteljesebb visszaesést mutatott a gazdasági válság következtében. A 2010. évi iparűzési adó bevétel az előző évhez mérten közel 30 milliárd forinttal, a prognosztizálthoz képest is több mint 22 milliárd forinttal csökkent, 443 milliárd forintra teljesült.

Jelentősen csökkent az illetékbevételek mértéke, amely 32,8%-kal 19,2 milliárd forinttal maradt el az előző évi teljesítéstől. Ennek oka azon túl, hogy visszaesett az ingatlanforgalom, az hogy 2010. január 1-jétől csökkent a visszerthes vagyónátruházási illeték mértéke.

A kamatbevételek 47%-kal, 19,2 milliárd forinttal kevesebb forráshoz juttatták az önkormányzatokat, mint 2009-ben. A jegybanki alapkamat mértéke ugyanis fokozatosan csökkent az év során (6,25%-ról 5,75%-ra), míg 2009 novemberéig 10% és 7% között mozgott.

E folyamatokat nem ellensúlyozta, hogy több más bevételtípusnál növekedés tapasztalható. Emelkedett a gépjárműadóból befolyt bevétel összege 41,7 milliárd forinttal, 11,5%-kal, környezetvédelmi bírságból pedig 5,2%-kal 28,1 millió forinttal jutottak több bevételhez az érintett települések.

Kiadási oldalról a személyi juttatásokra fordított összeg 1106,4 milliárd forintra teljesült. A közfoglalkoztatottak járandósága nélkül ez 1038,8 milliárd forint, ami 4,6%-kal kevesebb a 2009. évinél. A keresetek alakulásában szerepet játszott, hogy 2010-ben is sor került – két részletben – a költségvetési intézményekben dolgozók körében a munkavállalói érdekképviseletek által kialakított kereset-kiegészítésre.

A bérékhez kapcsolódó járulékok területén a kiadás csökkenése 11,5%-os mértékű volt, összegében 36,6 milliárd forinttal volt kevesebb, mint 2009-ben. Ennek oka a járulékszámítási mértékek megváltozása és az egészségügyi hozzájárulás megszűnése.

A dologi kiadások az inflációt (4,9%) meghaladó mértékben, 6,9%-kal magasabban teljesültek az előző évhez képest, és 983,1 milliárd forintot tettek ki.

Emelkedett az önkormányzatok által kifizetett társadalom- és szociálpolitikai juttatások összege, ami elsősorban a közcélú foglalkoztatásban és a rendelkezésre állási támogatásban résztvevők magas számával magyarázható. A munkaerőpiaci folyamatok hatására a tervezettnél nagyobb mértékben, csaknem duplájára emelkedett – a munkanélküli ellátásra már nem jogosult – az önkormányzatok ellátási felelősségébe tartozó aktív korú ellátottak száma. Emellett nőtt a rendszeres szociális segélyezettek létszáma is.

A működési költségvetés pozitív egyenlege tehát már csekély, ennek oka, hogy bár az előző év teljesítéséhez mérten 2010-ben a tárgyévi működési bevételek 0,6%-kal visszaestek, a tárgyévi folyó kiadások viszont ennél nagyobb mértékben, 2,9%-kal növekedtek. Az önkormányzatok működőképességük megőrzése érdekében minden eddiginél erőteljesebb takarékoságra kényszerültek.

A **felhalmozási bevételeknek és kiadásoknak** a 2009. évvel történt összevetése alapján megállapítható, hogy azok 2010-ben több tényező egymással ellentétes hatására alakultak ki. Egyrészt – az uniós támogatások kifizetési ütemének felgyorsulása miatt – a korábbi évhez képest 56,1%-kal magasabb mértékben teljesültek a támogatásértékű bevételek, összegében 250,0 milliárd forintra. Szintén emelkedtek az államháztartáson kívülről kapott felhalmozási bevételek 19,7%-kal, 48,7 milliárd forintra. Itt jelennek meg a közvetlenül az EU-hoz benyújtott pályázatokból származó bevételek.

Másrészt továbbra is a 2009., sőt a 2008. évi bevétel szintje alatt találhatók a tárgyi eszközök, föld és immateriális javak értékesítéséből, a részvények eladásából és vállalatértékesítésből származó bevételek összegei.

A fejlesztési, felhalmozási bevételek 19,1%-os növekedésében döntő szerepe volt a támogatásértékű felhalmozási bevételek 56,1%-os (89,8 milliárd forint) növekedésének.

Az államháztartáson kívülről felhalmozási célra átvett pénzeszközök mértéke szintén meghaladta az előző évit. 19,7%-kal több, 48,7 milliárd forint bevételhez jutottak az önkormányzatok e módon.

A bevételek növekedése mellett a felhalmozási kiadások emelkedése is megfigyelhető. 2010-ben átlagosan, együttesen 30%-kal többet fordítottak az önkormányzatok tárgyi eszközök, föld és immateriális javak vásárlására és nagyértékű tárgyi eszközök felújítására.

A felhalmozási bevételek és kiadások egyenlege -290,3 milliárd forint, ami a 2009. évi -234,5 milliárd forintot tekintve 55,8 milliárd forinttal rosszabb.

Összegzésként: csökkenő mértékű és csak néhány önkormányzatnál mutatható ki az önkormányzatok folyó működési bevételeinek és kiadásainak pozitív egyenlege, amely a felhalmozási bevételeket meghaladó felhalmozási kiadások forrásaként kerülnek felhasználásra a mind nagyobb mértékben igénybe vett hitelek mellett.

**A helyi önkormányzatok bevételeinek és kiadásainak alakulása
a 2008-2010. években**

Bevételek és kiadások	millió forint				%
	2008. évi teljesítés	2009. évi teljesítés	2010. évi teljesítés	2010. évi teljesítés a 2009. évi teljesítéshez viszonyítva	
Intézményi tevékenységek bevételei *	286 201,3	312 540,3	355 501,6	113,7	
Kamatbevételek	47 694,1	56 263,0	29 825,4	53,0	
Illetékek	67 314,0	58 370,5	39 247,9	67,2	
Helyi adók	553 341,6	566 251,5	542 585,8	95,8	
Környezetvédelmi bírság	662,4	536,4	564,5	105,2	
Egyéb sajátos bevételek	63 201,5	64 227,5	59 704,7	93,0	
Személyi jövedelemadó	558 612,5	639 501,0	681 196,3	106,5	
Gépjárműadó	65 713,3	63 754,1	71 112,0	111,5	
Luxusadó	171,3	3,1	0,3	9,7	
Működési célú állami hozzájárulások és támogatások összesen	730 040,2	606 711,6	530 292,5	87,4	
Egészségbiztosítási Alaptól átvett pénzeszközök	366 641,3	317 445,7	330 647,7	104,2	
Egyéb államháztartáson belüli átutalások	63 950,9	72 305,6	95 947,9	132,7	
Államháztartáson kívülről származó pénzeszközök**	26 847,0	29 389,3	33 096,8	112,6	
Folyó, működési bevételek összesen	2 830 391,4	2 787 299,6	2 769 723,4	99,4	
Személyi juttatások	1 143 692,0	1 089 022,2	1 106 397,4	101,6	
Tb. járulék, munkaadói járulék, eü. hozzájárulás	358 990,2	318 854,6	282 190,1	88,5	
Dologi kiadások	898 912,9	919 358,0	983 115,6	106,9	
Társadalom és szociálpolitikai juttatások	138 898,8	146 781,7	152 708,3	104,0	
Ellátottak pénzbeli juttatása	9 597,9	10 088,1	11 573,1	114,7	
Támogatásértékű működési kiadások összesen	2 165,7	2 231,0	2 655,6	119,0	
Működési célú pénzeszköz átadás államháztartáson kívülre**	150 278,8	148 952,9	172 728,4	116,0	
Folyó, működési kiadások és támogatások összesen	2 702 536,3	2 635 288,5	2 711 368,5	102,9	
Folyó, működési bevételek és kiadások egyenlege	127 855,1	152 011,1	58 354,9	38,4	
Felhalmozási bevételek és kiadások					
Tárgyi eszközök, föld és immateriális javak értékesítése	112 048,1	71 804,7	50 154,5	69,8	
Részcények értékesítése	24 317,3	4 002,4	6 977,0	174,3	
Vállalat értékesítéséből származó bevételek	341,1	122,8	45,8	37,3	
Támogatásértékű felhalmozási bevételek	140 041,2	160 211,4	250 023,4	156,1	
Államháztartáson kívüli felhalmozási bevételek	28 509,5	40 674,6	48 667,3	119,7	
Fejlesztési célú állami hozzájárulások és támogatások összesen***	133 063,3	62 239,3	47 897,7	77,0	
Fejlesztési, felhalmozási bevételek összesen	438 320,5	339 055,2	403 765,7	119,1	
Tárgyi eszközök, föld és immateriális javak felhalmozása, pü. befektetések	298 463,9	311 620,3	389 349,3	124,9	
Támogatásértékű felhalmozási kiadások összesen	1 590,5	2 009,9	2 991,0	148,8	
Államháztartáson kívüli felhalmozás célú átutalások	111 600,9	87 566,0	60 004,8	68,5	
Nagyértékű tárgyi eszközök felújítása ÁFA-val	90 180,9	109 030,8	151 582,8	139,0	
Beruházások ÁFA-ja	48 773,5	63 376,4	90 181,7	142,3	
Fejlesztési, felhalmozási kiadások összesen	550 609,7	573 603,4	694 109,6	121,0	

Fejlesztési, felhalmozási bevételek és kiadások egyenlege	-112 289,2	-234 548,2	-290 343,9	123,8
Privatizációs bevétel nélküli fejlesztési bevételek és kiadások egyenlege	-136 947,6	-238 673,4	-297 366,7	124,6
GFS rendszerű bevételek összesen	3 268 711,9	3 126 354,8	3 173 489,1	101,5
GFS rendszerű kiadások összesen	3 253 146,0	3 208 891,9	3 405 478,1	106,1
GFS rendszerű egyenleg	15 565,9	-82 537,1	-231 989,0	281,1
Privatizációs bevétel nélküli GFS rendszerű egyenleg	-9 092,5	-86 662,3	-239 011,8	275,8
Finanszírozási műveletek bevételei és kiadásai:				
Pénzmaradvány, vállalkozási maradvány igénybevétele	499 700,1	409 393,4	401 989,4	98,2
Hitel bevételek	50 591,1	76 170,6	141 249,2	185,4
Hosszú lejáratú értékpapírok értékesítéséből és kibocsátásából származó bevételek	211 204,3	33 936,2	58 360,6	172,0
Éven belüli lejáratú értékpapírok értékesítéséből és kibocsátásából származó bevételek	0,0	48 895,4	18 459,5	37,8
Függő, átfutó, kiegyenlítő elszámolások	2 488,9	-6 107,7	-62 970,1	1 031,0
Finanszírozási műveletek bevételei összesen	763 984,4	562 287,9	557 088,6	99,1
Hitel visszafizetés	44 808,3	60 985,4	59 968,8	98,3
Hosszú lejáratú értékpapírok vásárlása és beváltása	37 705,1	4 045,3	16 809,5	415,5
Éven belüli lejáratú értékpapírok vásárlása és beváltása	19 810,0	9 566,7	1 421,8	14,9
Függő, átfutó, kiegyenlítő elszámolások	21 608,8	1 009,1	236,7	23,5
Finanszírozási műveletek kiadásai összesen	123 932,2	75 606,5	78 436,8	103,7
Tárgyévi bevételek összesen	4 032 696,3	3 688 642,7	3 730 577,7	101,1
Tárgyévi kiadások összesen	3 377 078,2	3 284 498,4	3 483 914,9	106,1

* ÁFA-t is tartalmaz

** Kölcsönnyújtást, valamint alap- és vállalkozási tevékenység közötti elszámolást is tartalmazza

*** E sor 2010. évben a címzett és céltámogatásokat, a fejlesztési célú központosított előirányzatokat, a helyi önkormányzatok fejlesztési feladatainak támogatását, a vis maior tartalékot, a Budapest 4-es metró építésének támogatását, a 2010. május-júniusi rendkívüli időjárásban megsemmisült lakóingatlanok helyreállításának támogatását, a siklósi vár felújítását, a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatását tartalmazza.

2.2. A bevételek alakulása

A helyi önkormányzatok 2010. évi – finanszírozási műveletekkel együtt számított – tárgyévi bevételeinek összege 3730,6 milliárd forint volt, ami 41,9 milliárd forinttal, 1,1%-kal haladta meg a 2009. évben teljesített bevételeket.

A helyi önkormányzatok 2009. évi és 2010. évi bevételi forrásainak megoszlása

Megnevezés	% -ban		
	2009. évi teljesítés	2010. évi irányszám	2010. évi teljesítés
1. Saját folyó bevételek	28,7	31,6	27,5
<i>Ebből: -helyi adók</i>	<i>15,3</i>	<i>17,1</i>	<i>14,5</i>
2. Átengedett bevételek	19,1	22,5	20,2
<i>ebből: - személyi jövedelemadó</i>	<i>17,3</i>	<i>20,3</i>	<i>18,3</i>
<i>- gépjárműadó</i>	<i>1,7</i>	<i>2,2</i>	<i>1,9</i>
3. Felhalmozási és tőke jellegű bevételek	7,5	9,7	9,5
4. Állami hozzájárulások és támogatások	18,1	14,5	15,5
<i>ebből: - normatív állami hozzájárulások és támogatások</i>	<i>6,8</i>	<i>4,3</i>	<i>3,8</i>
<i>- címzett és céltámogatások</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
5. Támogatásértékű működési bevétel Egészségbiztosítási Alaptól	8,6	10,2	8,9
6. Egyéb támogatásértékű működési bevételek, visszatérítések	2,8	2,6	3,5
7. Finanszírozási műveletek nélküli bevételek (1+2+3+4+5+6)	84,8	91,1	85,1
8. Finanszírozási műveletek bevételei	15,2	8,9	14,9
Tárgyévi bevételek összesen (7+8)	100,0	100,0	100,0

A bevételek főbb csoportonként a következők szerint alakultak:

2.2.1. A saját folyó bevételek összege 1027,3 milliárd forint, amely 2,9%-kal kevesebb az előző évinél.

Ezen belül:

- Az **intézményi működési bevételek** 385,3 milliárd forintra teljesültek, az előző évi teljesítésnél 16,5 milliárd forinttal, 4,5%-kal nagyobb mértékben. Ezen belül az **intézményi tevékenységek bevételei**, amelyek az alaptevékenység körében végzett szolgáltatások díjából, bérleti és lízing díjbevételekből tevődtek össze, a 2009. évihez képest 9,2 milliárd forinttal emelkedtek.

A **kamatbevételek** 29,8 milliárd forintot tettek ki, és így 26,4 milliárd forinttal maradtak a 2009. évi összeg alatt. Ennek oka, hogy a jegybanki alapkamat az év eleji 6,25%-ról fokozatosan több lépésben 5,75%-ra csökkent, míg 2009-ben egészen november végéig 10% és 7% között volt a mértéke.

Az **ÁFA bevételek** 35,7%-kal, 33,8 milliárd forinttal növekedtek a 2009. évi teljesítéshez képest. Az emelkedés oka, hogy 2010-ben már egész évben 25%-os volt az adókulcs, míg 2009-ben fél évig a korábbi 20%-os adókulcs érvényesült.

- Az **illetékbevétel** a 2010. évben 39,2 milliárd forint volt, amely az irányszám (59 milliárd forint) 66,5%-a. A 2010. évi ténybevétel a 2009. évi ténybevételhez (58,4 milliárd forint) viszonyítva 32,8%-kal, 19,8 milliárd forinttal csökkent. A visszaesés a gazdasági válság miatt csökkenő ingatlan- és gépjárműforgalom, a mérséklődő ingatlanárak, továbbá az általános visszterhes vagyonszerzési illetékmérték

csökkentése hatásának tudható be. Az öröklési illetékbevételekben éreztette hatását az I. rokonsági csoportba tartozó örökösöknek biztosított mentesség is.

Helyi adókból származó bevételek alakulása

millió forintban

	2009. évi tény	2010. évi irányszám	2010. évi tény
Helyi adó	566 252	572 500	542 586
építményadó	66 683	83 000	71 025
telekadó	9 114	12 000	9 861
kommunális adó	11 368	14 300	11 294
vállalkozók	1 291	1 300	1 170
magánszemélyek	10 077	13 000	10 124
iparűzési adó	472 156	455 200	443 093
idegenforgalmi adó	6 931	8 000	7 312
tartózkodás után	5 481	6 000	5 798
építmény után	1 450	2 000	1 515

- A **helyi adó** irányszáma 572,5 milliárd forint volt, amely 542,6 milliárd forintra teljesült. Ez 23,7 milliárd forinttal – 4,2%-kal – kevesebb, mint a 2009. évi bevétel. (Pótlékból és bírságból 6,1 milliárd forint folyt be, amely valamennyi önkormányzati adó utáni felszámított pótléket és bírságot tartalmazza.)
 - = A helyi **iparűzési adó**bevétele mintegy 443,1 milliárd forint, amely az összes helyi adó 81,7%-a. Ez 29,1 milliárd forinttal, 6,2%-kal kevesebb, mint a 2009. évi. Az irányszámhoz viszonyítva is kisebb lett 2,7%-kal. A tényleges bevételecsökkenés oka, hogy a gazdasági visszaesés után a vállalkozások nagyobb számban kérték vissza a korábbi időszakban felhalmozódott túlfizetéseiket, illetve a korábbi évekhez viszonyítva alacsonyabb adóelőleg-kiegészítést teljesítettek.
 - = A **többi helyi adó** (építményadó, telekadó, magánszemély kommunális adója, vállalkozók kommunális adója, tartózkodási idő utáni idegenforgalmi adó, építmény utáni idegenforgalmi adó) összesen 99,5 milliárd forint bevételt biztosított, amely 5,4 milliárd forinttal – 5,7%-kal – több, mint 2009. évben. A növekedés részben a helyi adó rendeletekben megállapított adómérték emelésének, részben az építmény- és telekadót bevezető önkormányzatok számának növekedése miatt következett be.

Átengedett bevételek és illetékek alakulása

millió forintban

	2009. évi tény	2010. évi irányszám	2010. évi tény
Átengedett személyi jövedelemadó	639 501,0	679 442,1	682 836,9
Gépjárműadó	63 754,0	73 000,0	71 112,0
Termőföld bérbeadásából származó jöv. adója	94,0	150,0	93,0
Talajterhelési díj	1 084,0	1 400,0	1 079,0
Illeték	58 370,0	59 000,0	39 248,0

2.2.2. Az átengedett bevételek teljesítése 752,5 milliárd forint, amely a 2009. évi bevételt 7%-kal haladta meg.

- A 2010. évi **átengedett személyi jövedelemadó** – a korábbi évvel megegyezően – az állandó lakóhely szerint az adózók által két évvel korábban bevallott SZJA 40%-a. A személyi jövedelemadó helyben maradó része 135,9 milliárd forint volt. A jövedelemkülönbség mérséklésre 99,9 milliárd forint állt az önkormányzatok rendelkezésére, míg 447,0 milliárd forint normatív módon került elosztásra. Ez utóbbiból a normatív hozzájárulások részesedése 441,4 milliárd forint, a megyéket megillető személyi jövedelemadó 5,6 milliárd forint. Az együttesen átengedett SZJA a 2009. évihez viszonyítva 43,3 milliárd forinttal, 6,8%-kal növekedett.

A 2010. évi jövedelemkülönbség–mérséklés elszámolása során 494 önkormányzat 0,7 milliárd forintot visszafizetett, tekintettel arra, hogy iparüzési–adóerőképessége az általa tervezettnél év végén kedvezőbben alakult. 675 önkormányzat viszont 1,9 milliárd forint pótlólagos támogatást kapott.

- A **gépjárműadó** bevétel 2010. évi irányszáma 73,0 milliárd volt. A bevétel 71,1 milliárd forintra teljesült. A kisebb bevétel oka, hogy egyrészt romlott az adózók fizetési hajlandósága (a lejárt esedékességű kötelezettség 3,3 milliárd forinttal növekedett), másrészt csökkent az adóztatott gépjárművek száma.
- **Talajterhelési díjból** 1079 millió forint bevétel keletkezett, amely az előző évi 1084 millió forint bevételtől 5 millió forinttal, a tervezett bevételtől 321,1 millió forinttal maradt el.
- A **termőföld bérbeadásából származó jövedelemadóból** az önkormányzatok az előző évivel közel azonos, 93 millió forint bevételre tettek szert.

2.2.3. A felhalmozási és tőkejellegű bevételek 355,9 milliárd forintot tettek ki. Ez 79,1 milliárd forinttal, 28,6%-kal több a 2009. évi teljesítésnél.

- Ezen belül a **tárgyi eszközök értékesítéséből** származó bevétel csökkenést mutat, az előző évhez képest 30,2%-kal kevesebb bevétel (összesen 50,2 milliárd forint) folyt be elsődlegesen a válság miatti fizetőképes kereslet hiánya miatt.

- A **privatizációs bevételek** – melyek a részvények, részesedések értékesítéséből, vállalatértékesítésből származó bevételekből tevődtek össze – az előző évihez képest 2,9 milliárd forinttal növekedtek.
- A **támogatásértékű felhalmozási bevételek** (államháztartáson belülről átvett pénzeszközök, valamint az EU-tól átvett pénzeszközök együttesen) 89,8 milliárd forinttal (56,1%-kal) növekedtek 2009-hez képest, döntően a kifizetések ütemének felgyorsulása miatt.

A forrásokat az önkormányzatok főleg környezetvédelmi, városfejlesztési, oktatási és egészségügyi infrastruktúra-fejlesztési célokra használták fel.

- Az **államháztartáson kívülről felhalmozási célra átvett pénzeszközök** mintegy 48,7 milliárd forintot jelentettek, ez 19,7%-kal haladja meg az előző évi teljesítést, lényegében az EU-s fejlesztésekhez kapcsolódóan.

2.2.4. Az állami hozzájárulások és támogatások

A **központi költségvetés** a helyi önkormányzatok részére az év során 578,2 milliárd forint **állami hozzájárulást és támogatást** utalt át, amely 93,2 milliárd forinttal, 19,2%-kal volt magasabb az irányzámnál. Legjelentősebb tételei a következők:

- A legnagyobb csoportot a **normatív állami hozzájárulások** képezték. Ezen a jogcímen az irányzámtól kismértékben elmaradó, összesen 141,5 milliárd forint folyósítása történt meg, összhangban az évközi mutatószámok változásával. Ágazati-funkcionális alakulását a 4. fejezet mutatja be részletesen.
- A **normatív kötött felhasználású** – főként a szociális – **támogatások** jogos igénybevételének tervezettől eltérő alakulása következtében a 181,7 milliárd forint előirányzott összeg 132,7%-ában, 241,1 milliárd forinttal teljesültek. Ágazati-funkcionális alakulását szintén a 4. fejezet tartalmazza.

Fő oka, hogy a szociális feladatok támogatásán belül az egyes jövedelempótló ellátások és az önkormányzatok által szervezett közcélú foglalkoztatás támogatása közel 60 milliárd forinttal haladta meg az irányszámot. Utóbbi tétel alultervezése a költségvetés előkészítése óta nyilvánvaló volt, a prognosztizált, de az előző Kabinet által vitatott, jóval magasabb kiadási szint később igazolódott.

2010-ben a munkaerőpiaci folyamatok eredményeként ugyanis jelentősen megnőtt – a közvetlen munkanélküli ellátások kimerítése után – az önkormányzatok ellátási felelősségébe kerülő szociálisan rászorultak, az ún. „aktív korú ellátottak” száma. Így az „Út a munkához program” keretében a közcélú foglalkoztatásban résztvevők száma az év eleji 60 ezer főről – a prognosztizáltat messze túlhaladva – év végére közel 112 ezer főre a rendelkezésre állási támogatásra jogosultak száma pedig a tervezett 160 ezer főről 200 ezer főre növekedett. A jövedelemviszonyok alakulása miatt a rendszeres szociális segélyezettek száma az év során 25%-kal emelkedett, az év végére elérte a 40 ezer főt.

Az előző Kormány kommunikációja szerint az „Út a munkához program” keretében évente több tízezer embernek tudott elfoglaltságot biztosítani, és erre 120 milliárd forintot költött el éves szinten, azonban az érintettek elenyésző hányada tudott csak elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon. Az új Kormány üzenete, hogy munkabért

a magyar állam értékteremtő munkáért fizet, amikor pedig támogatást fizet, akkor az egyébként munkára kész és képes állapotban lévő emberekkel szemben az államnak elvárásai vannak.

- A **színházi támogatások** az irányszámnak megfelelően, 11,9 milliárd forint összegben, teljes egészében átutalásra kerültek az érintett önkormányzatoknak.
- A **központosított előirányzatok** 2010. évi teljesülése 126,1 milliárd forint, ami az irányszámot 2,0 milliárd forinttal haladta meg. Összetevői a következők:

A helyi szervezési intézkedésekhez kapcsolódó többletkiadások támogatása – részben céltartalékból származó, részben fejezetben belüli átcsoportosítást követően – 5,3 milliárd forinttal túlteljesült, a települési önkormányzati belterületi közutak felújításának, korszerűsítésének támogatásán pedig – az előző évi maradványok felhasználása miatt – 6,3 milliárd forint támogatás került folyósításra.

Ugyanakkor több jogcímen – összesen 9,6 milliárd forinttal – a teljesítés az irányszám alatt maradt. A jelentősebb elmaradások ezek közül: az önkormányzatok és jogi személyiségű társulásaik európai uniós fejlesztési pályázatai saját forrás kiegészítésének támogatása 6,3 milliárd forinttal és a lakossági víz- és csatornaszolgáltatás támogatása 1,2 milliárd forinttal.

- A **helyi önkormányzatok működőképességének megőrzését szolgáló kiegészítő támogatásokon** belül a legjelentősebb tétel az ÖNHIKI. A 10,2 milliárd forint keretből 494 önkormányzat részesült, összesen 4,8 milliárd forint támogatásban. A támogatott önkormányzatok száma 242-vel, a folyósított támogatás pedig 5,1 milliárd forinttal volt kevesebb az előző évinél.

Az ÖNHIKI előirányzatáról 4,5 milliárd forint átcsoportosításra került a működésképtelen helyi önkormányzatok egyéb támogatására. Az e jogcímen így rendelkezésre álló összesen 5,9 milliárd forintból 1334 önkormányzat részesült támogatásban 2010-ben.

- A helyi önkormányzatok **címzett és céltámogatására** az Országgyűlés 2010. évre 950,0 millió forintot hagyott jóvá eredeti előirányzatként, mely év közben nem módosult. A címzett és céltámogatások 2010. évi teljesítése 657,3 millió forint lett, melyből a korábbi évek előirányzat maradványából címzett támogatásra 463,3 millió forint, céltámogatásra 152,7 millió forint volt a kifizetés.

2010-ben az Országgyűlés nem nyújtott címzett támogatást új induló beruházásokhoz, újonnan indítható céltámogatásokra pedig 200,0 millió forintot különített el.

- A **vis maior tartalék** előirányzatból 2010. évben 1584 önkormányzati kérelemre összesen 8774,4 millió forint támogatás került jóváhagyásra, melyből 2010. évben 4793,9 millió forint összeget folyósított a költségvetés.

A települések elsősorban ár- és belvíz elleni védekezési munkálatokhoz, a május-júniusi árvizek és rendkívüli csapadékmennyiség okozta károk, valamint az önkormányzati kötelező feladatok ellátását szolgáló épületekben esett károk helyreállításához igényeltek támogatást. A vörösiszap katasztrófával sújtott három település védekezési kiadásaira szintén ez az előirányzat szolgált forrásul.

Az állami támogatások és hozzájárulások előirányzatainak és teljesülésének részletes alakulását a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és személyi jövedelemadója fejezet indoklása mutatja be.

2.2.5. Az átvett működési pénzeszközök

- A **támogatásértékű működési bevételek** teljesülése 426,6 milliárd forint, 36,8 milliárd forinttal több, mint a 2009. évi.
 - = Ezen bevételi csoport döntő részét az **Egészségbiztosítási Alaptól** átvett 330,6 milliárd forint pénzeszköz képezte. Az Alaptól átvett pénzeszközök 13,2 milliárd forinttal növekedtek az előző évhez viszonyítva.
 - = A 2009. évi teljesítéshez képest 18,9%-kal többet, 9,7 milliárd forintot tettek ki az **elkülönített állami pénzalapoktól** származó pénzeszközök, döntően a Munkaerőpiaci Alapból.
 - = A **központi költségvetési szervektől**, fejezetektől (amely tartalmazza az EU-tól átvett működési célú pénzeszközöket is) céljelleggel 76,4 milliárd forint került átutalásra a helyi önkormányzatok részére, ami az előző évhez mérten 32%-os növekedést mutat.
 - = Az önkormányzatokhoz – főleg az előző évekkal összefüggő – a központi költségvetéssel történő pénzügyi **elszámolásokból** 9,8 milliárd forint bevétel folyt be.
- Az **államháztartáson kívülről származó bevételek** 2010. évi teljesítésének 20,4 milliárd forint összege 24,2%-kal magasabb az előző évinél. A növekmény szinte teljes egészében a kulturális tevékenységek és szolgáltatások kapcsán a vállalkozásoktól átvett pénzeszközökből származott.
- **Korábban nyújtott kölcsönök visszatérítéséből és ideiglenesen átvett pénzeszközökből** a helyi önkormányzatok a 2010. évben az előző évének 100,6%-át kitevő, 12,1 milliárd forint bevételt értek el.
- Az **alap- és vállalkozási tevékenység közötti elszámolásból** 2010-ben 0,6 milliárd forint bevételük származott az önkormányzatoknak. 37,8%-kal kevesebb, mint az előző évben.

2.2.6. Finanszírozási bevételek alakulása

Általánosságban elmondható, hogy a **hitelfelvételből** és **kötvénykibocsátásból** származó bevételeknél szembetűnő a növekedés, összességében 37%-kal meghaladták a 2009. évi bevételeket. (Eközben törlesztésre, vásárlásra szinte az előző évivel megegyező összeget költöttek az önkormányzatok, mintegy 80 milliárd forintot.) A növekedés oka, hogy a megszorító intézkedések miatt csökkenő állami támogatásokat, és a gazdasági válság miatt megcsappant saját bevételeiket a helyi önkormányzatok hitelfelvétellel, kötvénykibocsátással igyekeztek pótolni.

A helyi önkormányzatok 2010-ben 141,2 milliárd forint **hitelt** vettek fel, 65,1 milliárd forinttal többet, mint 2009-ben.

A hosszú lejáratú értékpapírok értékesítéséből (kibocsátásából) származó bevételek a 2009. évi teljesítéshez képest mintegy 24,4 milliárd forinttal növekedtek, és így 2010-ben 58,4 milliárd forintot értek el. Ez utóbbin belül a kibocsátásból származó bevételek a tavalyi 17,2 milliárd forintról 49,8 milliárd forintra nőttek, az értékesítésből származó bevételek pedig a 2009. évi 16,7 milliárd forintról 8,6 milliárd forintra mérséklődtek.

Az éven belüli lejáratú értékpapírok eladásából származó bevételek 18,5 milliárd forintra teljesültek.

Pénzmaradványból, vállalkozási maradványból 2010-ben az előző évvel közel azonos összeget vettek igénybe az önkormányzatok, mintegy 402 milliárd forintot (2009-ben 409,4 milliárd forintot).

A függő, átfutó, kiegyenlítő elszámolások –63 milliárd forint összege az állami támogatások és hozzájárulások előlegrendszerének 2010. év végétől történő megszüntetésével függ össze. (A 2009. év végén a 2010. évi előirányzatok terhére folyósított támogatás negatív előjellel jelenik meg a 2010. évi pénzforgalomban.)

2009-ben a -6,1 milliárd forint a 2008 végén folyósított, a 2009. évi pénzforgalomban negatív előjellel megjelenő összeg és a 2009 végén folyósított 2010. évi előleg egyenlege.

2.3. A kiadások alakulása

A helyi önkormányzatok 2010. évi teljesített kiadása 3483,9 milliárd forint, amely 0,3%-kal marad el a 2010. évi irányszámtól és 6,1%-kal több a 2009. évben teljesített kiadásoknál. Ezen belül a finanszírozási műveletek 78,4 milliárd forintot jelentettek, magukba foglalva a hitel visszafizetésére, hosszú lejáratú értékpapírok vásárlására, államkötvény, egyéb kötvény vásárlására fordított kiadásokat, továbbá az éven belüli lejáratú értékpapírok vásárlásának kiadásait, valamint a függő, átfutó, kiegyenlítő elszámolások kiadásra gyakorolt hatását.

A tárgyévi kiadások megoszlása 2009. és 2010. években a következők szerint alakult:

A helyi önkormányzatok tárgyévi kiadásainak megoszlása
2009. és 2010. években

%-ban

Megnevezés	2009. évi teljesítés	2010. évi irányszám	2010. évi teljesítés
1. Folyó működési kiadások	70,9	65,5	68,1
<i>ebből: - személyi juttatások</i>	<i>33,2</i>	<i>29,8</i>	<i>31,8</i>
<i>- tb járulék, egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulékok</i>	<i>9,7</i>	<i>7,7</i>	<i>8,1</i>
<i>- dologi kiadások</i>	<i>28,0</i>	<i>28,0</i>	<i>28,2</i>
2. Felhalmozási és tőke jellegű kiadások	17,4	18,1	19,9
<i>ebből :- tárgyi eszközök, föld és immateriális javak felhalmozása</i>	<i>9,1</i>	<i>8,9</i>	<i>10,7</i>
<i>- részvények, részesedések vásárlása</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>	<i>0,4</i>
<i>- támogatásértékű felhalmozási kiadások összesen</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>
<i>- államháztartáson kívüli felhalmozás célú átutalások</i>	<i>2,7</i>	<i>3,4</i>	<i>1,7</i>
<i>- nagyértékű tárgyi eszközök felújítása ÁFA-val</i>	<i>3,3</i>	<i>3,4</i>	<i>4,4</i>
<i>- beruházások ÁFA-ja</i>	<i>1,9</i>	<i>2,0</i>	<i>2,6</i>
3. Támogatások és egyéb folyó átutalások összesen	9,0	8,9	9,4
4. Folyó, felhalmozási és tőke jellegű kiadások, támogatások, elvonások és egyéb folyó átutalások összesen (1+2+3)	97,3	92,5	97,4
5. Kölcsönnyújtás, kölcsöntörlesztés	0,4	0,4	0,4
6. Alap- és vállalkozási tevékenység közötti elszámolások	0,0	0,0	0,0
7. Finanszírozási műveletek nélküli kiadások (4+5+6)	97,7	92,9	97,8
8. Finanszírozási műveletek kiadásai	2,3	7,1	2,2
Tárgyévi kiadások összesen (7+8)	100,0	100,0	100,0

A továbbiakban a kiadások bemutatása következik, azzal, hogy egyes jelentősebb tételekkel külön fejezet kiemelten is foglalkozik.

2.3.1. A folyó működési kiadások teljesítése 2371,7 milliárd forint. Ezen kiadásoknak az összes kiadáson belüli aránya 2010. évre 2,8 százalékpontos csökkenést mutat. A működési kiadások összetevőit vizsgálva a következőket figyelhetjük meg:

- A **személyi juttatások** teljesítése 1106,4 milliárd forint, amely az előző évinél 1,6%-kal több ugyan, de a közfoglalkoztatottak nélküli összeg viszont 1038,8 milliárd forint. Ez a korábbi juttatásmegvonások és az azokat részben ellensúlyozó kereset-kiegészítések együttes hatásaként alakult ki.
- A **társadalombiztosítási járulék** címén az önkormányzatok 279,2 milliárd forintot fizettek be a társadalombiztosítási alapok részére. Ez az összeg 28,5 milliárd forinttal alacsonyabb a 2009. évinél, ami a 2010. évtől bevezetett, foglalkoztatáshoz kapcsolódó közteherviselés rendszere jelentős átalakításának tudható be.
- A fenti okokkal magyarázható az **egészségügyi hozzájárulás** alakulása is: a 2009. évi 11,2 milliárd forinttal szemben 2010-ben 3,0 milliárd forint a teljesülés.

A **dologi kiadásokra** 983,1 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok, mely 63,7 milliárd forinttal (6,9%-kal) több, mint a 2009. évi ilyen kiadás. Szerkezetében valamennyi elem emelkedése mellett a működési célú ÁFA kifizetések 26,2%-os , az

egyéb folyó kiadások 27,2%-os emelkedése számít kiugrónak. Az ÁFA kiadások emelkedésének oka, hogy 2010-ben már egész évben 25%-os volt az adókulcs, míg 2009-ben fél évig a korábbi 20%-os adókulcs érvényesült. Az egyéb folyó kiadások a munkáltatók által fizetendő SZJA miatt növekedtek. Ezt a munkáltatóknak – a 2010. évi szabályváltás miatt az előző évihez képest nagyobb mértékben – a béren kívüli, valamint a természetbeni juttatások után kellett fizetniük. Mindezek a feladatellátás tárgyi-üzemeltetési minimális feltételeinek biztosítása mellett következtek be. A központi költségvetési kapcsolatokból származó pénzeszközök általános növekménye – az államháztartás más alrendszerével azonos módon – a dologi kiadások emelkedését 2010-ben sem támogatta.

2.3.2. A felhalmozási és tőkejellegű kiadások 2009. évben tapasztalt csekély növekedéssel (4,2%) szemben a tárgyévre ötödével megugrott az ilyen jellegű kiadások teljesítése, 694,1 milliárd forintra. Ez a növekedés az összes kiadáson belül e kiadásnemnek a 2,5 százalékpontos aránynövekedéséhez vezetett, ami leginkább a tárgyi eszközök, föld és immateriális javak felhalmozása (28%-os növekedés 2010. évre), valamint a nagyértékű tárgyi eszközök felújítása (39,0%-os növekedés 2010. évre) sorokon jelentkezett.

2.3.3. A támogatások és egyéb folyó átutalások kiadási összegei a 2009. évi teljesítéshez képest 10,3%-kal, 30,3 milliárd forinttal emelkedtek. Ezen kiadásokon belül a legnagyobb összegű (22,4 milliárd forint) kiadásnövekedés a működési célú pénzeszköz átadás államháztartáson kívülre kiadásoknál mutatkozott, az ide tartozó többi kiadás jelentéktelen növekedése mellett.

A társadalom- és szociálpolitikai juttatások 152,7 milliárd forint összegének alakulását a 4. fejezeten belüli indokolás tartalmazza a szociális és jóléti funkciók ismertetése keretében.

2.3.4. A hosszú lejáratú értékpapírok vásárlására fordított 2009-es kiadási mélypontot (4,0 milliárd forint) követően ismét az előző évit meghaladóan alakultak az ilyen jellegű kiadások, 16,8 milliárd forintot fordítottak hosszú távú pénzügyi befektetésre az önkormányzatok.

Az értékpapír forgalomról a 2.5. pont ad részletes tájékoztatást.

2.4. Létszám és személyi juttatások

Az önkormányzati közszférában 2010-ben – a beszámolási információrendszer alapján – közfoglalkoztatottak nélkül összesen 435 517 fő dolgozott. Az alkalmazásban állók száma 10 111 fővel kevesebb a 2009. évi – szintén közfoglalkoztatottak nélkül számított – **létszámnál**. Ez 2,3%-os létszámcsökkenést jelent.

– Teljes munkaidőben a helyi önkormányzatok és intézményeik 40 171 fő köztisztviselőt, 338 237 fő közalkalmazottat, 8371 fő hivatásos tűzoltót, 2241 fő választott tisztségviselőt, valamint 9456 fő egyéb bérrendszer alá tartozó dolgozót (közhasznú nélkül) foglalkoztattak. Ez összesen 398 476 főt jelent.

A teljes munkaidőben foglalkoztatottak összes létszáma 2,79%-kal, 11 445 fővel csökkent 2009-hez képest.

- A részmunkaidőben foglalkoztatottak száma 2010-ben 37 041 fő volt (ami 2009-el összevetve 1334 fővel több, 3,6%-os növekedést jelent).

Az önkormányzatok beszámolóí alapján a 2010. évben kifizetett **személyi juttatás** – szintén a közfoglalkoztatottak nélkül – összesen 1038,8 milliárd forint, ami 4,6%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál.

A teljes munkaidőben foglalkoztatottaknak kifizetett 920,9 milliárd forinton túl 117,9 milliárd forintot ért el a részmunkaidőben foglalkoztatottaknak kifizetett személyi juttatások összege.

Ami a keresetekre vonatkozó szabályozást illeti:

- Változatlan maradt a 2009-ben hatályos közalkalmazotti illetménytábla és illetménypótlék számítási alapja (20 000 Ft), valamint a köztisztviselői illetményalap (38 650 Ft).
- Az Országos Érdekegyeztető Tanácsban született megállapodás szerint január 1-jétől a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összege havi 73 500 forintra, a legalább középfokú iskolai végzettséget, illetőleg középfokú szakképzettséget igénylő munkakörben foglalkoztatott munkavállalók garantált bérminimuma havi 89 500 forintra emelkedett.

2009 októberében az Egységes Közzolgálati Sztrájkbizottságba tömörült szakszervezetek kikényszerítették, hogy 2010-ben is sor kerüljön a költségvetési intézményekben dolgozók körében kereset-kiegészítésre. Ennek megfelelően 2010-ben két részletben – a januári és márciusi illetmények kifizetésével egyidejűleg – február elején és április elején kapták meg ezt a juttatást a közzzolgálatban foglalkoztatottak közül azok, akiknek a tárgyhavi bruttó illetménye nem haladta meg a havi 340 000 forintot, és három hónapja folyamatosan a közzzférában dolgoztak. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak bruttó 49 000-49 000, összesen 98 000 forintban részesültek, a részmunkaidősök pedig ennek arányos részét kapták.

A kifizetéshez szükséges forrást teljes egészében a központi költségvetés biztosította, összesen 44,4 milliárd forintot.

A helyi önkormányzatoknál és intézményeikben – a teljes munkaidőben alkalmazottak rendszeres személyi és munkavégzéshez kapcsolódó juttatásait alapul véve – a havi bruttó **átlagkeresetek** 12 hónapra vetítve a három – az önkormányzati feladatellátás szempontjából – legjelentősebb foglalkoztatotti csoportban a következőképpen alakultak:

- a köztisztviselők 244 065 forint,
- a közalkalmazottak 168 393 forint,
- a hivatásos önkormányzati tűzoltók 214 626 forint.

A teljes munkaidőben foglalkoztatottak (közfoglalkoztatottak nélkül számított) átlagkeresete 2010-ben összességében átlagosan 2,6%-kal növekedett az előző évihez képest.

2.5. Értékpapír-műveletek, pénzgazdálkodás, adósságállomány

- A **forгатási célú értékpapírok** esetében mind az eladásból származó bevételek, mind a vásárlással kapcsolatos kiadások csökkentek 2009-hez képest.

A bevételek az előző évi 48,9 milliárd forintról több, mint 60%-kal visszaestek, 18,5 milliárd forinttal teljesültek.

Vásárlásra 1,4 milliárd forintot, az előző évinél 85%-kal kevesebb költöttek az önkormányzatok.

- 2009-hez képest közel 25 milliárd forinttal nőttek a **hosszúlejáratú értékpapírok értékesítéséből és kibocsátásából** származó bevételek, melyekből az önkormányzatoknak összesen 58,4 milliárd forint bevétele származott: az értékesítésből közel 9 milliárd forint, a kibocsátás miatt csaknem 50 milliárd forint.

A bevételek 31%-át, 18,1 milliárd forintot a megyei jogú városok, mintegy 27,6%-át, 16,1 milliárd forintot a nem megyei jogú városok jegyezték. A megyék 15,3 milliárd forinttal (26,2%-kal), a fővárosi kerületek pedig 6,6 milliárd forinttal (11,4%-kal) részesedtek a bevételből. A többi önkormányzattípus és a többcélú kistérségi társulások e jogcímen jelentkező bevétele mintegy 2,3 milliárd forint volt.

- A **hosszúlejáratú értékpapírok vásárlására** 3,4 milliárd forintot költöttek az önkormányzatok (2009-ben 1,6 milliárd forintot) ugyanakkor az értékpapírok beváltásával kapcsolatos kiadásaik jelentősen, csaknem hatszorosára, (az előző évi 2,4 milliárd forintról) 13,4 milliárd forintra emelkedtek. A növekedés az önkormányzatok által korábban kibocsátott kötvények türelmi idejének fokozatos lejártával magyarázható.

A helyi önkormányzatok és intézményeik gazdálkodásának pénzügyi helyzetét jól jellemzi, hogy a szabad bankválasztás folytán a számlavezető **pénzintézeteknél vezetett számlák pénzállománya** miként alakult.

A hó végi pénzállomány – a Magyar Nemzeti Bank havi jelentései alapján – 2010. évben 372,2 és 577,1 milliárd forint között mozgott. Némely hónapban jelentősen megemelkedett (pl. márciusban 577,1, áprilisban 521,1, májusban 507,6, szeptemberben közel 480 milliárd forintra).

Ezen hónapok kiugróan nagy pénzállománynövekedése főként a helyi adó számlákra és kisebb részben a gépjárműadó számlára – márciusi, illetve szeptemberi fizetési határidő miatt – befolyt nagyobb pénzösszegnek volt köszönhető.

Az önkormányzatok jelentős összegű **pénzkészlet-maradványa** (mintegy 370 milliárd forint) döntően kötelezettségvállalással terhelt. Több önkormányzatnál – főleg egyes jobb pénzügyi helyzetben lévő városoknál, ahol 2010-ben nagyobb összegű többletbevétel realizálódott – a pénzmaradványok tartalékolási szándékkal képződtek, azzal a céllal, hogy a következő évek fejlesztéseit finanszírozzák.

A helyi önkormányzatok **adósságállománya** 2010. december 31-én 1247,5 milliárd forint volt, amely 22%-os növekedést jelent az előző évhez viszonyítva. A adósságállomány belső megoszlását tekintve a korábbi évekkal azonos a kép: közel fele-fele arányban kötvénykibocsátásból, illetve hitelfelvételből tevődik össze.

A kötvényállomány 2009-hez viszonyítva 110,0 milliárd forinttal, a hitelállomány 114,8 milliárd forinttal növekedett. A hitelállományon belül különösen a rövid lejáratú hitelek állománya ugrott meg, az előző évhez viszonyítva 74,8 milliárd forinttal.

Az országos átlagot kiugróan meghaladó adósságállomány-növekedés a fővárosi kerületeknél (29,9%) és a megyéknél (30,7%) tapasztalható. (Ezt a fővárosi kerületek esetében a kötvényállomány 35,4%-os, a megyék esetében pedig a hitelállomány 50,6%-os emelkedése okozza.)

Az önkormányzatok egy része 2010-ben is kötvénykibocsátással vállalt kötelezettséget. Az új kibocsátásokon túl a már meglévő – deviza alapú – kötvények év végi átárazását is figyelembe véve az önkormányzatok kötvényállománya a 2010. év végén csaknem 590 milliárd forintot tett ki, amely 2009-hez viszonyítva közel 23%-os növekedést jelent. (A kötvények túlnyomó részét az önkormányzatok svájci frankban bocsátották ki.)

A kötvényállomány a nem megyei jogú városi önkormányzatoknál a legjelentősebb, 236,2 milliárd forint. Őket a megyei jogú városok követik 144,7 milliárd forinttal, valamint a megyei önkormányzatok 124,3 milliárd forinttal. A fővárosi kerületek kötvénykibocsátásból származó adósságállománya 52,6 milliárd forintot tett ki. Mindez százalékos megoszlásban rendre a következőket jelenti: 40%, 24,6%, 21,1%, 8,9%, a maradék 5,4%-kal pedig a nagyközségek és a községek együttesen részesedtek.

A legnagyobb hitelállománya a megyei jogú városoknak van (193,6 milliárd forint). Jelentős még a Fővárosi Önkormányzat 172,7 milliárd forint összegű hitelállománya. A két önkormányzattípus az országos hitelállomány mintegy 55%-át képviseli. A nem megyei jogú városok hitelállománya 145,9 milliárd forint (22,2%), a községeké 53,3 milliárd forint (8,1%), a fővárosi kerületeké 43,3 milliárd forint (6,6%), a megyéké 38,8 milliárd forint (5,9%), a nagyközségeké 8,3 milliárd forint (1,3%), a többcélú kistérségi társulásoké pedig 0,2 milliárd forint (0,03%).

Az adósságállomány önkormányzattípusos alakulását a következő táblázat mutatja be:

A helyi önkormányzatok adósságállományának alakulása a 2009. évben

millió forint

	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Község	Megyék	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Kötvényállomány	0,0	38 863,4	112 576,4	201 545,3	16 678,7	10 704,4	98 978,0	0,0	479 346,2
Hitelállomány	161 491,8	34 853,1	159 290,4	109 307,1	7 763,5	42 646,8	25 742,1	171,8	541 266,6
Váltóállomány	0,0	1 403,3	0,0	429,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1 832,5
Összesen	161 491,8	75 119,8	271 866,8	311 281,6	24 442,2	53 351,2	124 720,1	171,8	1 022 445,3

A helyi önkormányzatok adósságállományának alakulása a 2010. évben

millió forint

	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Község	Megyék	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Kötvényállomány	0,0	52 637,0	144 686,4	236 233,0	18 540,1	12 991,1	124 256,0	0,0	589 343,6
Hitelállomány	172 743,0	43 250,2	193 646,4	145 920,8	8 245,4	53 306,3	38 755,6	227,0	656 094,7
Váltóállomány	0,0	1 670,2	0,0	429,2	0,0	0,0	0,0	0,0	2 099,4
Összesen	172 743,0	97 557,4	338 332,8	382 583,0	26 785,5	66 297,4	163 011,6	227,0	1 247 537,7

A helyi önkormányzatok adósságállományának változása (2010/2009)

százalékban

	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Község	Megyék	Többcélú kistérségi társulások	Ország összesen
Kötvényállomány		135,4	128,5	117,2	111,2	121,4	125,5		122,9
Hitelállomány	107,0	124,1	121,6	133,5	106,2	125,0	150,6	132,1	121,2
Váltóállomány		119,0		100,0					114,6
Összesen	107,0	129,9	124,4	122,9	109,6	124,3	130,7	132,1	122,0

2.6. A többcélú kistérségi társulások szerepe a helyi önkormányzatok feladatellátásában

A közfeladat ellátásban a többcélú kistérségi társulások változatlan szerepet töltek be 2009-ben is. Tevékenységükre továbbra is jellemzőek az egyes humán közszolgáltatások (közoktatási, szociális, gyermekjóléti feladatok) és az azokhoz kapcsolódó fejlesztési feladatok.

Az alábbi táblázat szemlélteti, hogy a kistérségi társulások közül hányan részesültek az egyes közszolgáltatási feladataikhoz ösztönző támogatásban.

Közzolgáltatási feladat	A közzolgáltatási feladatot vállaló, ahhoz támogatásban részesülő kistérségi társulások száma	
	2009	2010
Közoktatási feladat	172	172
Szociális intézményi feladat	49	49
Szociális alapszolgáltatási feladat	145	141
Gyermekjóléti szakellátási feladat	3	3
Gyermekjóléti alapellátási feladat	158	154
Belső ellenőrzési feladat	113	117
Mozgókönyvtári feladat	162	161

A központi költségvetés a normatív kötött támogatások között 29,7 milliárd forint forrást biztosított a többcélú kistérségi társulások fenti feladatai ellátásához.

A többcélú kistérségi társulások – mint közvetlen intézményi fenntartók – összesen 92,1 milliárd forint tárgyévi bevétellel gazdálkodtak, ami az önkormányzati bevételek 2,5%-a. Míg 2009. évben a bevételek jelentős részét – 81,1%-át – a kistérségi társulásokat közvetlenül, valamint az általuk fenntartott intézmények után megillető állami támogatások és hozzájárulások tették ki, addig 2010. évben ez az arány már csak 65,5%-ot mutatott.

A többcélú kistérségi társulások 78,3 milliárd forintot költöttek folyó működésre. Fejlesztésre ugyanakkor 8,8 milliárd forintot, az egyéb kiadásokra pedig 1,2 milliárd forintot fordítottak.

A kistérségi kiadásokból:

- a személyi juttatások teljesítése 41,4 milliárd forint volt, ami az összkiadás 47,1%-a, e kiadásoknak az összkiadásokhoz viszonyított aránya 0,5 százalékpontos emelkedést jelez,
- társadalombiztosítási járulék címén a kistérségi társulások 10,5 milliárdot fizettek be a társadalombiztosítási alapok részére,
- a dologi kiadásokra 26,3 milliárd forintot fordítottak, 4,4 milliárd forinttal többet, mint 2009-ben, ami 20%-os emelkedést jelentett,
- a felhalmozási- és tőkejellegű kiadások jelentős emelkedése az összkiadásokon belüli további aránynövekedéshez (7,3%-ról 10%-ra) vezetett,
- a függő, átfutó, kiegyenlítő elszámolások eredményeként 0,3 milliárd forinttal csökkentek a többcélú társulások kiadásai.

3. A vagyon alakulása

3.1. A helyi önkormányzatok **eszközértéke** 2010. évben 234,7 milliárd forinttal (2,1%-kal) növekedett és ezzel az év végén az eszközök állománya 11 527,9 milliárd forint.

Ezen belül a befektetett eszközök aránya 94,3%, a forgóeszközöké 5,7%.

- A **befektetett eszközökön** belül az immateriális javak, a tárgyi eszközök és az üzemeltetésre, koncesszióba átadott, illetve átvett eszközök 2010. december 31-ei nettó értéke – a beruházások, a pénzügyi befektetések, illetve utóbbiak értékhelyesbítésének figyelmen kívül hagyásával – 9535,6 milliárd forint (a befektetett eszközök 87,7%-a). Előbbi vagyonkörben a bruttó értékkel – 11 769,2 milliárd forinttal – szemben elszámolt értékcsökkenés 2233,6 milliárd forint, amely átlagosan 19,0%-os amortizálódást mutat.

= A **tárgyi eszközök** (ingatlanok, gépek, berendezések, járművek, tenyészállatok) tárgyévi nettó növekedése 359,9 milliárd forint.

A befejezetlen beruházások állománya az előző évihez (438,8 milliárd forinthez) képest 33,6%-kal, 586,4 milliárd forintra nőtt, a beruházási előlegek állománya

viszont 6,2 milliárd forintra, 6,8%-kal csökkent. A következő évre áthúzódó beruházások aránya (az előlegekkel) a befektetett eszközök 5,4%-át teszi ki.

- = A **tartósan befektetett pénzügyi eszközök** 6,8 milliárd forinttal növekedtek. A 614,9 milliárd forint tartós pénzügyi befektetésből 566,4 milliárd forintot tesznek ki a tartós részesedések, értékpapírok, bankbetétek együttesen. Ebben a körben mintegy 6,9 milliárd forinttal nőtt a befektetés állománya. (Ezen belül az egyéb tartós részesedések növekedtek, a tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és bankbetétek csökkentek.)
- = Az **egyéb tartós követelések** állománya (lakásvásárlás támogatása, helyi támogatás, munkáltatói támogatás lakásépítés címén nyújtott kölcsönökből) értékhelyesbítésekkel korrigált állománya 0,2 milliárd forinttal nőtt.

A befektetett eszközöket a saját tőke 88,1%-ban, a tartalékokkal együtt pedig 91,2%-ban fedezi. Ezek a 2009. évi indexeknél (89,1%, illetve 93,9%) némileg kedvezőtlenebbek.

- Az év végi **forgóeszköz állomány** 652,8 milliárd forint, ami 164,0 milliárd forinttal, 20,1%-kal alacsonyabb az előző évi, december 31-én kimutatotthoz képest.
- = A **készletek** december 31-i állománya 11,6 milliárd forint, ami 1,5%-kal magasabb a nyitóértékhez képest.
- = A **követelések** 145,5 milliárd forint összege a forgóeszközök 22,3%-át teszi ki és 5,3%-kal emelkedett az előző évhez képest. A követelések között 52,2%-os súlyt (75,9 milliárd forinttal) az adósok, 19,5%-ot (28,4 milliárd forinttal) a vevők, az egyéb vevők díjtartozásai (36,2 milliárd forinttal) 24,9%-ot képviselnek. Ez utóbbin belül a hosszúlejáratú követelésekből tárgyévi lejáratra „átvitt” követelések összege 7,7 milliárd forint.
- = A **rövid lejáratú értékpapírok** és egyéb részesedések állománya 40,8 milliárd forintról 22,2 milliárd forintra csökkent. Ezen belül mind a részesedések, mind a forgatási célú értékpapírok állománya mérséklődött.
- = A **pénzeszközök** között a költségvetési bankszámlákon, valamint a pénztárakban lévő – idegen pénzeszközök nélküli – 368,5 milliárd forint összeg az előző évitől 153,2 milliárd forinttal marad el. Az aktív-passzív elszámolásokkal is korrigált módosított pénzmaradvány 239,1 milliárd forint, melyből a fel nem használt összeg 80,3 milliárd forint.
- = **Összességében a forgóeszközök** aránya az előző évihez képest 7,2%-ról 5,7%-ra csökkent. Az elmozdulásban a rövidlejáratú értékpapírok és költségvetési bankszámlákon lévő pénzállomány igen jelentős csökkenése a meghatározó.

Az önkormányzati vagyonmérleg eszközoldalának alakulása

Megnevezés	2009. XII. 31. millió forint	2010. XII. 31. millió forint	Változás 2010/2009 %-ban	Megoszlás 2010. %-ban
Vagyoni értékű jogok	10 289,0	10 345,7	100,6	0,1
Szellemi termékek	13 015,1	12 873,7	98,9	0,1
Egyéb immateriális javak	167,1	74,6	44,6	0,0
Immateriális javakra adott előleg	67,4	77,3	114,7	0,0
Immateriális egyéb javak értékhelyesbítése	0,2	0,2	100,0	0,0
I. Immateriális javak	23 538,8	23 371,5	99,3	0,2
Ingatlanok	7 215 367,5	7 422 057,9	102,9	64,4
Gépek, berendezések, felszerelések	125 477,9	129 792,8	103,4	1,1
Járművek	30 516,8	29 501,6	96,7	0,3
Tenyészállatok	95,2	101,0	106,1	0,0
Beruházások	438 884,2	586 439,7	133,6	5,1
Beruházásokra adott előlegek	6 649,9	6 195,1	93,2	0,1
Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	110 675,4	113 531,8	102,6	1,0
II. TÁRGYI ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	7 927 666,9	8 287 619,9	104,5	71,9
Részesedések	534 203,8	545 809,8	102,2	4,7
Értékpapírok	19 723,1	16 889,4	85,6	0,1
Adott kölcsönök	31 706,5	32 484,1	102,5	0,3
Hosszú lejáratú bankbetétek	5 667,3	3 716,2	65,6	0,0
Egyéb hosszú lejáratú követelések	15 628,6	14 996,6	96,0	0,1
Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	1 125,0	1 052,1	93,5	0,0
III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	608 054,3	614 948,2	101,1	5,3
Üzemeltetésre, kezelésre koncesszióba adott, Vagyonkezelésbe vett eszközök	1 898 301,5	1 930 846,2	101,7	16,7
Üzemeltetésre, kezelésre átadott eszközök értékhelyesbítése	18 844,4	18 299,7	97,1	0,2
IV. Üzemeltetésre, kezelésre koncesszióba adott, vagyonkezelésbe vett eszközök	1 917 145,9	1 949 145,9	101,7	16,9
A. Befektetett eszközök összesen	10 476 405,9	10 875 085,5	103,8	94,3
Készletek összesen	11 432,4	11 604,4	101,5	0,1
Követelések összesen	138 188,7	145 548,3	105,3	1,3
Értékpapírok összesen	40 826,3	22 245,2	54,5	0,2
Pénzeszközök összesen	531 625,3	378 530,9	71,2	3,3
Egyéb aktív pénzügyi elszámolás összesen	94 737,7	94 859,4	100,1	0,8
B. Forgóeszközök összesen	816 810,4	652 788,2	79,9	5,7
Eszközök összesen	11 293 216,3	11 527 873,7	102,1	100,0

3.2. Az önkormányzatok 2010. évi vagyoni **forrásai** az alábbiak szerint alakultak:

- A 9577,2 milliárd forint **saját tőke** 245,5 milliárd forint emelkedés eredménye, ezzel 88,1%-ban nyújt fedezetet a befektetett eszközökre.
- Az 355,9 milliárd forint **tartalék** az előző évi 507,2 milliárd forinthez képest nagymértékben, 29,8%-kal csökkent. Ebben szerepet játszik a tartalékok elszámolása, amely szerint a tartalékok között figyelembe kell venni a rövid lejáratú értékpapír–

állomány, valamint a likvid hitel állomány egyenlegét is. Az egyenlegben vélhetően a likvid hitelek tartalék-csökkentő hatása erősebb.

- A **kötelezettségek** – a passzív elszámolások nélkül – (204,3 milliárd forinttal) 1546,4 milliárd forintra emelkedtek. Ezen belül a hosszú lejáratúak 141,9 milliárd forinttal (15,1%-kal), a rövid lejáratúak pedig 62,4 milliárd forinttal (15,4%-kal) magasabbak az előző év végénél. 2009-ről 2010-re 431,3 milliárd forintról 523,1 milliárd forintra növekedett a fejlesztési célú kötvényekkel összefüggő kötelezettségek állománya. Ez 21,3%-os emelkedést jelent. A működési célú kötvénykibocsátás 51,0 milliárd forint, az előző évihez képest 8,8 milliárd forinttal (20,8%-kal) nőtt.
- A beruházási célú hitelfelvételek 443,2 milliárd forintot tesznek ki. A rövid lejáratú kölcsönök, hitelek állománya is emelkedett 75,6 milliárd forinttal, 87,4%-kal. A 162,1 milliárd forint kötelezettségből a likvid hitelek és a rövid lejáratú működési célú kötvényállomány 94,7 milliárd forint. A szállítói tartozások szintén magasabbak voltak a mérleg fordulónapján. A 2009. év végi 123,5 milliárd forintról 12,8 milliárd forinttal, 10,4%-kal növekedtek 136,3 milliárd forintra. Az egyéb kötelezettségek viszont 26,0 milliárd forinttal csökkentek. Ezen belül a helyi adó túlfizetesként kimutatott kötelezettség 46,9 milliárd forintot tesz ki.
- A **passzív pénzügyi elszámolások** állománya az előző évinél 63,8 milliárd forinttal alacsonyabb (48,3 milliárd forint).

Az önkormányzati vagyonmérleg forrásoldalának alakulása

Megnevezés	2009. XII. 31. millió forint	2010. XII. 31. millió forint	Változás 2010/2009 %-ban	Megoszlás 2010. %-ban
Tartós tőke	617 191,1	4 912 086,6	795,9	42,6
Tőkeváltozások	8 583 913,0	4 532 234,1	52,8	39,3
Értékelési tartalék	130 644,8	132 883,9	101,7	1,2
D. Saját tőke összesen	9 331 748,9	9 577 204,6	102,6	83,1
I. Költségvetési tartalékok összesen	506 054,5	355 340,4	70,2	3,1
II. Vállalkozási tartalék összesen	1 205,0	596,7	49,5	0,0
E. Tartalékok összesen	507 259,5	355 937,1	70,2	3,1
I. Hosszú lejáratú kötelezettségek	937 159,7	1 079 140,4	115,2	9,4
II. Rövid lejáratú kötelezettségek	404 928,3	467 274,0	115,4	4,1
III. Egyéb passzív pü-i elszámolások	112 119,9	48 317,6	43,1	0,4
F. Kötelezettségek összesen	1 454 207,9	1 594 732,0	109,7	13,8
FORRÁSOK ÖSSZESEN	11 293 216,3	11 527 873,7	102,1	100,0

4. A kiadások funkcionális alakulása

A helyi önkormányzatok közfeladatainak ellátását az államháztartás funkcionális rendszerében a következő táblázat mutatja be:

Az önkormányzatok kiadásainak funkcionális alakulása

Megnevezés	Kiadás	
	2010. évi teljesítés	Megoszlás
	(millió forint)	(%)
A.) Állami működési funkciók	505 361,9	14,8
B.) Jóléti funkciók	2 296 841,7	67,5
Oktatás	920 451,8	27,0
Egészségügy	383 984,6	11,3
Társadalombiztosítási, szociális és jóléti szolgáltatás	507 460,5	14,9
Lakásügyek, települési és kommunális szolgáltatás	296 033,1	8,7
Szabadidős, kulturális és vallási tevékenység és szolgáltatás	188 911,7	5,6
C.) Gazdasági funkciók	529 118,0	15,5
D.) Államadósság-kezelés	0,0	0,0
E.) Funkciókba nem sorolható tételek	74 156,5	2,2
ÖSSZESEN:	3 405 478,1	100,0

A helyi önkormányzatok kiadásainak döntő részét, 67,5%-át a jóléti funkciók kötik le. Az önkormányzati szféra működésében szintén kulcsfontosságú igazgatási, védelmi, rendészeti közszolgáltatások, stb. 14,8%, a gazdasági- és egyéb funkciókban ellátott feladatok pedig 17,7% részarányt képviselnek a kiadásokban. A 2009. évi teljesítéshez viszonyítva a hitel és értékpapír műveletek nélküli kiadások 6,1%-kal magasabbak voltak.

A továbbiakban elsősorban egyes jóléti funkciók kerülnek részletesen áttekintésre.

4.1. A finanszírozási műveletek nélküli összes kiadásokon belül a helyi önkormányzatok 920,5 milliárd forintot fordítottak **közoktatási** feladataikra, az előző évhez képest 3,4%-kal, 30,3 milliárd forinttal magasabb összeget. A növekedés alapvetően a beruházási kiadásoknál mutatható ki. Ebből a folyó kiadások, támogatások 834,4 milliárd forintot (az előző évinél 1,5 milliárd forinttal kevesebbet) tettek ki, melyből a bérkiadásokra (munkaadói járulékok nélkül) 482,1 milliárd forintot – az előző évitől csupán 0,3 milliárd forinttal kevesebb összeget fordítottak. Ez a működési kiadásoknak az 57,7%-ának felel meg.

A működési célú támogatások nélküli folyó kiadáson belül a járulékokkal növelt bérteher és dologi kiadás 73,7- 26,3% arányban oszlott meg.

A felhalmozási célokra 86,1 milliárd forintot fordítottak, amely 32,1 milliárd forinttal haladja meg az előző évi teljesítést.

A folyó kiadások aránya az összes kiadáson belül 90,7%, a felhalmozásra elszámolt összeg pedig 9,3%-ot tett ki.

A közoktatási célú központi költségvetési hozzájárulások, támogatások – 409,6 milliárd forintot kitevő előirányzata az intézményi folyó bevételekkel csökkentett

„nettó” folyó működési kiadásokra és támogatásokra – átlagosan – 54,4%-ban nyújtottak fedezetet.

A közoktatásban az alkalmazottak átlagos statisztikai állományi létszáma mintegy 202,2 ezer fő volt. Az állományi létszámból a szakmai tevékenységet végzők létszáma 148,0 ezer fő, az engedélyezett közel 152,6 ezer fő álláshely számnál 4,6 ezer fővel kevesebb. Az intézmény-üzemeltetési létszám 54,2 ezer fő volt. Az előző évhez viszonyítva a szakmai tevékenységet ellátók állományi létszáma 4,5 ezer fővel, míg a nem szakmai állományi létszám 0,6 ezer fővel csökkent.

A helyi önkormányzatok által a Kvtv. alapján felhasználható normatív hozzájárulások és támogatások irányszámából a normatív hozzájárulások összege 373,6 milliárd forint volt, a tényleges teljesítés 0,1 milliárd forinttal magasabb lett. A normatív kötött felhasználású támogatásoknál – a közoktatási célú többcélú kistérségi társulásokot megillető támogatásokkal - 0,2 milliárd forint többlet-támogatási igényt mutattak ki. A központosított előirányzatok 17,7 milliárd forint összegéből 16,2 milliárd forint volt a tényleges felhasználás, további 1,5 milliárd forint kötelezettségvállalással terhelt maradvány húzódik át a 2011. évre.

4.2. A szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások 2010. évi értékelését a pénzbeli és természetbeni ellátások, valamint az intézményi szolgáltatások adatainak ismertetésével lehet bemutatni.

Az önkormányzatok által biztosított **segélyezési feladatokra**, valamint a **közcélú foglalkoztatás** támogatására 2010-ben összesen 182,8 milliárd forint költségvetési forrás állt rendelkezésre. Ennek legnagyobb része az „Út a munkához” program végrehajtását szolgálta, amely már 2009-ben is az előirányzatok túlteljesülését okozta.

Az első év tapasztalatai alapján megfogalmazódott szakmai javaslatok és kritikák azonban nem jutottak érvényre, jelentős változások, szabálmódosulások 2010. évben sem történtek. Ezt figyelembe véve, valamint az ellátotti létszám folyamatos és nagymértékű növekedése miatt már a tervezés során számítani lehetett az előirányzat jelentős túllépésére. Az év során a létszámbővülés tovább folytatódott, így az előirányzat 241,8 milliárd forintra teljesült. Tovább növelte a túlteljesülést a közmunka programokra a Kvtv. alapján átcsoportosított 13,5 milliárd forint.

A szociális ellátások szaktörvényben meghatározott szerkezetéből következően e támogatások részben bér- és dologi kiadásként, átadott pénzeszközként (közfoglalkoztatás), részben a 152,7 milliárd forintnyi társadalom- és szociálpolitikai juttatásként (pénzbeli és természetbeni ellátások) realizálódtak.

Az egyes ellátások létszámadatairól:

- a rendszeres szociális segélyben részesülők száma a 2009. év végi 33,6 ezer főről 2010 decemberére 40 ezer főre nőtt,
- a közcélú foglalkoztatottak havi átlagléttszáma meghaladta a 90 ezer főt, a nyári, kora őszi hónapokban elérte a 110 ezer főt is (2009-ben a legmagasabb havi létszám 96 ezer fő volt),
- a rendelkezésre állási támogatásban (RÁT) részesülők száma átlagosan 184 ezer fő volt (az év első felében havonta a 200 ezret is meghaladta a RÁT-osok létszáma).

Elmondható, hogy az egyéb ellátásoknál (normatív ápolási díj, lakásfenntartási támogatás) a létszámok több mint 10%-os növekedése volt tapasztalható az előző évhez képest.

Az önkormányzati fenntartású **szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti intézményrendszer** keretei között 2010-ben több mint 280 ezer fő ellátásáról gondoskodtak. Ezen intézmények 2010. évi működési célú kiadása 247,3 milliárd forint volt, 3,7%-kal alacsonyabb az előző évinél.

A kiadásoknak csaknem 50%-át kitevő személyi kiadások összege 121,1 milliárd forint volt, 2,6%-kal kevesebb, mint 2009-ben. A személyi kiadások csaknem 75%-át kitevő rendszeres személyi juttatásokra kifizetett összeg 91,4 milliárd forint volt, közel azonos az előző évivel.

Az önkormányzatok szociális és gyermekvédelmi intézményeik dologi kiadásaira 81,4 milliárd forintot fordítottak, 2%-kal többet, mint 2009-ben. Mivel a költségvetés a dologi automatizmusra évek óta nem nyújt támogatást, az önkormányzatok saját forrásaikból biztosítanak fedezetet a dologi kiadásokra.

A tőkejellegű kiadások összege 2010-ben 10,4 milliárd forint volt, az ágazat összkiadásainak 4%-a. A tárgyévi finanszírozási tételek nélküli bevételek 78,2 milliárd forintra teljesültek.

A szociális és gyermekvédelmi intézmények normatív költségvetési támogatása 2010-ben 90,9 milliárd forint volt, 9%-kal kevesebb az előző évinél. Látható, hogy az intézmények fenntartása a költségvetési támogatás és az intézményi bevételeken túl jelentős saját forrást is igényelt az önkormányzatoktól.

4.3. Az egészségügyi tevékenységhez kapcsolódó egészségügyi kiadások összege 2010. évben 383,9 milliárd forintra teljesült.

Az Egészségbiztosítási Alapból működési célra átvett 327,8 milliárd forint képezte az ágazat bevételeinek döntő részét.

A kiadási jogcímeken belül a személyi juttatások és járulécai 179,3 milliárd forintot, a dologi kiadások 162,1 milliárd forintot jelentettek. A tőkejellegű (felhalmozásra, beruházásokra, felújításra fordított) kiadások 26,4 milliárd forintot tettek ki. Az ágazat az Egészségbiztosítási Alap beszámolójában külön kerül részletezésre.

4.4. A közművelődési és kulturális feladatok támogatási rendszere 2010-ben jelentősen átalakult. A 2009-ben még önálló jogcímeken szereplő közművelődési és közgyűjtéményi feladatok előirányzatai beépítésre kerültek az önkormányzatok feladatainak ellátására szolgáló általános hozzájárulások rendszerébe. Az ágazat előirányzatát csökkentette az önkormányzatokat érintő megtakarítási intézkedések hatása is. Ez elsősorban a hivatásos zenekari és énekkari támogatást érintette. Ettől függetlenül - az előadó-művészeti törvény 2010. évben hatályba lépett finanszírozási konstrukciójához igazodva - a jogcím önállósága megszűnt a központosított előirányzatok között. Az előirányzat beépítésre került részben a Helyi önkormányzatok támogatásai fejezetben szereplő, az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról szóló címbe, részben a szaktárcánál jelent meg önálló fejezeti előirányzat soron.

Kulturális célokra 121,2 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok. A teljes ágazati kiadás 37,7%-át – 45,7 milliárd forintot – a személyi juttatások és járulécai tették ki.

Dologi kiadásokra 41,6 milliárd forintot költöttek, 10,3%-kal többet, mint az előző évben. A teljes kiadás részét képezi a támogatásokra és működési célú pénzeszközáradásokra fordított 11,4 milliárd forint is, amely 86,9%-kal több az e célra történt 2009. évi felhasználásnál. A korábbi évekhez képest jelentősen emelkedett a nonprofit szervezetek támogatása. A tőkejellegű kiadások összege – ide tartoznak a felhalmozási célú pénzeszközáradások, a tárgyi eszköz beszerzések – az előző évihez képest több mint kétszeresére, 19,3 milliárd forintra teljesült. A teljes ágazat kiadásán belül a felhalmozási kiadások aránya 2010-ben elérte a 15,9%-ot.

4.5. Az igazgatási feladatok kiadásai 454,1 milliárd forintra teljesültek. Ezen belül 51,7%-ot, 234,8 milliárd forintot a személyi juttatások és járulékai jelentettek. 2010-ben a teljes kiadás 29%-át fordították az önkormányzatok dologi kiadásokra, a korábbi évnél kisebb összegben, 131,6 milliárd forintot. A tőkejellegű kiadások és támogatások szintén csökkentek 84,0 milliárd forintról 58,7 milliárd forintra. E kiadási típuson belül 35,2 milliárd forintot költöttek beruházásra, és 17,2 milliárd forintot tárgyi eszköz felújítására. Csökkent az államháztartáson kívülre (nonprofit szervezeteknek, vállalkozásoknak) történő felhalmozási jellegű pénzeszközáradás mértéke is. (A vállalkozásokhoz 26%-kal jutott kevesebb bevétel e körből, mint a korábbi évben, 6,8 milliárd forint helyett 5,4 milliárd forint értékben.)

4.6. A helyi önkormányzati hivatásos tűzoltóságoknak a Kvtv. 8. számú mellékletében megjelenő támogatása szabályozásának változatlanul alapvető jellemzője volt, hogy a normatív kötött elemek együttesen szolgálták a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvényben előírt feladat ellátását. A támogatási összegek a létszámot tekintve jogszabályhoz, a dologi kiadásokat tekintve pedig felmérés kori fordulónap tényállapothoz kötődtek.

Mindezeket figyelembe véve – a Kvtv. alapján – 35,1 milliárd forint szolgált a tűzvédelmi feladatok ellátását 2010-ben.

A támogatás elszámolása a normatív kötött támogatásoknak megfelelő eljárás alapján a költségvetési évben vállalt kötelezettségek valamint jogszerűen elszámolt kiadások figyelembevételével történik.

A kiadások 39,8 milliárd forintra teljesültek. A teljes kiadás belső szerkezetét tekintve a személyi juttatásokra és járulékaikra fordított összeg 6%-kal csökkent, 33,2 milliárd forintra. A dologi kiadásokra fordított összeg csaknem megegyezik az előző évivel, 5,1 milliárd forintra teljesült. A tőkejellegű kiadások és támogatások 33,3%-kal csökkentek, 1,0 milliárd forintot költöttek e célra. Ezen belül kevesebbet fordítottak beruházásra (0,6 milliárd forint) és tárgyi eszköz beszerzésére, felújítására (0,1 milliárd forint) mint egy évvel korábban. A felhalmozási célra történt pénzeszközáradások viszont összességében 47,7%-kal növekedtek, és így 263,7 millió forintra teljesültek a korábbi 178,5 millióval szemben.

X. TÖRVÉNYEK BEN ELŐÍRT BESZÁMOLÁSI ÉS TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉGEK

1. Költségvetési előirányzatok átcsoportosítása

A központi költségvetés a Kvtv. ben meghatározott előirányzatai módosításáról, átcsoportosításáról 2010-ben – az Országgyűlés, a Kormány, a fejezetek és az intézmények jogkörében – a következő döntések születtek.

1.1. Az Országgyűlés hatáskörében

A 2010. évi LXXVI. törvény az államháztartás központi alrendszere bevételi főösszegét 5,8 milliárd forinttal emelte meg, míg a kiadási főösszeg 0,2 milliárd forinttal csökkentésre került. Ennek megfelelően az államháztartás központi alrendszerének hiánya 6,0 milliárd forinttal, 864,3 milliárd forintra mérséklődött. A bevételi főösszeg növelését a Nemzeti Hírközlési Hatóság, a Magyar Energetikai Hivatal és a Magyar Szabadalmi Hivatal befizetési kötelezettségének összesen 0,8 milliárd forinttal történő emelése, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete részére előírt 5,0 milliárd forintos befizetési kötelezettség előírása tette lehetővé. Egyúttal a pártok támogatásának 0,2 milliárd forintos csökkentése következtében mód nyílt a kiadási főösszeg ugyanilyen mértékű csökkentésére.

A 2010. évi XCVII. törvény szintén módosította az államháztartás központi alrendszere bevételi és kiadási főösszegét, ugyanazon összeggel, 35,2 milliárd forinttal megemelve mind a kettő előirányzatot. Ebből következően a hiány összege nem változott. A bevételi főösszeg növekedését a MOL Nyrt. 35,2 milliárd forintos befizetése tette lehetővé. A MOL Nyrt. az Európai Bíróság döntése alapján az elmúlt évek során tiltott állami támogatásban részesült, a döntés következtében köteles volt ezt az összeget az államnak befizetni. Ezen összeggel a költségvetés általános tartaléka került megemelésre, melynek előirányzata így 92,5 milliárd forintra növekedett. Ez fedezetül szolgálhatott az év hátralévő részében jelentkező nélkülözhetetlen feladatok finanszírozásához. (Megemlítjük, hogy a Kvtv. kiegészült még egy új paragrafussal (88/A. §), amely felhatalmazta a Kormányt, hogy az Egészségbiztosítási Alap 2007. és 2008. évben keletkezett tartalékát a Gyógyító- megelőző ellátás jogcímcsoportból finanszírozott egészségügyi szolgáltatók korábbi évekből felhalmozott adósságának a rendezésére fordítsa.)

A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését a 2010. évi CXLI. törvény is módosította. Ennek eredményeként az államháztartás központi alrendszere bevételi és kiadási főösszege is ugyanazon összeggel, 61,0 - 61,0 milliárd forinttal került megemelésre, a hiány így változatlan mértéke mellett. Ezt a távközlési ágazatot terhelő különadóból származó bevétel tette lehetővé, mellyel kiadási oldalon a költségvetés általános tartaléka került megemelésre. Ezzel az általános tartalék előirányzata 153,5 milliárd forintra emelkedett.

Fenti törvényi módosítások következtében a központi költségvetésben (és egyben az államháztartás központi alrendszerében is) a bevételi oldalt érintően 102,0 milliárd forintos összegű, a kiadási oldalon pedig 96,0 milliárd forintos összegű előirányzat-növekedés következett be.

1.2. A Kormány hatáskörében

A központi költségvetésben a Kormány hatáskörébe tartozó döntések eredményeként az év folyamán a kiadási oldalt érintően összességében 45,6 milliárd forintos összegű

előirányzat-csökkentés történt, a bevételi előirányzatok összességében változatlansága mellett. A főbb intézkedések a következők voltak:

A Kvtv. stabilitási tartalék címén 98,6 milliárd forintot irányzott elő. A Kvtv. 31. § (16) bekezdése szabályozta e tartalék felhasználását. E szerint a Kormány feladata, hogy a költségvetési és gazdasági folyamatok függvényében döntsön a stabilitási tartalék előirányzatának a felhasználásáról. Az 1037/2010. (II. 17.) számú Korm. határozat előírta, hogy a Kormány a stabilitási tartalék előirányzatának felhasználásáról a Kvtv. 32. § (1) bekezdésében meghatározott bevételi előirányzatok együttesen legalább 102%-os teljesülése esetén hozhat döntést. A tartalék felhasználásáról a Kormány az év folyamán nem rendelkezett.

A központi költségvetés általános tartalékának 2010. évi eredeti előirányzata 57,3 milliárd forintot tett ki, amely a kétszeri törvényi módosítást követően 153,5 milliárd forintra emelkedett. A tényleges felhasználás 2010-ben 118,4 milliárd forint volt, mellyel részletesebben az általános tartalék felhasználásáról szóló fejezet, illetve melléklet foglalkozik.

2010. évben a Kvtv-ben céltartalékként (Különféle kifizetések) 33,0 milliárd forint került beállításra. Az Áht. 38. § (1) bekezdése szerint a céltartalékokkal a Kormány rendelkezik, ha arról a költségvetési törvény másként nem rendelkezik. A Különféle kifizetések jogcím-csoport felhasználási céljait, az ebből részesíthetők körét, az ebből fakadó feladatokat, jogosítványokat a Kvtv. 6. és 7. §-a, valamint 31. § (2) bekezdése szabályozta. Ez utóbbi paragrafus egyes átcsoportosításokra a nemzetgazdasági minisztert hatalmazta fel (például a Prémiumévek program kifizetéseinek átcsoportosítása). Az év folyamán a céltartalékból összesen 31,4 milliárd forint összegben történtek kifizetések, melyből a nemzetgazdasági miniszter hatáskörében 3,2 milliárd forint került átcsoportosításra. Ezekről részletesebben a céltartalékokról szóló fejezet, illetve melléklet számol be.

A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvény átalakította a minisztériumok rendjét. E törvény 4. § (2) bekezdése szerint a Kormány kapott felhatalmazást, hogy – a költségvetési törvény keretei között – ezen törvény, valamint a miniszteri feladat- és hatáskörök gyakorlásához szükséges fejezetek közötti, illetve új fejezetekhez történő előirányzat-átcsoportosításokat elvégezze. Erre vonatkozóan az alábbi Kormányhatározatok kerültek elfogadásra: 1136/2010. (VI. 29.), 1188/2010. (IX. 10.), 1208/2010. (X. 6.) számú Korm. határozatok. (A legutóbbit módosította az 1294/2010. (XII. 15.) számú Korm. határozat.)

A Kormány az év folyamán számos intézkedést hozott az éves folyamatok alakulását érintően, melyek egyaránt vonatkoztak a költségvetési szervekre és a fejezeti kezelésű előirányzatokra is. Az 1132/2010. (VI. 18.) számú Korm. határozatban a Kormány az irányítása alá tartozó fejezetek fejezeti kezelésű előirányzatainak és az intézmények dologi kiadásainak a zárolását rendelte el mintegy 40,5 milliárd forintnyi összegben, felfüggesztette a jutalom és más, jutalmazási jellegű juttatások kifizetését, beszerzési tilalmat rendelt el bútorvásárlásra, informatikai eszközbeszerzésre, valamint személygépkocsi-beszerzésre, így az e tételek beszerzésére rendelkezésre álló előirányzatokat zárolta. A Kormány az 1318/2010. (XII. 27.) számú Korm. határozatban az 1132/2010. (VI. 18.) számú Korm. határozat 1. pontjában előírt, az irányítása alá tartozó fejezetek fejezeti kezelésű előirányzatait és az intézmények dologi kiadásait érintő zárolás

helyett csökkentést rendelt el, valamint a 2-4. pontjában bejelentett támogatás-zárolást (jutalmazásra, bútorvásárlásra, informatikai eszközbeszerzésre, valamint személygépkocsi-beszerzésre vonatkozóan) csökkentésre változtatta. Ennek alapján mintegy 47,7 milliárd forintos összegű előirányzat-csökkentésre került sor. Ezen felül az 1132/2010. (VI. 18.) számú Korm. határozat 7. pontjában foglaltak szerint a Nemzetgazdasági Minisztérium fejezethez tartozó Pénzügyigazgatás korszerűsítése előirányzataból a határozat elfogadásáig még fel nem használt rész, valamint ebből a Magyar Államkincstárhoz már átcsoportosított összeg is törlésre került.

1.3. A fejezet és az intézmény hatáskörében

A központi költségvetésben fejezeti hatáskörben elvégzett átcsoportosítások 2010-ben kiadási oldalon összességében 993,6 milliárd forintos, intézményi hatáskörben pedig 421,1 milliárd forintos előirányzat-növekedést eredményeztek. A bevételeket érintő átcsoportosítások e két jogkörben 522,8 milliárd forintos, illetve 231,7 milliárd forintos előirányzat-növekedéssel jártak. Ezekről a fejezeti indokolás kötetekben található részletes felvilágosítás.

2. Tartalék-előirányzatok

2.1. A központi költségvetés általános tartalékának felhasználása

A Kvtv-ben az Országgyűlés 57 278,1 millió forintban állapította meg a központi költségvetés általános tartalékának előirányzatát. Az általános tartalék 2010. évi felhasználható összegét a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2010. évi XCVII. törvény 92 504,7 millió forintra, a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXLIII. törvény 153 504,7 millió forintra módosította. A megszületett Kormánydöntések eredményeképpen az általános tartalék előirányzatából 118 438,1 millió forint átcsoportosítás történt, így éves szinten 35 066,6 millió forint megtakarítás realizálódott.

Az Áht. 26. § (2) bekezdése értelmében az első félévben csak a tartalék előirányzat 40%-áig vállalható kötelezettség. Ez az összeg 22 911,2 millió forint volt, melyből 21 874,6 millió forint átcsoportosításáról hozott döntést a Kormány. Az Áht. 26. § (4) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy a fejezetek részére elszámolási, valamint visszatérítési kötelezettség mellett lehessen a tartalékból átcsoportosítani, mely összeggel – az Egyéb vegyes bevételek számlájára történő befizetést követően – a Kormány az adott évi általános tartalék előirányzatát megnövelheti.

2010-ben egy alkalommal hozott a Kormány úgy határozatot, hogy a támogatást visszafizetési kötelezettség mellett csoportosította át:

- a 1061/2010. (III. 11.) Korm. határozat alapján, az Egészségügyi Minisztérium Alapítványok részére átcsoportosított 421,4 millió forint teljes összegére vonatkozóan visszatérítési kötelezettséget írt elő. A visszatérítési kötelezettséget 2010. március 31-én teljesítették.

A Kormány hat alkalommal nyújtott támogatást a tartalékból úgy, hogy elszámolási és a fel nem használt rész tekintetében írt elő visszatérítési kötelezettséget:

- a Magyar Televízió Közalapítvány részére átcsoportosított 300,0 millió forint (1069/2010. (III. 18.) Korm. határozat) támogatás teljes mértékben felhasználásra került, az elszámolás folyamatban van.
- a Helyi Önkormányzatok vis maior tartaléka, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a Rendőrség, illetve a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium víz- és környezeti kárelhárítás részére átcsoportosított 1385,3 millió forint (1128/2010. (V. 25.) Korm. határozat) támogatás teljes mértékben felhasználásra került.
- a Helyi Önkormányzatok vis maior tartaléka részére átcsoportosított 700,0 millió forint (1131/2010. (VI. 14.) Korm. határozat) támogatás teljes mértékben felhasználásra került.
- a Kiemelt Nemzetközi Sportesemények részére átcsoportosított 1300,0 millió forint (1157/2010. (VII. 22.) Korm. határozat) támogatása fel nem használt rész tekintetében visszatérítési kötelezettséget írt elő. 338,5 millió forintot 2010. szeptember 20-án visszafizettek.
- az EDUCATIO Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. részére átcsoportosított 2635,0 millió forint (1231/2010. (XI. 12.) Korm. határozat) támogatás teljes mértékben felhasználásra került.
- a Külügyminisztérium üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentésével, valamint az éghajlatváltozás kezelésével kapcsolatos támogatások részére átcsoportosított 280,0 millió forint (1288/2010. (XII. 15.) Korm. határozat) támogatás fel nem használt rész tekintetében visszatérítési kötelezettséget írt elő. 10,5 millió forintot 2011-ben visszafizettek.

A Kormány három alkalommal csoportosított át előirányzatot az általános tartalék terhére úgy, hogy az összegre vonatkozóan elszámolási kötelezettséget írt elő:

- a 1143/2010. (VII. 5.) Korm. határozat alapján a Központi Szolgáltatási Főigazgatóság részére átcsoportosított 41,4 millió forint teljes összegére vonatkozóan elszámolási kötelezettséget írt elő. A határidő 2010. november 30-a volt. A fejezet az összeggel a 2010. évi zárszámadási törvényjavaslat összeállítása során a fejezeti szöveges indokolásban számolt el.
- a 1185/2010. (IX. 6.) Korm. határozat alapján, a Regionális Államigazgatósági Hivatalok részére átcsoportosított 221,9 millió forint teljes összegére vonatkozóan elszámolási kötelezettséget írt elő. A határidő 2010. november 30-a volt. A fejezet az összeggel a 2010. évi zárszámadási törvényjavaslat összeállítása során a fejezeti szöveges indokolásban számolt el.
- a 1264/2010. (XII. 3.) Korm. határozat alapján, az egyházi kórházak támogatására átcsoportosított 655,2 millió forint teljes összegére vonatkozóan elszámolási kötelezettséget írt elő. A határidő 2010. december 31-e volt. A fejezet az összeggel a 2010. évi zárszámadási törvényjavaslat összeállítása során a fejezeti szöveges indokolásban számolt el.

A 2010. évi átcsoportosításokat részletező táblázat az általános indokolás mellékletei között szerepel.

2.2. A céltartalék felhasználása

A Kvtv. céltartalékként a X. Miniszterelnökség fejezet, 20. cím, 2. alcím, 1. Különbféle kifizetések jogcím-csoporton 33 milliárd forintot tartalmazott.

A különféle kifizetésekre betervezett összeg szolgált

- az Európai Unió intézményeiben foglalkoztatott nemzeti szakértők meghatározott kiadásainak,
- a központi államigazgatási szerveknél, továbbá azok területi és helyi szerveinél a diplomás pályakezdő fiatalok munkatapasztalat-szerzése támogatásának,
- a prémiumévek programról és a különleges foglalkoztatási állományról szóló törvény szerinti munkáltatói kifizetéseknek,
- a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet, 5. Központosított előirányzatok címre – a helyi szervezési, illetve bérpolitikai intézkedések kiadásaira – történő átcsoportosításnak,
- a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak, továbbá az országgyűlési képviselők részére a 2010. évben jogszabály alapján járó többlet személyi juttatások és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok kifizetéseknek,
- a központi költségvetési szerveknél a 13. havi illetmény, továbbá a külön juttatás és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulék előirányzatok csökkentésével, valamint az illetményekkel összefüggésben számításba vett előirányzat változása miatt keletkezett összegnek, továbbá
- a központi költségvetési szerveknél foglalkoztatottak munkateljesítménye elismerésének a részbeni, illetőleg teljes fedezetére.

A fentiek közül az alábbi jogcímenek és összegekkel történt az év folyamán felhasználás:

millió forintban

Megnevezés	Átcsoportosítás	Vissza-rendezés	Felhasználás
Az Európai Unió intézményeiben nemzeti szakértőként foglalkoztatott köztisztviselők és a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai utáni támogatások igénylési rendjéről szóló 146/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet alapján	177,7	0,0	177,7
A központi közigazgatási szerveknél, továbbá azok területi és helyi szerveinél alkalmazott ösztöndíjasok foglalkoztatója által igényelhető költségvetési támogatásról szóló 20/2005. (II. 11.) Korm. rendelet alapján	96,4	0,0	96,4
A prémiumévek programról és a különleges foglalkoztatási állományról szóló 2004. évi CXXII. törvény alapján	2 949,9	0,0	2 949,9
Átcsoportosítás a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai és átengedett személyi jövedelemadója fejezet, 5. Központosított előirányzatok címre, a helyi szervezési, illetve bérpolitikai intézkedések kiadásainak támogatására, a 1116/2010. (V. 11.), valamint a 1180/2010. (VIII. 31.) Korm. határozatok alapján	4 400,0	0,0	4 400,0
A költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2010. évi eseti kereset-kiegészítéséről szóló 316/2009. (XII. 28.) Korm. rendelet alapján	24 407,0	592,8	23 814,2
Átcsoportosítás összesen			32 031,0
Visszarendezés (fel nem használt támogatás)			592,8
Teljesülés			31 438,2
Előirányzat			33 000,0
Fel nem használt előirányzat			1 561,8

Az előirányzat 95,3%-a felhasználásra került. Az 1561,8 millió forintos maradvány oka, hogy a Kvtv. 6. § (5) bekezdése szerinti – a 13. havi juttatással kapcsolatos – célra nem volt intézkedés, továbbá nem történt felhasználás a Kvtv. 7. § szerinti, a munkateljesítmény elismerésére szolgáló kifizetésre.

2.3. Stabilitási tartalék

A stabilitási tartalék 98 600 millió forintos előirányzata – a Kvtv. 31. §. (16). bekezdése értelmében - a Kormány döntése alapján a költségvetési és gazdasági folyamatok figyelembevételével kerülhetett felhasználásra. A tartalékot a Kormány nem használta fel.

3. Állami kezességvállalások

A Kormány által jóváhagyott állami kezességvállalások a 2010. évben a következők voltak:

I. A 2009. évi CXXX. törvény 55. §-a alapján:

1106/2010. (IV. 30.) Korm. határozat

a TE Ganz-Röck Zrt. részére nyújtandó megmentési és szerkezetátalakítási költségvetési készfizető kezességvállalásról

A Kormány, a pénzügyi válság hatásainak csökkentése, illetve a munkahelymegtartás érdekében, a TE Ganz-Röck Zrt. által felveendő legfeljebb 12 hónapos lejáratú, legfeljebb 2,071 milliárd forint összegű likviditási hitel összegére és járulékaira jóváhagyta egyedi állami készfizető kezesség vállalását azzal, hogy a likviditási hitel folyósítását követő hat hónapon belül elkészítendő reorganizációs és szerkezetátalakítási programról – a pénzügyminiszterrel egyetértésben – az Európai Unió feladatkörrel rendelkező szerveitől jóváhagyást kell kérni.

1260/2010. (XI. 30.) Korm. határozat

a fővárosi közösségi közlekedés működtetése érdekében szükséges intézkedésekről

A Kormány felhatalmazta a nemzetgazdasági minisztert, hogy a Magyar Állam nevében 100%-os mértékű, egyedi állami készfizető kezességet vállaljon a BKV Zrt. fővárosi közösségi közlekedés működtetését szolgáló 5 milliárd forint hitele és annak ügyleti kamatai visszafizetésére, az 1370/2007/EK rendelet szabályaival összhangban.

1261/2010. (XI. 30.) Korm. határozat

a MÁV Zrt. 10 milliárd forint összegű zártkörű kötvénykibocsátáshoz szükséges készfizető kezességvállalásról

A Kormány felhatalmazta a nemzetgazdasági minisztert, hogy a Magyar Állam nevében 100%-os mértékű, egyedi állami készfizető kezességet vállaljon a MÁV Zrt. pályavasút működtetéséhez szükséges beruházások fedezetére 10 milliárd forint zártkörűen kibocsátott kötvény, valamint annak ügyleti kamatai visszafizetésére.

II. A 2009. évi CXXX. törvény 56. §-a alapján:

E kötelezettségvállalásokat az általános indokolás mellékletei között szereplő, „Kiállítási garancia- és viszontgarancia-vállalások a 2010. évben” című táblázat mutatja be részletesen.

III. A 2009. évi CXXX. törvény 57. § (1) bekezdése alapján:

A 2010. évben az MFB részére az államháztartásért felelős miniszter és a tulajdonosi jogokat gyakorló miniszter 1300 millió euró (362,3 milliárd forint) forrásbevonást hagyott

jóvá. A ténylegesen megkötött, éven túli lejáratú hitelfelvétel, illetve kötvénykibocsátás 845 millió euró (235,5 milliárd forint) volt.

IV A 2009. évi CXXX. törvény 57. § (2) bekezdése alapján:

A 2010. évben a Kormány nem hagyott jóvá készfizető kezességvállalást sem az MFB Zrt. általi hitelnyújtásra, sem az MFB Zrt. által nyújtott bankgaranciára.

V. A 2009. évi CXXX. törvény 57. § (3) bekezdése alapján:

**1054/2010. (III. 5.) Korm. határozat
az MFB Községi Közlekedésfejlesztési Hitelprogram meghirdetéséről**

A Kormány jóváhagyta az MFB Zrt. által euróban meghatározott éven túli lejáratú hitelfelvetelekhez, kötvénykibocsátásokhoz kapcsolódóan 50 milliárd forint mértékig árfolyam-fedezeti megállapodás megkötését az MFB Zrt.-vel, a magyarországi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételei finanszírozásának javítása érdekében

**1238/2010. (XI. 16.) Korm. határozat
az Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogramról**

A Kormány jóváhagyta az MFB Zrt. által euróban meghatározott éven túli lejáratú hitelfelvetelekhez, kötvénykibocsátásokhoz kapcsolódóan 6 milliárd forint mértékig árfolyam-fedezeti megállapodás megkötését az MFB Zrt.-vel, az elháríthatatlan külső oknak (vis maior) minősülő események miatt kárt szenvedett mezőgazdasági termelők hitelhez jutása érdekében.

**1030/2010. (II. 9.) Korm. határozat
a „Sikeres Magyarországért” Önkormányzati Infrastruktúrafejlesztési Hitelprogram
és az Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram keretösszegének
emeléséről**

A Kormány jóváhagyta a „Sikeres Magyarországért” Önkormányzati Infrastruktúra-fejlesztési Hitelprogram 235 milliárd forintos keretösszegének 320 milliárd forintra és az Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram 310 milliárd forintos keretösszegének 360 milliárd forintra emelését. Az MFB Zrt. által euróban meghatározott éven túli lejáratú hitelfelvetelekhez, kötvénykibocsátásokhoz kapcsolódóan további 85 és 50 milliárd forint mértékig árfolyam-fedezeti megállapodás megkötését rendelte el az MFB Zrt.-vel.

XI. FELHATALMAZÁSOK

1. A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvényben meghatározott felhatalmazások végrehajtásáról

A 3. §-ában a központi költségvetés hiányának finanszírozására és adósságának kezelésére, valamint a Kincstári Egységes Számla folyamatos likviditásának biztosítására kapott felhatalmazásokról szóló részletes beszámoló a VI. „Az államháztartás központi alrendszerei hiányának finanszírozása, az államadósság kezelése” fejezetben található.

Az államháztartásért felelős miniszter a központi költségvetés (a Kincstár) követeléseinek kezelésére kapott felhatalmazást. A Kincstár által kezelt, az államháztartási körön kívüli belföldi adósokkal szemben fennálló járadék és kölcsön típusú követelések állománya 2010. év folyamán 284,6 millió forinttal csökkent. Az állomány-csökkenés 100%-át a jogerős bírói végzéssel lezárt felszámolásoknál elszámolt veszteségek eredményezték.

A **8. § (1) bekezdésében** szereplő, az MNV Zrt. által – állami vagyonért felelős miniszteri engedéllyel – végrehajtható kötvénykibocsátás nem valósult meg 2010-ben.

A **8. § (7) bekezdésében** szereplő ingyenes vagyonátruházásról szóló beszámolót a 2.12. „Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások” tartalmazza.

A **9. § (1) bekezdése** az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezeti tartalékának felhasználására adott felhatalmazást, egyedi 1,0 milliárd forintot meg nem haladó mértékben miniszteri, az ezt meghaladó összeg esetében pedig Kormány hatáskörben. A 2010. évben a fejezeti tartalék felhasználása a következő célokat szolgálta:

millió forintban

Jogcímek	Összeg
MALEV Zrt. tőkeemelése	7321,0
Termőföldért életjáradék – V. program kifizetések	1000,0
Termőföldért életjáradék – V. program ügyvédi díjak	60,0
Termőföldért életjáradék – V. program adatrögzítés	86,0
Termőföldért életjáradék – V. program informatikai háttér	37,5
MALEV Vagyonkezelő Kft. tőke rendezése	300,0
Összesen	8804,5

A **9. § (2)-(3) bekezdéseiben** foglalt, állami vagyonért felelős miniszteri engedéllyel történő kiadási előirányzat túllépésre nem került sor 2010. évben.

A **9. § (4) bekezdésének** felhatalmazása alapján az állami vagyonért felelős miniszter Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet egyes kiadási előirányzatai között 1,0 milliárd forint összeghatárig átcsoportosítást engedélyezhetett. 2010-ben a következő átcsoportosításokat engedélyezte a miniszter:

millió forintban

Átcsoportosítással csökkentett jogcím	Átcsoportosítással csökkentett jogcím	Átcsoportosítás összege
Ingatlan-beruházások	Állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások	1000
Egyéb vagyonkezelési kiadások	Állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások	979
Állami tulajdonú társaságok támogatása	Állami tulajdoni részesedések növekedését eredményező kiadások	900
Összesen:		2879

A **11. §-ában** a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának fenntartása érdekében a Magyar Köztársaság területén székhellyel rendelkező hitelintézetben történő részesedés és egyéb befolyás szerzésére adott felhatalmazást, ilyen részesedés szerzés 2010-ben nem történt.

A **22. § (1) bekezdésben** kapott felhatalmazás alapján a Kormány átcsoportosítást hajtott végre a Gyógyító-megelőző ellátás, a Gyógyszertámogatás és a Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcímcsoportok között (1293/2010. (XII. 15.) Korm. határozat).

A **22. § (2) bekezdésben** kapott felhatalmazás alapján a Kormány megemelte az Egészségbiztosítási Alap Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport előirányzatait (1255/2010. (XI. 19.) és a 1267/2010. (XII. 3.) Kormány határozatok).

A **22. § (3) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján a Gyógyszertámogatás céltartalék jogcím előirányzatának megemelésére, valamint az előirányzat Gyógyszertámogatás jogcímcsoport jogcímeire történő átcsoportosítására nem került sor.

A **22. § (4) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján a Kormány átcsoportosítást hajtott végre a Gyógyító-megelőző ellátás céltartalék jogcím előirányzatáról az Összevont szakellátás jogcímre (1114/2010. (V. 11.) Korm. határozat).

A **23. § (1) bekezdésben** kapott felhatalmazás alapján az egészségügyért felelős miniszter az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével átcsoportosításokat hajtott végre a Gyógyító-megelőző ellátás és a Gyógyszertámogatás jogcímcsoporton belül.

A **23. § (2) bekezdése** alapján a Nyugdíjbiztosítási Alapnál a nyugellátásban részesülő személyek évközi nyugellátás-emelésével, valamint a nyugdíjak korrekciós célú emelésével összefüggő kiadások túlteljesülését a szociális és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter engedélyezhette, a végrehajtás megtörtént.

A **23. §-a (3) bekezdése** alapján felhatalmazást kapott a szociális és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter, valamint az egészségügyért felelős miniszter, hogy a Nyugdíjbiztosítási Alap és az Egészségbiztosítási Alap meghatározott méltányossági kiadási keretei között átcsoportosítást hajtson végre. Az év folyamán a méltányossági keretösszegek közötti átcsoportosítás mindkét Alapnál megvalósult.

A **23 § (4) bekezdése** alapján felhatalmazás kapott az egészségügyért felelős miniszter, hogy engedélyezze az Egészségbiztosítási Alap egyes működési kiadási előirányzatainak (személyi juttatás és munkaadókat terhelő járulékok) törvényben meghatározottak szerinti túllépését, a végrehajtásra nem került sor.

A **24. § (1) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján az egészségügyért felelős miniszter – az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével – végrehajtotta a Folyamatos gyógyszerellátást biztosító gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések és egyéb gyógyszerforgalmazással kapcsolatos bevételek mértékéig az átcsoportosítást a Gyógyszertámogatás céltartalékról a Gyógyszertámogatás jogcímcsoport jogcímeire.

A **24. § (2) bekezdése** alapján a Gyógyszertámogatás kiadásai jogcím előirányzata a Folyamatos gyógyszerellátást biztosító gyógyszergyártói és -forgalmazói befizetések és egyéb gyógyszerforgalmazással kapcsolatos bevételek előirányzatán felül jelentkező többlet összegével megemelésre került államháztartásért felelős miniszteri egyetértéssel egészségügyért felelős miniszteri hatáskörben.

A **24. § (3) bekezdése** alapján a Gyógyszertámogatással, gyógyászati segédeszköz támogatással kapcsolatos ellenőrzéséből eredő visszafizetések előirányzaton befolyt bevételek összegével a Gyógyszertámogatás kiadásainak és a Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcím-csoport jogcímeinek megemelésére az egészségügyért felelős miniszter az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével kapott felhatalmazást, melyre nem került sor.

A **31. § (4) bekezdés a) pontjában** kapott felhatalmazást a vidékfejlesztésért felelős miniszter – az államháztartásért felelős miniszter előzetes egyetértésével – az intézmények kiemelt előirányzatai közötti átcsoportosításra, a végrehajtásra nem került sor.

A **31. § (4) bekezdése b) pontjában** kapott felhatalmazás alapján a vidékfejlesztésért felelős miniszter – az államháztartásért felelős miniszter előzetes egyetértésével – átcsoportosításokat hajtott végre a Folyó kiadások és jövedelemtámogatások fejezeti kezelésű előirányzatról az Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás determinációja fejezeti kezelésű előirányzatra; majd az Erdőtelepítés determinációja, az Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás determinációja és a Fenntartható erdőgazdálkodás támogatása sorok között; a Nemzetközi szervezetek tagsági díjai előirányzatról a FAO intézmények finanszírozása fejezeti kezelésű előirányzat javára; az Árfolyamkockázat és egyéb, EU által nem térített kiadások előirányzatról a Központosított bevételből finanszírozott intézményi feladatok és az EU tagságból eredő feladatok, valamint a Vízügyi feladatok előirányzatokra.

A **31. § (6) bekezdése** alapján az államháztartásért felelős miniszter átcsoportosításokat hajtott végre a pénzügyigazgatás korszerűsítésére – a feladatmegosztásnak megfelelően - a Magyar Államkincstár és a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala javára.

A **31. § (7) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján a nemzeti fejlesztéspolitikaért felelős miniszter a K-600 hírrendszer működésére 230,0 millió forintot csoportosított át a lebonyolítást végző Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala részére.

A **31. § (8) bekezdése** alapján felhatalmazást kapott a nemzeti fejlesztéspolitikaért felelős miniszter a Vásárhelyi terv továbbfejlesztése és a Központi fejlesztési feladatok jogcímek közötti átcsoportosításra, a végrehajtásra nem került sor.

A **31. § (10) bekezdésében** biztosított, az Nemzeti Erőforrás Minisztérium fejezetében a nem állami felsőoktatás előirányzatai közötti átcsoportosítási felhatalmazással az oktatásért felelős miniszter nem élt.

A **31. § (11) bekezdésében** biztosított, a Felsőoktatási fejlesztési program jogcímei (egyes beruházások) közötti átcsoportosítási felhatalmazással az oktatásért felelős miniszter nem élt.

A **31. § (12) bekezdésében** biztosított felhatalmazás alapján a felsőoktatási PPP konstrukciójú fejlesztési programokhoz nyújtott hozzájárulások jogcímei közötti átcsoportosításra egy esetben került sor 50,0 millió forint összegben.

A **31. § (13) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján a nemzeti fejlesztéspolitikaért felelős miniszter – az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben – átcsoportosítást hajtott végre a Beruházás ösztönzési célú előirányzatról az

Útpénztár fejezeti kezelésű előirányzatra – a kecskeméti Mercedes gyár közúti megközelíthetősége érdekében.

A **31. § (14) bekezdésében** kapott a XVIII. Külügyminisztérium fejezet, 5. cím, 9. alcím, 1. Államfői Protokoll kiadásai jogcím-csoport és az 5. cím, 9. alcím, 2. Kormányfői Protokoll jogcím-csoport előirányzatai közötti átcsoportosítási felhatalmazásával a külügyminiszter nem élt.

A **31. § (15) bekezdésében** kapott a személyi juttatások arányosítása céljából a Miniszterelnöki Hivatal igazgatás és a minisztériumok igazgatása címenen jóváhagyott személyi juttatások és munkaadókat terhelő járulékok előirányzatain fejezetek közötti átcsoportosítási felhatalmazásával nem élt a Kormány.

A **31. § (16) bekezdésében** kapott a stabilitási tartalék előirányzatának felhasználási felhatalmazásával nem élt a Kormány.

A **31. § (18) bekezdésében** biztosított, a távhőt felhasználó lakóépületeknél és lakásoknál a távhőfogyasztás szabályozhatóvá és mérhetővé tétele céljából történő átcsoportosítási felhatalmazással a Kormány nem élt.

A **32. § (1) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján az államháztartásért felelős miniszter által meghatározott feltételek teljesítése miatt az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal személyi juttatások és munkaadókat terhelő járulékok előirányzatain túllépés engedélyezésére került sor.

A **33. § (1) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján az államháztartásért felelős miniszter által meghatározott feltételek teljesítése miatt a Vám- és Pénzügyőrség személyi juttatások és munkaadókat terhelő járulékok előirányzatain túllépés engedélyezésére került sor.

A **34. § (1) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján a szociális és nyugdíjpolitikaért felelős miniszter által meghatározott feltételek teljesítése miatt az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség személyi juttatások és munkaadókat terhelő járulékok előirányzatain túllépés engedélyezésére került sor.

A **34. § (4) bekezdésében** kapott felhatalmazás alapján a szociális és nyugdíjpolitikaért felelős miniszter által meghatározott teljesítménykövetelmények teljesítése miatt a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság személyi juttatások és munkaadókat terhelő járulékok előirányzatain túllépés engedélyezésére került sor.

A **35. § (1) bekezdése** alapján felhatalmazást kapott a vidékfejlesztésért felelős miniszter – az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével – a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági szervek személyi juttatások, valamint munkaadókat terhelő járulékok kiemelt előirányzatainak – feltételhez kötött - legfeljebb 81,0 millió forinttal történő túllépésére, a végrehajtásra nem került sor.

Az **52. § (7) bekezdésében** foglalt feladatokra az oktatási célú humánszolgáltatást nyújtó nem állami fenntartókat megillető központi támogatás megállapításával, folyósításával és a felhasználás ellenőrzésével kapcsolatos többletfeladatok ellátására felhasználható összeg meghatározásáról szóló 1102/2010. (IV. 28.) Korm. határozat 435,0 millió forintot biztosított.

Az **52. § (8) bekezdésben** foglalt hasonló, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatokhoz kapcsolódó felhatalmazással a Kormány nem élt.

Az **55. §-ának** rendelkezései a Kormány határozatán alapuló egyedi állami kezesség- és garancia vállalások kereteit rögzíti. Az e felhatalmazások szerinti kötelezettségvállalásokról szóló beszámoló a X. „Törvényekben előírt beszámolási és tájékoztatási kötelezettségek” fejezet 3. „Állami kezességvállalások” c. pontjában található.

Az **56. §-a** a kultúráért felelős miniszter javaslatára az államháztartásért felelős miniszter által vállalható kiállítási garanciák és viszontgaranciák keretét rögzíti. Az e felhatalmazás szerinti kötelezettségvállalásokról szóló beszámolót a 2.13. az „Állam által vállalt kezesség érvényesítése” c. pont, továbbá „Az állam által vállalt kezességek/garanciák állományi adatai” című tájékoztató táblák tartalmazzák.

A **78. § (4) bekezdésében** biztosított, a közszolgálati műsorszolgáltatók műsorterjesztési költsége 2010. évi megtakarításának felhasználását lehetővé tevő felhatalmazással a Kormány nem élt.

A **91. § (1) bekezdés a) pontjában** – 6. § (1) bekezdése a) és b) pontjaira vonatkozóan – kapott felhatalmazás alapján új jogszabályok kihirdetésére nem került sor, a 6. § (1) bekezdése a) és b) pontjai esetében a korábbi Korm. rendeletek [146/2005. (VII. 27.), illetve 20/2005. (II. 11.)] voltak hatályban.

A 6. § (4) bekezdésére vonatkozó felhatalmazás alapján a Kormány megalkotta a 316/2009. (XII. 28.) Korm. rendeletet, a költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2010. évi eseti kereset-kiegészítése és az azt terhelő járulékok kifizetésének fedezetére.

A 6. § (5) bekezdésére vonatkozó felhatalmazással a Kormány nem élt.

A **91. § (1) bekezdés b) pontjában** a Kormány felhatalmazást kapott arra, hogy rendeletben állapítsa meg az egyedi támogatások, költségtérítések, valamint az egyéb vállalati támogatások mértékét és felhasználási szabályait.

A Kormány ennek a felhatalmazásnak a 20/2010. (II. 9.) Korm. rendelet megalkotásával tett eleget

A **91. § (1) bekezdés e) pontja** felhatalmazást ad a Kormánynak, hogy rendeletben állapítsa meg a törvény 26. §-a (3) bekezdésében meghatározott előirányzat (Gyógyító-megelőző ellátás céltartalék) felhasználásának részletes szabályait, 91. §-a (1) bekezdésének f) pontja értelmében pedig a törvény 27. §-ában meghatározott finanszírozási változás részletes szabályait. A 91. §-a (1) bekezdésének e) és f) pontja szerinti felhatalmazások alapján megjelent a 166/2010. (V. 11.) Korm. rendelet és a 291/2009. (XII. 18.) Korm. rendelet az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról. A 91. §-a (1) bekezdésének g) pontjában kapott rendeletalkotási felhatalmazással a Kormány nem élt. A 91. §-a (1) bekezdésének h) pontja alapján a Kormány a 88/A. §-ban meghatározottak végrehajtásának részletes szabályait a Gyógyító-megelőző ellátás jogcím-csoportból finanszírozott egészségügyi szolgáltatók korábbi évekből felhalmozott adósságának rendezésére fordítható konszolidációs támogatásról szóló 269/2010. (XII. 3.) Korm. rendeletben határozta meg.

2. A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 2010. évi XCVIII. törvény törvényben meghatározott felhatalmazások végrehajtásáról

A 29. §-ában kapott felhatalmazás alapján alkották meg a helyi önkormányzatokat és a többcélú kistérségi társulásokat 2009. évben egyes központi költségvetési kapcsolatokból megillető forrásokról szóló 2/2009. (I. 30.) PM-ÖM együttes rendelet végrehajtásának elszámolásáról szóló 11/2010. (XII. 22.) NGM-BM együttes rendeletet.

XII. A KORMÁNYZATI SEKTOR ADÓSSÁGA ÉS HIÁNYA AZ EURÓPAI UNIÓ MÓDSZERTANA SZERINT

Az Európai Unió euróövezetben résztvevő tagállamai az integráció magas fokát, a Gazdasági és Monetáris Uniót, és ezzel együtt a közös pénz bevezetését valósították meg. Bár a fiskális politika az Európai Unióban nemzeti hatáskörben maradt, az Európai Unió hosszú távú fenntartható fejlődése és a Gazdasági és Monetáris Unió hatékony működése érdekében kialakításra kerültek azok a keretek és eljárási szabályok, amelyek egyértelmű határokat szabnak a decentralizált fiskális politikának az eurózónán belüli és kívüli tagállamokban egyaránt. Ezt hivatott garantálni a Maastrichti Szerződésbe foglalt Túlzott Deficit Eljárás, valamint az ennek szigorítását és operacionalizálását jelentő Stabilitási és Növekedési Egyezmény.

A fentiekben túlmenően az EU Bizottsága kezdeményezte a Túlzott Hiány Eljárás keretében szolgáltatott adatok ellenőrzésével kapcsolatban a feladatok, hatáskörök és eljárási szabályok módosítását, megerősítendő a Bizottság és az Eurostat szerepét az eljárásban. A szabályozás már korábban is kétféle helyszíni ellenőrzést határozott meg: a konzultációs látogatást (dialogue visit) és a módszertani látogatást (methodological visit). Előbbi rendszeres, valamennyi tagországra kiterjedő, általában kétévente esedékes vizsgálódás, amely előre meghatározott tematika szerint párbeszédes formában tekinti át az adatszolgáltatást és annak intézményi hátterét. A módszertani látogatást a hatályos szabályozás eseti mélyvizsgálatnak tekinti, az eddigiek során csak Görögország esetében fordultak elő ilyen vizsgálatok. Az elfogadott módosítás ennek a módszertani mélyvizsgálatnak az elrendelését kiváltó körülményeket (pl. gyakori megváltoztatása az adatoknak, hiányos vagy nem megnyugtató válaszadás az Eurostat kérdéseire, tisztázatlan tételek a hiány- és az adósságmutató közötti eltérés levezetésében), a vizsgálat tartalmát, résztvevőit, a betekintés terjedelmét, az átadandó dokumentumokat, a vizsgált tagország kötelezettségeit igyekszik részletesebben szabályozni.

A csatlakozási szerződés aláírásával Magyarország vállalta, hogy amennyiben teljesíti a Maastrichti szerződésben lefektetett konvergencia kritériumokat, bevezeti az Európai Unió közös pénzét, az eurót. Az ehhez vezető út meghatározott időszakokra vonatkozó tervét tartalmazza az évente április 15-ig kiküldendő Konvergencia Program és Nemzeti Intézkedési Terv, a fiskális feltételek megvalósulását a félévente elkészített EDP (EDP = Excessive Deficit Procedure – Túlzott Hiány Eljárás) Notifikációs jelentés. Fenti dokumentumok és adatszolgáltatások a hazaitól eltérő, uniós statisztikai szabványok által meghatározott elszámolási szabályok alapján készülnek és az ott lefektetett fogalmakkal operálnak. Az EDP Notifikációs jelentés a nemzetközi összehasonlításra alkalmas egyenlegmutató értékének alakulását úgy mutatja be, hogy egyidejűleg a nemzeti

költségvetési/államháztartási prezentációkban használatos egyenlegmutatótól való eltérésének okait, tételeit is részletezi. Az EDP Notifikációs jelentés az Eurostat és a Központi Statisztikai Hivatal honlapján is hozzáférhető.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. sz. törvény előírásainak megfelelően ez a fejezet a 2010. évi adatok alapján ismerteti a módszertani különbségeket és a kiemelt mutatók alakulását a 2010. évi zárszámadás készítésekor rendelkezésre álló statisztikai adatszolgáltatás: a 2011. évi tavaszi EDP Notifikáció alapján.

1. Az uniós és az államháztartási elszámolások főbb módszertani eltérései

Az uniós statisztikai szabványok által definiált **kormányzati szektor nagyobb szervezeti kört** foglal magába, mint az államháztartás. Mindazon szervezetek beletartoznak, amelyek tevékenységük során közjavakat állítanak elő, a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon elosztásában vesznek részt, irányításukat a kormányzati szervek végzik, és tevékenységük ellenértékében 50%-nál kisebb arányt képvisel az árbevétel. A kormányzati szektor statisztikai fogalma szervezeti besoroláson alapul: valamely szervezet vagy beletartozik, vagy nem a kormányzati szektorba. A korábbi, statisztikai hatóságok által követett gyakorlat az volt, hogy legalább 3-5 éves tartós tendencia alapján ítélték meg az adott szervezet gazdasági magatartását és így szektorbesorolását. Jelenleg egy új szervezetet lehetőleg már megalakulásakor, az üzleti tervek alapján be kell sorolni a megfelelő szektorba.

A fenti statisztikai ismérvek alapján 2010-ben a kormányzati szektorba tartozó, államháztartáson kívüli szervezetek a következők voltak:

- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt.;
- Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt.;
- Állami Autópálya Kezelő (ÁAK) Zrt.;
- Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Zrt.;
- Magyar Turizmus Zrt.;
- Magyar Távirati Iroda Zrt.;
- Magyar Televízió Zrt.;
- Duna Televízió Zrt.;
- Magyar Rádió Zrt.;
- Országos Rádió- és Televízió Testület;
- MÁV-START Zrt.;
- Nemzeti Színház Zrt.;
- Nitrokémia Környezetvédelmi Tanácsadó és Szolgáltató Zrt.;
- Regionális Fejlesztési Holding Zrt.;
- Nyírségi Vízgazdálkodási Társulat;
- Beruházási, Műszaki Fejlesztési, Sportüzemeltetési és Közbeszerzési (BM SK) Zrt.;
- Nemzeti Filharmónia Ingatlanfejlesztési Kft.;
- Művészetek Palotája Kulturális Szolgáltató (MÜPA) Kft.;
- Gotthárd-Therm Fürdő és Idegenforgalmi Szolgáltató Kft.;
- Pécsi Fürdő Kft.;
- Csepp TV Dél-Pesti Televízió Stúdió Kft.;
- Szolnok Televízió Zrt.;

- SZINT Szegedi Intézménytakarító Kft.
- Zalaegerszegi Város Televízió Kft.;
- továbbá a kormányzat által irányított és többségükben finanszírozott nonprofit szervezetek (elsősorban a közalapítványok és bizonyos közhasznú társaságok): a KSH statisztikai felvétele alapján, a megszűnéseket is figyelembe véve összesen 181 átsorolt nonprofit szervezet (2010).

A kormányzati szektorba sorolandó nem államháztartási szervezetek körét statisztikai munkabizottság állapítja meg, számuk 2010-ben meghaladta a kétszázat. A besorolt vállalatok mellett más, jelentős támogatásban részesülő, vagy költségvetési szervi formából átalakított vállalatok megfigyelésére is sor kerül. A legutóbbi, MNB és KSH által elvégzett felülvizsgálat keretében 18 nonprofit szervezet kormányzati szektorba sorolásáról született döntés visszamenőleg 2009-től kezdődően, és további 4 nonprofit szervezetként működő kórház besorolásáról 2010-től kezdődően. Az átalakított médiaszervezetek változatlanul a kormányzati szektor részei.

A Központi Statisztikai Hivatal a statisztikai adatgyűjtés és a statisztikai besorolási kritériumok vizsgálata alapján gondoskodik a nonprofit szervezetek, közhasznú társaságok osztályozásáról. E szervezetek a statisztikában gazdasági működésük és finanszírozásuk jellege alapján vagy a kormányzathoz (pl. a közalapítványok), vagy a háztartásokat segítő nonprofit szervezetekhez (pl. magánalapítványok), vagy a vállalkozásokhoz (pl. a gazdasági kamarák, hasonló érdekképviselői szervek) sorolandók. Működésük jellege alapján a kormányzathoz tartoznak a közhasznú társaságként működő szervezetek közül a közútkezelő társaságok, egyes színházak, egészségügyi, szociális, oktatási intézmények, valamint volt minisztériumi háttérintézmények, kisegítő-szolgáltató intézmények. A kormányzati szektorhoz való tartozás fontos bizonyítéka, ha kizárólag vagy túlnyomórészt államháztartási forrásból működő közhasznú társaságok a minisztériumoktól, más fejezetektől közbeszerzési eljárás nélkül jutnak az általuk nyújtott szolgáltatások ellenértékéhez, vagyis támogatásban részesülnek.

Az uniós módszertan – a szervezeti kör különbözőségén túl – **a számbavétel időpontját, értékét, az elszámolandó tranzakciók körét illetően is eltér az államháztartási elszámolásokhoz képest.** Az alkalmazandó módszertant, az ESA'95 nemzetiszámlarendszert egy uniós tanácsi rendelet – Council Regulation (EC) No 2223/96 of 25 June 1996 on the European system of national and regional accounts in the Community – tartalmazza, amely a tagsággal a magyar jogrend részévé vált.

- Elszámolandó tranzakciók köre:
 - = Az ESA'95 statisztikai módszertan a nyújtott kölcsönöket és visszatérüléseket, a pénzügyi befektetéseket és kivonásokat (azaz a részvény-műveleteket) figyelmen kívül hagyja.
 - = Egyes, pénzforgalomban nem jelentkező, pénzmozgással nem járó műveleteket kiadásként számol el, így pl. a követelések részleges elengedését, az általános számviteli előírásokhoz hasonlóan.
 - = A gazdasági folyamatokban megkülönbözteti a két fél kölcsönös megállapodásán alapuló tranzakciókat, ezeket lehet csak a maastrichti hiánymutatóban elszámolni, viszont a gazdasági partner nélküli eseményeket (pl. leltártöbblet,

katasztrófa-veszteség), és az ártértékelődés folyamatait (az ár-, árfolyam-változásokat) nem.

– Számbavétel időpontja:

A pénzforgalmi helyett eredményszemléletű számbavételt kér, azaz a bevételeket és kiadásokat abban az időszakban számolja el, amikor a gazdasági események megtörténnek (az adófizetési kötelezettség keletkezik, a jogosultság létrejön).

– Számbavétel értéke:

A tranzakciókat, az eszközöket és kötelezettségeket piaci áron értékeli.

Az ESA'95 szerinti egyenleg a fenti szervezeti körre való kiterjesztést követően és a megfelelő korrekciót alkalmazva áll elő a hazai elszámolások szerinti államháztartási egyenlegből. A másik fiskális konvergencia mutató, az ún. maastrichti adósságmutató a kormányzati szektor konszolidált bruttó adóssága névértéken, melyet az ÁKK által kimutatott központi költségvetés bruttó adósságából kiindulva, azt korrigálva, valamint a kormányzati szektorba tartozó többi alrendszer, illetve szervezet adósságát hozzáadva kaphatunk meg. A központi költségvetés ÁKK által kimutatott adósságát amiatt kell korrigálni, mert a maastrichti adósságot nem piaci értéken, hanem névértéken kell elszámolni, ebből következően a csak piaci értékkel bíró derivatívák nem részei az adósságnak, míg a névértéktől eltérő áron történt adósság-kibocsátások (diszkont kincstárjegyek) állományi adatait a névértékre való átszámítással korrigálni kell.

Végül itt érdemes felhívni a figyelmet egy apró, de mégis sokszor félreértésre okot adó módszertani eltérésre: a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében és céljára számolt mutatók eltérésére az ESA'95 szerinti adatoktól. A különbség abból adódik, hogy az EDP kamatkiadások módszertani kategóriája kamatként (tulajdonosi jövedelemként) veszi figyelembe a pénzügyi derivatívák (swapok, forward ügyletek) kamatát, eltérően az ESA'95 nemzetiszámla-rendszer kamatfogalmától, amely ezt a tételt nem tartalmazza. Emiatt és ennek összegével tér el tehát, az ESA'95 és EDP szerinti kamatkiadások és kiadások összege, valamint az elsődleges és teljes kormányzati szektor egyenlege, melynek nagyságrendje az elmúlt években a GDP 0-0,1%-a volt.

2. A kiemelt mutatószámok

Európai Uniós tagságunkkal vállaltuk az euró bevezetését, melynek fiskális kritériumaként a hiányt 3% alá, az adósságot pedig 60% alá kell csökkenteni, középtávon pedig a Stabilitási és Növekedési Egyezmény alapján meghatározott 1,5%-os strukturális deficitcél kell teljesítenünk a GDP arányában.

Az Európai Unió jogrendje szerint a tagországoknak a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében évente két alkalommal - március és szeptember végéig – kell hivatalos jelentésben (Notifikáció) közölniük a két kiemelt kormányzati mutatót: a kormányzati szektor adósságát és hiányát. A határidők megegyeznek a kormányzati szektor negyedéves nemzeti számlájának közzétételének határidejével, így a nemzeti statisztikai hivatalok átvehették a pénzügyminisztériumoktól az első adatközlés feladatát. Ennek megfelelő változás következett be hazánkban is, 2006 tavaszától már a Központi Statisztikai Hivatal állítja össze a Notifikációs jelentést valamennyi tényidőszakra a nem-pénzügyi számlák tekintetében, a Magyar Nemzeti Bank a pénzügyi számlák körében, míg a

Nemzetgazdasági Minisztérium az adott évi várható értékét mind az EDP egyenlegnek, mind a maastrichti adósságnak.

A 2011. tavaszi EDP Notifikációnak megfelelő mutatók időszora az alábbi táblázatban található a 2007-2010. évekre.

A kormányzati szektor főbb mutatóinak alakulása a 2011. áprilisi Notifikáció alapján

	2007	2008	2009	2010 előzetes
GDP	25 321,5	26 753,9	26 054,3	27 119,8
Kormányzati szektor EDP egyenlege	-1 274,1	-985,9	-1 182,6	-1 132,0
(GDP %)	-5,0%	-3,7%	-4,5%	-4,2%
Kormányzati szektor ESA egyenlege	-1 269,1	-975,9	-1 161,8	-1 152,9
(GDP %)	-5,0%	-3,6%	-4,5%	-4,3%
Kormányzati szektor adóssága	16 732,8	19 346,9	20 422,4	21 749,4
(GDP %)	66,1%	72,3%	78,4%	80,2%

Az Európai Központi Bank és az Európai Unió Bizottsága két évente készíti el az ún. Konvergencia jelentését, melyben vizsgálja, hogy az euró bevezetése előtt álló tagállamok mennyiben teljesítik a maastrichti kritériumokat. Hazánkról 2010. májusában készült a legutóbbi Konvergenciajelentés, melyben a Bizottság megállapította, hogy nem teljesítjük egyik kritériumot sem:

- árstabilitás: a referencia időszakban (2010. márciusát megelőző 1 évben) az átlagos infláció mértéke hazánkban 4,8% volt, mely jelentősen meghaladta a 1%-os referencia értéket.
- költségvetési fegyelem: Magyarország jelenleg Túlzott Deficit Eljárás alatt áll, azaz nem teljesíti a költségvetési hiányra vonatkozó 3%-os és az államadósságra vonatkozó 60%-os konvergencia kritériumokat a GDP arányában. A vizsgálati időszakban a költségvetési hiány 4%, az államadósság 78,3% volt, az Európai Bizottság legutóbbi fenntarthatósági jelentése szerint Magyarország közepes kockázattal bíró tagállamnak tekinthető közpénzügyi helyzetének szempontjából,
- árfolyam: Magyarország még nem lépett be az ERM2 rendszerbe, így nem teljesíti ezt a kritériumot,
- kamatláb: a hosszú távú kamatok átlaga Magyarországon a referencia időszakban 8,4% volt, mely meghaladta az adott időszakra vonatkozó 6%-os kritériumértéket.

2.1. Az adósságmutató módszertana és alakulása

Az adósságmutató értékét és viszonyszámát nemcsak az adósságállomány alakulása, számbavételének módja befolyásolja, hanem az is, hogy a kormányzati szektoron belüli szervezetek milyen nagyságrendben birtokolnak ezekből az adósságokból. A költségvetési/zárszámadási prezentáció a központi költségvetés könyvi értéken nyilvántartott, hitelviszonyból származó bruttó adósságáról ad számot.

A **maastrichti adósságmutató** a statisztikai értelemben vett kormányzati szektor (az 1. pontban ismertetett szervezeti kör) konszolidált bruttó adósságát névértéken fejezi ki. A

konszolidálás a kormányzati szektoron belüli adósságelemeket (pl. az Egészségbiztosítási Alap likviditási hitelét a Kincstártól, a helyi önkormányzatoknál lévő állampapírokat) kiszűri. A Túlzott Hiány Eljárás referenciaértékeként választott adósság, egy bruttó szemléletű mutató: a különböző pénzügyi instrumentumokban fennálló kötelezettségek nem csökkenthetők (nem nettósíthatók) az azonos instrumentumokban fennálló követelésekkel (pl. a Magyar Állam Nemzetközi Valutaalappal szemben fennálló adóssága nem csökkenthető a hitelintézeteknek továbbkölsönzött hányaddal, külföldi tartozásaink nem nettósíthatóak a külfölddel szembeni követelésekkel, pl. egyes fejlődő országoknak nyújtott kormányhitelekkel), és nem csökkenthetők a más instrumentumban fennálló követeléssel sem (például Magyar Állam Európai Unióval, nemzetközi Valutaalappal szemben fennálló hiteltartozása nem csökkenthető az MNB-nél elhelyezett tartós betéttel). A névértéken számított adósság a visszaváltáskor ténylegesen fizetendő érték szerinti számbavételt jelenti. A derivatívák piaci termékek, névértékkel nem rendelkeznek, ezért nem részei az uniós adósságmutatónak. A magyar államháztartási számviteli szabályok szerint a diszkont-értékpapírokat kibocsátási áron tartják nyilván, így a kibocsátási és visszaváltási értékük (névértékük) különbözete az ÁKK Zrt. által nyilvántartott értékpapír-adósságot növeli.

Kormányzati szektor adósságának alakulása (adatok Md Ft-ban)	2011. áprilisi Notifikáció (MNB számítása)			
	2007	2008	2009	2010 előzetes
Központi kormányzat konszolidálatlan adóssága	16 187,5	18 613,2	19 531,1	19 531,1
ebből:				
<i>Központi költségvetés adóssága névértéken</i>	<i>15 669,7</i>	<i>18 201,5</i>	<i>19 065,0</i>	<i>20 103,4</i>
<i>ebből: Központi költségvetés bruttó adóssága (könyvi értéken)</i>	<i>15 585,5</i>	<i>18 103,9</i>	<i>18 964,9</i>	<i>20 041,0</i>
<i>ebből: Diszkontkincstárjegyek névértékének és kibocsátási értékének különbözete</i>	<i>84,2</i>	<i>97,6</i>	<i>100,1</i>	<i>62,4</i>
<i>Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. adóssága</i>	<i>161,9</i>	<i>168,8</i>	<i>225,7</i>	<i>232,3</i>
<i>Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt. adóssága</i>	<i>27,7</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<i>Állami Autópálya Kezelő (ÁAK) Zrt. adóssága</i>	<i>0,0</i>	<i>2,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Helyi önkormányzatok konszolidálatlan adóssága	782,7	1 038,4	1 078,3	1 250,6
Társadalombiztosítás konszolidálatlan adóssága	12,2	77,3	141,4	106,1
Kormányzati szektor konszolidálatlan adóssága névértéken	16 980,9	19 758,7	20 768,3	21 967,7
Kormányzaton belüli konszolidálás	-248,1	-411,8	-345,8	-218,3
Kormányzati szektor konszolidált adóssága névértéken (maastrichti adósságmutató)	16 732,8	19 346,9	20 422,4	21 749,4
a GDP százalékában	66,1%	72,3%	78,4%	80,2%
IMF/EU/WB hitelből fel nem használt, betétben elhelyezett összeg		1 483,6	1 124,8	974,1
a GDP százalékában		5,5%	4,3%	3,6%
Korrigált adósságmutató		17 863,3	19 297,6	20 775,3
a GDP százalékában		66,8%	74,1%	76,6%

Az ÁKK által kimutatott államadósságon (központi költségvetés bruttó adósságán) felüli, maastrichti adósságállományba beszámító jelentősebb tételek a következők:

- a) A **Gripen repülőgépek** beszerzését a statisztikai számításokban az Eurostat katonai beszerzésekre vonatkozó általános érvényű döntése alapján pénzügyi lízing módjára kell elszámolni. 2010 végén ennek adóssághatása 94,4 milliárd forint volt.

- b) Az **MNV Zrt.** speciális kötvényes privatizációs technikát alkalmazott a **Richter Rt.**-ben fennálló 25%-os részesedésének eladására. 2004. szeptemberében ötéves lejáratú kötvény aukciós kibocsátására került sor, amely lejáratkor, 2009-ben vált átcserélhetővé részvényekre, ugyanakkor az Államnak lehetősége volt a részvények előre meghatározott árfolyamon való visszavásárlására, amennyiben a befektetők a részvényre történő átcserélés mellett döntöttek. A kötvények lejáratakor az Állam a részvények megtartása mellett döntött, az átcserélhető kötvények törlesztésének finanszírozására pedig egy, az előzőhöz hasonló konstrukciójú, de névértékében azt számottevően meghaladó átcserélhető kötvényt bocsátott ki. Az új kötvénykibocsátás mintegy 232,3 milliárd forinttal szerepelt a 2010. év végi maastrichti adósságban.
- c) A **kormányzati szektorba besorolt, államháztartáson kívüli szervezetek** (központi kormányzati alszektorba és önkormányzati alszektorba besorolt egyaránt, kivéve MNV Zrt.) adóssága mintegy 75 milliárd forintot tett ki a 2010. évi maastrichti adósság összegéből.
- d) A kormányzati szektor adósságába beletartoznak a **helyi önkormányzatok** hitelviszonyon alapuló tartozásai, valamint a központi költségvetés által biztosított megelőlegezések (utóbbiak azonban konszolidálásra kerülnek kormányzati szinten), míg az önkormányzatoknál eszközként felhalmozott állampapírok állománya csökkenti a kormányzati szektor egészének adósságát. 2010-ben összesen 172,0 milliárd forinttal emelkedett az önkormányzati alszektor konszolidálatlan maastrichti adóssága. A 242,5 milliárd forintos önkormányzati ESA-hiány fennmaradó részét pénzügyi eszközeik felhasználásával – 2010-ben jellemzően a betétállomány csökkentésével–finanszírozták.
- e) A **társadalombiztosítási alapoknak** a Kincstári Egységes Számláról nyújtott likviditási hitel év végi állománya, valamint az év végi megelőlegezések is az alrendszer adósságaként vannak kimutatva az uniós statisztikában, a kormányzati szinten konszolidált adósságot azonban nem érintik. A TB alapok adóssága 2010 végén 106,1 milliárd forint volt, mely teljes egészében a központi költségvetéssel szemben állt fenn.

A 2008 végén nemzetközi pénzügyi szervezetekkel kötött hitelszerződés alapján lehívott összegek mindenkor állománya mint maastrichti adósságot növelő tényező kerül elszámolásra. A fentiekben kifejtettek értelmében a maastrichti adósság egy bruttó, névértéken számított adósságkategória, a statisztikai adatszolgáltatásban nem csökkenthető e nemzetközi hitelcsomagból lehívott összegből még azzal a résszel sem, mely nem kerül elköltésre, hanem betétben van elhelyezve. Emiatt a fenti táblázat alján csak mint korrekciós tényező, illetve a betétállománnyal csökkentett maastrichti adósság, mint korrigált adósságmutató jelenik meg, melynek értéke 2010 végén 20 775,3 milliárd forint, a GDP 76,6%-a volt.

2.2. A hiánymutató módszertana és alakulása

A **maastrichti (EDP) hiánymutató** és az államháztartási törvényben meghatározott deficitmutató tartalmi eltérése, elsősorban a szervezeti kör különbözőségéből és az eredményszemléletű számbavételből adódik, de más jellegű tételek is meghatározzák.

A 2010. évi elszámolásokat is befolyásoló jelentősebb tételek a következők:

- a) A **Gripen-szerződés** keretében 14 repülőgép NATO-kompatibilissé tétele vált lehetővé és ezzel párhuzamosan kiépültek a földi irányítási és más kiszolgáló rendszerek. A magyar fél oktatási-képzési szolgáltatásokat is igénybe vesz, a gépek tulajdonjoga azonban a svéd partnernél marad. A rendelkezésre állás időpontjától kezdődően 10 éves bérleti periódus indul, mely időszak a szakértők szerint mintegy harmada a repülőgépek felújítás után kalkulálható hasznos élettartamának. A magyar fél rendelkezik vételi opcióval, a vásárlásról az Országgyűlés jogosult dönteni. Ezen ismérvek alapján az ügylet szolgáltatás-vásárlással kombinált bérletnek tűnhet, de az Eurostat munkadöntést hozott valamennyi hosszú lejáratú szerződéses konstrukcióban megvalósuló katonai eszköz beszerzésére/bérletére. A döntés értelmében minden esetben vásárlásként kell elszámolni az ilyen ügyleteket, mégpedig abban az időpontban, amikor az eszközöket a kormányzat birtokba veszi. Ez azt jelenti, hogy a teljes bérleti időszakban a folyó (képzési, fenntartási, rendszerirányítási stb.) költségek folyamatosan, míg egy-egy nagyobb összegű kormányzati kiadás a gépek statisztikai „beszerzéseként” 2006-2007-ben jelentkezett. A repülőgépek beérkezése előtti időszakban ténylegesen kifizetett lízingdíjakból a repülőgépekre jutó rész előlegfizetésnek tekintendő. A beérkezés éveiben a statisztikai „vételár” és az előleg különbözeteként hitelfelvételt is könyvelni kell (a pénzügyi lízing mintájára), majd a beérkezést követő időszakban a lízingdíj meghatározott része a statisztikai hitelfelvétel törlesztésére fordítandó.

A Gripen bérlet statisztikai elszámolása 2008-tól kezdődően – a korábbi évekkel ellentétben – kedvező hatással van az ESA'95 szerinti egyenlegre, miután a gépek 2006-2007. évi beérkezését követően, 2008-tól az üzemeltetésre, karbantartásra és pénzügyi költségekre eredményszemléletben kalkulált összeg alacsonyabb már a költségvetésből ténylegesen fizetett lízingdíjnál. 2010-ben ez összességében 12,6 milliárd forint egyenlegjavulást eredményezett, míg a maastrichti adósságállományban mintegy 94,4 milliárd forintot tett ki, és folyamatosan csökken a következő években is a lízingdíjban foglalt törlesztési komponenssel.

- b) A **volt egyházi ingatlanok tulajdoni rendezése** és a kapcsolódó pénzügyi kártalanítás felgyorsításával összefüggésben a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Zsidó Hitközösség Szövetsége és a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye rendezésre váró ingatlanainak végleges jegyzéke elfogadásra került a 1013/2006, illetve a 1040/2006. sz. kormányhatározatokban. A kormányhatározatokban meghatározott kompenzációt a fent említett egyházak, mint állammal szembeni jövőbeni követelést bankoknál faktorálhatják, majd az ebből származó összeget a kormányhatározat tartalmának megfelelő célra használhatják. A mintegy 30 milliárd forint összegű teljes kompenzációból 2006-ban 17,8 milliárd, 2007-ben 0,9 milliárd, 2008-ban 28 millió forint összeget faktoráltak az egyházak, melyet pénzforgalomban nem, azonban a maastrichti hiányban és adósságban el kellett számolni a központi kormányzat hiányaként, illetve adósságaként. 2009-ben és 2010-ben nem történt faktorálás az egyházi ingatlanrendezéshez kapcsolódóan. A pénzforgalmi elszámolásokban a fenti összeg a kormányhatározat szerinti (2007-2011. közötti) ütemezésben, a kártalanítási összegek tényleges kifizetésével jelenik meg. A faktorálással előrehozott részt azonban ekkor már nem kell elszámolni az ESA'95 szerinti számokban, az tehermentesíti az adott időszak ESA kiadásait.

- c) Az Eurostat módszertani határozatot adott ki 2005 februárjában az **EU-források elszámolásáról**, miután igen eltérő gyakorlatot tárt fel a tagországoknál. A módszertani döntés elvi lényege, hogy az uniós források nem befolyásolhatják a kormányzat egyenlegét, ugyanakkor a kormányzat bevételei és kiadásai között csak a kormányzati egységek mint végső kedvezményezettek által felhasznált források vehetők számításba. A kormányzati szektoron kívüli felhasználás pénzügyi műveletnek, nem ESA-kiadásnak és -bevételnek tekintendő, ezen tételeket a központi költségvetésben elszámolt bevételekből és kiadásokból azonos összeggel kell kivonni. Az Eurostat továbbá – szokásos kétévenkénti látogatása során – javasolta hazánknek, hogy az egyedi uniós jóváhagyást igénylő ún. nagyprojektek esetében a döntést megelőzően szakértői becsléssel határozzuk meg és számoljuk el bevételként az adott évi kiadásokból későbbiekben – nagy valószínűséggel EU forrásból – megtérülő részt, ezzel biztosítva az eredményszemléletű számbavételt és minimalizálva a későbbi statisztikai felülvizsgálatok nagyságát. Ugyanez a módszer érvényesítendő a programzárásokhoz kapcsolódó, kötelezően hazai finanszírozású utolsó részletek elszámolásánál, illetve egyéb, több év múltával megtérülő uniós források esetében is. Az eredményszemléletesítés összege a tavaszi EDP Jelentés összeállításakor rendelkezésre álló előzetes adatokat felváltó zárszámadási tényadatok ismeretében – több éves tapasztalat alapján – rendre módosul.
- d) A kormányzati szektorba **besorolt vállalatok** közül jelentős hiánnyal zárt a Magyar Televízió Zrt. (6,5 milliárd forint), a MÁV Start Zrt. (5,6 milliárd forint), az Állami Autópálya Kezelő Zrt. (3,2 milliárd forint) és a Duna Televízió Zrt. (1,2 milliárd forint). Ezzel szemben nagyobb többlettel zárt a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztési Zrt. (5,9 milliárd forint), a Nemzeti Filharmónia Ingatlanfejlesztési Zrt. (3,3 milliárd forint), a Magyar Turizmus Zrt. (1,6 milliárd forint), és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (1,3 milliárd forint) a beszámolóadatok, beruházás-statisztikai adatok és a KSH által folytatott egyeztetések alapján és eredményeként. Összességében a kormányzati szektorba besorolt vállalatok és nonprofit szervezetek egyenlege 9,7 milliárd forint volt.
- e) 2009-ben lehetőség nyílt bizonyos korcsoportok számára a **társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe való visszatérésre**. A visszalépő tagok követelésének értékét a pénztár átadta az államnak, részben állampapírok formájában. Az átlépési nyilatkozatokat 2009. december 31-ig kellett beküldeni a magánnyugdíjpénztáraknak. A magánnyugdíjpénztári tagság megszűnésének időpontját úgy határozták meg, hogy amennyiben a visszalépési kérelem a hónap fordulónapját megelőzően 10 munkanappal beérkezett a pénztárhoz, a magánnyugdíjpénztárnál a tagsági jogviszony megszűnésének az időpontja a bejelentés hónapjának utolsó napja (2009. december 31.). A hónap utolsó 10 munkanapján beérkező írásbeli kérelem (esetünkben ideértve a 2010 januárjában megérkező kérelmeket is) alapján – a bejelentés tartalmától függetlenül – a bejelentés hónapjának utolsó napjával vagy az azt követő hónap utolsó napjával szüntethette meg a pénztár a tagsági viszonyt (2009. december 31-én, illetve 2010. január 31-én). Ugyanakkor egy jogszabály-módosítás két hónappal meghosszabbította a feldolgozásra rendelkezésre álló időtartamot, így 2010. március 31-ig kitolódhatott a tagsági jogviszony megszűnésének időpontja. A pénzügyi rendezésre a tagsági jogviszony megszűnését követő 8 munkanapon belül került sor. Az EDP munkacsoport megállapodott abban – és ezt később az Eurostattól

kért állásfoglalás is megerősítette –, hogy az ESA'95 szerinti elszámolás időpontja a jogviszony változásához, a TB jogviszony keletkezéséhez köthető, és mivel a pénzügyi rendezés és a társadalombiztosítási jogviszony kezdete ugyanarra a hónapra esik (hónap 1. napja és azt követő 8 munkanap), ezért nincs szükség korrekcióra, a pénzforgalmi adatot elfogadjuk eredményszemléletű adatnak is. 2009-ben 26,3 milliárd forint, 2010-ben 64,8 milliárd forint pénzforgalmi és ESA-bevételt könyveltünk el ilyen címen.

- f) A 2010. évi CI. számú törvény a magánnyugdíjpénztári befizetésekhez kapcsolódó törvénymódosításokról értelmében **2010. november 1-je és 2011. december 31-e között a magánnyugdíjpénztár tagnak 9,5% nyugdíjjárulékot és 0% tagdíjat kell fizetnie a korábbi 8% tagdíjjal és 1,5% nyugdíjjárulékkal szemben.** A jogszabályváltozás által eredményezett nyugdíjjárulék többlet a pénzforgalmi és az ESA'95 szerinti elszámolásokban is bevételt jelent, ezáltal mind a pénzforgalmi, mind az ESA'95 szerinti egyenleg javul havonta mintegy 30 milliárd forinttal. Az eredményszemléletesítés következtében ez 2010. év vonatkozásában 3 havi többletnek megfelelő összeget, 2011. év vonatkozásában 11 havi többletnek megfelelő összeget jelent az ESA'95 szerinti elszámolásokban.
- g) A GKM fejezetben **párnagáz** értékesítése jogcímen 2005. évben befolyt 60,0 milliárd forint. Ez a bevétel elhatárolásra került és 5 éven keresztül (2006-2010-ig) egyenlő részletekben (12,0 milliárd forint) növelte az államháztartás eredményszemléletű bevételeit. 2010 volt tehát az utolsó év, amikor ez a korrekciós tényező még javította a kormányzati szektor ESA'95/EDP egyenlegét.
- h) A **PARAT-ügy** kapcsán hozott EU bírósági döntés 2009-ben a kiinduló pénzforgalmi egyenleghez képest 18,8 milliárd forint egyenlegromlást, 2010-ben ugyanekkora összegű javulást eredményez az ESA'95 szerinti elszámolásokban. Az Európai Bíróság 2009. április 23-án – a Parat Kft. és az APEH között zajló jogvitában – döntést hozott arról, hogy az Európai Unió szabályozásával ellentétes az a magyar szabályozás, amely az államháztartási támogatásban részesülő termékbeszerzések esetén a kapcsolódó általános forgalmi adó levonását csak a beszerzés nem támogatott hányada erejéig teszi lehetővé. A döntés következményeként a 2004. május 1-je és 2005. december 31-e között megvalósult támogatott eszközbeszerzések kapcsán az arányosítási kötelezettség miatt le nem vont általános forgalmi adó az adózónak visszajár. Az Art. szabályozása szerint az adózó önellenőrzés benyújtásával visszakérhette ezt az ÁFA összeget. Az erre vonatkozó önellenőrzések benyújtási határideje 2009. október 20-a volt. A visszakapott általános forgalmi adó után a jegybanki alapkamattal azonos mértékű kamat járt az adózónak. A fenti bírósági döntés eredményeképpen 2009-ben mintegy 37,1 milliárd forint jogosnak ítélt ÁFA visszaigénylés érkezett be az APEH-hez. Az EDP statisztikai munkacsoport álláspontjának megfelelően ez az összeg az ESA'95 szerinti elszámolásokban teljes egészében kártalanításként (kiadás) lett elszámolva az önellenőrzés benyújtásának időpontjában (azaz 2009-ben), nem pedig az ÁFA-bevételeket csökkentő tételként, ahogy az a pénzforgalmi elszámolásokban szerepelt. Ugyanakkor, a visszaigényelt adó azon része, amelynek kiutalását nem kérték vagy átvezetéséről nem rendelkeztek 2009-ben, csak 2010-ben volt ÁFA-bevételt növelő tételnek tekinthető. Így teljesült a pénzforgalmi

elszámolásokban eltérő tételen megvalósuló elszámolás maradéktalan korrekciója, mind az időzítés, mind az összeg tekintetében és ez okozta a kiinduló pénzforgalmi egyenleghez képesti fenti korrekciós összegeket 2009-2010-ben.

- i) A 2010. évi gyorsjelentésekből kiderült, hogy a költségvetési szervek áru- és szolgáltatásvásárlásból származó **szállítói tartozás** állománya tovább nőtt a 2009. év végi állományokhoz képest. A tavaszi gyorsjelentésben a központi szerveknél 26,8 milliárd forint, az önkormányzatoknál 6,8 milliárd forint egyenlegromlást eredményező tartozásnövekedés mutatkozott. A központi szervek tartozásának növekedésében jelentős szerepe lehetett a 2010. év végi pénzforgalmi kiadáscsökkentő intézkedéseknek, hiszen a kifizetések visszatartása a már leigazolt szállítói tartozások esetében az eredményszemléletű adaton nem javít. A központi költségvetési szervek lejárt szállítói tartozása 10,4, állammal szembeni kötelezettsége 0,9, összes tartozása 11,3 milliárd forinttal növekedett.
- j) 2010-re a KSH a beruházás-statisztikákból a központi költségvetési szerveknél 13,4 milliárd forintos egyenlegjavulást, az önkormányzatoknál 5,8 milliárd forintos egyenlegjavulást kalkulált. A **KSH** azonban – a negyedéves és éves beruházás-statisztikai jelentésekben korábban tapasztalt jelentős eltérések miatt – **megváltoztatva az eddigi módszertanát**, a beruházás-statisztikai adatokat felcserélte az államháztartási szervezetek mérlegjelentésének adatával, amely lényegében a pénzforgalomhoz közeli eredményszemléletű adatot mutat. A negyedéves mérlegjelentések tanúsága szerint a központban 2,1 milliárd forinttal nőtt, az önkormányzatoknál 2,1 milliárd forinttal csökkent a beruházási szállítói állomány a 2009. év végéhez képest. E döntés által az eddigi módszertanhoz képest 19,0 milliárd forinttal nagyobb lett a hiány.
- k) A VM fejezetben az árfolyamkockázat és egyéb, EU által nem térített kiadások törvényi soron 5,5 milliárd forint **árfolyamnyereség** és 1,0 milliárd forint **árfolyamveszteség** keletkezett a költségvetésen kívül teljesített agrártámogatások kifizetés és az EU általi megtérítés időpontjában érvényes árfolyam különbözeteként. Mivel az árfolyamnyereség nem ESA bevétel, az árfolyamveszteség pedig nem ESA-kiadás, e tételek szaldója rontja az ESA-egyenleget a pénzforgalmihoz képest.
- l) Érinti a kormányzati szektor 2010. évi hiányát és adósságát egy **MEHIB-Eximbank-BTA kazah bank** közötti összetett ügylet, melynek a pénzforgalmi költségvetésben megjelenő tételein túl 5,3 milliárd forint nettó ESA-egyenlegrontó és 13,8 milliárd forint adósságnövelő hatása is megjelenik.
- m) Az MNV Zrt. 2010. év elején a MALÉV tőkeemeléséhez 25,4 milliárd forinttal járult hozzá (ebből 2010-ben a 4,6 milliárd forintos tőke-adósság konverzió a statisztikai elszámolásban egyenleg-semleges művelet volt, mivel az korábban – a kölcsön nyújtásának időpontjában – növelte a hiányt; kiadásként most a kölcsön 380,0 millió forintnyi kamata és a 20,7 milliárd forint készpénzes tőkeemelés került elszámolásra). A tőkeemelésből rendezésre került a társaságcsoporthoz (MALÉV, Aeroplex, Ground Handling) 16,8 milliárd forint összegű lejárt adótartozása, amely a költségvetés bevételi oldalán pénzforgalomban is megjelent és eredményszemléletben is elszámolható. Lehívásra került a VEB (Vnyesekonombank) 32,0 millió euró összegű garanciája, melyből 13,2 millió euró közvetlenül az MNV Zrt.-hez, 18,8 millió euró

pedig az MFB Zrt.-hez folyt be. Az év során folyósított tulajdonosi kölcsönökből (összesen 18,4 milliárd forint) 9,2 milliárd forint plusz 0,2 milliárd forint kamat az őszi 14,7 milliárd forint összegű tőkeemeléskor konvertálásra került. A 2010. évi fenti ügyletek elszámolása a költségvetési pénzforgalmi adatokhoz képest összességében 18,6 milliárd forinttal növelte az ESA'95/EDP hiányát.

- n) Az **osztalékelőlegek** eredményszemléletű elszámolására részletes módszertani iránymutatások szolgálnak, melyek alapján az MFB Zrt. és az MVM Zrt. által 2009-ben befizetett, összesen mintegy 32 milliárd forint osztalékelőleg 2009-ben nem tekinthető ESA'95 szerinti bevételnek. 2010-ben azonban az MVM befizetése (20 milliárd forint) teljes egészében, az MFB befizetéséből pedig 1,8 milliárd forint elszámolható ESA-bevételként (osztalékbevétel, tulajdonosi jövedelem).

2.3. Pénzügyi intézményeket érintő, pénzügyi válsággal kapcsolatos kormányzati intézkedések

Az Eurostat a 2009. őszi Notifikációtól kezdődően, az EDP Notifikációs táblákkal együtt publikálandó táblázat formájában kér adatszolgáltatást a tagállamoktól a pénzügyi válsággal kapcsolatban eddigiekben megtett, pénzügyi intézményeket támogató kormányzati intézkedésekről, mely a 2011 tavaszi Notifikáció esetében a 2007-2010-es évek adatait foglalta magába.

Míg a 2007. és 2008. években nem történt pénzügyi válsággal kapcsolatos, pénzügyi intézményeket támogató kormányzati intézkedés, addig 2009-ben három hitelintézettel kötött az Állam kölcsönszerződést annak érdekében, hogy azok hitelezési aktivitásukat fenntartsák, illetve bővítsék:

- 2009. március 25-én az OTP Bankkal mintegy 400 milliárd forintos és az FHB Jelzálogbankkal mintegy 120 milliárd forintos összegben,
- 2009. április 14-én a Magyar Fejlesztési Bankkal mintegy 170 milliárd forint értékben.

Az OTP – élve az előtörlesztés lehetőségével – 2009 novemberében és 2010 márciusában két részletben törlesztette a 2009. március 25-én számára folyósított hitelösszeget. Az MFB és az FHB 2011-ben megkezdte a szerződés szerinti törlesztést.

Az Állam a fenti 3 hitelintézettel kötött kölcsönszerződésen túl 2009. március 31-én az FHB Jelzálogbankban 30,0 milliárd forint értékű tőkeemelést hajtott végre elsőbbségi részvények vásárlásával (osztalékelsőbbségi részvények, valamint egy vétőjogot biztosító részvény). A tőkeemelés az MNV-n keresztül valósult meg, az MNV a tranzakciót követően lehívta a tőkeemelés összegét a nemzetközi pénzügyi intézmények által nyújtott hitelcsomagból. Ez a művelet szerepelt a központi költségvetés kiadásai között, ezért az ESA/EDP egyenleg megállapításánál mint pénzügyi műveletet ki kellett szűrni, vagyis 2009-ben megjelent az ESA-hídban egyenlegjavító tételként. Az FHB 2010 februárjában visszavásárolta az Államtól az MNV-n keresztül a fenti részvényeket eredeti kibocsátási értéken (30,0 milliárd forint), mely összeg az MNV-től a központi költségvetésbe privatizációs bevétel soron folyt be, mely soron történő műveletek azonban a magyar költségvetési szabályok alapján nem szerepelnek a költségvetési pénzforgalmi bevételek között, ezért nem jelenik meg korrekciós tételként az ESA-hídban sem.

Mind a kölcsönszerződések, mind a tőkeemelés finanszírozási forrását a nemzetközi szervezetektől (EU, IMF) felvett hitel biztosította, mely lehíváskor emeli hazánk

maastrichti adósságát, illetve a lehívott hitelből képzett betét összegét. A későbbiekben, amikor a lehívott hitelösszegek felhasználásra kerülnek, azok a maastrichti adósságot nem növelik, hanem a lehívott hitelből képzett betét összegét csökkentik. A kapcsolódó Eurostat iránymutatásnak megfelelően a fenti állami hitelnyújtás és tőkeemelés pénzügyi műveletként lett elszámolva 2009-ben, mert a hitelszerződéseknél nem volt arra vonatkozó bizonyíték vagy dokumentum, hogy a hitelösszeg ne kerülne a hitelintézet által visszafizetésre, míg a tőkeemeléskor az Állam által megszerzett osztalékelsőbbbségi részvények - szerződés szerint - biztosították volna az Európai Bizottság iránymutatása szerint kalkulált állami támogatástartalom nélküli piaci hozamot.

Állami intézkedéssel kapcsolatban tőketranszfer elszámolása egyetlen esetben merült fel a korábbiakban: az FHB tőkeemelés fejében az Állam egy darab vétőjogot biztosító szavazatelsőbbbségi részvényt is szerzett, mely azonban nem jogosít osztalékra és így ez a részvény nem teljesíti az elvárt hozam kritériumát, értéke viszont annyira elhanyagolható az osztalékelsőbbbségi részvények értékéhez képest, hogy amennyiben az osztalékelsőbbbségi részvények kibocsátási értékének 10,5%-át jelentő hozam teljesíti az elvárt piaci hozam követelményét, az egész tőkeemelésre elmondható volt ugyanez.

3. Bevételek és kiadások az uniós statisztikában

Az ESA'95 nemzeti számlarendszer a gazdaság valamennyi szektorát egységes keretbe foglaló statisztikai elszámolási rendszer: a termelés és elosztás folyamatait fogja át, a források és felhasználások összevetésével egyenlegek sorozatát állapítja meg. Ezen egyenlegek közül választottak ki egyet: a nettó hitelfelvétel/hitelnyújtás mutatóját az EU szervei a kormányok teljesítményének mérésére a stabilizáció és a konvergencia terén, s ehhez a mutatóhoz kapcsolták a maastrichti egyenlegkritériumot. A módszertan a bevezetések nem tartalmazott „bevétel” és „kiadás” fogalmakat, ezeket a különböző rendelkezésre álló osztályozási aggregátumok összeadásával később határozták meg és illesztették be a szabályozásba. Az uniós tagsággal együtt jár a rendszeres adatszolgáltatási kötelezettség, sőt az idősorok visszamenőleges feltöltése. A kormányzati szektor bevételeinek és kiadásainak idősorát Magyarország 1995-ig vállalta és állította össze az ESA'95 módszertan szerint.

A kormányzati szinten kimutatott bevételek és kiadások konszolidált adatokat tartalmaznak, az EU statisztikai előírásai szerint, a konszolidálás a kormányzaton belüli kamatfizetések, folyó és felhalmozási célú transzferek kiszűrésére irányul.

Magyarország összefoglaló kormányzati pénzügyi statisztikai adatai az EU adatszolgáltatásokban a GDP százalékában					
Adatforrás: a KSH adatszolgáltatása az Eurostat ESA'95 Transmission Program keretében		2007	2008	2009	2010
Kormányzati bevételek és kiadások					
1=2+6+7+8+9	Összes bevétel	45,0	45,2	46,1	44,6
2=3+4+5	Adók	26,0	26,1	26,2	25,1
3	Közvetett adók (Termelési adók)	15,7	15,5	16,3	16,7
4	Közvetlen adók (Jövedelem- és vagyonadók)	10,2	10,5	9,8	7,9
5	Tőkeadók	0,1	0,1	0,1	0,5
6	TB hozzájárulások	13,7	13,7	13,1	12,0
7	Díjak, térítések	2,9	2,9	3,1	3,1
8	Egyéb folyó bevételek	1,6	1,9	2,4	2,3
9	Felhalmozási bevételek	0,8	0,6	1,4	2,1
10=11+12+13+14+15+16+17+18	Összes kiadás	50,0	48,8	50,5	48,9
11	Termelő felhasználás	6,7	7,1	7,7	7,7
12	Munkavállalói jövedelem	11,5	11,5	11,4	10,7
13	Kamat	4,1	4,1	4,5	4,1
14	Támogatások	1,4	1,1	0,9	0,9
15	Társadalmi juttatások	18,2	18,5	19,1	18,3
16	Egyéb folyó kiadások	2,6	2,3	2,6	2,4
17	Felhalmozási transzferek (fizetett)	1,9	1,4	1,2	1,3
18	Felhalmozási kiadások	3,6	2,7	3,1	3,3
19	Ebből Bruttó állóeszközfelhalmozás	3,6	2,9	3,1	3,2
Kormányzati egyenleg					
20=1-10	Nettó hitelnyújtás/hitelfelvétel ESA'95 szerint	-5,0	-3,6	-4,5	-4,3
21	Swapok miatti korrekció	0,0	0,0	-0,1	0,1
22	Egyéb korrekció	0,0	0,0	0,0	0,0
23=20+21+22	Memo: Nettó hitelnyújtás/hitelfelvétel EDP szerint	-5,0	-3,7	-4,5	-4,2
Megjegyzés: a kerekítések miatt eltérés lehet a beképleezett összegekben					

A fenti táblázat tanúsága szerint 2010-ben a korábbi évhez képest 0,2 százalékponttal javult az ESA'95 szerinti egyenleg a jelentős gazdasági visszaesés okozta negatív fiskális hatások ellenére.

A bevételek 1,5 százalékponttal csökkentek, melyben nagyrészt az évközi adóváltozások játszottak szerepet. Csökkent a társasági adó, a személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulékok kulcsa, így a befolyó adó is. Több kisebb adónem megszüntetésre került. Ezt a bevételkiesést csak részben kompenzálta a bevezetésre kerülő, pénzügyi szervezeteket és egyes ágazatokat terhelő különadó. A kiadások 1,6 százalékponttal csökkentek, nagyrészt a szociális juttatások, munkanélküli ellátások csökkentése miatt, valamint az állami alkalmazottak bérével kapcsolatos intézkedések következményeként. A kamatkifizetések és a kamatbevételek egyaránt csökkentek, az uniós pénzek felhasználásának növekedése pedig mind a kiadási, mind a bevételi oldalra növelőleg hatott.

4. A kormányzati kiadások funkcionális összetétele

A kormányzati kiadások funkciók szerinti osztályozása a nemzetközi összehasonlíthatóság érdekében kialakított – a közgazdasági osztályozás melletti – másik fontos, a standard adatszolgáltatási rendszerekbe beépült megfigyelési metszet. Az EU statisztikai rendszerében kötelező a kormányzati kiadások funkciók, azaz társadalmi gazdasági célok szerinti összetételének bemutatása az előírt nemzetközi módszertan (COFOG – Classification of Functions of Government) szerinti 10 főcsoport szintjén, a kormányzati kiadások ESA aggregátumai (lásd előző pontban) szerinti részletezésben. Az uniós adatszolgáltatási határidő a tárgyévét követő év vége. A 10 főcsoport szintjén közölt adatok sok tekintetben nehezítik a térbeli és időbeli összehasonlítást, mert a főcsoport szintű adatokat bizonyos tételek jelentősen befolyásolják.

Az alábbi idősor bemutatja, hogy a COFOG F.1 Általános közszolgáltatások főcsoport kiadásaiba Magyarország esetében milyen – a GDP 0,5-0,7%-át kitevő – strukturális növekmény épült be az unós csatlakozás időpontjától kezdődően, nevezetesen, hogy ebben a főcsoportban kell elszámolni a tagországi hozzájárulást az EU költségvetéséhez. Egy másik jelentős módszertani kérdés az adósságkezelés költségeként kimutatott kamatkiadások prezentálása. Az EU standard összevont publikációi, nyilvános adatbázisa, a kiadási főösszegben helyesen szerepeltetik a kamatkiadásokat, így a főcsoportszintű kiadási főösszeg országonként és évenként eltérő kamatkiadást tartalmaznak. Az elemzési célú kiadványok jellemzően a kamatkiadásokat már nem tartalmazó ún. elsődleges kiadások funkcionális összetételét vizsgálják, mert a kamatoktól megtisztított adatok nem torzítják az összehasonlíthatóságot.

A kormányzati funkciók kiadásai Magyarországon, 2001-2009, a GDP százalékában									
Kormányzati funkciók	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
F.01 Általános közszolgáltatások	10,5	9,8	9,2	9,5	9,6	9,7	9,5	9,2	10,3
ebből: adósságszolgálat	4,8	4,1	4,1	4,4	4,1	3,8	4,1	4,1	4,6
Általános közszolgáltatások (adósságszolgálat nélkül)	5,7	5,7	5,1	5,1	5,5	5,9	5,4	5,0	5,8
ebből: igazgatás, költségvetési ügyek, vagyonkezelés	5,2	5,1	4,3	4,0	4,2	4,2	4,0	3,7	4,1
ebből: igazgatáshoz kapcsolódó szolgáltatások, külügy	0,3	0,3	0,5	0,4	0,3	0,7	0,5	0,5	0,6
ebből: befizetés az EU költségvetésébe				0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7
ebből: alap kutatás	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
F.02 Védelem	1,2	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	0,9	0,8
F.03 Közrend és közbiztonság	2,1	2,3	2,2	2,1	2,0	2,2	2,0	2,0	2,0
F.04 Gazdasági ügyek	5,9	7,6	5,7	5,5	5,6	6,3	6,4	5,7	5,5
F.05 Környezetvédelem	0,8	0,9	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,9	0,7
F.06 Lakás- és kommunális szolgáltatások	0,9	0,8	0,8	0,8	0,9	1,1	1,0	0,9	1,2
F.07 Egészségügy	4,8	5,4	5,7	5,5	5,6	5,6	4,9	4,9	5,0
F.08 Szabadidő, kultúra, hitelet	1,6	1,9	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4
F.09 Oktatás	5,2	5,6	6,2	5,7	5,9	5,8	5,3	5,2	5,3
F.10 Szociális védelem	14,4	15,4	16,0	16,0	17,0	17,6	17,4	17,7	18,3
ebből: betegség és keresőképtelenség miatti ellátások	3,4	3,7	3,9	3,8	3,8	3,8	3,7	3,8	3,9
ebből: időskorúak ellátása	5,4	5,8	5,8	5,9	6,3	6,5	6,8	7,3	7,2
ebből: család- és gyermek támogatás	2,1	2,0	2,3	2,1	2,1	2,4	2,4	2,5	2,6
Összesen	47,3	51,2	49,5	48,7	50,2	52,0	50,0	48,8	50,5

Forrás: Eurostat, OECD 2011 május

A hosszú távú költségvetési fenntarthatóság vizsgálatához, a népesség öregedésével kapcsolatos kiadások azonosításához és előrejelzéséhez való felhasználásához, a költségvetés minőségének megítéléséhez, a kormányzati kiadások hatékonyságának és hatásosságának elemzéséhez a főcsoport szintű információk nem elegendőek. Ezért az EU Bizottsága munkaprogramot indított a részletesebb, a COFOG módszertan második szintjét képező csoportszintű információk rendszeresítésére. A csoportszintű adatok már

megjelenítik pl. az 1. főcsoport vegyes tartalmát, a védelem és közrend szakterületeit, a gazdasági ágazatokat (pl. külön a mezőgazdaságot, külön a közlekedést), a környezetvédelem kedvezményezett területeit, az oktatási fokozatokat, az egészségügy főbb ellátó területeit, a szociális védelem tartalmát a rászorultság oka szerint. Ezen túlmenően valamennyi ágazatban megjeleníthető az ágazathoz tartozó kutatás és fejlesztés is, így az 1. főcsoportba tartozó alapkutatással együtt lehetővé teszi a kormányzat kutatási ráfordításainak nyomon követését is. Az uniós tagországok kísérleti jellegű adatszolgáltatást vállaltak, rendszeres, az összehasonlíthatóságot célzó módszertani konzultációkat folytatnak, adatforrásokat, adat-előállítási technikákat egyeztetnek, az Eurostat vezetésével adatminőséget értékelnek. Az elgondolások szerint a csoportszintű adatok 3-4 éven belül a kötelező adatszolgáltatás részévé válnak.

5. Az ESA módszertan korszerűsítése

A nemzetközi szervezetek együttműködése keretében 15-20 évenként átfogó felülvizsgálat alá veszik a nemzetiszámla-rendszer gazdaságstatisztikai módszertant. A 2004-ben indított munkafolyamat eredményeként 2008-ban az ENSZ kiadta a Nemzeti Számlarendszer új Változatát (SNA08 – System of National Accounts 2008), melynek alapulvételével folyamatban van az európai nemzetiszámla-rendszer (ESA - European System of Accounts) korszerűsítése. Európában az ESA teljes szövege jogszabály, az uniós jogrend része. A tartalmi módosítást és aktualizálást, valamint az új adatszolgáltatási kötelezettségek kialakítását követően indulhat az uniós jogalkotási eljárás. A Bizottság által kidolgozott eredeti forgatókönyvhöz képest kisebb időbeli lemaradás mutatkozik: 2010 júliusa helyett decemberében készült el az új ESA átdolgozott tervezete („ESA 2010”) és a magyar elnökség ideje alatt még szövegezésbeli pontosításokat végeznek. Ennek lezárultával indulhat a parlamenti jogalkotási folyamat. Az ESA 2010 alkalmazása várhatóan 2014-től kötelező, illetve bizonyos, koncepcionális változásokhoz kapcsolódó előírásai (pl. jelenjenek meg a kormányzat mérlegében a katonai eszközök és a kutatás-fejlesztés egyes komponensei eszközként, illetve a nyugdíjkötelezettségek kötelezettségként) még később, a tagországok felkészültségének függvényében alkalmazandók.

* * *